

La infància i les famílies
al districte
d'Horta-Guinardó
de Barcelona

CIIMU
*institut d'infància
i món urbà*

La infància i les famílies
al districte d'Horta-Guinardó de Barcelona

Direcció: Dra. Carme Gómez-Granell i Dra. Sílvia Carrasco
Equip: Sra. Marta Bertran (coord.), Sra. Nuria Carod, Sr. Oriol Rios

Estudi realitzat per l'Institut d'Infància i Món Urbà per encàrrec del
Districte d'Horta-Guinardó de l'Ajuntament de Barcelona i Interxarxes

La infància i les famílies al districte d' Horta- Guinardó de Barcelona

Dipòsit Legal: B-50555-2007

© CIIMU, Barcelona, 2007

Edita: Institut d'Infància i Món Urbà (CIIMU)

Pg. de la Vall d'Hebron, 171

Edifici del Teatre

08035 Barcelona

INDEX

1. PRESENTACIÓ	5
2. INTRODUCCIÓ	6
2.a. Metodologia i treball de camp	7
2.b. Agraïments	8
3. ANÀLISI SOCIODEMOGRÀFIC DE LA POBLACIÓ INFANTIL I ADOLESCENT D'HORTA-GUINARDÓ	
3.a. Estructura i evolució de la població total i menor	11
3.b. Infància i Immigració	19
3.c. Escolarització	33
3.d. Quadre resum: Anàlisi sociodemogràfica	52
4. ANÀLISI DELS RECURSOS I SERVEIS DEL DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ DESTINATS A LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA	
4.a. Equipaments i serveis de sanitat i salut	54
4.b. Programes i serveis d'Atenció Social	56
4.c. Educació i transició al treball	60
4.d. Temps lliure i participació	65
4.e. Iniciatives d'integració dels infants i famílies procedents de la immigració	69
4.f. Iniciatives de treball transversal	70
5. ENQUESTA DE PARTICIPACIÓ ALS ADOLESCENTS D'HORTA-GUINARDÓ	
5.a. Contextualització i característiques de la mostra	73
5.b. Dades sociodemogràfiques	76
5.c. Resultats	81
5.c.a. Activitats extraescolars	81
5.c.b. Participació i relacions familiars	89
5.d. Quadre resum: Enquesta de participació	112
6. CANVIS EN LES ESTRUCTURES, CONDICIONS DE VIDA I RELACIONS FAMILIARS	
6.a. Contextualització i metodologia	115
6.b. Habitatge, situació laboral i desigualtats socials	116
6.c. Salut mental i relacions familiars	119
6.d. Educació familiar i conciliació de la vida familiar i laboral	119

6.e. Models educatius familiars i escolars	121
6.f. Famílies immigrades, integració socioeconòmica i relacions familiars	124
6.g. Quadre resum: Canvis en les estructures, condicions de vida i relacions familiars	127
7. CANVIS EN ELS ESTILS DE VIDA I LA IDENTITAT DELS INFANTS I ADOLESCENTS	
7.a. Formes de relació amb les institucions	129
7.b. Nous valors i agents socialitzadors	131
7.c. Problemàtiques relacionades amb salut mental, nous estils de vida i hàbits de consum	142
7.d. Noves formes de ser infant i adolescent	143
7.e. Percepció global del barri i la immigració estrangera	145
7.f. Quadre resum: Canvis en els estils de vida i la identitat dels infants i adolescents	148
8. RECURSOS I DESEQUILIBRIS TERRITORIALS AL DISTRICTE	
8.a. Recursos per fer front a les noves necessitats	151
8.b. Desajustos i problemàtiques emergents	157
8.c. Coneixement i difusió dels recursos entre professionals, joves i població	162
8.d. Distribució dels recursos i desequilibris territorials del Districte	163
8.e. Replantejament de recursos i polítiques adreçades a la infància i a les famílies	165
8.f. Quadre resum: Recursos i desequilibris territorials	166
9. PUNTS FORTS	169
10. CONCLUSIONS I RECOMANACIONS	
10.a. En relació al suport a les famílies	173
10.b. En relació als recursos i serveis per a infants i joves.....	173
10.c. En relació al territori	174
10.d. En relació als conceptes i imatges d'infància i joventut	175
BIBLIOGRAFIA I DOCUMENTACIÓ	177
FONTS ESTADÍSTIQUES	179
ANNEX	180

ÍNDIX DE FIGURES	182
ÍNDIX DE TAULES	183

PRESENTACIÓ

L'Informe sobre la Infància i l'Adolescència al Districte d'Horta-Guinardó és un encàrrec realitzat per l'Ajuntament de Barcelona i el Projecte Interxarxes al Consorci Institut d'Infància i Món Urbà. El CIIMU realitza bianualment informes sobre l'estat de la infància i les famílies amb l'objectiu de proporcionar dades que permetin el coneixement i el seguiment de les dinàmiques socials que els hi pertocuen.

L'anàlisi d'un territori més limitat com és en aquest cas el Districte d'Horta-Guinardó permet acurar i contrastar les anàlisis més globals anteriorment esmentats així com perfilar les dinàmiques internes pròpies d'un territori geogràfic i relacional més concret i complex que té una continuïtat històrica pròpia. En aquest cas les dades aportades, les anàlisis i recomanacions realitzades serviran tant per reconsiderar les polítiques públiques adients com per orientar la pràctica dels professionals o per obrir noves vies de recerca o investigació.

En aquest sentit la finalitat d'aquest informe és ser un instrument d'utilitat tant pels responsables polítics, com pels planificadors i els tècnics i professionals que treballen amb la infància i les famílies del Districte. És a dir, un instrument útil per a la presa de decisions i el treball quotidià. Per aquesta raó s'ha cregut imprescindible la implicació i la participació del màxim de persones i entitats possibles en la seva elaboració.

El marc teòric

La perspectiva teòrica sobre la infància adoptada en aquest informe es basa en les tres eixos fonamentals amb els que s'efectuen la resta d'informes:

En primer lloc, la consideració de la infància com a grup social i dels infants com a veritables actors socials, com individus i ciutadans capaços d'expressar els seus propis punts de vista, preparats per actuar i influir en el seu entorn. Aquesta perspectiva, que ja inspira la Convenció dels Drets dels Infants del 1989 implica que l'interès s'hagi desplaçat de la perspectiva tradicional més centrada en els infants amb problemes i/o carències socioeconòmiques a la necessitat d'abordar la infància en la seva globalitat.

En segon lloc es parteix de que els infants tenen una característica específica que els diferencia d'altres grups o sectors de la població: la seva dependència de la família. Aquesta consideració implica que infància i família constitueixen dues realitats íntimament relacionades i que és necessari abordar de manera conjunta tant en el seu estudi com la definició de polítiques adreçades a millorar la seva qualitat de vida.

En tercer lloc es defensa implícitament la idea que la Infància ha de convertir-se en un nou i prioritari objectiu de la intervenció i la inversió pública. Els infants deixen de ser un assumpte privat de la família per a passar a compartir responsabilitats conjuntament amb l'Estat i la societat. Això implica un abordatge preventiu que pot suposar més guanys per a la societat i la comunitat, que les tradicionals polítiques de caràcter assistencial centrades en l'ajuda als adults.

INTRODUCCIÓ

L'Objectiu d'aquest informe és fer un retrat de les característiques de la població infantil i juvenil del Districte d'Horta-Guinardó pel que fa a les seves condicions de vida familiars i socials, exposar els recursos i serveis que estan a la seva disposició per a garantir el seu benestar, i perfilar les noves tendències de vida, necessitats i problemàtiques que comencen a despuntar-se en el Districte arrel dels canvis de forma de vida i sociodemogràfics.

En conseqüència s'ha realitzat una descripció de la població infantil del districte i de les característiques de l'entorn familiar per a situar inicialment de quin tipus de població estem parlant, per grups d'edat, etc. i poder acurar les seves necessitats. S'ha realitzat una breu relació dels serveis i recursos destinats a la població infantil i juvenil, descrivint mínimament el seu funcionament i la seva relació amb els altres serveis. S'ha incidit en la participació familiar i social que tenen els joves i la valoració que en fan. I finalment s'ha realitzat un balanç de les necessitats i problemàtiques existents i emergents per a detectar el grau d'adequació dels serveis existents.

En base a aquests objectius l'informe s'ha estructurat en quatre grans blocs:

- Una anàlisi sociodemogràfica de la població en general i la població menor en base a indicadors estadístics extrets del padró municipal de Barcelona (proporcionat per l'Ajuntament de Districte) i de l'IDESCAT. Aquesta anàlisi és imprescindible per a poder planificar i portar a terme una política d'infància i joventut, ja que permet fer un seguiment continuat de la població, la població infantil i de les famílies i contrastar les dades amb altres fonts d'informació. En aquest sentit, l'anàlisi sociodemogràfic aporta una sèrie de dades i informació puntual que pot ser actualitzada periòdicament. Les dades del Districte d'Horta-Guinardó s'han contrastat amb les de la ciutat de Barcelona i amb les de dos Districtes adjacents que presenten perfils socioeconòmics de població molt diferenciats: Nou Barris i Sarrià-Sant Gervasi. D'altra banda, s'ha incidit en els grups d'edat, i l'origen de la població.
- Una aproximació als principals serveis i programes adreçats a la infància i l'adolescència. L'objectiu d'aquest apartat no ha estat realitzar un recompte exhaustiu dels serveis i programes existents ni tampoc efectuar-ne una avaluació. Hem aportat una breu explicació dels principals serveis adreçats a la infància i adolescència existents al districte, amb l'objectiu d'apuntar les principals mancances existents a aquest nivell així com presentar les propostes reeixides.
- També s'ha dedicat un capítol als resultats de *l'Enquesta sobre Participació i Famílies* que el CIIMU elaborà l'any 2004. Aquí s'ha adjuntat una anàlisi dels resultats de l'enquesta de participació d'adolescents i joves del districte que permet valorar com s'estructuren les relacions i les preses de decisió dins l'àmbit de la llar en relació a qüestions de formació i lleure, i en relació a la participació social.
- Una aproximació qualitativa que ha estat la base per a elaborar els capítols 6, 7 i 8 en base a entrevistes a informants clau i grups de discussió a joves i a pares i mares que donés elements per valorar l'adequació entre les necessitats de la població menor i els serveis i recursos existents. Aquest últim bloc és el que ha permès contrastar la informació quantitativa i la relativa als serveis i programes i perfilar les principals conclusions d'aquest informe. La participació directa de les persones implicades aportant la seva visió de la realitat al Districte és indispensable per poder reflectir les seves necessitats i efectuar un bon diagnòstic relatiu a la infància i adolescència en el districte.

L'única limitació bàsica de l'estudi és la relativa a la manca de dades estadístiques relatives al Districte en relació a les estructures de les llars i altres indicadors i la

impossibilitat de diferenciar-les pels barris. D'altra banda les zones estadístiques no coincideixen amb els barris d'interès socioeconòmic i això ha dificultat poder assolir per complert els objectius proposats. Hem d'assenyalar, contràriament, la prioritització de la implicació d'actors socials més directa en el treball de camp portat a terme. S'han realitzat entrevistes centrades en l'àmbit institucional i a professionals que tenen un tracte directe amb joves així com a entitats representatives; i s'han dut a terme grups de discussió amb famílies i amb joves de diferents barris per a contrastar les seves opinions i demandes. Tot plegat, la informació quantitativa, la relativa a serveis i programes i la qualitativa ens permet triangular una informació molt rica i arribar a una sèrie de conclusions i elaborar recomanacions que poden ser un bon instrument per a implementar noves polítiques d'infància i adolescència al Districte d'Horta-Guinardó.

2.a. Metodologia i treball de camp

Aquest informe, resultat de la combinació d'eines metodològiques quantitatives i qualitatives, ha estat articulat a partir del treball en quatre grans blocs. El primer bloc (capítol 3) recull una anàlisi sociodemogràfica realitzada a partir de l'explotació en profunditat de dades estadístiques procedents de diferents fonts, entre elles el padró municipal, l'Institut d'Estadística de Catalunya i el Servei d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona. Els principals aspectes abordats han estat els referents a dades d'estructura de població en general, focalitzant-nos en la població menor (grups d'edat, natalitat, etc.), població immigrada i escolarització. Aquesta informació, en la mesura del possible i de l'adequació, s'ha contrastat amb dades globals de la ciutat i amb la de dos barris adjacents que presenten unes característiques socioeconòmiques molt diferenciades: Nou Barris i Sarrià-Sant-Gervasi. En el capítol corresponent es dona informació més concreta a nivell metodològic.

El segon bloc d'informació és el relatiu a la descripció dels serveis i programes existents al districte d'Horta-Guinardó adreçats a infants i adolescents (capítol 4). Aquest segon bloc, ha estat elaborat a partir de l'anàlisi de la informació i la documentació proporcionada per l'Ajuntament de Districte, l'anàlisi de memòries dels serveis, de memòries de diverses entitats així com la informació disponible de totes elles a les pàgines web corresponents. Cal remarcar que no es tracta d'una avaluació dels serveis i programes existents, la qual cosa excedeix la finalitat i possibilitats d'aquest informe.

El tercer bloc se centra en la participació dels adolescents i joves dins l'àmbit familiar i en activitats de caràcter social (capítol 5). L'Institut d'Infància i Món Urbà va elaborar l'any 2004 l'*Enquesta sobre Participació i Famílies*. El propòsit d'aquesta enquesta era conèixer en quina mesura els infants i adolescents participen en les decisions que es prenen en l'àmbit familiar, ja sigui en temàtiques que els concerneixen personalment (activitats extraescolars, escola, amistats, temps d'oci, etc.) o en qüestions més lligades a la família o als pares (col·laboració en les tasques domèstiques, participació dels pares en les xerrades escolars, compres a realitzar, etc.). Aquesta eina metodològica, que es va implementar el 2004 a nivell de la Regió Metropolitana de Barcelona, ha estat aplicada enguany en el marc del districte d'Horta -Guinardó i el projecte Interxarxes. L'enquesta s'efectuà a infants i adolescents compresos entre els 11, 13 i 15 anys d'edat empadronats al districte d'Horta-Guinardó. En el capítol corresponent s'aporta informació més específica sobre la mostra.

Tota la informació referent als capítols que tenen com a objectiu aprofundir en l'anàlisi de les necessitats i l'adequació dels serveis existents (capítols 6, 7 i 8), s'ha completat amb un conjunt d'entrevistes a "informants clau"; es tracta d'un conjunt de persones representatives i/o coneixedores de diferents àmbits, com poden ser la salut,

l'educació, l'associacionisme, serveis socials o les associacions de mares i pares. En fer l'anàlisi d'aquestes entrevistes s'ha tingut en compte que s'estaven recollint "opinions" de diverses persones que no sempre són representatives de la realitat de tot el territori; d'aquí que s'hagi tractat de reduir el biaix de la informació mitjançant la triangulació de les informacions i opinions de les persones entrevistades, així com la contrastació amb la informació i documentació més oficial i/o institucional i amb els grups de discussió a pares i mares i a joves. Conèixer les opinions del jovent, professionals i entitats és imprescindible per aprofundir en les seves problemàtiques i poder planificar millor les polítiques que se'ls hi adrecen.

2.b. Agraïments

Finalment, voldríem agrair la participació de totes les persones i institucions implicades des de l'inici d'aquest informe. Sense les seves aportacions i gestions aquest informe no hauria estat possible.

A continuació s'esmenten els noms de les persones amb les que s'ha realitzat entrevistes, o bé han participat en grups de discussió. Cal aclarir, però, que en molts dels serveis el treball ha estat en equip i les persones esmentades representen el servei, institució o programa i eren portaveus dels acords d'equip; per tant rere el nom dels serveis hi ha gent que hi ha participat d'una forma directa.

Teresa Abril. EAP Horta-Guinardó

Rafael Aguilar. Tècnic d'Educació Horta Guinardó

Maria Àngels Albertos Zamora. Coordinadora de Serveis Socials d' Horta-Guinardó

Carme Arajol. Tècnica de Salut Horta Guinardó

Martí Arnau. Alumne de tercer d'ESO del Guinardó

Rosa Badenas. CAMPA Horta Guinardó

Paola A. Beltrami. Mare del barri d'Horta

Pilar Casapié. Coordinadora EAIA

Rosa Cervera Ramugosa. Secretària Tècnica de Prevenció Horta Guinardó

Mercè Cisquella. Atenció Primària de Serveis Socials

Marta Dot. CSMIJ Horta Guinardó

Josep Maria Elias. EAIA Horta Guinardó

Esmeralda González. Professora de l'IES Príncep de Girona

Mario Granados García. Responsable Espai Jove Boca Nord

Javier. Alumne de tercer d'ESO del Guinardó

Juan Carlos. Alumne de tercer d'ESO del Guinardó

Raúl Leronés. Director del Centre Juvenil Martí i Codolar

Montse Lopez. Mare del Guinardó

Xavier Martí. Tècnic d'Esports Horta Guinardó.

Martí Notó. Alumne de tercer d'ESO del Guinardó

Marta Ortega. Educadora del projecte *A peu pel carrer*

Imma Pérez. Directora General d'Atenció a la Infància i Adolescència del Departament de Benestar i Família

Maria Pomés. Alumna de tercer d'ESO del Guinardó

Margarida. Alumna de tercer d'ESO de la Vall d'Hebron

Marta Ponce. Infermera de Pediatria i Serveis Maternoinfantil CAP Horta

José Ramón Ubieto. Coordinador d'Interxarxes

Mercè Roura. Responsable dels Equips d'Atenció Primària d'Horta-Guinardó.

Juan Sanchez. Pare del Guinardó.

Laura Sánchez Coca. Alumna de tercer d'ESO del Guinardó

Santina. Alumna de tercer d'ESO de la Vall d'Hebron

Marc Santpere. Educador del projecte *A peu pel carrer*

Elisenda Seguí Ylla. Mare de la Vall d'Hebron

Pilar Sentís. Cap del territori del Guinardó i responsable del *Projecte Nous Veïns, Noves Veïnes*.

Jordi Vergés. Cap del Territori del Carmel i Tècnic Joventut d'Horta-Guinardó

Benjamí Vidiella. CRP Horta-Guinardó

Victoria Zambrano. Alumna de tercer d'ESO del Guinardó

Mercé Yubero. ADSIS

A l'alumnat i professorat dels centres següents per la seva participació en l'Enquesta de Participació:

CEIP Baloo

CEIP Carmel

CEIP Jovellanos

Escola ACIS Artur Martorell

Escola Guinardó

Escola La Salle Horta

Escola Piaget

IES Vall d'Hebron

IES Goya

IES Príncep de Girona

IES M Ferran Tallada

Agraïm també la col·laboració d'Andrea Borison (becaria del CIIMU) i Bea Ballestin (becaria) per haver participat en algunes de les fases d'elaboració d'aquest informe.

3. ANÀLISI SOCIODEMOGRÀFICA DE LA POBLACIÓ INFANTIL I ADOLESCENT D'HORTA-GUINARDÓ

ANÀLISI SOCIODEMOGRÀFICA DE LA POBLACIÓ INFANTIL I ADOLESCENT D'HORTA-GUINARDÓ

En primer lloc analitzarem l'estructura de població total i menor del Districte per a tenir un referent de quines són les seves característiques en relació a la ciutat i a altres districtes de la mateixa. S'ha escollit els districtes de Sarrià-Sant Gervasi i Nou Barris per a contrastar algunes dades, evolucions i tendències per què, més enllà de ser els dos districtes adjacents, també representen globalment poblacions amb característiques socioeconòmiques molt diferenciades. L'interès d'aquesta comparació rau en el fet que sovint es diu del Districte Horta-Guinardó que representa el conjunt de Barcelona pel que fa a indicadors socioculturals i que, per tant, possiblement allò que no hem pogut deslossar per accedir a l'heterogeneïtat interna del Districte objecte d'estudi pot copsar-se per mitjà d'una comparació amb altres territoris que presenten valors més extrems, que segur que també es troben en sectors del propi districte, precisament caracteritzat per aquesta heterogeneïtat interna que dona lloc a mitjanes sovint allunyades de les realitats més que en altres llocs. Amb tot, alguns indicadors de màxim interès, com els referents a l'estructura i mida de les llars, no han estat disponibles per la comparació. En canvi, s'ha incidit especialment en els grups d'edat i l'origen de la població en la mesura del què ha estat possible.

Abans de començar és prioritari aclarir que no s'ha pogut treballar amb tots els indicadors sociodemogràfics previstos inicialment a causa de la dificultat d'aconseguir algunes de les dades bàsiques necessàries. En aquest sentit, cal fer notar la impossibilitat de desagregar les dades del Carmel i d'Horta: a nivell estadístic, les dades referents al Carmel estan incloses dins les d'Horta, fet que produeix enormes buits i biaixos per a discernir problemàtiques, ateses les característiques socioeconòmiques clarament diferenciades de la població que viu a cada barri i, conseqüentment, la diversitat de les seves necessitats. Només les dades aconseguides a través del padró han pogut ésser tractades des d'aquesta perspectiva. Aquesta situació posa de relleu la urgència de fer modificacions en la forma de recollir de dades com en l'accés a les fonts per als professionals que treballen en aquest territori i que han de poder disposar d'informació específica sobre la població amb la qual treballen.

D'altra banda, la diversitat de fonts utilitzades també provoca una dispersió de la seva representativitat en el temps. S'han utilitzat dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya, del cens, del padró continu i d'altres fonts de dades de l'Ajuntament de Barcelona, la qual cosa comporta que sovint les dades no segueixen els mateixos criteris temporals ni de recull ni d'explotació, i no tenen el mateixos biaixos que s'intenta corregir. Aquestes qüestions constitueixen en sí mateixes un primer resultat i més si tenim en compte que la rapidesa dels canvis socials requereix poder disposar no solament de dades fiables, estables, desagregades per nivells significatius i comparables, sino també actualitzades, per tal de poder intervenir efectivament en el territori.

3.a. ESTRUCTURA I EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ TOTAL I MENOR

Tot seguit passem a analitzar les característiques de la població del Districte. A la Taula 1 veiem que al districte d'Horta-Guinardó la població total ha patit un descens de 184.557 a 165.942 efectius del 1991 al 2001. No obstant, des del 2001 s'ha produït una lleugera recuperació, de manera que el 2004 es comptabilitzen al Districte 171.318 persones. També la població menor d'edat ha viscut una important davallada entre el 1991 i el 2001 de 36.854 a 22.719 efectius i un repunt a partir del 2001,

arribant a 23.556 menors el 2004, en la línia del que ha succeït a nivell global de la ciutat de Barcelona i de Catalunya.

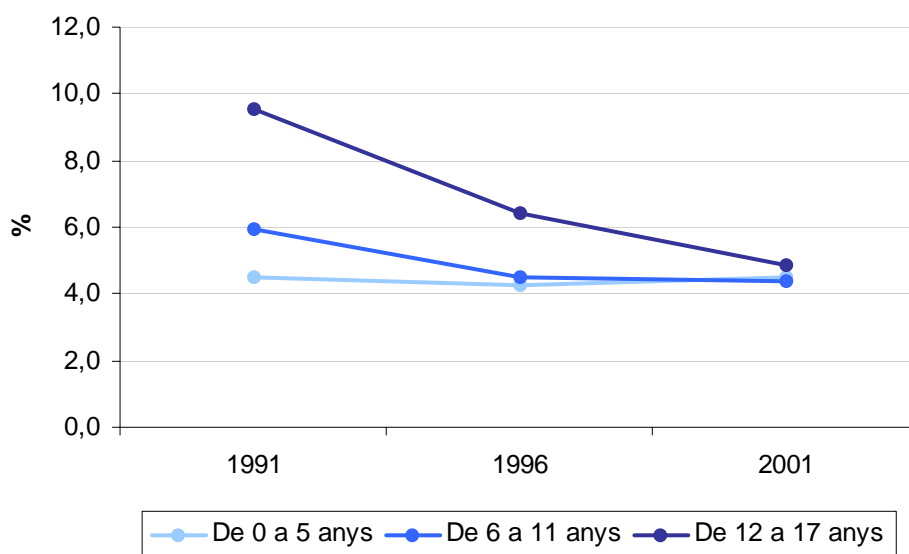
Mentre que el 1991 la població entre 0 i 17 anys representava el 20% de la població total d'Horta-Guinardó, el 2001 disminueix fins al 13,7%, mantenint aquesta proporció el 2004 (Figura 1). Aquesta situació es manté en el context català i espanyol, amb la progressiva davallada de la fecunditat des del 1975, tot i la lleugera recuperació d'ençà del 1998. La mateixa tendència es dona als districtes de Sarrià-Sant Gervasi i de Nou Barris. Els tres districtes tenen al voltant de 22.000 menors d'edat, és a dir, es troben dins dels districtes mitjans de la ciutat de Barcelona, essent Horta-Guinardó el districte amb majors efectius de població 0-17 dels tres comparats (Taula 2).

TAULA 1. POBLACIÓ PER EDAT I SEXE. HORTA-GUINARDÓ. 1991, 1996 I 2001

Nombre	1991			1996			2001		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
0 anys	729	627	1.356	638	630	1.268	629	598	1.227
1 any	709	659	1.368	622	569	1.191	672	662	1.334
2 anys	665	649	1.314	562	577	1.139	629	588	1.217
3 anys	699	675	1.374	647	568	1.215	606	646	1.252
4 anys	743	668	1.411	602	612	1.214	611	555	1.166
5 anys	764	692	1.456	639	532	1.171	621	586	1.207
6 anys	793	742	1.535	622	588	1.210	621	565	1.186
7 anys	806	774	1.580	586	612	1.198	603	585	1.188
8 anys	918	842	1.760	611	648	1.259	654	600	1.254
9 anys	1.025	883	1.908	654	614	1.268	635	536	1.171
10 anys	1.018	919	1.937	691	651	1.342	631	549	1.180
11 anys	1.159	1.049	2.208	704	712	1.416	617	613	1.230
12 anys	1.307	1.169	2.476	709	752	1.461	607	603	1.210
13 anys	1.399	1.274	2.673	823	780	1.603	653	611	1.264
14 anys	1.510	1.382	2.892	912	826	1.738	661	628	1.289
15 anys	1.638	1.501	3.139	965	903	1.868	712	680	1.392
16 anys	1.609	1.541	3.150	1.008	1.005	2.013	748	727	1.475
17 anys	1.731	1.586	3.317	1.141	1.126	2.267	749	740	1.489
0-5 anys	4.309	3.970	8.279	3.710	3.488	7.198	3.800	3.667	7.467
6-11 anys	5.719	5.209	10.928	3.868	3.825	7.693	3.769	3.455	7.224
12-17 anys	9.194	8.453	17.647	5.558	5.392	10.950	4.080	3.948	8.028
0-17 anys	19.222	17.632	36.854	13.136	12.705	25.841	11.649	11.070	22.719
18-29 anys	18.760	17.853	36.613	16.967	16.506	33.473	15.188	14.605	29.793
30-44 anys	17.179	18.717	35.896	16.450	17.375	33.825	17.897	18.223	36.120
45-59 anys	17.739	19.306	37.045	16.052	18.044	34.096	14.838	17.287	32.125
60 anys i més	15.708	22.441	38.149	18.015	24.580	42.595	18.815	26.358	45.173
Total	88.608	95.949	184.557	80.620	89.210	169.830	78.397	87.545	165.942

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya i del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

FIGURA 1. POBLACIÓ 0-17 PER GRUPS D'EDAT. HORTA-GUINARDÓ. 1991, 1996 I 2001.

Font: Elaboració CIIMU a partir de les dades de l'Idescat.

En els tres districtes s'observa clarament l'efecte de la progressiva disminució de la natalitat a la ciutat, essent Nou Barris qui pateix un major descens en els darrers anys en nombres absoluts. És significatiu que les tendències de Nou Barris i Horta-Guinardó son semblants mentre que Sarrià-Sant Gervasi mostra un comportament diferenciat. En els deu anys que van de 1991 a 2001 ambdós districtes es veuen afectats per un descens de caire semblant tant en nombres absoluts com relatius (en els dos casos hi ha una disminució al voltant d'un terç de la població menor de 18 anys, i al 2001 en ambdós casos aquesta suposa al voltant d'un 20 % de la població total). En canvi, a Sarrià-Sant Gervasi es va capgirar la tendència de descens i els darrers 5 anys s'ha recuperat, de manera que se situa com al districte que ha perdut menys població infantil i que, si més no a les dades de 2001, era el que tenia més població de 0-5 anys.

**TAULA 2. POBLACIÓ DE 0-17 ANYS PER EDAT I SEXE. DISTRICTES DE 00000
BARCELONA. 1991, 1996 I 2001**

Nombre		1991			1996			2001		
		Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
Horta-Guinardó	De 0 a 5 anys	4.309	3.970	8.279	3.710	3.488	7.198	3.800	3.667	7.467
	De 6 a 11 anys	5.719	5.209	10.928	3.868	3.825	7.693	3.769	3.455	7.224
	De 12 a 17 anys	9.194	8.453	17.647	5.558	5.392	10.950	4.080	3.948	8.028
	De 0 a 17 anys	19.222	17.632	36.854	13.136	12.705	25.841	11.649	11.070	22.719
	Població total	88.608	95.949	184.557	80.620	89.210	169.830	78.518	87.492	166.010
Sarrià-Sant Gervasi	De 0 a 5 anys	3.667	3.457	7.124	3.372	3.305	6.677	3.941	3.877	7.818
	De 6 a 11 anys	4.159	4.008	8.167	3.291	3.130	6.421	3.830	3.783	7.613
	De 12 a 17 anys	6.144	5.951	12.095	3.911	3.888	7.799	3.588	3.533	7.121
	De 0 a 17 anys	13.970	13.416	27.386	10.574	10.323	20.897	11.359	11.193	22.552
	Població total	68.350	79.887	148.237	58.962	70.614	129.576	60.298	72.466	132.764
Nou Barris	De 0 a 5 anys	4.366	4.107	8.473	3.543	3.499	7.042	3.710	3.479	7.189
	De 6 a 11 anys	6.093	5.510	11.603	3.965	3.791	7.756	3.539	3.413	6.952
	De 12 a 17 anys	9.389	8.904	18.293	5.930	5.594	11.524	4.092	3.876	7.968
	De 0 a 17 anys	19.848	18.521	38.369	13.438	12.884	26.322	11.341	10.768	22.109
	Població total	92.063	96.718	188.781	82.317	88.530	170.847	77.654	84.508	162.162

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya i del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

A Horta-Guinardó, a nivell global, s'està produint un progressiu envelliment de la població que es tradueix en un augment del nombre d'efectius majors de 60 anys i una disminució dels efectius menors de 17, passant de 38.149 majors de 60 anys el 1991 (20,7% de la població total) a 45.173 (27,2%) el 2001 i de 36.854 menors de 17 anys el 1991 (20% de la població total) a 22.719 el 2001 (13,7%).

El procés d'envelliment de la població és més accentuat al districte d'Horta-Guinardó que a la mitjana de la ciutat de Barcelona, en la que el 27% són majors de 60 anys i el 14% són menors d'edat l'any 2001. També als districtes de Sarrià-Sant Gervasi i Nou Barris s'observa aquesta tendència, tot i què al primer el descens de la població menor respecte al total de població no és tant accentuat com en els altres districtes, com ja s'ha esmentat. Així doncs, Sarrià-Sant Gervasi engloba la proporció més alta de població menor, un 17% de la població total del districte el 2001 i la menor proporció

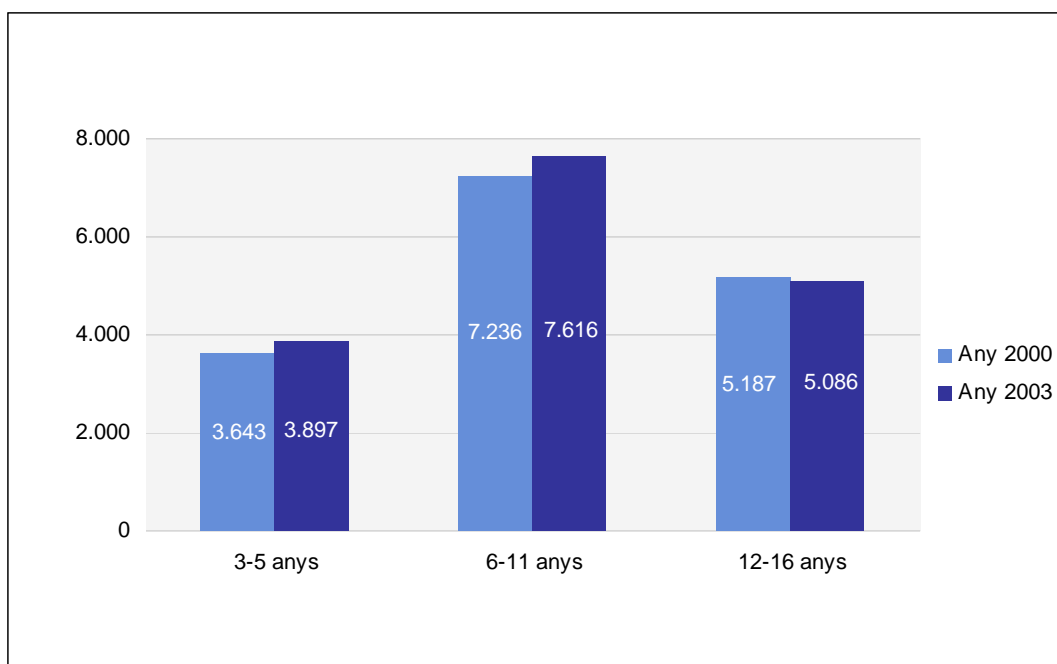
de població adulta major de 60 anys amb un 26,9%. Per altra banda, Nou Barris és el districte més envellit dels tres, ja que té la proporció menor de població entre 0 i 17 anys amb un 13,5% i el major nombre d'efectius a partir de 60 anys amb un 28,3% de la població total del districte.

Com succeeix a la ciutat de Barcelona, també a Horta-Guinardó l'any 2001 hi ha un percentatge major de població masculina que femenina entre 0 i 17 anys, amb una proporció del 14,9% de nens i del 12,6% de nenes sobre la població total del districte.

Aquest desequilibri continua donant-se en franges d'edat adulta, tot i què s'inverteix a partir dels 45 anys i es pot explicar per la major esperança de vida de les dones. No obstant, observant la població total detectem que, al contrari del què succeeix en la població entre 0 i 17 anys, hi ha més dones que homes en cadascun dels tres anys comparats. També a Sarrià-Sant Gervasi i a Nou Barris es dona la mateixa desproporció per sexes a favor de les dones en la població total, i a la inversa en la població menor.

Com a Barcelona, al districte d'Horta-Guinardó, els grups d'edat de la població menor (0-5, 6-11 i 12-17) estan força igualats l'any 2001 (representen cadascun entre el 4-5% de la població total).

FIGURA 2. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ ENTRE 3 I 16 ANYS. DISTRICTE MUNICIPAL D'HORTA I GUINARDÓ. 2002 I 2003.

1 Les dades de l'any 2000 corresponen a la lectura del padró de desembre d'aquest any, i les de l'any 2003 a la d'octubre de 2003.

Font: Elaboració CIIMU a partir de les dades de l'Institut d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona ('Escolarització a Horta-Guinardó, curs 2003-2004').

Seguint la tendència general a Catalunya i Barcelona, la disminució per grups d'edat és més gran en el grup de joves entre 12 i 17 anys, seguit del grup entre 6 i 12 anys. Per altra banda, la població entre 0 i 5 anys es manté i comença a augmentar a partir

del 2001 insinuant la dèbil remuntada de la natalitat i l'increment degut a les aportacions dels naixements d'infants de mares de nacionalitats estrangeres. A la ciutat de Barcelona el nombre d'infants que tenen entre 0 i 5 anys d'edat s'ha mantingut pràcticament igual durant el període entre el 1991 i el 2001. No obstant, Horta-Guinardó és l'únic districte de Barcelona on la població entre 0 i 5 anys s'ha mantingut sense variacions d'un any a l'altre, representant un 4,5% de la població total del districte. Per altra banda, seguint la tendència general, als districtes d'Horta-Guinardó i de Nou Barris, el nombre d'infants entre 6 i 11 anys i entre 12 i 17 ha disminuït, essent aquest últim el que més ho ha fet amb diferència fins al 4,8% de la població total. Podem dir, doncs, que són els districtes on menys joves hi ha entre 12 i 17 anys. No obstant, Horta-Guinardó és el districte dels tres estudiats que té la menor proporció de joves entre 12 i 17 anys.

Seguint la tendència general, a partir del 2001, els menors que tenen entre 0 i 11 anys creixen lleugerament en nombre mentre que els que tenen entre 12 i 16 anys disminueixen a Horta-Guinardó. Així, doncs, s'ha passat de 3.643 infants entre 3 i 5 anys el 2000 a 3.897 el 2003, de 7.236 a 7.616 menors entre 6 i 11 anys i de 5.187 a 5.086 efectius entre 12 i 16 anys. D'aquesta manera, hi ha més infants entre 6 i 11 anys que entre 3 i 5 i entre 12 i 16, mentre que entre 12 i 16 n'hi ha més que entre 3 i 5. Dels menors entre 3 i 16 anys del districte (16.599), el 23,5% tenen entre 3 i 5 anys, el 30,6% entre 12 i 16 anys i el 46% entre 6 i 11 anys l'any 2003.

La dinàmica al districte de Sarrià-Sant Gervasi és diferent, ja que els menors entre 0 i 5 anys han augmentat en nombre entre el 1991 i el 2001, com també ho han fet, en menor mesura, els infants entre 6 i 11 anys. Encara que el nombre de joves d'entre 12 i 17 anys ha disminuït, continua essent el districte amb la proporció més elevada de població menor.

L'any 2001 a Horta-Guinardó, el nombre d'infants entre 0 i 5 anys és superior als d'entre 6 i 11 anys tal i com succeeix a la ciutat de Barcelona, a Sarrià-Sant Gervasi i a Nou Barris. Mentre que a Sarrià-Sant Gervasi hi ha fins i tot més infants menors de 5 anys que joves entre 12 i 17 anys i és el districte on el percentatge de població menor d'edat és més elevat.

EVOLUCIÓ DE LA NATALITAT

TAULA 3. INDICADORS DE NATALITAT I NAIXEMENTS. DISTRICTES D'HORTA-GUINARDÓ, NOU BARRIS I SARRIÀ-SANT-GERVASI. 1991, 1996, 1998, 1999, 2000, 2001 I 2002.

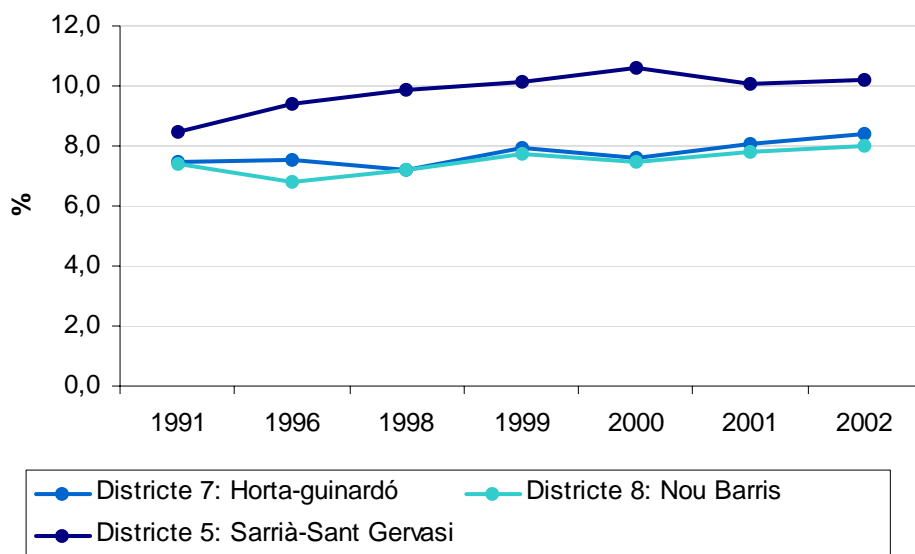
		1991	1996	1998	1999	2000	2001	2002
Naixements	Horta-Guinardó	1.378	1.285	1.209	1.333	1.289	1.341	1.404
	Nou Barris	1.397	1.167	1.220	1.289	1.279	1.275	1.317
	Sarrià-Sant Gervasi	1.257	1.220	1.285	1.329	1.371	1.343	1.363
	Barcelona	12.667	11.945	11.659	12.203	12.573	12.564	12.950
Taxa de Natalitat	Horta-Guinardó	7,5	7,6	7,2	7,9	7,6	8,1	8,4
	Nou Barris	7,4	6,8	7,2	7,7	7,5	7,8	8,0
	Sarrià-Sant Gervasi	8,5	9,4	9,9	10,1	10,6	10,1	10,2
	Barcelona	7,7	7,9	7,8	8,1	8,4	8,3	8,5

La taxa de natalitat fa referència al quocient entre el nombre de nascuts vius registrats en un any determinat *t* i la població del mateix any.

Font: Elaboració CIIMU a partir de les dades de l'Idescat.

El districte de Sarrià Sant Gervasi ha vist augmentada la taxa de natalitat per sobre els lleugers augments dels altres dos districtes comparats, ocupant Horta-Guinardó el segon lloc. Les dades evolutives sobre el nombre de naixements indiquen que d'ençà del 1998 es percep un lleuger increment a Horta-Guinardó, Sarrià-Sant Gervasi i Nou Barris com a la ciutat de Barcelona, essent el primer districte aquell dels tres amb un major nombre de naixements el 2002. En resum, podem parlar d'un nombre de naixements força estable amb lleugera tendència a augmentar, però el canvi més important no és en el nombre sino en els orígens nacionals dels nadons, així com en els canvis en les estructures familiars.

FIGURA 3. TAXA DE NATALITAT. DISTRICTES D'HORTA-GUINARDÓ, NOU BARRIS I SARRIÀ-SANT-GERVASI. 1991, 1996, 1998, 1999, 2000, 2001 I 2002.

La taxa de natalitat fa referència al quocient entre el nombre de nascuts vius registrats en un any determinat *t* i la població del mateix any.

Font: Elaboració CIIMU a partir de les dades de l'Idescat.

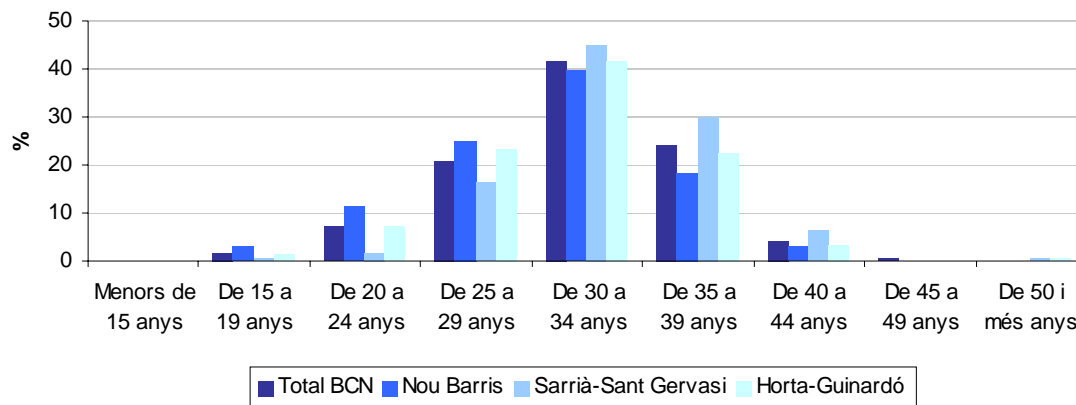
A la Figura 3 veiem la representació gràfica de la Taula 3. Horta-Guinardó amb 8,4 i Nou Barris amb una taxa de 8 es mantenen per sota la mitjana de la ciutat de Barcelona que té una taxa de 8,5, mentre que Sarrià se situa per sobre amb una taxa de 10,2 el 2002. Les característiques socioeconòmiques del Districte de Sarrià-Sant Gervasi podrien explicar aquesta dinàmica avançada en la recuperació de la natalitat. Però el que ens interessa ara és fixar-nos en la diversitat interior del Districte Horta-Guinardó. A la Taula 4 podem veure diferències internes del Districte referides a l'any 2003 a partir d'una altra font (per això les xifres canvien).

TAULA 4. TAXA DE NATALITAT. HORTA, GUINARDÓ I VALL D'HEBRON. 2003

	Taxa de natalitat
Guinardó	7,70
Horta	7,10
Vall d'Hebron	7,20

Font: Elaboració CIIMU a partir de "Moviments Demogràfica 2003" del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

FIGURA 4. NAIXEMENTS PER EDAT DE LA MARE. BARCELONA, HORTA-GUINARDÓ, NOU BARRIS I SARRIÀ-SANT GERVASI. 2002

En paral·lel a l'increment de l'edat mitjana de la maternitat, s'ha produït una variació de la composició per grups d'edat de la mare segons el volum de naixements. En tots els casos el grup d'edat de dones que concentren el major nombre de fills és el de 30 a 34 anys, però s'observen importants diferències en referència a quin és el segon grup d'edat que acumula més fills: al districte d'Horta-Guinardó, a Nou Barris, a la Regió Metropolitana de Barcelona i a Catalunya, el segon grup d'edat de mares se situa entre 25 i 29 anys (són més del 22%) mentre que a la mitjana de Barcelona i al Districte de Sarrià-Sant Gervasi és el grup entre 35 i 39 anys (cal aclarir que a Horta-Guinardó el pes de la maternitat entre les dones de 25 a 29 anys i les de 35 a 39 està força igualat, essent del 23,2% i el 22,5% respectivament). Per tant, a Horta-Guinardó el pes de la natalitat recau en les dones entre 25 i 34 anys, amb un perfil de mare més jove que no pas a Sarrià-Sant Gervasi o a la ciutat en general.

Pel que fa a la maternitat d'adolescents, Horta-Guinardó presenta una mitjana d'un 1,4 %, per sota de la de Barcelona (2%), mentre que Nou Barris presenta l'índex més elevat i Sarrià-Sant Gervasi el menor (0,2 %).

Per altra banda, les mares que tenen entre 45 i 49 anys representen una proporció molt reduïda d'un 0,1% a Horta-Guinardó i a Sarrià-Sant Gervasi, essent inferior a la de la ciutat de Barcelona (0,2%).

Resumint podem dir que els infants de Sarrià-Sant Gervasi són els que tenen les mares més grans (molt més que la mitjana de la ciutat), i els de Nou Barris les més joves, mentre que Horta-Guinardó se situa en un perfil aproximat a la mitjana de la ciutat. Aquestes diferències ens donen pistes sobre els projectes de maternitat dependents a d'altres esferes de la vida de les dones en sectors socioeconòmics més benestants, situació que no es produeix en el cas de les dones en altres situacions, al contrari del que es podria pensar.

3.b. INFÀNCIA I IMMIGRACIÓ

La situació general es caracteritza per un elevat ritme de creixement de la població immigrada així com del naixement i arribada sostinguda de menors estrangers. A nivell general cal destacar l'augment de la població d'origen centre i sud-americà i de la població d'origen marroquí.

Els tècnics i professionals del districte tenen indicis clars d'un augment de la pobresa infantil que, en part, és explicable per les condicions d'incorporació social de la població immigrada a la societat de destí i les diverses situacions d'incorporació familiar dels menors –nascuts aquí, arribats amb la família a diferents edats, o bé més tard, per reagrupació familiar. Entre altres, cal tenir present en tot moment la diversitat de condicions de regularitat o irregularitat legal de les famílies dels diversos grups nacionals i com afecten no només l'accés al mercat laboral sinó també als recursos socials, per als quals els menors, especialment a les edats més petites, poden resultar invisibles. En aquest sentit, el procés d'ampliació de la Unió Europea ha canviat l'estatus legal de les persones procedents dels països de l'antiga Europa de l'est, que d'altra banda van augmentant en nombre tant a la ciutat com al Districte.

L'objectiu específic d'aquest apartat de l'informe és realitzar una revisió actualitzada en les tendències sociodemogràfiques i educatives més rellevants referides a la població estrangera a Horta-Guinardó a partir de les dades disponibles, seguint amb la comparació amb els districtes veïns de Sarrià-Sant Gervasi i Nou Barris com a realitats socials contraposades sempre que sigui possible.

Cal assenyalar que seguim la Proposta CIIMU per a la classificació d'àrees i països d'origen elaborada, explicada i aplicada ja al *l'Informe 2004. Infància, Famílies i Canvi Social a Catalunya* en el capítol dedicat a Infància i Immigració, enlloc de les classificacions habituals –diferents i no comparables entre sí- que empen per una banda l'Ajuntament de Barcelona i el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, respectivament.

Treballem amb una agrupació dels orígens que recull simultàniament criteris geopolítics, econòmics i culturals, sense barrejar àrees i països, sinó complementant la classificació en àrees i subàrees amb el rànquing de cada realitat local per la seva anàlisi. Aquesta classificació s'ha realitzat en base al Producte Interior Brut (PIB) i a la Paritat de Poder Adquisitiu (PPA) en dòlars/càpita. Podeu trobar aquesta classificació i els països inclosos a cada àrea a l'annex.

D'aquesta manera, les sigles/denominacions que trobareu a les taules corresponen al contingut següent:

PAA, Poder adquisitiu alt: PIB-PPA més gran o igual 16.501 dòlars.

PAM, Poder adquisitiu mig: PIB-PPA entre 8.251 i 16.501 dòlars.

PAB, Poder adquisitiu baix: PIB-PPA més petit o igual a 8.250 dòlars.

Sociodemografia, família i alguns indicadors socioeconòmics

Observem dins del Districte les tendències generals relacionades amb la família i les condicions de vida condicionades per la dinàmica migratòria i el procés d'assentament, que les dades ens permeten copsar en termes de la proporció d'estructures familiars menys convencionals i de la diversitat d'orígens nacionals, que també representen models migratoris socialment diferenciats. En primer lloc, es produeix una fragmentació familiar temporal o permanent de la població immigrada, per selecció dels infants i joves en el projecte migratori o per dificultats en el reagrupament. En segon lloc, es constata un nivell més alt de ruptura de les parelles en destí, que en

moltes ocasions condueix a llars monoparentals en les quals el cap familiar és la mare, be de forma temporal o definitiva. En segon lloc, observem també una polarització social entre els orígens nacionals i geoculturals de la població pel que fa a l'habitatge, ocupació i instrucció dels pares i mares, ja que el projecte migratori respon a una estratègia de manteniment d'unes condicions de vida que ja no es possible garantir als fills i filles en origen, o a la recerca de seva millora; però també, segons els orígens (el cas de Colòmbia és clar en aquest sentit) a la cerca d'un espai de socialització quotidiana amb menor inseguretats i violència.

TAULA 5. POBLACIÓ DE NACIONALITAT ESTRANGERA. RÀNQUING DE NACIONALITATS. BARCELONA, HORTA-GUINARDÓ, SARRIÀ-SANT GERVASI I NOU BARRIS. 2004.

Barcelona		Horta-Guinardó		Sarrià-Sant Gervasi		Nou Barris	
Equador	32.946	Equador	3.284	França	1.300	Equador	5.742
Marroc	13.594	Colòmbia	1.572	Itàlia	1.243	Perú	1.042
Colòmbia	13.307	Perú	1.303	Argentina	851	Colòmbia	999
Perú	13.163	Argentina	1.098	Colòmbia	808	Marroc	971
Argentina	11.437	Marroc	625	Alemanya	780	Dominicana, República	836
Paquistan	10.198	Itàlia	585	Perú	744	Bolívia	775
Itàlia	9.619	Xile	414	Equador	675	Argentina	572
Xina	7.195	Dominicana, República	390	Estats Units	564	Xina	444
Dominicana, República	6.777	Bolívia	366	Mèxic	520	Romania	403
França	6.577	Brasil	345	Regne Unit	478	Hondures	373
Filipines	5.871	Mèxic	342	Japó	397	Pakistan	348
Bolívia	4.810	Romania	334	Xina	362	Itàlia	327
Xile	4.465	França	325	Xile	313	Armènia	303
Alemanya	4.170	Uruguai	285	Veneçuela	268	Uruguai	240
Mèxic	3.971	Xina	277	Brasil/Filipines	266	Nigèria	239
Total Població Rànquing	148.100	Total Població Rànquing	11.545	Total Població Rànquing	9.569	Total Població Rànquing	13.614
Total Població Estrangera	202.489	Total Població Estrangera	14.910	Total Població Estrangera	13.208	Total Població Estrangera	16.491
Total Població	1.578.546	Total Població	171.318	Total Població	134.241	Total Població	164.309

Font: Elaboració CIIMU a partir de les dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona. Padró del Gener del 2004.

Seguint la tendència iniciada fa cinc anys a l'Estat espanyol i a Catalunya, s'està produint un augment constant i persistent de la població estrangera resident a la ciutat

de Barcelona i, concretament a Horta-Guinardó s'ha triplicat per tres anys, creixent de 4.850 efectius el 2001 a 14.558 el 2004. Aquest és el moment de canvi més important i visible en la composició de la població.

Es tracta d'una immigració familiar en construcció i en expansió, la distribució per edats i sexes de la població estrangera és molt semblant a l'autòctona. Pel que fa a la població menor d'edat estrangera, veiem que també ha augmentat, situant-se en 2.596 efectius en la lectura del padró de març de 2004. Amb tot, l'11% de la població menor del districte és estrangera, per sota de la proporció de Barcelona, on se situa al voltant del 13%.

Així doncs, al districte d'Horta-Guinardó, la població total estrangera es triplica mentre que es duplica la població estrangera menor, tot i tenir una taxa d'immigració inferior a la de la ciutat de Barcelona.

TAULA 6. POBLACIÓ ESTRANGERA. BARCELONA, HORTA-GUINARDÓ, SARRIÀ-SANT GERVASI I NOU BARRIS. 2001, 2002, 2003 I 2004.

Nota: les dades de població per districtes són les darreres disponibles a nivell

	2001		2002		2003		2004	
	N	%	N	%	N	%	N	%
D7. Horta-Guinardó	4.850	2,9	7.949	4,8	11.538	7,0	14.558	8,7
D5. Sarrià-Sant Gervasi	5.939	4,6	7.709	5,8	10.519	7,9	13.208	9,8
D8. Nou Barris	4.961	2,9	8.494	5,1	12.575	7,7	16.491	10,0
Total Barcelona	17.751	4,9	28.156	7,6	38.638	10,7	48.265	12,8

oficial en el moment d'elaborar l'informe.

Font: Departament d'Estadística. Ajuntament de Barcelona. Padró del Gener del 2004.

L'any 2004 un 8,7% de la població del districte és de nacionalitat estrangera, proporció inferior al 12% de població estrangera de la ciutat de Barcelona, al 10% de Nou Barris i al 9,8% de Sarrià-Sant Gervasi. Per altra banda, el 7,2% de la població estrangera de la ciutat de Barcelona resideix al districte d'Horta-Guinardó, mentre un 8,1% ho fa a Nou Barris i un 6,5% a Sarrià-Sant Gervasi.

D'aquesta població immigrada del districte, un 49% són homes i un 51% són dones, inversament al què es dona a la ciutat, on la població masculina és més nombrosa amb una proporció de 52% respecte el 48% de femenina. Aquest fet s'explica perquè les tres primeres nacionalitats estrangeres del districte corresponen a països de l'Amèrica del Sud i Central, amb cadenes migratòries encapsalades per dones tant o més que per homes. En canvi, a Nou Barris la població estrangera té una proporció superior d'homes mentre que a Sarrià-Sant Gervasi també són les dones les més nombroses.

Per altra banda, l'edat mitjana de la població estrangera d'Horta-Guinardó se situa als 30 anys, per sota de la de Barcelona amb 31 anys, de forma que la població estrangera es troba en plena etapa productiva i reproductiva. El grup d'edat més majoritari és el d'aquells que tenen entre 30 i 44 anys amb un 37% dels estrangers i el

segon el d'aquells entre 18 i 29 anys amb un 31%. Això confirma la tendència d'esperar un increment de la natalitat, pel moment del cicle vital en què s'inicia el procés d'assentament. Precisament, al districte de Sarrià-Sant Gervasi veiem que l'edat mitjana de la població estrangera és la més elevada dels tres, amb 35 anys i, en canvi, té una proporció més alta de població menor.

Al districte d'Horta-Guinardó, tot i la diversitat de nacionalitats, la majoria dels estrangers menors i adults provenen de Llatinoamèrica. La nacionalitat equatoriana és la més nombrosa (22% de la població estrangera del Districte), seguida de la colombiana (11%) i la peruana (9%). La majoria de la població estrangera del districte procedeix de països amb poder adquisitiu baix de Centre i Sud-Amèrica, però els sectors socials que han emigrat més recentment corresponen en origen a classes mitjanes empobrides que intenten frenar el colapse de les economies locals que els ha afectat encara més els darrers anys, amb l'emigració. Així doncs, ens trobem amb situacions ben diferenciades entre la població d'origen llatinoamericà al districte: des de fluxos recents amb major fragmentació familiar inicial, com és el cas dels equatorians, fluxos més antics però sostinguts i amb repuntades, amb una proporció més alta de famílies més assentades en destí, com l'exemple dels peruans.

A diferència de Catalunya, on la població marroquina ocupa el primer lloc, i de la ciutat de Barcelona, on ocupa el segon lloc en el rànquing de nacionalitats, a Horta-Guinardó la població marroquina se situa en el cinquè lloc, per sota dels immigrants argentins. Per altra banda, els italians ocupen el sisè lloc entre la població total i el dotzè entre la menor, mentre que els romanesos, en canvi, tenen la situació inversa. Aquestes xifres posen de manifest la diferència en les dimensions de les llars familiars segons diversos grups nacionals i els entorns de socialització dels menors.

A Nou Barris també la població procedent de països amb poder adquisitiu baix és la més nombrosa, amb un rànquing semblant pel que fa a les primeres posicions (els equatorians els primers, seguits dels peruans i dels colombians). Al contrari, però, ens trobem que al districte de Sarrià-Sant Gervasi les tres nacionalitats predominants pertanyen a països amb poder adquisitiu alt com són França i Itàlia i de poder adquisitiu mig com és Argentina. És espectacular la baixa posició ocupada per la població marroquina a Sarrià-Sant Gervasi: es situa al dinovè lloc i representa només l'1,6% de la població immigrada del districte. Més endavant, a la taula 9, s'observa que les nacionalitats que encapçalen el rànquing de Sarrià-Sant Gervasi, França, Japó i Estats Units d'Amèrica, no formen part dels rànquings dels altres dos districtes, a excepció d'Itàlia, que se situa al dotzè lloc a Horta-Guinardó i al tretzè a Nou Barris. Amb tot, els equatorians es situen en sisè lloc amb un 4,8% de la població menor estrangera.

Dins del districte, a les tres zones hi predominen les nacionalitats de països amb poder adquisitiu baix de Centre i Sud-Amèrica i d'Àfrica del Nord, amb una presència més elevada de població estrangera al Guinardó, seguit d'Horta (localitzada sobre tot al Carmel) i de la Vall d'Hebron.

Pel que fa a la presència de nacionalitats diverses en diferents sectors del territori (Taula 7), observem, per exemple, que la població marroquina es troba principalment a Horta, mentre que la major part dels argentins del districte es troben a la Vall d'Hebron, on ocupen el segon lloc després dels equatorians que són el grup més nombrós en les tres zones del districte. D'altra banda, per exemple, la població procedent d'Itàlia es situa al Guinardó, on ocupa el cinquè lloc per damunt de la població marroquina.

Per altra banda, a Guinardó és on es concentra tant el major nombre de població estrangera total (45%) com població estrangera menor (40%) del districte; Horta ocuparia el segon lloc amb més estrangers menors i adults (un 35% respecte un 24% de la població menor d'edat del districte, ubicats al Carmel). Però com que les xifres de població total dels tres sectors del districte són també desiguals, la distribució de

població estrangera té un pes desigual a cada sector: un 15% de la població menor de la Vall d'Hebron és estrangera, mentre que a Guinardó només ho és un 11% i a Horta un 9%. És a dir, a la Vall d'Hebron hi ha més proporció de menors estrangers respecte la població total que a Guinardó i a Horta, però la seva presència creix en els tres sectors.

TAULA 7. POBLACIÓ DE NACIONALITAT ESTRANGERA. RÀNQUING DE NACIONALITATS. GUINARDÓ, HORTA I VALL D'HEBRÓN. 2004.

Guinardó		Horta		Vall d'Hebrón	
Equador	1.299	Equador	1.433	Equador	551
Colòmbia	785	Colòmbia	460	Argentina	335
Perú	701	Perú	312	Colòmbia	327
Argentina	499	Marroc	265	Perú	290
Itàlia	314	Argentina	264	Xile	145
Marroc	231	Itàlia	193	Brasil	143
Dominicana, República	177	Bolívia	163	Marroc	124
Xile	174	Romania	120	Dominicana, República	97
França	164	Dominicana, República	113	Mèxic	94
Mèxic	156	França	103	Itàlia	78
Xina	148	Ucraïna	94	Romania	78
Bolívia	143	Xile	93	Veneçuela	71
Uruguai	142	Xina	93	Pakistan	61
Romania	136	Mèxic	90	Bolívia	60
Brasil	127	Uruguai	86	França	58
Total Població Rànquing	5.196	Total Població Rànquing	3.882	Total Població Rànquing	2.512
Total Població Estrangera	6.747	Total Població Estrangera	4.964	Total Població Estrangera	3.186
Total Població	69.169	Total Població	71.731	Total Població	30.380

Font: Web del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

Ens fixarem ara amb més detall en les característiques de la població estrangera menor.

TAULA 8. POBLACIÓ MENOR DE NACIONALITAT ESTRANGERA. RÀNQUING DE LES 15 PRIMERES NACIONALITATS. HORTA-GUINARDÓ. 2004

Horta-Guinardó		Nou Barris		Sarrià-Sant Gervasi	
Equador	753	Equador	1.418	França	290
Colòmbia	272	R. Dominicana	239	Itàlia	163
Perú	191	Marroc	188	Japó	120
Argentina	177	Perú	186	Argentina	100
Marroc	96	Colòmbia	177	EUA	84
Romania	91	Bolívia	165	Equador	78
R. Dominicana	85	Romania	113	Colòmbia	77
Xile	81	Xina	102	Xina	67
Bolívia	57	Hondures	99	Perú	60
Brasil	50	Argentina	80	Xile	52
Uruguai/Xina	45	Guinea	63	Alemanya	44
Itàlia	44	Armènia	57	Mèxic	43
Rússia	36	Itàlia	41	Rússia	40
Ucraïna	35	Ucraïna	38	Regne Unit	39
Veneçuela	32	Uruguai	35	Veneçuela	39
Total Població		Total Població		Total Població	
Rànquing	2.045	Rànquing	3.001	Rànquing	1.296
Total Població Menor Estrangera	2.476	Total Població Menor Estrangera	3.373	Total Població Menor Estrangera	1.618

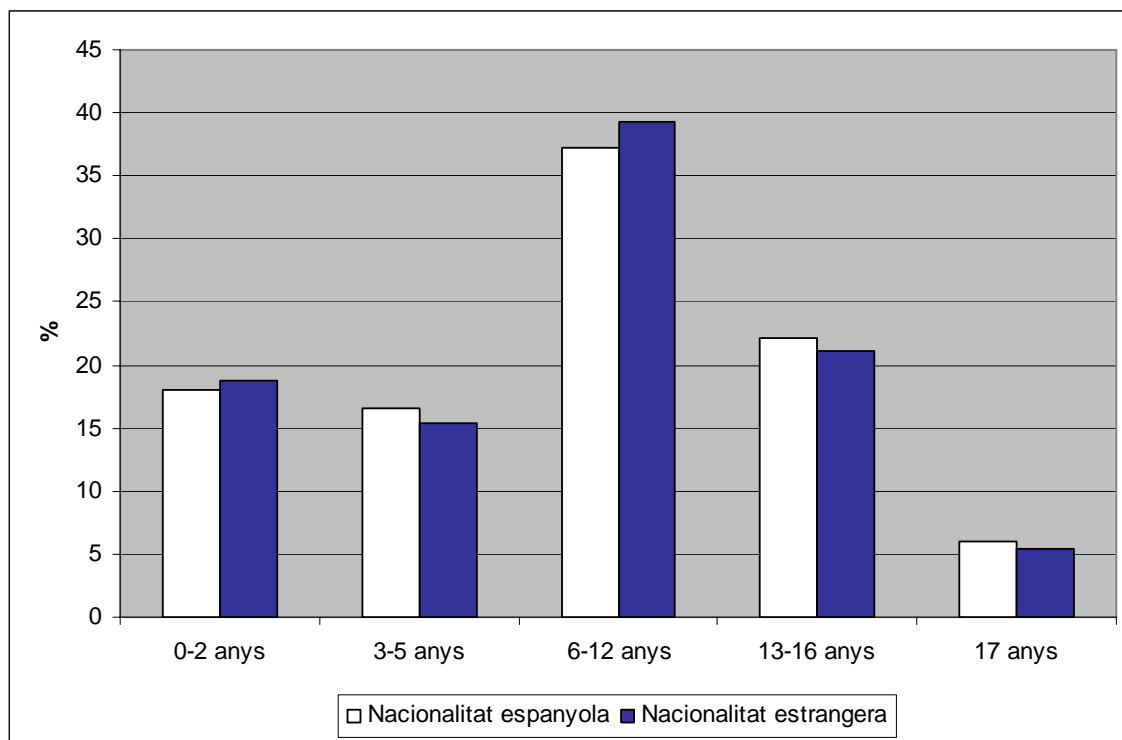
Font: Elaboració CIIMU a partir de les dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

Al districte d'Horta-Guinardó el 73% de la població menor estrangera procedeix d'algun país d'Amèrica Llatina a l'igual que succeeix amb la població total, mentre que el 8% ho fa d'algun país de l'antiga Europa de l'Est, un 5% de l'Àfrica del Nord i un 4% són de la Unió Europea. La nacionalitat equatoriana, com en la població estrangera total del districte, és la més nombrosa amb un 30,4% del total de menors estrangers seguida de la colombiana amb un 11% i la peruana amb un 7,7%.

Els menors amb nacionalitats dels països rics, com Itàlia i França, ocupen posicions molt més baixes al rànquing quan les comparem amb la població total de la mateixa nacionalitat (no apareixen dins del rànquing de les 15 nacionalitats més freqüents tot i ocupar l'onzè lloc en la població total estrangera del Districte). En la situació inversa hi trobem els menors de nacionalitat romanesa, que ocupen el sisè lloc mentre el conjunt de la població romanesa del Districte es situa al dotzè lloc. Podem dir que els italians i els francesos (però també els mexicans) que resideixen a Horta-Guinardó són població de classes mitjanes i altes amb pautes reproductives que impliquen poca descendència per contrast amb les estratègies migratòries d'altres col·lectius, tot i que no tenim

informació sobre l'afició ètnica dins dels estrangers de nacionalitat romanesa, que amb tota probabilitat inclou població gitana romanesa, amb taxes de natalitat molt més altes.

FIGURA 5. POBLACIÓ MENOR ESTRANGERA I AUTÒCTONA PER GRUPS D'EDAT. HORTA-GUINARDÓ. 2004

Font: Elaboració CIIMU a partir de les dades del Padró de març del 2004.

Pel que fa a la distribució de la població estrangera menor en diferents grups d'edat, aquesta és semblant a la que existeix a la ciutat de Barcelona. Entre la població infantil estrangera el grup que representa la proporció més alta correspon a les edats de l'alumnat de primària (amb l'excepció dels originaris d'Àsia oriental).

El grup entre 13 i 16 anys és el segon més nombrós proporcionalment, i encara amb més claredat pel que fa als originaris d'Amèrica Central i Carib, d'Amèrica del sud i Àfrica Central, és a dir, en la majoria de nacionalitats que ocupen les primeres posicions en el rànquing. Això es veurà reflectit també en les dades sobre ESO i ens parla sobretot de nois i nois que s'han incorporat al sistema educatiu en la intensificació dels fluxos llatinoamericans més recents.

Els infants més petits es situen en tercer lloc, amb tota probabilitat es tracta de nadons nascuts a Barcelona, seguint la tendència general d'augment de la proporció de nadons nascuts a Barcelona de mares d'origen estranger, una cinquena part dels naixements de la ciutat. Recordem que la mitjana d'edat de les dones adultes estrangeres correspon al període de plena capacitat reproductiva.

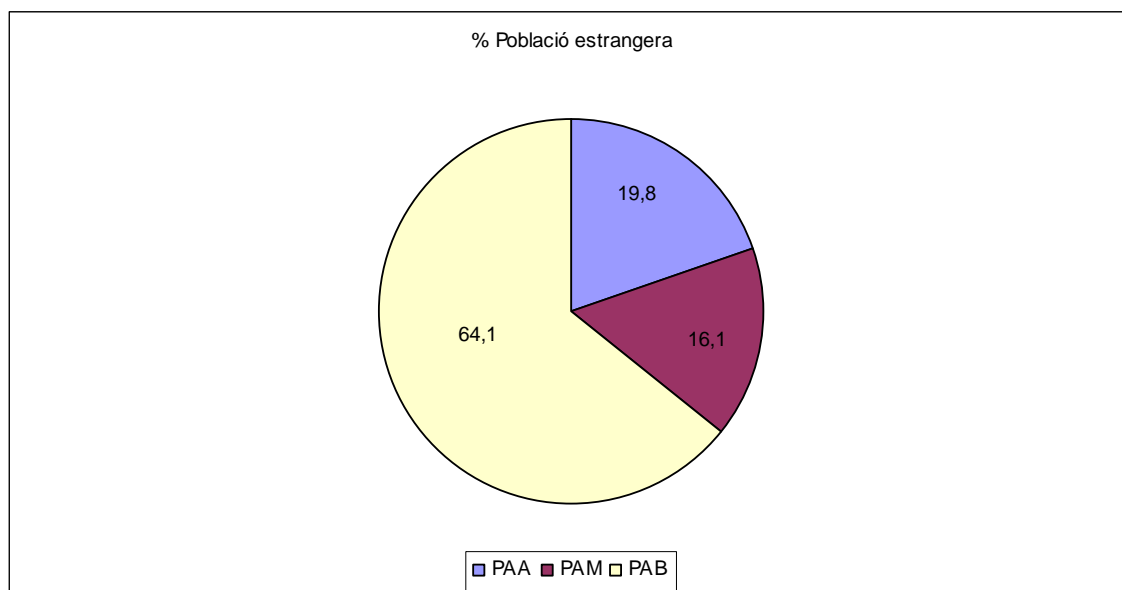
Els infants entre 3 i 5 anys es situen en el quart lloc en nombre de població estrangera menor per la majoria de zones d'origen, tot i què ocupen el segon lloc entre els

procedents d'Àsia Central i Europa no comunitària, el tercer entre els nord-americans i asiàtics orientals, i el cinquè lloc entre els asiàtics occidentals.

TAULA 9. POBLACIÓ 0-17 PER SEXE I PER NACIONALITAT. HORTA-GUINARDÓ, NOU BARRIS I SARRIÀ-SANT-GERVASI. 1 DE GENER DEL 2004.

Àrea d'origen		Horta-Guinardó			Nou Barris			Sarrià-Sant Gervasi		
		Home	Dona	Total	Home	Dona	Total	Home	Dona	Total
Europa de l'Oest	Estat Espanyol									
	Altres comunitàries, amb PAA	65	42	107	46	26	72	304	309	613
	No comunitàries, amb PAA	3	4	7	1	0	1	28	22	50
Europa de l'Est	amb PAA	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	amb PAM	24	27	51	20	8	28	22	22	44
	amb PAB	88	67	155	100	73	173	24	22	46
Amèrica del Nord	amb PAA	4	4	8	7	0	7	49	35	84
	amb PAM	11	18	29	8	9	17	15	28	43
Amèrica Central i Carib	amb PAA	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	amb PAM	1	1	2	0	0	0	1	2	3
	amb PAB	70	82	152	171	195	366	19	23	42
Amèrica del Sud	amb PAM	153	150	303	75	71	146	86	80	166
	amb PAB	678	684	1362	1030	976	2006	145	157	302
Àfrica del Nord	amb PAM	0	0	0	0	0	0	1	0	1
	amb PAB	62	54	116	111	100	211	20	15	35
Àfrica Central	amb PAB	13	14	27	60	60	120	3	4	7
Àfrica del Sud	amb PAM	0	0	0	0	0	0	4	2	6
	amb PAB	1	2	3	4	2	6	0	0	0
Àsia Occidental	amb PAA	1	1	2	0	0	0	14	8	22
	amb PAM	0	0	0	0	0	0	2	0	2
	amb PAB	28	21	49	37	34	71	8	7	15
Àsia Central	amb PAM	15	22	37	28	15	43	5	10	15
Àsia Oriental	amb PAA	4	7	11	0	0	0	12	13	25
	amb PAM	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	amb PAB	27	28	55	55	51	106	51	44	95
Oceania	amb PAA	0	0	0	0	0	0	1	1	2
	amb PAB	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Total		1248	1228	2476	1753	1620	3373	814	804	1.618

Font: Elaboració CIIMU a partir de les dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

FIGURA 6. POBLACIÓ ESTRANGERA PER PODER ADQUISITIU ALT, MIG I BAIX. HORTA-GUINARDÓ. 2004

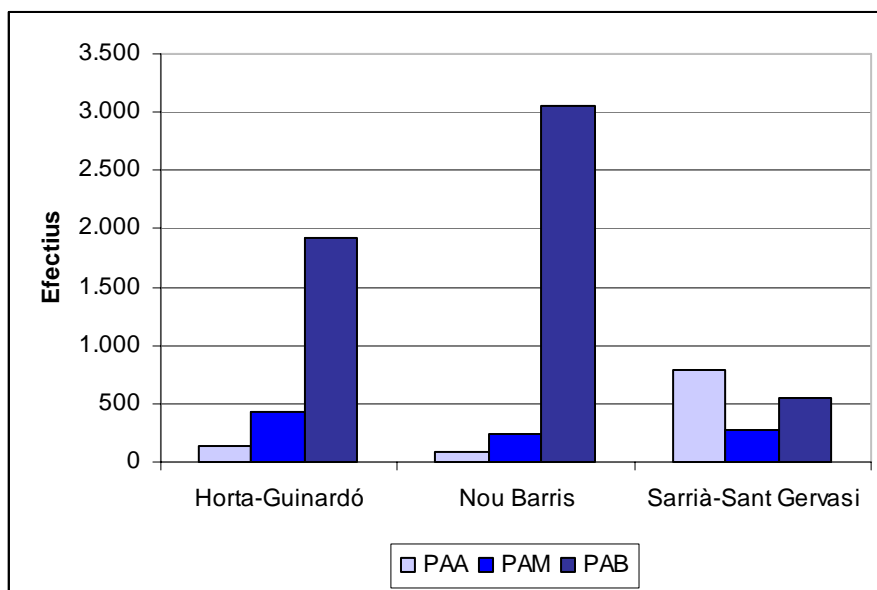
Font: Elaboració CIIMU a partir del Padró del Març del 2004

A la Taula 8 i a la Figura 6 veiem que de la població estrangera d'Horta-Guinardó un 64% procedeix de països amb poder adquisitiu baix, mentre que aproximadament un 20% són originaris de països amb poder adquisitiu alt i un 16% de poder adquisitiu mig. La proporció de població immigrada de països pobres és general al districte de Nou Barris, a la ciutat de Barcelona i a Catalunya, però no a Sarrià-Sant Gervasi, on la proporció més alta es troba entre els estrangers procedents de països rics, tal com hem vist.

D'altra banda es constata aquí des d'un altre angle el que exposàvem en pàgines anteriors en referència a les característiques migratòries i reproductives dels diferents col·lectius: la proporció de població estrangera menor a Horta-Guinardó que procedeix de països amb poder adquisitiu baix (77,5%) és molt més alta que la del total de població estrangera.

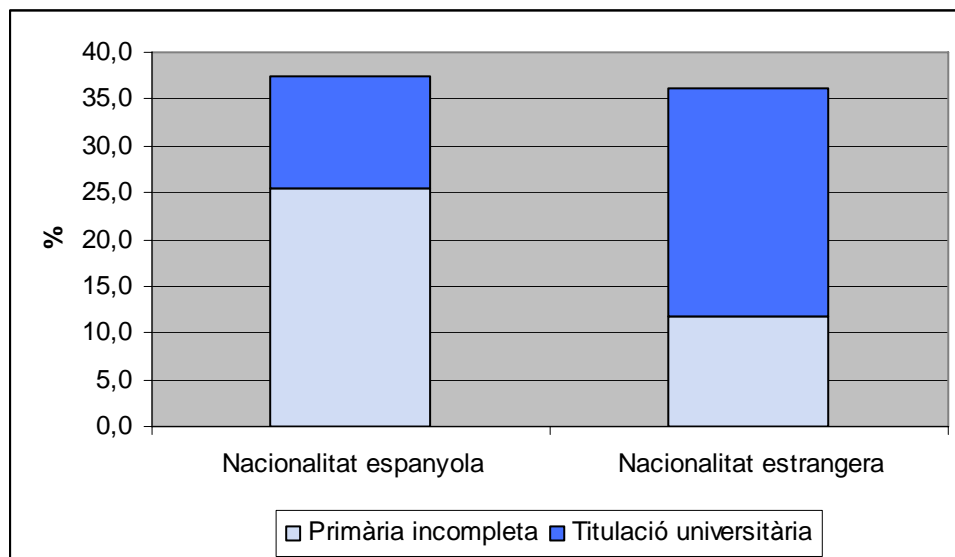
En canvi, les proporcions entre la població i menor i la població total estrangera dels països amb poder adquisitiu mig és gairebé la mateixa (17'05 % de la població total estrangera, i 16'1 % de la població menor estrangera). I la situació inversament proporcional la és la dels països amb poder adquisitiu alt, 19,8 de la població estrangera total però només suposa el 5,45 % de la població menor estrangera. També podem apuntar que els projectes migratoris tenen un caràcter més individual i generalment no economic.

FIGURA 7. POBLACIÓ MENOR ESTRANGERA PER PODER ADQUISITIU DE L'ÀREA D'ORIGEN. DISTRICTES HORTA-GUINARDÓ, NOU BARRIS I SARRIÀ-SANT GERVASI. 2004

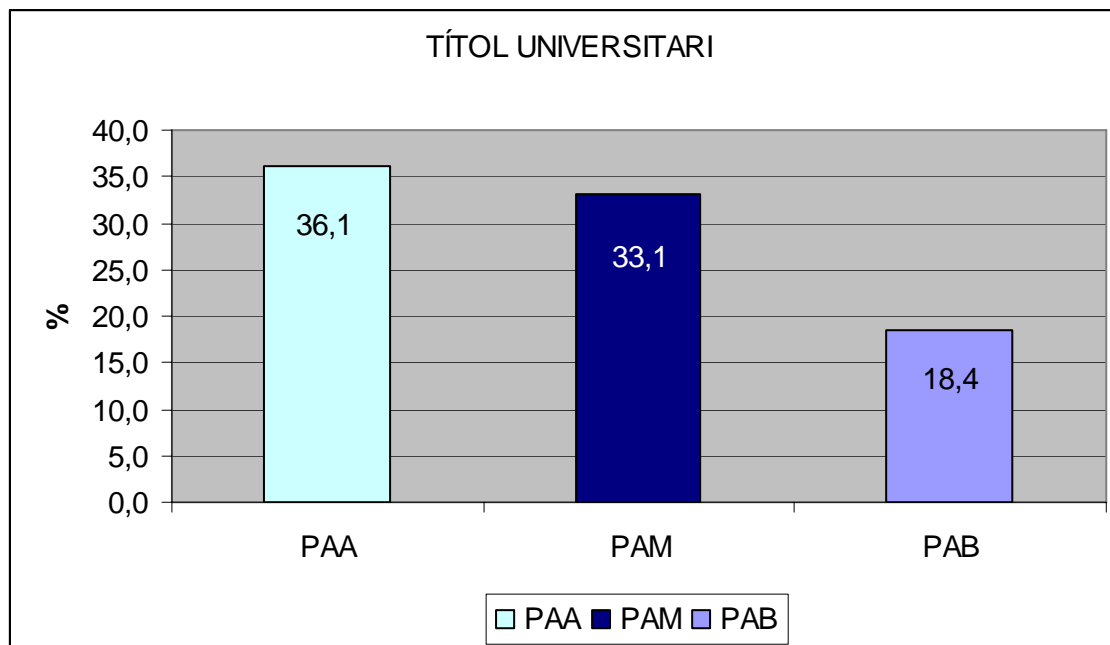
Font: Elaboració CIIMU a partir de les dades del Padró del Gener del 2004.

La Figura 7 posa de relleu la polarització entre els orígens socials de la població estrangera als tres districtes comparats. A Nou Barris, la presència de població menor estrangera de països de renda alta és molt baixa, el 91% dels infants i joves estrangers provenen de països amb PAB. A Sarrià-Sant Gervasi quasi la meitat dels menors provenen de països amb PAA, i només un terç de la població immigrada procedeix de països pobres (33,5%). En tot cas aquestes dades posen en relleu que els territoris amb nivell socioeconòmic baix no atreuen també població estrangera de països amb PAB, però els territoris amb nivell socioeconòmic alt també atreuen població de renda baixa, encara que és més correcte referir-se a països de PAB, tot i que en menor proporció, que ocupen posicions subalternes dins de la oferta laboral del territori. Això és així als districtes analitzats, i també en les ciutats de Catalunya amb mitjanes de renda molt baixa i molt alta. No tenim les dades per construir indicadors que ens informin sobre els nivells socioeconòmics de les llars (dades sobre tinença de l'habitatge, sobre nombre de persones per m2, sobre ocupació) però sens dubte una part d'aquests estrangers de PIB poden ser elits dels seus països i una altra part, persones que treballen per a les famílies de renda alta. En tot cas, això posa de manifest la relació entre els col·lectius locals segons la classe social, extrapol·lable als diferents barris d'Horta-Guinardó i la diversitat socio-econòmica de la seva població.

FIGURA 8. TITULACIÓ UNIVERSITÀRIA I PRIMÀRIA INCOMPLETA DE LA POBLACIÓ ESTRANGERA I AUTÒCTONA D'HORTA-GUINARDÓ 2004

Font: Elaboració CIIMU a partir de les dades del Padró del Març del 2004

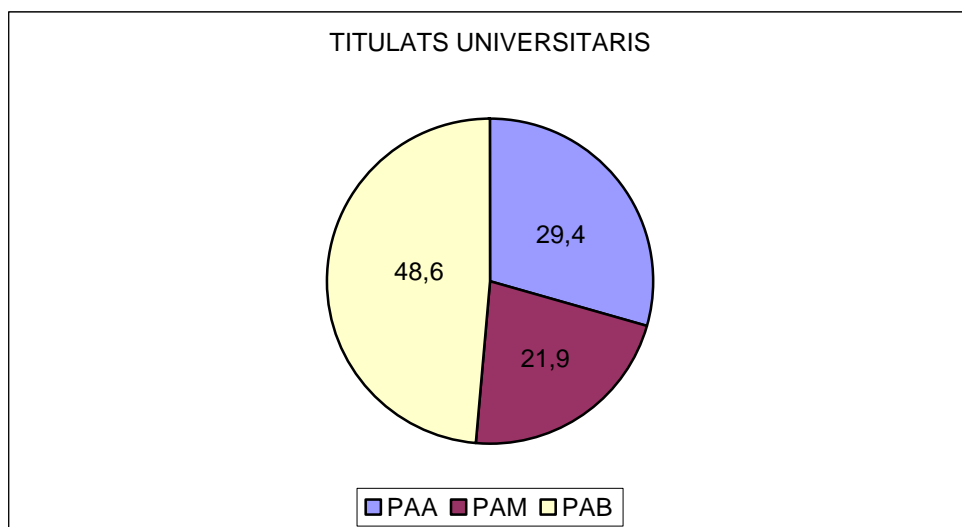
Tal com hem exposat més amunt i amb el coneixement procedent de la recerca quantitativa i qualitativa anterior sobre la ciutat de Barcelona, la Regió Metropolitana i el conjunt de Catalunya, així com en els països d'origen, es confirma l'extracció social mitjana de la població estrangera pel que fa al nivell d'estudis assolit, tot i procedir majoritàriament de països amb PAB. Al districte d'Horta-Guinardó, el nivell d'instrucció de la població estrangera és molt més elevat que el de la població autòctona: mentre que el 26% de la població autòctona no té estudis primàris acabats, només al voltant de l'11% dels estrangers la tenen incompleta. Això significa que la població estrangera que viu al barri ha tingut un procés de formació més complet que el de la població autòctona i que es tracta d'un sector de població amb un capital humà desaprofitat. En la mateixa línia, un indicador encara més clar ens informa que el 24% dels estrangers tenen titulació universitària, mentre que només el 12% dels autòctons la tenen. És important tenir en compte aquesta dada perquè posa en relleu que la població que arriba al barri és una població acadèmicament més preparada, sobrequalificada pels llocs de treball que ocupen, la qual cosa hem observat que té conseqüències molt negatives pels fills i filles en d'altres estudis i al segon informe de la Infància i Immigració del CIIMU, en la mesura que desvincula la obtenció d'acreditacions acadèmiques de les oportunitats de mobilitat sociolaboral. La població estrangera aporta, per tant, un potencial important per l'edat i per les expectatives envers els fills i filles a una població autòctona més envellida al Districte, si es desenvolupen mecanismes adients per acollir-la en millors condicions.

FIGURA 9. POBLACIÓ ESTRANGERA PER PODER ADQUISITIU DE L'ÀREA D'ORIGEN AMB TÍTOL UNIVERSITARI 2004. HORTA-GUINARDÓ

Font: Elaboració CIIMU a partir de les dades del Padró del Març del 2004

Amb tot, els estrangers de països de renda elevada presenten un nivell d'instrucció que dobla el dels països pobres, però no és tant diferent del dels països amb rendes mitjanes. Això ens parla dels orígens socials dels immigrants, i de les estratègies migratòries entre classes socials de diversos països del món. Les dades del primer grup (PAA) i el tercer (PAB) són proporcionalment idèntiques: així doncs, el 36% dels estrangers que provenen de països rics tenen titulació universitària, mentre que només un 18,4% dels que provenen de països pobres en tenen, essent del 33% la proporció d'universitaris entre els que provenen de països amb PAM. Però la dada més important és, altra vegada, que la proporció d'universitaris que provenen de països amb PAB és més alta que entre la població autòctona del Districte.

Caldria afegir un comentari en aquest sentit, que no procedeix d'aquestes dades sino, altre cop, d'altres recerques portades a terme: de la mateixa manera que els títols universitaris espanyols han tingut tradicionalment moltes dificultats d'homologació a l'estranger, la legislació espanyola (i per tant, catalana, en aquest àmbit) és força inflexible respecte als títols estrangers, inclosos els procedents de països de la UE. Aquests temes són ara mateix objecte de revisió i canviaran en breu, però aquesta és la situació en el moment de tancar aquest informe.

FIGURA 10. TITULATS UNIVERSITARIS ESTRANGERS PER PODER ADQUISITIU DEL PAÍS D'ORIGEN. HORTA-GUINARDÓ. 2004

Font: Elaboració CIIMU a partir de les dades del Padró del Març del 2004

La Figura 10 incideix encara més en els elements que estem assenyalant en aquesta reflexió. Si prenem com a referència tota la població estrangera amb titulació universitària al Districte, veiem que quasi la meitat són immigrants que provenen de països amb baix poder adquisitiu, mentre que aproximadament un 30% dels estrangers titulats són originaris de països rics.

Desglossant la informació per àrees geogràfiques, podem constatar que tenen titulació universitària el 41% de la població immigrada procedent de l'Àfrica del Sud (82% dels de països amb PAB i 18% dels de països amb PAM), un 23% dels Europeus del Districte (100% dels de països amb PAA) i un 28% dels procedents d'Àsia Oriental (94% dels de països amb PAA i 6% dels de països amb PAB).

3.c. ESCOLARITZACIÓ

Pel que fa a l'anàlisi de les qüestions d'escolarització cal fer un aclariment previ. Anteriorment hem exposat les dificultats per a arribar a un nivell d'anàlisi acurada a partir de les dades disponibles per diferents motius. Hem d'afegir en aquest cas que els inconvenients encara són més grans quan parlem d'escolarització. El Districte administratiu i el districte estadístic ja hem evidenciat que no es corresponen amb el districte social i relacional i que, per tant, es fa difícil que les dades disponibles siguin útils per als professionals (el cas més clar és el de la no diferenciació entre Horta i Carmel). A nivell d'escolarització, a més, es compta amb la situació que hi ha algun centre escolar de districtes colindants que reben població d'Horta-Guinardó. Això succeeix amb l'IES Josep Pla i l'IES Carrasco i Formiguera, que tot i estar situat a Nou Barris, tot els centres de primària que tenen adscrits són d'Horta-Guinardó. En sentit contrari, l'IES Vall d'Hebron és dins l'itinerari de centres de primària de Gràcia i, per tant, també acull un percentatge d'alumnat d'aquest districte.

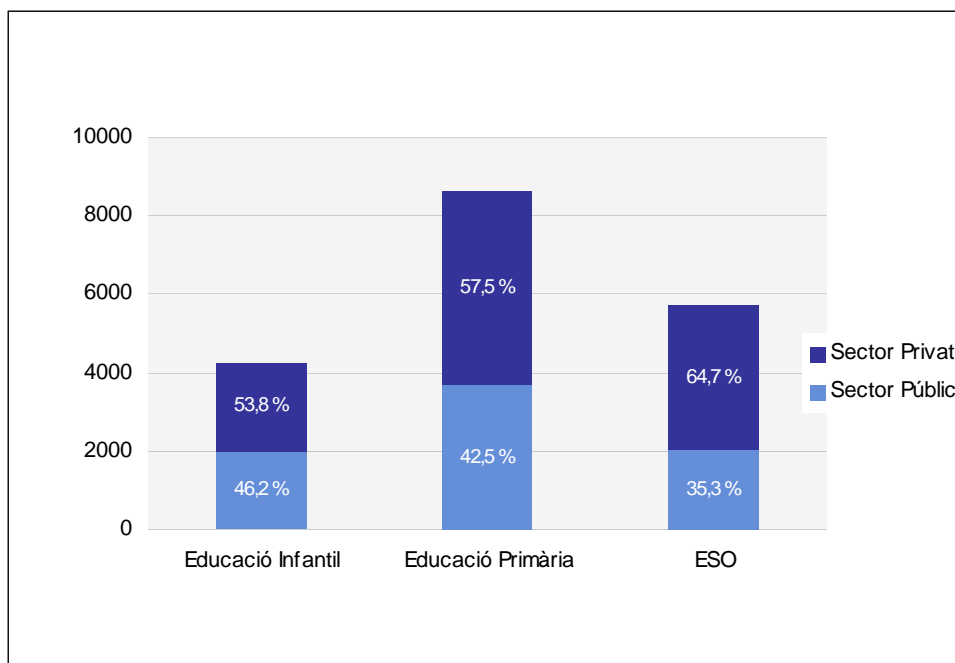
Les dades de l'Ajuntament en referència a l'escolarització estan construïdes computant el centre i la seva població segons la seva ubicació física i no pas l'origen territorial o

itinerari escolar. Per tant, no cal dir que les dades que es presenten a continuació pateixen un biaix important, sobretot a nivell de secundària, atès que hi manquen aquestes dades dels dos IES esmentats. D'altra banda al Districte també hi ha nombroses escoles privades que acullen població d'altres districtes. Cal tenir present, doncs, que contínuament parlem de la població escolaritzada al districte independentment de si hi viu o no. Tot seguit s'exposaran i analitzaran les dades més rellevants disponibles pel que fa a escolarització al Districte d'Horta-Guinardó.

La població infantil que té una escolarització universal, és a dir, la compresa entre els 3 i els 16 anys ha patit un lleuger increment en nombres absoluts. Si tenim en compte la seva evolució al Districte entre els anys 2000 i 2003 veiem que ha incrementat poc, passant de 16.066 a 16.599 efectius, en la línia general de Catalunya, que ha deixat de perdre població escolar i ha revertit la tendència a partir de la incorporació massiva de població escolar procedent de la immigració en els darrers cursos. Es constata que els grups d'edat amb un major increment han estat els compresos entre 3 i 5 anys (254 infants) i entre 6 i 11 anys (380 infants), mentre que el grup d'edat 12-15 ha experimentat una disminució de 101 efectius. És evident que el grup d'infants entre 3 i 5 anys són els que més han augmentat; això vol dir que a mesura que aquests infants vagin creixent s'incrementarà la demanda de places escolars a primària i, d'aquí a 10 anys, a secundària.

El grup entre 12 i 15 anys ha disminuït condicionat per factors com que aquest és el contingent d'infants que van néixer durant els anys amb la taxa de fecunditat més baixa a Catalunya i a la ciutat, i en què en procés migratori encara no incidia de manera tan definitiva a nivell reproductiu o de reagrupació familiar.

FIGURA 11. ALUMNAT D'ENTRE 3 I 16 ANYS PER NIVELL EDUCATIU I TITULARITAT DEL CENTRE. DISTRICTE MUNICIPAL D'HORTA I GUINARDÓ. CURS 2003-2004.

1 Les dades de l'any 2000 corresponen a la lectura del padró de desembre d'aquest any, i les de l'any 2003 a la d'octubre de 2003.

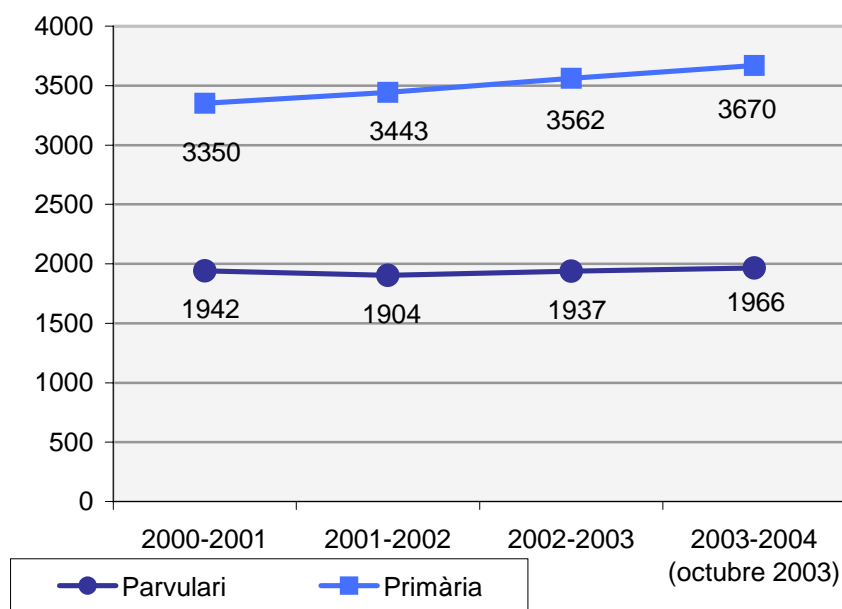
Font: Elaboració CIIMU a partir de les dades de l'Institut d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona ('Escolarització a Horta-Guinardó, curs 2003-2004').

En el curs 2002-2003, el de màxima incorporació d'alumnat estraner, a Horta-Guinardó, hi havia un total de 18.599 alumnes escolaritzats entre 3 i 16 anys, 4.251 a Educació Infantil, 8.634 a Educació Primària i 5.714 a Educació Secundària Obligatòria. Un 41,2% d'aquests alumnes assistien a centres d'ensenyament públics, mentre que un 58,8% anava a centres privats.

El Districte té un percentatge d'escolarització del 41 % al sector públic, superior a la mitjana de la ciutat i que confereix una característica particular a l'escolarització i als processos de continuïtat que poden tenir lloc.

La segona etapa d'Educació Infantil és la que acull la major proporció d'alumnat escolaritzat al sector públic dins d'aquestes edats (3-16), i aquesta proporció va disminuint a mesura que incrementa l'edat. Aquesta és una tendència reconeguda, com si la confiança en el sector públic disminuís en posteriors etapes educatives, tot i que el nombre de places possibilitaria la continuïtat del mateix nombre d'alumnes de primària a secundària, més enllà del biaix esmentat corresponents a dos IES. De fet, els desequilibris per etapa i titularitat són els següents: el 35,3% dels joves d'ESO estan escolaritzats al sector públic i un 64,7% ho està al sector privat mentre que un 46,2% dels alumnes d'Educació Infantil assisteixen a centres públics i un 53,8% ho fa als privats.

FIGURA 12. EVOLUCIÓ DE LA MATRÍCULA DE PARVULARI I PRIMÀRIA EN ELS CENTRES PÚBLICS. HORTA-GUINARDÓ. CURSOS 2000-2001 A 2003-2004.

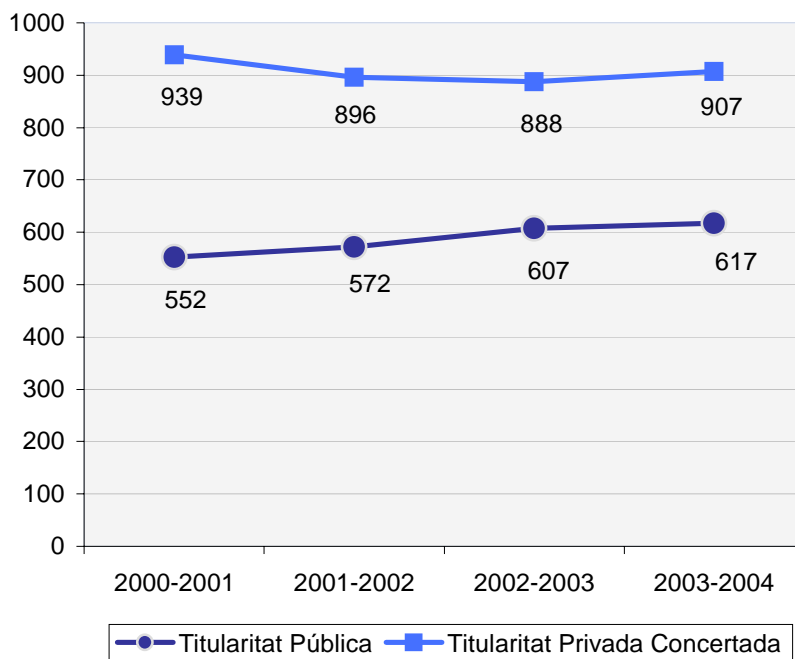

Font: Elaboració CIIMU a partir de les dades de l'Institut d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona ('Escolarització a Horta-Guinardó, curs 2003-2004').

L'evolució de la matrícula d'Infantil i Primària en els centres públics d'Horta-Guinardó mostra un increment en el número de matrícules. L'increment del nombre de

matrícules a Primària ha estat superior i constant des del curs 2000-2001 amb un 10% més d'infants en quatre anys, amb una incidència important de la incorporació d'infants estrangers, com detallarem pròximament.

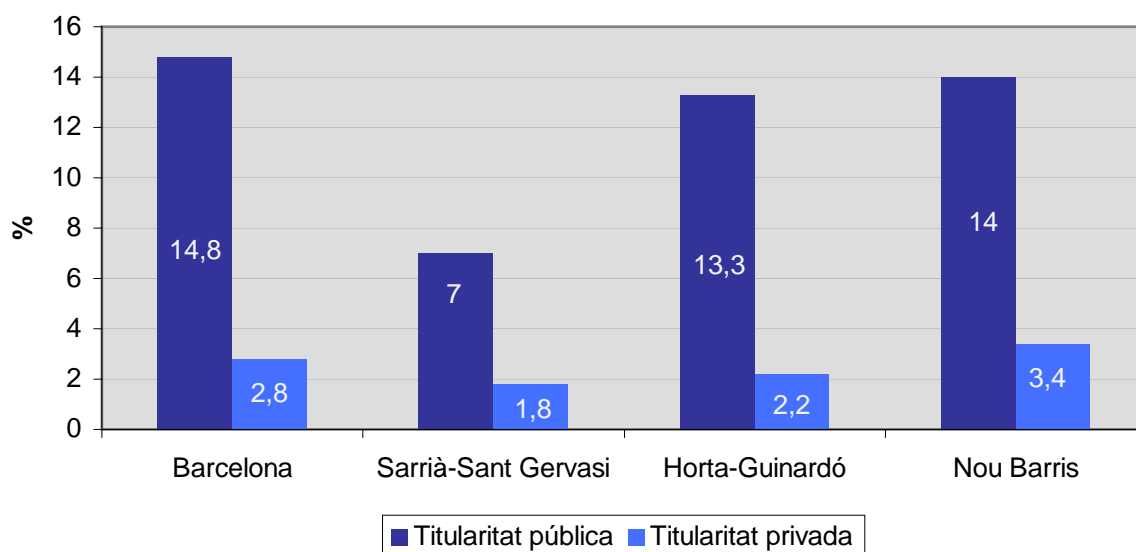
FIGURA 13. EVOLUCIÓ DE LA MATRÍCULA DE 1ER D'ESO EN ELS CENTRES PÚBLICS. HORTA-GUINARDÓ. CURSOS 2000-2001 AL 2003-2004.

Font: Elaboració CIIMU a partir de les dades de l'Institut d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona ('Escolarització a Horta-Guinardó, curs 2003-2004').

Seguint la tendència general de Barcelona, la població juvenil matriculada a l'ESO ha augmentat en el sector privat i ha disminuït en el públic des del curs 2000-2001 fins al 2003-2004. L'augment de matriculacions als centres privats ha estat constant d'un curs a l'altre, mentre que en el públic ha anat disminuint fins al curs 2002-2003 de 939 a 888 efectius, però s'ha tornat a recuperar fins a 907 el curs 2003-2004. Aquestes dades evidencien el trasvassament de població del sector públic al sector i l'arribada de població addicional procedent de la immigració, no tota escolaritzada al sector públic.

FIGURA 14. ALUMNAT ESTRANGER D'EDUCACIÓ INFANTIL, PRIMÀRIA I ESO SOBRE EL TOTAL D'ALUMNAT. CENTRES DE TITULARITAT PÚBLICA I CENTRES DE TITULARITAT PRIVADA. BARCELONA, SARRIÀ-SANT GERVAZI, NOU BARRIS I HORTA-GUINARDÓ. CURS ESCOLAR 2002-2003

Font: Elaboració CIIMU a partir de les dades del Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya.

En els últims anys s'ha donat un creixement de la població menor estrangera i, en conseqüència, això es reflecteix en les xifres d'alumnat d'origen estranger. Aquesta realitat també es dona al districte d'Horta-Guinardó, on l'alumnat estranger representa el 7% del total d'alumnat, a mig camí entre el Districte de Nou Barris (9%), i el de Sarrià-Sant Gervasi (3%) ja en les dades del curs escolar 2002-2003.

La proporció d'alumnat estranger és molt més alta a les etapes compreses entre els 3 i els 16 anys. Però la distribució de l'alumnat estranger ja era molt desequilibrada el curs 2002-2003: els centres privats escolaritzaven al voltant del 60% de l'alumnat del Districte, només un 2,2% d'aquest alumnat dels centres privats d'Horta-Guinardó éren estrangers, en contraposició al 13,3% d'alumnat estranger escolaritzats als centres públics. Aquesta desproporció encara és més gran que la del conjunt de Barcelona en general i la de Nou Barris en particular, amb el 3,4% d'alumnat estranger en centres privats i el 14% en centres públics. No obstant, hem de destacar la distància en què es troba el districte de Sarrià-Sant Gervasi, on només un 1,8% dels alumnes del sector privat i un 7% dels del públic són estrangers.

En relació a aquesta situació, les demandes que pàgines més endavant realitzen les famílies i els professionals exigint un major compromís social dels centres concertats tenen una fonamentació real. Aquestes dades posen de relleu que només el sector públic, per tant, només els professionals i les famílies que treballen i utilitzen el sector públic, estan realitzant, de facto, una tasca d'acolliment a la població immigrada estrangera, creant un marc de relacions bàsic per poder dur a terme polítiques i processos inclusius, que afavoreixen a tot el conjunt de la població del Districte, inclosos els sectors que no hi participen.

TAULA 10. ALUMNAT ESTRANGER D'EDUCACIÓ INFANTIL, PRIMÀRIA I ESO EN CENTRES DE TITULARITAT PÚBLICA PER ÀREA D'ORIGEN. BARCELONA I DISTRICTES MUNICIPALS SARRIÀ-SANT GERVASI, HORTA-GUINARDÓ I NOU BARRIS. CURS ESCOLAR 2002-2003

Àrea d'origen	Barcelona		Districte 5: Sarrià-St. Gervasi		Districte 7: Horta-Guinardó		Districte 8: Nou Barris	
	N	% per origen	N	% per origen	N	% per origen	N	% per origen
	Unió Europea	307	3,2	34	12,2	34	3,2	15
Resta d'Europa	695	7,3	32	11,5	99	9,4	74	6,4
Magrib	986	10,4	7	2,5	44	4,2	61	5,3
Resta d'Àfrica	110	1,2	4	1,4	9	0,9	51	4,4
Amèrica del Nord	44	0,5	2	0,7	7	0,7	6	0,5
Centre i Sudamèrica	6.433	67,8	179	64,2	807	76,9	910	79,1
Àsia i Oceania	912	9,6	21	7,5	50	4,8	34	3,0
Total alumnat estranger	9.487	100	279	100	1.050	100	1.151	100
Total alumnat	64.223		3.970		7.904		8.215	
% Alumnat estranger	14,8		7,0		13,3		14,0	

Font: Elaboració CIIMU a partir de les dades del Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya.

La Taula 10 mostra que la proporció d'alumnat nordafricà dels centres públics del districte d'Horta-Guinardó és molt menor que la de mitjana de la ciutat de Barcelona; mentre un 10,4% dels estrangers dels centres d'ensenyament públic de Barcelona provenen del Magrib, només un 4,2% ho són a Horta-Guinardó. També és menor la proporció d'alumnat d'origen asiàtic. En canvi, de manera semblant a Nou Barris, el Districte té una major proporció d'infants d'Amèrica central i del sud que la ciutat.

Comparant districtes, es repeteix en l'àmbit de l'educació el mateix que hem observat a les dades sobre població estrangera: les característiques socioeconòmiques dels districtes i de la diversa població estrangera que hi resideix fa que Nou Barris tingui escolaritzat poquíssim alumnat de la UE i que Sarrià-Sant Gervasi, en canvi, tingui la major proporció d'alumnat d'aquest origen. Aquestes diferències, però a la inversa, es constaten en relació amb l'alumnat nordafricà. I, en aquesta línia, és important adonar-se del 4,4% d'alumnat procedent de la resta d'Àfrica a Nou Barris, en contrast amb el 0,9% d'Horta-Guinardó, el 1,2% de Barcelona i el 1,4% de Sarrià-Sant Gervasi.

Per últim, cal ressaltar que fins i tot l'alumnat procedent de països rics és més present globalment al sector privat que al sector públic al Districte Horta-Guinardó, igual en aquest cas que a Nou Barris, però a diferència de Sarrià-Sant Gervasi, on l'alumnat de totes les àrees és més present proporcionalment al sector privat.

TAULA 11. ALUMNAT ESTRANGER D'EDUCACIÓ INFANTIL, PRIMÀRIA I ESO EN CENTRES DE TITULARITAT PRIVADA PER ÀREA D'ORIGEN. BARCELONA I DISTRICTES MUNICIPALS SARRIÀ-SANT GERVASI, HORTA-GUINARDÓ I NOU BARRIS. CURS ESCOLAR 2002-2003

Àrea d'origen	Barcelona			Districte 5: Sarrià-St. Gervasi			Districte 7: Horta-Guinardó			Districte 8: Nou Barris		
	N	% origen	per	N	% origen	per	N	% origen	per	N	% origen	per
Unió Europea	300	9,5		97	20,0		18	6,8		4	1,5	
Resta d'Europa	235	7,4		41	8,4		16	6,0		12	4,5	
Magrib	75	2,4		5	1,0		1	0,4		2	0,8	
Resta d'Àfrica	50	1,6		8	1,6		0	0		5	1,9	
Amèrica del Nord	70	2,2		24	4,9		1	0,4		0	0	
Centre i Sudamèrica	1.839	58,2		227	46,7		202	76,2		234	88,3	
Àsia i Oceania	590	18,7		84	17,3		27	10,2		8	3,0	
Total alumnat estranger	3.159	100		486	100		265	100		265	100	
Total alumnat	113.736			26.355			11.983			7.858		
% Alumnat estranger	2,8			1,8			2,2			3,4		

Font: Elaboració CIIMU a partir de les dades del Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya.

A la Taula 11 podem observar que als centres privats d'Horta-Guinardó tres quarts parts de l'alumnat estranger és d'origen centre i sud-americà, seguit del d'Àsia i Oceania, Unió Europea i resta d'Europa, en proporcions semblants a les de la ciutat de Barcelona. La presència de l'alumnat llatinoamericà als centres privats és proporcionalment més alta a Horta-Guinardó i a Nou Barris perquè l'assentament de la població asiàtica encara és baixa, una part de la qual prefereix l'estratègia de l'escolarització en centres privats. Amb tot, és interessant fer notar que el nombre d'alumnes d'origen llatinoamericà als centres privats és semblant als tres districtes comparats

TAULA 12. ALUMNAT ESTRANGER EN CENTRES DE TITULARITAT PÚBLICA PER ÀREA D'ORIGEN I PER NIVELL EDUCATIU. DISTRICTE MUNICIPAL D'HORTA-GUINARDÓ. CURS ESCOLAR 2002-2003

Àrea d'origen	Educació Infantil			Educació Primària			ESO			Batxillerat			CFGM i CFGS		
	N	% per origen	% per nivell	N	% per origen	% per nivell	N	% per origen	% per nivell	N	% per origen	% per nivell	N	% per origen	% per nivell
Unió Europea	14	6,1	35,0	14	2,7	35,0	6	2,0	15,0	3	5,0	7,5	3	5,6	7,5
Resta d'Europa	13	5,6	12,0	56	10,9	51,9	30	9,9	27,8	7	11,7	6,5	2	3,7	1,9
Magrib	9	3,9	18,4	25	4,9	51,0	10	3,3	20,4	1	1,7	2,0	4	7,4	8,2
Resta d'Àfrica	3	1,3	21,4	5	1,0	35,7	1	0,3	7,1	1	1,7	7,1	4	7,4	28,6
Amèrica del Nord	1	0,4	14,3	5	1,0	71,4	1	0,3	14,3	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Centre i Sudamèrica	178	77,1	19,9	396	76,9	44,2	233	76,6	26,0	47	78,3	5,3	41	75,9	4,6
Àsia i Oceania	13	5,6	25,5	14	2,7	27,5	23	7,6	45,1	1	1,7	2,0	0	0,0	0,0
Total alumnat estranger	231	100	19,8	515	100	44,2	304	100	26,1	60	100	5,2	54	100	4,6
Total alumnat	2.420			3.562			1.922			1.108			943		
% Alumnat estranger	9,5			14,5			15,8			5,4			5,7		

Font: Elaboració CIIMU a partir de les dades del Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya.

La Taula 12 permet constatar que la presència més alta d'alumnat estranger a l'Educació Primària i a ESO que a Infantil als centres d'ensenyament públic, on la seva proporció és més baixa. Comparant les dades de població amb les d'escolarització és fàcil observar una incorporació més tardana de la població infantil estrangera a aquesta etapa, en relació amb la població autòctona. Aquesta és una dada important, ja que caldria tendir a l'escolarització universal també en aquesta edat com a garantia de l'accés precoç a la llengua vehicular de l'ensenyament i a les ocasions de contacte intercultural pels infants i les famílies que garanteix l'escola.

No obstant, encara és més preocupant el que s'observa a l'altra extrem de l'escolarització, amb una menor continuïtat en els nivells post-obligatoris per part de la població menor estrangera, amb proporcions menors a les que es podria esperar segons els efectius del grup d'edat. Això obren un interrogant sobre les possibilitats disponibles per aquests joves, perquè el seu accés al món laboral no submergit depen del seu estatus legal com estrangers amb permís de treball i residència quan esdevenen majors d'edat i, mentrestant, entre els 16 i els 18, no poden ni sol·licitar el permís. Caldria saber urgentment com es configura aquesta realitat al Districte.

Filant una mica més prim, tot i la limitació de les dades, podem dir que la presència a l'ensenyament post-obligatori és, a més d'escassa, desigual segons els diferents orígens, amb una major presència als Cicles Formatius i una quasi nul·la continuïtat universitària, com es pot desprendre de la Taula 13.

Ara bé, les dades absolutes són massa baixes com per aventurar cap interpretació de la situació i molt menys de tendències més enllà del que acabem d'exposar.

Potser val la pena fer una breu menció a l'alumnat euorpeu. Aquells que provenen de la Unió Europea es reparteixen entre els cicles formatius i el batxillerat per igual mentre que els que provenen de la Resta d'Europa es troben preferentment al Batxillerat. En canvi, com veurem a la Taula 13 els de la resta d'Europa que estan escolaritzats a centres privats majoritàriament es troben als cicles formatius.

TAULA 13. ALUMNAT ESTRANGER EN CENTRES DE TITULARITAT PRIVADA PER ÀREA D'ORIGEN I PER NIVELL EDUCATIU. DISTRICTE MUNICIPAL D'HORTA-GUINARDÓ. CURS ESCOLAR 2002-2003.

Àrea d'origen	Educació Infantil			Educació Primària			ESO			Batxillerat				CFGM i CFGS		
	N	% per origen	% per nivell	N	% per origen	% per nivell	N	% per origen	% per nivell	N	% origen	per nivell	N	% per origen	% per nivell	
Unió Europea	6	7,8	26,1	8	6,7	34,8	4	5,9	17,4	2	20,0	8,7	3	10,7	13,0	
Resta d'Europa	3	3,9	11,1	11	9,2	40,7	2	2,9	7,4	2	20,0	7,4	9	32,1	33,3	
Magrib	1	1,3	100,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	
Resta d'Àfrica	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0		0,0	0,0	2	7,1	100,0	
Amèrica del Nord	0	0,0	0,0	1	0,8	33,3	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	2	7,1	66,7	
Centre Sudamèrica	60	77,9	27,5	89	74,2	40,8	53	77,9	24,3	6	60,0	2,8	10	35,7	4,6	
Àsia Oceania	7	9,1	24,1	11	9,2	37,9	9	13,2	31,0	0	0,0	0,0	2	7,1	6,9	
Total alumnat estranger	77	100	25,4	120	100	39,6	68	100	22,4	10	100	3,3	28	100	9,2	
Total alumnat	3.333			4.936			3.714			1.210				663		
% Alumnat estranger	2,3			2,4			1,8			0,8				4,2		

Font: Elaboració CIIMU a partir de les dades del Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya.

Per altra banda, si prestem atenció als nivells d'escolarització als centres privats observem que, a diferència de Barcelona, on la proporció més elevada d'alumnat estranger és a Educació Infantil amb un 4,1% del total d'alumnes, a Horta-Guinardó és als Cicles Formatius, on un 4,2% és estranger. Hem de dir que, a diferència del sector públic, l'Educació Infantil privada té més alumnat estranger que l'ESO, un 2,3% respecte un 1,8%.

TAULA 14. ALUMNAT ESTRANGER D'EDUCACIÓ INFANTIL, PRIMÀRIA I ESO PER ÀREA D'ORIGEN I TITULARITAT JURÍDICA DEL CENTRE. BARCELONA, SARRIÀ-SANT GERVASI, HORTA-GUINARDÓ I NOU BARRIS. CURS ESCOLAR 2002-2003.

Àrea d'origen	Barcelona		Districte Sarrià-St. Gervasi		5: Districte Horta-Guinardó		7: Districte Nou Barris		8:
	Pública	Privada	Pública	Privada	Pública	Privada	Pública	Privada	
Unió Europea	307	300	34	97	34	18	15	4	
Resta d'Europa	695	235	32	41	99	16	74	12	
Magrib	986	75	7	5	44	1	61	2	
Resta d'Àfrica	110	50	4	8	9	0	51	5	
Amèrica del Nord	44	70	2	24	7	1	6	0	
Centre i Sudamèrica	6.433	1.839	179	227	807	202	910	234	
Àsia i Oceania	912	590	21	84	50	27	34	8	
Total alumnat estranger	9.487	3.159	279	486	1.050	265	1.151	265	
Total alumnat	64.223	113.736	3.970	26.355	7.904	11.983	8.215	7.858	
% Alumnat estranger	14,8	2,8	7,0	1,8	13,3	2,2	14,0	3,4	

Font: Elaboració CIIMU a partir de les dades del Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya.

La desproporció quantitativa d'alumnat entre centres educatius pel que fa a la titularitat s'observa més clarament a la Taula 14 tant pel que fa a Barcelona com en els tres districtes comparats, on només a Nou Barris el nombre d'alumnes al sector públic supera lleugerament els del sector privat. Pel que fa a l'alumnat estranger, només Sarrià-Sant Gervasi té un nombre d'alumnes estrangers més alt al sector privat entre els tres districtes i en comparació amb el conjunt de la ciutat.

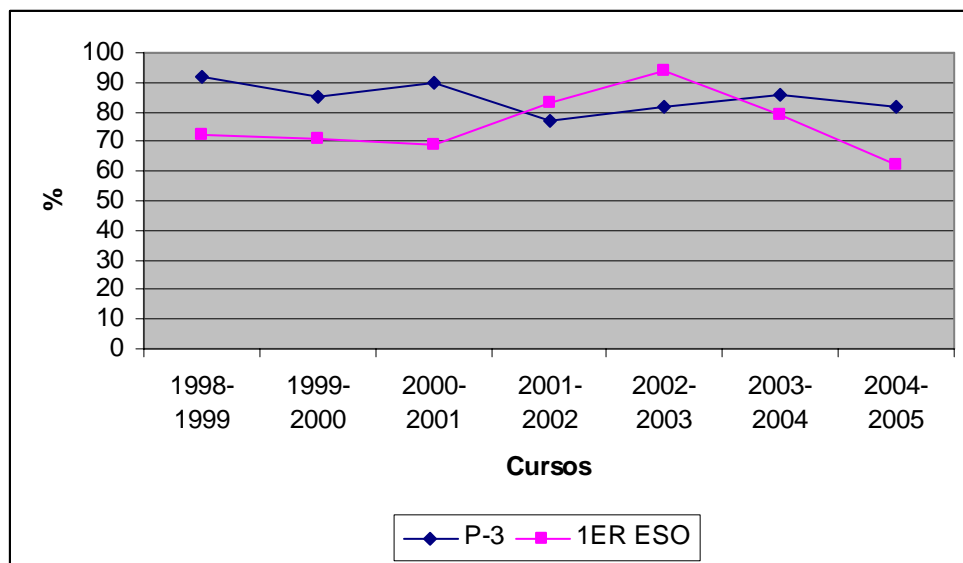
TAULA 15. ALUMNAT D'INCORPORACIÓ TARDANA PRIMÀRIA I ESO EN CENTRES PÚBLICS. BARCELONA I DISTRICTES. CURS 2002-2003

	Educació Primària						ESO					
	Alumnat d'IT		Alumnat Estranger		Total Alumnat		Alumnat d'IT		Alumnat Estranger		Total Alumnat	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
DM 5: Sarrià-St. Gervasi	1	0,1	107	6,6	1.625	100	6	0,4	119	8,1	1.465	100
DM 7: Horta-Guinardó	37	1,0	515	14,5	3.562	100	0	0,0	304	15,8	1.922	100
DM 8: Nou Barris	9	0,3	545	16,4	3.323	100	0	0,0	353	13,7	2.573	100
Total Barcelona	155	0,5	4.344	15,3	28.365	100	61	0,3	3.018	16,9	17.895	100

Per començar, cal dir que les dades sobre Incorporació Tardana en general pel conjunt de Catalunya presenten problemes que ja hem assenyalat en altres Informes. Per resumir direm que els dispositius han anat canviant i és difícil arribar a identificar les dades de manera que es pugui realment saber quan i com han augmentat els recursos destinats a l'alumnat estranger. En el moment de tancar aquest informe, es troba en plena expansió el nou model d'Aules d'Acollida, coexistent de moment amb els TAE o Tallers d'Adaptació Escolar, i no es disposava encara de dades actualitzades. En qualsevol cas, les dades proporcionades mostren aquesta situació a la Taula 15, que no corresponen amb la informació verbal obtinguda dels professionals educatius del Districte. Cal entendre, també, que el ritme d'intensificació dels fluxes migratoris en els darrers tres cursos acadèmics en general, però sobretot pel que fa al cas de les nacionalitats llatinoamericanes que són les de més presència al Districte, ha provocat temporalment una situació de desajustament entre els recursos i les noves necessitats força impossible de preveure. Una altra cosa és que ja no hi havia en el seu moment, fa tres cursos, els recursos adequats a les necessitats detectades per aquest informe, i això sí que és important assenyalar-ho.

Pensem que només són fiables les dades referides a Educació Primària. En aquest sentit, dels tres districtes que comparem, durant el curs 2002-2003 Horta-Guinardó és el que tenia un nombre més alt d'alumnat d'incorporació tardana a Primària, amb un 1% respecte el 0,5 % de Barcelona, el 0,3 % de Nou Barris i el 0,1 % de Sarrià-Sant Gervasi, que segur que era superior. Recordem, en la línia del que comentàvem al paràgraf anterior, que també ha variat la consideració d'alumnat d'incorporació tardana, ja que en l'actualitat es refereix a tot l'alumnat que s'incorpora al sistema educatiu sense tenir habilitats lectoescriptores en la llengua vehicular en el moment en què la resta de companys del nivell en el que es situa l'alumne/a ja ha assolit aquesta competència, mentre que en el curs al qual ens referim, encara es feien distincions entre l'alumnat estranger parlant de llengües romàniques i la resta. Així, la sots-representació de les necessitats de l'alumnat estranger al Districte ha estat durant temps més alta, atès que la majoria procedeix de nacionalitats llatinoamericanes.

FIGURA 15. EVOLUCIÓ DE LA INTENCIÓ DE MATRICULACIÓ A P-3 I A 1ER D'ESO ALS CENTRES PÚBLICS D'HORTA-GUINARDÓ DES DEL CURS 1998-99 AL CURS 2003-04

Percentatges d'ocupació de les places ofertades del districte segons les sol·licituds a la preinscripció.

Font: Elaboració CIIMU a partir de les dades de l'Estudi de l'evolució de la intenció de matriculació del Districte d'Horta-Guinardó.

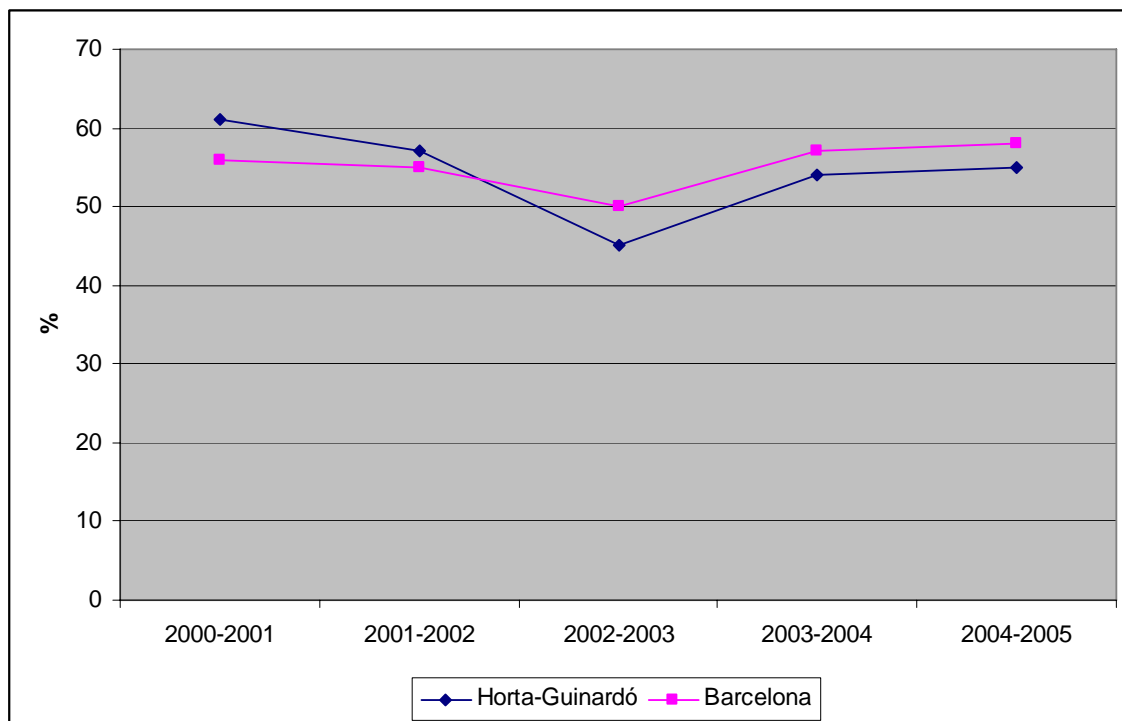
La Figura 15 mostra que la intenció de matriculació a 1er d'ESO va créixer entre els cursos 2000-2001 i 2002-2003, curs en el qual va arribar a un màxim i a partir del qual va patir un important descens fins el curs 2004-2005, mantenint-se per sota del curs 1998-1999.

En canvi pel què fa a les matrícules de P-3, aquestes també han disminuït lleugerament des del curs 1998-1999. No obstant, s'ha produït un descens de les matriculacions entre els cursos 2000-2001 i 2001-2002, i un lleuger augment a partir d'aquest fins el 2003-2004, a partir del qual tornen a disminuir fins el curs 2004-2005.

En general, doncs, la intenció de matrícula en el sector públic ha patit un descens important des de l'any 1998 tant als CEIP com als IES. En canvi el major descens s'ha produït en els IES.

Aquestes dades ens informen de dos fets ja esmentats a la pàgina anterior, des d'un altre angle: per una banda, ens mostren la dependència més alta de la intenció de matrícula del ritme d'arribada de població estrangera, i fora molt important fer un seguiment de la matrícula viva comparativa entre districtes al llarg de més d'un curs, que és quan es fa efectiva la matrícula en una proporció important de població acabada d'arribar; per l'altra, ens informen del descens de la població menor resident al Districte, només frenat per aquesta nova població, convertida en resident de forma progressiva, però encara residencialment menys estable que la població autòctona amb fills.

FIGURA 16. EVOLUCIÓ DE LA DEMANDA DE PLACES NO ATESES AL PRIMER CICLE D'EDUCACIÓ INFANTIL. CURSOS 2000-2001 AL 2004-2005. BARCELONA I HORTA-GUINARDÓ

Font: Elaboració CIIMU a partir de l'Informe del procés de matriculació curs 2004-2005 del Districte d'Horta-Guinardó.

En el primer cicle d'Educació Primària (0-3 anys) l'evolució de la demanda de places no ateses és semblant a la de la ciutat de Barcelona, tot i que al Districte la disminució ha estat més espectacular i el repunt de la situació inicial contemplada, el curs 2000-2001 ha estat més clar. Aquesta disminució comparativa de les places no ateses ha estat deguda a la creació d'un nou equipament, l'EBM L'Arquet (seguint la tendència d'ampliació de places en aquesta etapa educativa a la ciutat de Barcelona en general), però la resposta ha estat insuficient. A partir del curs 2002-2003 varen tornar a augmentar les places no ateses. Hem de dir que el districte d'Horta-Guinardó es manté per sota de Barcelona respecte al nombre de places no ateses, però cal recordar el que hem vist anteriorment: hi ha una presència més baixa de l'esperada d'alumnat estranger en Educació Infantil segons els efectius existents en aquest grup edat. Si tenim en compte que la demanda no atesa es refereix a població autòctona tant com a població estrangera, podem dir que es pot estar creant un font de conflicte per la comptència per recursos socials de primer ordre, com les escoles bressol, que no només perjudiquen de forma immediata a les famílies potencialment usuàries del mateixos i als seus infants, sino també al clima de relacions interculturals del conjunt del Districte en els propers anys.

Recursos educatius disponibles el curs 2004-2005

Al barri del Guinardó hi ha 12 centres d'ensenyament públic i 11 de privats. Entre els centres públics, hi ha 1 escola bressol, 7 centres d'educació infantil i primària i 4 instituts d'ensenyament secundari. Només a l'IES Joan Brossa s'imparteixen Cicles Formatius de Grau Mig i Superior. Comerç (CFGM), Gestió comercial i màrqueting, Comerç internacional, Gestió del transport, Òptica d'ullera, Administració de sistemes informàtics i Desenvolupament d'aplicacions informàtiques (CFGS) són el tipus d'estudis que s'ofereixen. Tots els instituts imparteixen Batxillerat i cap d'ells Programes de Garantia Social.

Al barri d'Horta hi ha 20 centres públics i 13 de privats. Entre els públics hi ha 6 escoles bressol, 10 CEIPs i 4 IES. Només a l'institut Ferran Tallada s'imparteixen Cicles Formatius de Grau Superior i Programes de Garantia Social. Animació sociocultural i Educació Infantil són els cicles formatius que es poden estudiar.

Al barri de la Vall d'Hebron hi ha 10 centres públics i 2 de privats. Dins del sector públic trobem 2 centres d'educació especial, 2 EBMs, 4 CEIPs i 3 IES. D'aquests 3 instituts, a l'IES Vall d'Hebron i l'IES Anna Gironella de Mundet s'imparteixen CFGM i CFGS. Al primer es poden estudiar CFGM com Conducció d'activitats físicoesportives en el medi natural, Gestió administrativa, Equips i instal·lacions electrotècniques, Perruqueria i Estètica Personal decorativa i CFGS com Animació d'activitats físiques i esportives, Secretariat, Administració i finances i Instal·lacions electrotècniques. Al segon s'imparteixen CFGM com Equips electrònics de consum, Fabricació a mida i instal·lacions de fusteria i moble, Mecanització, Instal·lació i manteniment electromecànic de maquinaries i conducció de línies i Confecció i CFGS de Sistemes de telecomunicacions i informàtics i Producció per mecanització.

L'IES Vall d'Hebron és l'únic institut públic del districte on es pot estudiar el Batxillerat artístic i a l'IES Anna Gironella de Mundet s'imparteixen Programes de Garantia Social.

Al districte d'Horta-Guinardó, hi ha 8 Aules d'Acollida d'alumnat estranger a Educació Primària i 5 a ESO. Aquestes aules d'acollida tenen integrats els grups de reforç de català. Al Guinardó hi ha dues aules d'acollida a Primària; una al CEIP Jovellanos i l'altra al Tres Fonts. A la Vall d'Hebron també hi ha dues aules d'acollida de Primària; una al CEIP Taxonera i l'altra al CEIP Mare de Déu de Montserrat. Per últim, a la zona d'Horta es dupliquen; una al CEIP Coves d'en Cimany, una a El Carmel, una a Pau Casals i una al CEIP Mas Casanovas. El nombre d'Aules d'Acollida a ESO ha augmentat i actualment tots els IES en tenen. L'únic TAE (taller d'adaptació escolar) del districte és a l'IES Vall d'Hebron, on s'imparteixen classes de català per als nousvinguts a Secundària.

Aquestes dades mostren que mentre al Guinardó hi ha la concentració més alta d'alumnat estranger, es disposa de menys aules d'acollida que a Horta i les mateixes que la Vall d'Hebron, on hi ha la menor concentració d'estrangers del districte.

El districte disposa de dos assessors de llengua i cohesió social (LICS) propis i de dos compartits amb els districtes de Nou Barris i l'Eixample. Aquests són els encarregats de la coordinació i l'organització del professorat i de les aules d'acollida. A més, el Departament d'Educació té un servei de traducció/interpretació centralitzat a la ciutat en el cas de Barcelona, a disposició de les comissions d'escolarització i dels centres docents que matriculin alumnat nouvingut, a fi de facilitar la comunicació entre el centre i la família. Si una llengua no pot ser atesa es fa la demanda a una altra província. El servei ofereix 3 atencions per alumne al llarg d'un curs acadèmic, tot i que es pot ampliar pels alumnes que presentin necessitats d'educació especial. Al districte d'Horta-Guinardó, durant el curs 2004-2005 s'han fet 14 demandes (1 de txetxè, búlgar, georgià, romanès, 2 de rus, 5 d'ucraïnès i 3 d'armeni). Les demandes de xinès i d'àrab poden ser ateses directament per CITE (xinès) i per Bayt Al-Thaqafa (àrab), sense passar abans pel departament de llengua i cohesió social.

3. d. Quadre resum: Anàlisi sociodemogràfica

- La població d'Horta-Guinardó presenta un procés d'envelliment, reflectit en la disminució proporcional de la població entre 0-17 anys, que fa 15 anys suposava el 20 % del total i des de fa cinc es manté en el 13,7 %.
- Tot i que ha incrementat la taxa de natalitat al Districte (8,4 al 2002) es manté per sota de la mitjana de la ciutat. S'observa una tendència al rejuveniment de l'edat de les mares.
- La població estrangera al Districte ha augmentat espectacularment els darrers anys. El 2004 el 8,7 % de la població total del districte és estrangera, essent un 11% entre la població menor de 17 anys.
- El 73% de la població menor estrangera procedeix d'algun país de l'Amèrica Llatina com en la població total, mentre que el 8% procedeix d'algun país de l'antiga Europa de l'Est
- Com en la població estrangera total, la majoria dels menors estrangers són originaris de països pobres, tot i què entre els menors aquesta proporció encara és més alta, de manera que quasi $\frac{3}{4}$ parts dels menors estrangers provenen de països amb poder adquisitiu baix a Horta-Guinardó (77,5%).
- El 41,2% de l'alumnat escolaritzat entre els 3 i 16 anys assisteix a centres d'ensenyament públics (4% més que a la mitjana de Barcelona), mentre que un 58,8% ho fa a centres privats.
- En el curs 2002-2003, mentre els centres privats escolaritzen el 62% del conjunt de l'alumnat, només un 2,2% dels alumnes dels centres privats d'Horta-Guinardó eren estrangers; el 13,3% de l'alumnat del centres públics és estranger.
- L'alumnat estranger té una presència semblant a Primària (14%) i ESO (15,8%), seguida d'Infantil (9,5%). La presència més baixa i preocupant és a l'ensenyament postobligatori (un 5,7% a Cicles Formatius i un 5,4% a Batxillerat).
- En el primer cicle d'Educació Infantil (0-3 anys) la proporció de demanda de places no ateses ha incrementat en els darrers anys i durant el curs 2004-2005 és del 55%, semblant a la de la ciutat de Barcelona, el respecte el 58%.
- La disponibilitat de recursos és desigual entre barris del Districte per donar resposta a les necessitats educaives de l'alumnat en general i desiguals i insuficients per atendre l'alumnat estranger en particular

4. ANÀLISI DELS RECURSOS I SERVEIS DEL DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ DESTINATS A LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA

4. ANÀLISI DELS RECURSOS I SERVEIS DEL DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ DESTINATS A LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA

4.a. Equipaments i serveis de sanitat i salut

▪ **CSMIJ**

El *Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil*, ubicat a l'Hospital Sant Rafael, està format per dos psiquiatres, quatre psicòlogues, una treballadora social i una administrativa. Els pacients arriben, principalment, derivats de l'EAP Salut, EAP Educació, Serveis Socials, EAIA, CDIAP, CSMA i altres Centres de dia, UTE i professionals del CSMIJ. Els infants arriben amb necessitats diverses segons la seva procedència i/o condició social amb cert predomini dels trastorns de desenvolupament, trastorns afectius i trastorns adaptatius i de conducta. *L'objectiu* del servei és donar assistència ambulatoria especialitzada en salut mental als menors en els seus àmbits i espais de socialització, com són la família i l'escola. Es treballa de forma multidisciplinària i transversal, considerant les necessitats biològiques, psicològiques, i de l'entorn socio-familiar del menor en qüestió, incidint en tot el procés de diagnòstic, orientació, tractament i seguiment.

El CSMIJ ofereix un servei adreçat als pares i mares dels adolescents. Mitjançant un programa psicoterapèutic, i a partir de les pròpies experiències, es pretén dotar als pares i mares dels recursos necessaris per tal de resoldre els conflictes en l'àmbit de la família. La coordinació entre els diferents actors en el projecte InterXarxes (vid. apartat final) resulta eficaç i els protocols conjunts de derivació també.

Cal remarcar la teràpia de grup per adolescents destinats a aquells que no tenen una patologia però tenen problemes conductuals. A l'hora d'escollir el perfil dels joves per a fer els grups es tenen en compte les diferències evolutives de les edats concretes (per això hi ha un grup de 13-14 anys i un altre 15-16 anys), però s'intenta que siguin heterogenis, que hi estiguin representats els dos sexes, que presenten problemàtiques variades. Per a aquests grups s'exclouen aquells joves que estan en una situació crítica familiar o personal i que necessiten un altre tipus d'intervenció. Els objectius d'aquests grups són orientatius, de participació, amb una funció preeminentment preventiva i amb l'objectiu a ajudar a fer una vinculació.

També es realitzen grups de pares i mares amb persones que tenen inquietuds per les relacions entre pares i mares i fills. S'agrupen pares i mares (les assistents són sobretot mares) segons les edats dels seus fills, de manera que hi ha un grup amb fills de 6 a 10 anys, i un altre d'11 a 16. Els progenitors amb fills de 17-18 anys no acostumen a assistir. En aquests grups es comparteixen inquietuds i preocupacions, experiències i estratègies, oferint orientació per part dels professionals sense tenir l'objectiu ni intenció de donar receptes. Els objectius són, sobretot, donar pautes per manejar positivament la convivència dins la unitat familiar, recolzar les diferents fases de les relacions pares/mares-fills ajudant a la vinculació i l'assoliment de rols acceptats i compartits mitjançant la reflexió compartida.

Amb el projecte CESMA s'ajuda els fills de malalts mentals severs, desenvolupant una tasca conjunta amb la resta d'actors que formen part del projecte.

▪ **Equip d'Atenció Primària i Salut**

Estan ubicats en els Centres d'Atenció Primària (CAP), el quals són centres proveïdors de l'ICS.

Centres del Districte Horta-Guinardó: CAP Horta (dos EAP), CAP El Carmel, CAP Vall d'Hebron, CAP Maragall, CAP Sanllehy i CAP Sardenya.

Serveis de Pediatria. Hi ha un a cada EAP. Estan formats per pediatres i infermers/res pediàtriques

Objectius Generals: Donar assistència sanitària a tota la població de 0 a 15 anys.

Programa del nen sa: Neix de la necessitat d'integrar la medicina preventiva a l'assistència sanitària. Té com objectius:

- Facilitar unes actituds i uns hàbits de salut positius en l'infant i la seva família.
- Detectar precoçment els problemes de salut infantil que permetin realitzar una sèrie d'intervencions preventives.
- Aplicació del calendari de vacunes sistemàtiques a Catalunya, segons les pautes establertes pel Departament de Sanitat i Seguretat Social.

Adolescents: Als 15 anys passen a ser controlats pels metges i infermeres de família. A la darrera entrevista pediàtrica s'invita a sortir als pares i es parla en privat amb el noi/a, per detectar problemes i conductes de risc com ara, el tabaquisme, drogues, sexualitat i alteracions alimentàries. Entre el pediatre i el metge de família hi ha un traspàs d'informació.

Actualment els Serveis de Pediatria es troben molt saturats, donat que, la població infantil està creixent, com demostra les dades que tenim, i els recursos humans són els mateixos des que es van obrir quasi tots els centres. Tot això, unit a la gran demanda social, ja que la nostra població és majoritàriament usuària del sistema sanitari públic i no del privat, fa que el funcionament se'n ressenti.

Els diferents CAP's del dte. Horta-Guinardó mantenen coordinacions amb diferents serveis del territori:

Coordinacions externes: CDIAP i CSMIJ.

Col·laboracions: Programa "Interxarxes", "Carmel Amunt" i altres

Grups de mares i nadons. Objectius:

- Crear grups de mares, on elles puguin trobar l'espai i el temps per trobar-se acollides i poder compartir el moment que estan vivint, ple de dubtes, pors i angioixes.
- Promoure les cures del nadons, reforçar vincles entre mares i fills per tal de prevenir accidents i maltractaments infantils.

S'inclou un taller de massatge infantil i xerrades sobre alimentació, desenvolupament psicomotor, hàbits de son, prevenció d'accidents i jocs infantils.

Són grups estables de 10 a 12 mares de nadons entre un i sis mesos, que es troben durant vuit setmanes. Les sessions són setmanals i d'una hora i mitja de durada. El grup és conduït per dues infermeres pediàtriques.

La mitjana d'assistència és de 60 famílies l'any, però la demanda va creixent. Es dona molta importància al massatge infantil com a eina de comunicació i vincle entre mares i fills.

Lliga de la llet

Aquesta associació fa una reunió mensual al CAP Horta. Són grups de suport a les mares que estan alletant als seus fills.

Grups de Mares i fills d'Horta. Són grups de mares que sorgeixen dels grups del CAP Horta i troben acolliment en el Centre Cívic d'Horta "Matas i Ramis". L'objectiu del grup és compartir les experiències de maternitat i donar-se suport mutu en l'atenció a les criatures, a més d'organitzar xerrades i tallers periòdicament amb la col·laboració del Centre cívic.

▪ Tarda Jove

Pertanyent a Atenció Sanitària, Sexual i Reproductiva, i ubicat dins el Servei d'Atenció a la Dona, l'àmbit d'atenció del servei és la planificació familiar i la sexualitat en adolescents. Es tracta d'un espai en el qual de forma confidencial, gratuïta i sense necessitat de demanar hora prèviament, els adolescents poden acudir a parlar amb un ginecòleg per consultar dubtes sobretot respecte a sexualitat i relacions. Val a dir que a aquest servei cada vegada hi assisteixen nois i noies d'edats més joves (12, 13, 14 anys).

▪ Equip de Salut Comunitària al Districte

Depèn de l'Agència de Salut Pública (que té un programa global dividit per Districtes) i està format per 4 infermeres (properament 5) i 1 metge.

En temes d'infància hi ha dissenyats una sèrie de programes de prevenció en els quals la via d'entrada sempre és l'escola. Es tracta dels següents:

-Feina assistencial preventiva de vacunacions a les escoles. A totes les escoles públiques i concertades posen les vacunes (hepatitis A i B a 6è, antitetànica i antidiftèrica a 2n ESO). També s'hi fa: cribatge tuberculínic, cribatge d'agudesa audiovisual, subministrament de farmacioles, glopeig del fluorat i assessorament del raspallat

-Programes de prevenció en el consum de drogues, consum d'alcohol, hàbit de fumar. Consisteixen en xerrades als centres per part de professionals especialitzats.

-Programes per abordar els canvis a l'adolescència i les relacions sexuals (funcionen de manera similar a l'anterior bloc.

-Altres:

Dents netes

Millora dels hàbits alimentaris

Cursos de formació de primers auxilis

Intervenció a les escoles bressol

-A banda, s'ha elaborat un *Protocol per l'atenció a l'infant nouvingut*

El nivell d'implementació d'aquests programes i de la salut preventiva escolar al Districte d'Horta Guinardó és un dels més alts que hi ha a nivell de la ciutat. S'ofereixen als centres a través de Serveis Personals: l'Equip de salut comunitària va escola per escola oferint els programes, tots ells gratuïts.

Tanmateix, s'observa que hi ha més demanda des dels centres concertats que no pas dels públics.

4.b. Programes i serveis d'atenció social

4.b.1. Serveis Socials d'Atenció Primària

RECURSOS

El Districte d'Horta-Guinardó compta amb 4 Centres de Serveis Socials ubicats a cadascuna de les 4 zones i integrats per equips multidisciplinars (receptonistes, administratius, treballadors socials, educadors socials i psicòleg) :

Centre de Serveis Socials del Carmel. C/Santuari, 27

Centre de Serveis Socials del Guinardó. Avda. Mare de Deu de Montserrat, 134

Centre de Serveis Socials d'Horta. Pça. Santes Creus, 8

Centre de Serveis Socials de la Vall d'Hebron. C/Arenys, 75

També forma part dels SSAP el Centre Pre-taller Carmel del Dte. d'Horta-Guinardó ubicat al carrer Tolrà, 40

Com a serveis específics, integrats dins de l'atenció primària en serveis socials, es compta amb el Servei d'atenció i suport jurídic i el Suport Servei d'ajut a domicili.

TIPUS D'INTERVENCIÓ

1. Atenció Social Polivalent

1.1.- Atenció individual/familiar:

- Informació, primera acollida, orientació i assessorament.
- Valoració de cada cas i elaboració d'un pla d'intervenció.
- Tractament individual i grupal.
- Gestió de prestacions econòmiques i altres recursos (com per exemple, el PIRMI- Programa Interdepartamental de la Renda Mínima d'Inserció, que ofereix prestacions econòmiques a persones amb dificultats econòmiques i socials, a través de plans individuals i/o familiars de reinserció).
- Atenció jurídica a les persones ateses als centres de serveis socials i als professionals per facilitar l'exercici dels drets dels ciutadans (consultes, gestió, mediació).
- Tramitació de documentació.
- Derivació als programes i serveis més adients per a l'atenció en cada cas.
- Plans d'Atenció Social Integral (PASI), que es constitueixen com un suport a l'Atenció Primària individualitzada i familiar, centrant-se en famílies d'una zona on s'ha detectat una important marginalitat. A aquests col·lectius, se'ls adreça una actuació integral i intensiva (dificultats familiars i personals, ajuts a domicili, inserció laboral, habitatge, etc...).

1.2.- Prevenció i Atenció Social Col·lectiva:

S'adreça a grups o col·lectius en situació de risc social amb actuacions grupals i comunitàries. La seva funció és la prevenció, normalització i millora de la qualitat de vida, la sensibilització social i l'afavoriment de xarxes de cohesió social i solidaritat.

Segons les dades del 2003 és el segon Districte amb més projectes preventius i d'atenció grupal implementats a la ciutat de Barcelona i el tercer en nombre d'entitats col·laboradores.

Destaquem la presència de grups de reforç escolar en gairebé tots els barris del Districte. Altres projectes a destacar són els centrats en Intervenció amb Adolescents, el mateix projecte Interxarxes i les actuacions adreçades a l'atenció de dones i nens que han patit violència domèstica (Grup de Suport psicosocial). Cal fer esment també dels projectes centrats en les famílies immigrants com és el cas de "Nous Veïns i Veïnes". Altres projectes centrats en l'atenció a la Gent Gran (Barri del Carmel) també tenen incidència en la infància per la vessant comunitària. Finalment ens referim, per la seva importància dins de l'àmbit d'Infància i família al Programa Entre Mares:

El Programa Entre Mares és un servei creat per donar suport a les mares del Districte en els primers passos d'inserció laboral. Entre mares es concep com un programa de pas, una llançadora que cobreix necessitats inicials per permetre trobar o consolidar feina a les dones. S'inicia per a famílies monoparentals, però després, davant la demanda, funciona per a tot tipus de famílies amb escassos recursos que ho necessitin.

Funciona de manera que les mares es recolzen mútuament en la cura de les criatures (de 0-3 anys) tot fent una contraprestació de dues hores (suport voluntari en l'atenció als infants) per cada 12 hores d'ús propi del servei. Hi ha dues educadores responsables de l'organització i la coordinació del programa. L'espai infantil, que funciona amb objectius educatius similars als de l'escola bressol, es complementa amb xerrades informatives sobre temes d'interès: , planificació familiar, pediatria, educació, qüestions laborals, etc.

2. Atenció Social Domiciliària

L'atenció social domiciliària inclou ajut a la llar, alarmes telefòniques, arranament d'habitatges, menjars a domicili, bugaderia i altres serveis complementaris.

3. Atenció a Urgències i Emergències Socials

Aquestes poden realitzar-se als Centres de Serveis Socials i a l'Oficina Permanent d'Atenció Social (OPAS).

4. Atenció a persones sense sostre

Es realitzen dos tipus d'atenció: en medi obert a través dels Equips d'Inserció Social (EIS), i en centres d'acolliment de persones sense sostre.

5. Atenció a immigrants i refugiats

Realitzat a través del Servei d'Atenció als Immigrants Estrangers i Refugiats (SAIER).

4.b.2. Serveis d'atenció especialitzada

▪ **Equip d'Atenció a la Infància i Adolescència (EAIA)**

L'EAIA és un servei especialitzat, integrat dins la Direcció General d'Atenció a la Infància i Adolescència, que delega funcions als ens locals a través d'un conveni amb l'Ajuntament de Barcelona. L'Equip de l'EAIA al Districte Horta-Guinardó està conformat per 2 psicòlogues, 1 pedagog, 2 treballadores socials i una administrativa.

Les funcions de l'EAIA són les que estan definides al Decret 284/96 :

“equips multiprofessionals dedicats a l'atenció d'infants i adolescents en situació d'alt risc social, que es responsabilitzen en el seu àmbit territorial d'acomplir els objectius de diagnòstic, orientació, avaluació i seguiment dels infants i adolescents amb alt risc, i per tant, col·laborant en la prevenció i detecció de les situacions d'alt risc social, informant i orientant sobre temes relacionats amb la problemàtica dels menors en aquesta situació, diagnosticant i proposant mesures i elaborant programes individuals de tractament. Així, son també els responsables de fer el seguiment i control de les mesures i els tractaments”.

Així doncs, les funcions atribuïdes son:

- Atenció individualitzada al menor i/o a la seva família per prevenir o atendre situacions d'alt risc social
- Suport comunitari, col·laborant o dissenyant programes d'actuació comunitària

- Col·laboració institucional donant suport a institucions públiques i privades amb tasques de prevenció, informació, valoració, tractament i integració d'infants i adolescents
- Suport professional, prioritàriament als del SSAP, afavorint la coordinació dels tècnics, promovent activitats d'informació i formació pels professionals.

Aquestes funcions de protecció dels infants en situació d'alt risc es realitzen amb la base d'evitar sempre l'escissió de la família, no actuant en contra d'aquesta sempre i quan sigui possible. Per a dur aquesta tasca s'intenta, també, aprofitar al màxim els recursos existents en el territori.

Cada professional té assignades funcions específiques que s'apliquen en funció de les necessitats de cada cas. Les treballadores socials tenen un coneixement i actuació més directe de l'entorn familiar, físic i de recursos que envolten l'infant, analitzant les particularitats de l'entorn de l'infant, valorant les seves necessitats i realitzant un seguiment al procés de cada família. Les psicòlogues realitzen una intervenció de diagnosi i seguiment a nivell més personal analitzant la situació relacional, de vincle, desenvolupament de la personalitat, analitzant en profunditat les dificultats que neixen del comportament propi, intervenint, assessorant i orientant quan és necessari. El pedagog se centra en l'anàlisi del model educatiu de la família del menor, analitzen el seu procés educatiu, habilitats i aprenentatges adquirits assessorant i intervenint amb els serveis i institucions educatives que tenen incidència sobre el menor.

L'equip realitza coordinacions internes un cop per setmana, i coordinacions amb altres serveis com la DGAIA, els SSAP, o altres coordinadors dels EAIAs de Barcelona.

Centres de Desenvolupament i Atenció Precoç

Els objectius dels CDIAP és prevenir, diagnosticar, intervenir terapèuticament i realitzar el seguiment i avaluació dels processos terapèutics dels infants i nadons que presenten un retard i trastorn del desenvolupament psíquic, motriu o sensorial. Està destinat a infants de 0 a quatre anys, excepcionalment fins el sis.

Dins el districte hi ha dos CDIAP que es distribueix la població del territori: d'una banda el *CDIAP Agalma*, que assisteix a infants de Gràcia, Horta i el Carmel, i el *CDIAP de la Fundació Eulàlia Torras de Beà*, que acull la població de Guinardó i la Vall d'Hebron.

La derivació es produeix bàsicament des dels serveis pediàtrics de l'atenció primària de salut i els centres escolars. El diagnòstic més freqüent, en ambdós casos, és el trastorn emocional, seguit del retard evolutiu global i els trastorns de llenguatge.

Es treballa tant a nivell individual com en grup, i sempre estretament amb la família de l'infant. També es col·labora amb altres professionals quan és necessari complementant la tasca comuna.

▪ **Centres Oberts:**

Servei adreçats als infants i adolescents (5 a 18 anys) en situació de risc. El seu objectiu és desenvolupar una tasca preventiva per donar suport, estimular i potenciar l'estructuració de la personalitat, la socialització i l'adquisició d'aprenentatges bàsics d'aquests nois i noies, tot compensant-ne les deficiències psicoafectives.

1. Fundació ADSIS (Centre Obert, UEC, etc.)

La *Fundació ADSIS*, ubicada en el carrer Lugo, treballa amb nois i noies en situació de risc. La seva tasca se centra en dur a terme projectes vinculats amb la reinserció laboral dels joves, i desenvolupar instruments de suport en el procés educatiu dels adolescents que estan en l'etapa d'educació obligatòria conjuntament amb altres activitats relacionades amb el lleure.

En aquest sentit destaca el *Centre Obert* com un espai d'acollida de nois i noies a partir de dotze anys mitjançant diferents activitats de lleure i pre-tallers. Dins el Centre Obert existeixen les activitats pròpies del centre i les activitats que van més enllà de la programació oberta. Així, les activitats són de caràcter temporal i giren entorn a la demanda realitzada per part del joves. Des del centre es considera prioritari les preferències dels joves en tant que determinen les modes i els nivells de participació en aquests.

2. Centre Obert Martí Codolar

Al centre obert d'aquesta entitat de caràcter similar a ADSIS, de moment assisteixen preferentment famílies necessitades però s'intenta trencar en el barri la idea de que els centres oberts son només per aquesta tipologia. Es fa un treball més continuat amb les famílies pel fet que es té contacte amb elles a les entrades i sortides.

La majoria d'infants entre 5 i 18 anys dels 60 aprox. que hi assisteixen tenen algun tipus de problemàtica que es treballa amb altres institucions com serveis socials, etc.

Al centre obert els infants i joves són sobretot del Carmel i Taxonera. Això és deu a la ubicació, però la raó de la ubicació és conseqüència de les característiques socials de la zona.

4.b.3. Plataforma de Coordinació Institucional

Marc establert de treball conjunt i cooperació promoguts pels centres de serveis socials per abordar conjuntament entre diferents agents a nivell de Districte les problemàtiques socials sorgides en la comunitat, i està adreçat als agents socials.

El Districte d'Horta és dels que arriba a major nombre de col·lectius tot i que no al major nombre de persones en xifres absolutes.

4.c. Educació i transició al treball

4.c.1. Equipaments i recursos educatius adreçats a la infància i l'adolescència

▪ Equipaments

El districte d'Horta Guinardó compta amb una gran i variada oferta per a totes les etapes educatives.

Pel que fa a les places educatives de titularitat pública, hi ha 9 Escoles Bressol Municipals, 22 Centres d'Educació Infantil i Primària (4 d'ells de titularitat municipal), i 10 Instituts d'Educació Secundària (2 d'ells municipal). Tres dels IES ofereixen Cicles Formatius.

També existeix una elevada oferta de centres educatius de titularitat privada i concertada.

▪ Centre de Recursos Pedagògics (CRP) Horta-Guinardó

Servei del Departament d'Ensenyament, ara en conveni amb el Consorci. Cada districte té un CRP i el seu àmbit d'acció són els centres educatius públics i concertats: incideixen sobre el professorat, l'alumnat, i els pares i mares.

Funcions bàsiques:

-*Oferir recursos* (biblioteca, audiovisuals, altres materials en préstec...)

-*Formació permanent*, formació de zona: detectar les necessitats de formació. Es tramet una graella al professorat per a què expliqui en quins àmbits voldrien i necessitarien fer formació. Una comissió configurada per membres de l'escola pública,

concertada, primària i secundària, i EE, acaba aprovant o refusant les propostes de formació necessària.

-Dinamització: Es proposen activitats de suport, ara anomenades de dinamització, tant pel professorat com per l'alumnat, a partir d'unes línies de treball. Es col·labora amb el tècnic d'educació, i els caps de zona del Guinardó i el Carmel.

-Participació en la coordinació dels centres docents: Al districte d'Horta hi ha una tradició de coordinació dels centres públics, que els darrers anys ha derivat en estructures més o menys consolidades (vid. Coordinadora a continuació)

▪ **Coordinadora de Serveis Educatius (CEIPs, IESs, CRP, LIC, Interculturalitat i Cohesió Social)**

Entitat endegada per tal que els serveis educatius (CRP, LIC, Interculturalitat i Cohesió Social) funcionin de forma integral i responguin coordinadament a les demandes dels centres. La Coordinadora inclou gairebé tots els CEIP i IES públics del districte: en total acull 33 escoles. No inclou les escoles bressol, però això no vol dir que no s'hi col·labori en situacions especials. S'atén un col·lectiu d'uns 5.000 nens/es.

Objectius i activitats de la Coordinadora:

- En general, donar suport a les escoles del Districte, treballant conjuntament amb les AMPAs.
- Coordinar les tasques extraescolars de les diferents escoles, per aprofitar al màxim els recursos que es disposen.
- Xerrades per les famílies, amb temàtiques relacionades amb preocupacions socials i educatives.
- Mostra Multicultural d'Entitats, cada dos anys, per treballar la diversitat cultural a les escoles
- Es fa una col·laboració directa amb normalització lingüística, que passa, sobre tot, per facilitar l'aprenentatge de la llengua a les famílies immigrades.

La Coordinadora té la seva representació a diferents instàncies: al Consell Escolar del Districte, al Consell Escolar de Barcelona, a la FAPAC, a la Coordinadora d'Entitats d'Horta, a la Coordinadora d'Entitats del Guinardó. S'ha col·laborat en diversos programes i projectes, alguns, per exemple, promoguts des de serveis socials.

▪ **Xarxa 0-18**

La Xarxa 0-18 aplega tots els centres escolars públics que acullen els infants i adolescents en aquesta franja d'edat (9 escoles bressol, 21 centres de primària, 10 IES) conjuntament amb la Coordinadora d'AMPAs i el CRP –Centre de Recursos Pedagògics. La composició en termes organitzatius inclou representants de l'Etapa 0-3, de la **Xarxa Intercicles 0-6**, de les escoles d'Infantil i Primària (**Xarxa 3-12**), de Secundària, de la Coordinadora d'AMPAs i del CRP. Aquestes persones canalitzen els acords i representen la Xarxa.

Treballa amb les següents finalitats:

- Ser un lloc de trobada de tots els membres de la comunitat educativa pública del Districte, per tal de millorar la participació i el debat sobre les qüestions que afecten a l'educació i als centres educatius.

- Ser un interlocutor vàlid i operatiu davant l'administració més propera (Districte, Delegació Territorial, IMEB, Consorci...), recollint totes les aportacions de les comissions de treball i dels sectors representats.
- Donar a conèixer el treball de tota la Comunitat Educativa de les escoles públiques, a nivell de Districte.
- Coordinar i potenciar les diferents accions que cada sector de la Comunitat Educativa representat realitzi.
- Mantenir el contacte amb altres grups de treball educatiu que ja existeixen al districte (Coordinadora 0-6, Coordinadora escoles 3-12, treball Interxarxa...)
- Mantenir reunions de coordinació amb altres estaments relacionats amb el món educatiu de la zona (Serveis Socials, EAP, EAI.....).

El treball de la Xarxa es realitza a través de 3 Comissions (tenen lloc reunions mensuals tant de les comissions com de la permanent):

1. Promoció i imatge: Consta d'activitats desglossades en: Actes participatius i de difusió; Premsa i promoció del model de qualitat de l'escola pública de la zona; Campanyes de preinscripció.
2. Manteniment de centres: S'encarrega de qüestions de manteniment; seguretat, i neteja dels centres, així com de la gestió dels espais exteriors
3. Pla d'acollida i entorn del sistema: Treballa en l'acollida d'alumnes, i la provisió de recursos materials i serveis.

▪ **EAP Horta-Guinardó**

L'EAP del Districte s'inicià el 1991 i actualment compta amb 9 psicopedagogs/gues i 1 treballadora social.

Les tasques que, bàsicament, desenvolupen són:

- Identificació, avaluació psicopedagògica i social, i seguiment de les necessitats educatives de l'alumnat.
- Assessorament i orientació a les famílies i professorat, al llarg de l'escolaritat.
- Assessorament als Equips docents en relació a aspectes psicopedagògics, a l'atenció a la diversitat de l'alumnat, i en la detecció i prevenció de conductes de risc i resolució de conflictes.
- Col·laboració en el procés de transició de l'alumnat entre les diferents etapes educatives.
- Col·laboració amb els serveis implicats en l'atenció a la població infantil i juvenil del districte.
- Participació en diferents xarxes del districte: Xarxa 0-18 i Projecte Interxarxes.
- Coordinació de grups de treball amb el professorat del sector: Grup de treball d'escolarització compartida entre Centres Ordinaris i Centres d'Educació Especial

L'EAP dona suport psicopedagògic i social a tots els centres d'educació infantil, primària i secundària de titularia pública i privada concertada del districte.

Els 21 centres d'educació infantil i primària i els 8 instituts d'educació secundària públics reben una atenció setmanal per part dels professionals de l'EAP. Les tasques d'assessorament i orientació psicopedagògica i social són bàsiques en el treball que

realitza l'EAP en aquests centres, entenent la col·laboració amb els agents educatius com fonamental per a generar canvis.

Els centres d'educació infantil, primària i secundària concertats (18), així com els 9 centres d'educació infantil municipals (0-3) reben una atenció periòdica, en funció de les seves necessitats, prioritant l'atenció a l'alumnat que presenta necessitats educatives especials (nee).

En el districte hi ha 2 centres d'educació especial públics i 5 centres concertats.

En els dos centres de titularitat pública s'hi intervé de forma periòdica (setmanal-quinzenal) respectivament. L'atenció i professional, psicopedagoga o treballadora social, que intervé varia en funció de l'especificitat del centre.

Una psicopedagoga de l'EAP realitza un seguiment sistemàtic a la resta de centres concertats d'educació especial. En aquest cas es realitza un seguiment de l'alumnat d'escolarització compartida entre centres ordinaris i d'educació especial, s'atenen noves matrícules i es fa un assessorament de l'alumne que ho precisa amb els centres i les famílies.

Unitats d'Escolarització Compartida (UEC): Martí Codolar i ADSIS¹

Les *Unitats d'Escolarització Compartida* responen a un programa que pretén afavorir l'èxit dels joves amb dificultats d'aprenentatge en l'educació secundària (ESO) per una situació d'exclusió social o de risc de patir-la.

El protocol de derivació que segueix la UEC respon a les demandes voluntàries dels joves o les seves famílies i també a les que realitzen des dels IES, els EAPs, el CSMIJ i des de Serveis Socials del districte.

Els adolescents que accedeixen a la UEC derivats pel Departament d'Educació reuneixen els següents trets:

- La falta d'una escolarització mínima, degut a l'expulsió o a llargs períodes d'absència.
- La carència d'uns hàbits socials i vitals que els impedeix continuar en un recurs normalitzat, tenint, per tant, unes necessitats educatives que no poden ser cobertes pel sistema general.

El servei d'adaptació de l'ESO va destinat a recuperar les capacitats cognitives bàsiques dels joves, treballar les relacions amb un mateix i amb altres, aprendre hàbits de treball i límits, per tal de capacitar-los per l'aprofitament de l'ensenyament reglat, l'accés a cursos ocupacionals o la integració en el món laboral. Es mantenen els objectius generals de l'ESO, diversificant les àrees en instrumentals (matemàtica, llengua catalana, castellana i anglesa, experimentals, socials, naturals i educació física), tallers (manteniment, fotografia, informàtica, electricitat, cuina i fusteria), formació social i tutories.

Generalment, aquests nois i noies són de fora del districte ja que es considera que no sempre és bo que siguin del mateix territori. Es tracta de grups molt reduïts –12 nois per 5 educadors socials en el cas de la Fundació ADSIS, mentre que l'entitat Martí Codolar treballa amb una mitjana de 14 places- amb un alt nivell de dedicació personal.

¹Es tracta d'entitats que treballen, no només, però si especialment, amb adolescents en risc d'exclusió social. La informació sobre la Fundació ADSIS es troba a l'apartat 2.

- **Projecte Òmnia (ADSIS i Martí Codolar)**

Projecte d'accés a les noves tecnologies de la informació i la comunicació per garantir l'alfabetització digital de tota la població i prevenir noves formes de desigualtat social i desequilibris territorials. S'adreça a tot tipus d'usuaris: infants, adolescents, adults i gent gran.

- Suport a l'educació reglada ADSIS per a alumnes d'origen immigrant (Vid. punt 5)
- Equips d'atenció a la multiculturalitat i la inclusió social a les escoles (Vid. punt 5)
- Altres recursos d'atenció a la diversitat: LIC, CREDA, Aula d'Acollida, Etc.

Organitzats en una xarxa de Serveis Educatius Integrats:

El LIC (Llengua i Cohesió social) ajuda els Centres a elaborar els Plans d'Acollida i dona suport al professorat en la tasca organitzativa. Està format per assistents socials, pedagogs i psicopedagogs, etc.

L'Aula d'acollida atén principalment alumnat immigrant nouvingut en qüestions d'aprenentatge de la llengua i adaptació curricular.

Les escoles que escolaritzen infants sords treballen en estret contacte amb el CREDA.

4.c.2. Recursos i serveis per la transició al treball dels adolescents

- **Programes de Suport Ocupacional ADSIS**

Paral·lelament al programa orientat als joves dins el període de l'educació obligatòria, el centre ADSIS també desenvolupa un projecte destinat als joves més en la vessant de la formació ocupacional (Tallers d'Iniciació Professional). Aquests programes de suport formatiu van adreçats a reprendre el cicle educatiu, formatiu i ocupacional en les vessants de la construcció, el comerç i la cuina. Els programes atenen majoritàriament a nois d'entre 15 i 20 anys autòctons del mateix districte, tot i que també hi ha nois d'origen immigrant (hi ha una demanda ascendent per part d'aquest sector de la població).

Amb el servei es pretén dotar dels coneixements necessaris i millorar el nivell de la formació superior, alhora que es vol actuar per evitar el tancament dels cercles de marginació dels adolescents per mitjà de factors ocupacionals.

- **Projecte d'inserció sociolaboral CLAU (Martí Codolar)**

Projecte per atendre els joves que no han assolit el títol d'ESO i retornen a la formació reglada. S'hi atén uns 60 joves de 16 a 20 anys. L'opció de participació és voluntària.

El seu objectiu general és facilitar la inserció socio-laboral mitjançant un aprenentatge pràctic i una atenció individualitzada i tutoritzada en tot moment. La inserció social per mitjà de l'ocupació és considerada l'eina més activa en la lluita contra l'exclusió dels joves. Com a objectius específics s'inclouen:

-Incorporar joves provinents de situacions d'exclusió i d'alt risc social en un projecte de normalització social i laboral. Aconseguir la seva inserció laboral en una empresa normalitzada i dotar-los del grau d'autonomia necessari per a mantenir una incorporació exitosa en els circuits d'inserció.

-Dotar els joves dels coneixements necessaris per evitar possibles fracassos atribuïbles al desconeixement del món laboral i a la no assumptió de la seva situació personal referida a la feina.

-Crear una borsa de treball que reculli feines adequades a les característiques d'aquests joves. Una borsa d'empreses especialment motivades per atendre aquest col·lectiu.

Es treballa duent a terme un procés de seguiment complet als joves, des de començar a veure quins poden ser els interessos professionals que poden tenir, acompanyant-los en tot el procés fins a poder arribar a tenir una feina. En la primera fase, durant 5 o 6 mesos es treballen habilitats bàsiques, amb un educador que té formació en iniciació als oficis, i es va passant per varies branques per veure quines opcions són més del gust i aptes per a cada jove. En la segona fase (6 mesos) l'orientadora laboral ajuda el/la jove a encaminar-se cap algun sector concret, i llavors el jove realitza un curs ocupacional concret. Després es fa un seguiment de la seva introducció al món laboral. Es tracta d'un procés que en total dura un any i mig.

- **Punt d'Informació Juvenil**

Servei del Districte pensat especialment per ajudar els joves a prendre les seves decisions acadèmiques i professionals i facilitar la seva inserció laboral. Ofereix informació sobre les ofertes formatives existents, així com del mercat laboral. Es fa assessorament personalitzat.

- **Pre-Tallers: El Carmel**

Centre diürn adreçat a adolescents en situació de risc de fracàs escolar, atès per 3 educadors socials. Ofereix:

- Atenció individual i en grup
- Aprentatge i coneixement bàsic d'oficis
- Orientació professional

- **Projectes Franja i Arrisca't**

L'objectiu d'aquestes dues propostes és dotar els joves dels recursos necessaris per cobrir les seves necessitats, tant a nivell de relació amb l'administració, com d'assessorament més personalitzat. S'hi endeguen projectes experimentals en aquest sentit.

El perfil dels usuaris són adolescents entre 15 i 18 anys que viuen al Carmel, el Baix Guinardó i Taxonera.

4.d. Temps lliure i participació

4.d.1. Programes i equipaments de cultura i lleure adreçats a la infància i l'adolescència

- **Activitats de Dinamització infantil al Districte**

Oferta i promoció d'un conjunt d'activitats socioculturals i de lleure als infants a partir d'equipaments municipals o dels Serveis Personals del Districte:

- Jocs i animació de parcs i places o altres espais públics
- Festivals o cicles d'activitats per infants d'àmbit de barri (racons, tallers, espectacles...)
- Difusió i promoció de la iniciativa del teixit associatiu adreçat a infants. La iniciativa pot ser municipal o d'entitats, i l'organització i gestió pot ser directa o en cooperació amb el teixit associatiu.

▪ **Casals d'Estiu**

Guinardó compta amb els següents: Casal d'estiu Guinardó–l'Ànec, Casal d'estiu CEIP Tresfontes, Casal d'estiu CEIPM Escola del Mar, Casal d'estiu CEIPM Arc Iris.

A la zona de Montbau, Sant Genís, Taxonera, i Vall d'Hebron hi ha: Casal d'estiu Taxonera, Casal d'estiu CEIPM Els Pins, Casal d'estiu CEIP Baloo, Casal d'estiu Martí Codolar, Casal d'estiu Ludoteca Casa Groga, Casal d'estiu CEIP Taxonera.

A la Font d'en Fargas i Horta: Casal d'estiu Ludoteca Matas i Ramis, Casal d'estiu CEIP Mare Nostrum, Casal d'estiu CEIP Font d'en Fargas.

Al Carmel: Casal d'estiu Pre-taller el Carmel, Casal d'estiu Ludoteca Arimel, Casal d'estiu La Torre, Casal d'estiu CEIP Coves d'en Cimany.

▪ **Projecte A Partir del Carrer**

Proposta de lleure per a joves portada a terme al Guinardó a través de dos educadors de carrer, amb els següents objectius:

1.- *Contribuir a millorar la imatge social dels joves*, sobretot pel que fa a la seva presència al carrer. I en aquest sentit, realitzar una *tasca de sensibilització* recurrent a la memòria històrica pel que fa a la funció socialitzadora del carrer, que s'ha perdut a la ciutat (plans urbanístics que no afavoreixen aquesta funció). I també desenvolupar una *tasca de mediació entre joves – veïns – administracions*.

2.- Contribuir a conscienciar a l'administració de la *necessitat de conservar nets els espais urbans públics*, i per tant també aquells que generalment utilitzen els joves.

3.- Ajudar a *canalitzar l'interès esportiu* que tenen els joves i *trobar espais* per a poder desenvolupar-los. Aquest intent de fer més espontània la pràctica de l'esport, i de flexibilitzar per tant les instal·lacions que podrien posar-se a servei dels joves, és un dels objectius que més costa d'assolir per la rigidesa de les administracions o empreses que gestionen les instal·lacions.

4.- Treballar per a la *disminució i prevenció de riscos en el consum de tòxics*. Per a poder realitzar una bona funció preventiva els objectius proposats estan en una disminució de riscos pel consum de tòxics, més que no entrar en un discurs d'anul·lació d'aquests (que suposaria una inaccessibilitat total al que els succeeix als joves). Per tant se centra més en treballar els patrons de consum, el lloc on es realitza, l'entorn, l'hora, les situacions concretes de cada persona...

5.- Ajudar a *fer que l'oferta de lleure sigui més atractiva pel jovent*. Es constata que no existeixen ni espais, ni tampoc oferta i programació d'activitats adequades pels adolescents i joves. Sovint, l'oferta no correspon a la demanda, i no hi ha una consciència de que això és el que passa perquè en realitat existeix un desconeixement de les demandes/necessitats dels joves (per exemple, es programen tallers de funky quan el seu interès està en el hip-hop). El treball de carrer permet tenir accés a aquesta demanda.

6.- Altres funcions:

La funció dels educadors és mediar, fer d'intermediaris, realitzar connexions entre el jovent i la societat i les institucions, i acompanyar els joves en el seu procés de desenvolupament personal.

Tipus de treball desenvolupat:

-Grupals: A nivell de joves es treballa la canalització dels desitjos dels joves. Si el que desitgen fer a nivell de lleure ja existeix els intenten vincular a una oferta ja existent. Si no existeix se'ls ajuda a poder-ho muntar, tot i que ells (els educadors) no són ni dinamitzadors ni tenen com a funció prioritària muntar activitats. Els adolescents i joves han fet demandes d'activitats que no estan en oferta, tals com jugar a beisbol, fer

grafitis, fer un taller de hip-hop, que permet treballar amb ells múltiples vessants educatives, organitzatives i creatives.

- Comunitari: El treball comunitari que defensen i duen a la pràctica en el seu projecte és un treball que no es limita a les relacions entre administració i associacions sinó que inclogui la ciutadania, tenint present les relacions genèriques i intergeneracionals (en la línia de les propostes de Marco Marchioni).

- Individual: Es realitza només en aquelles ocasions en què l'atenció individualitzada requerida sigui molt breu en el temps, donat que si un adolescent o jove necessita un tipus d'ajuda particularitzada es deriva a *atenció primària* (de serveis socials). Per qüestió de competència interserveis no es treballa amb les famílies dels joves ni tampoc a les escoles ni instituts, a no ser d'aquells que en facin una demanda explícita i en què hi coparticipi també un altre servei.

▪ **Espai Jove Boca Nord**

Espai de lleure per a joves ubicat a Guinardó que té com a objectiu potenciar la participació ciutadana, a partir de la concepció de l'espai públic com a espai funcional, de socialització juvenil.

L'oferta de serveis i activitats ve determinada per l'interès i la demanda juvenil. Al centre hi estan instal·lades entitats juvenils, que hi fan la seva activitat. I després es gestionen les demandes arribades de grups no formals, a qui s'orienta per tal de consolidar-se en noves entitats si ho desitgen. A més, disposa d'un punt d'informació i assessorament juvenil sobre temes laborals, d'estudis i habitatge.

El Boca Nord treballa a partir d'espais delimitats segons el tipus d'activitat que hi desenvolupen els joves. Així, doncs, disposen d'un laboratori de fotografia, un estudi d'assaig de música, una emissora de ràdio, un rocòdrom, i diferents espais polivalents, destacant la sala principal on es duen a terme les activitats programades com són concerts, exposicions, xerrades... L'accés als espais especialitzats no és exclusiu i se'n pot disposar mitjançant un petit lloguer. Al bar se li dona molta importància ja que és aquí on els joves intercanvien experiències i comparteixen el seu temps lliure, d'on sorgeixen noves iniciatives.

En algun dels àmbits sobre els que treballa el Boca Nord hi participen altres entitats del districte com són ADSIS i el Centre Martí Codolar. El treball conjunt amb aquestes entitats està basat en la cooperació en el tractament de joves amb risc d'exclusió social.

Un tema important és el de la co-gestió del centre: el Consell Assessor està format per les entitats i els seus membres (persones a nivell individual), el Consell de Joventut, per algunes entitats i grups amb interessos comuns. Se celebren bimensualment i es fa seguiment de les activitats. D'aquestes reunions sorgeix la planificació de noves iniciatives i activitats que es desenvoluparan posteriorment i aquestes han de rebre el suport mínim de dos entitats diferents.

▪ **Programació Oberta ADSIS**

Servei que incorpora activitats per als infants i adolescents amb problemàtiques psico-socials, més enllà del Centre Obert (els perfils són els mateixos), amb uns àmbits d'actuació similars. Ara desenvolupa un treball de col·laboració amb alguns centres de secundària en el qual la gent pot compartir la seva visió de la realitat. Es tracta del Projecte MIRADES, que inclou:

- Un taller d'audiovisual sobre el Carmel
- Un taller d'audiovisual sobre el finançament de la *Maternitat* (Equador)

- **Secció Joves Martí Codolar**

És un espai de trobada per a joves d'entre 16 i 20 anys, dels barris de la Clota, Carmel i Taxonera, que busca l'acompanyament educatiu des del lleure; això facilita l'orientació i assessorament sobre tots els àmbits de la vida dels adolescents: treball, drets i deures, voluntariat, sexualitat...

La funció del personal de servei està en un entremig entre educació al carrer i l'aportació d'un espai. Un dels dos professionals que hi ha, a banda de l'educador social, és insertor laboral. Així, mentre que poden jugar al futbolí o escoltar música, també se'ls ofereix ajuda per fer un currículum, o el que necessitin, "se'ls intenta donar una altra idea del lleure menys consumista".

Aquest espai està destinat a joves de 16-22 anys però la gran majoria dels que hi acudeixen són joves de 14 fins a 18 anys.

Esplai cap de setmana i Casal d'estiu Martí Codolar

A l'esplai de cap de setmana d'aquesta entitat d'atenció social els infants i preadolescents (5è i 6è de Primària, 1r d'ESO) assistents són totalment normalitzats. Funciona els dissabtes a la tarda i consta dels següents espais: Acollida, sala i patis oberts (14:00-17:00); Activitats per racons (17:00-18:00); Activitat lúdica conjunta (18:00-19:00).

Una de les pretensions que es té és poder fer un transvasament de nois i joves assistents al Centre Obert amb més problemes cap a l'esplai cap de setmana.

De manera similar a l'Esplai cap de setmana, al Casal d'estiu en principi hi assisteixen adolescents i joves més normalitzats, i s'ha aconseguit la introducció d'alguns nois de Centre Obert, que han tingut una bona inclusió en el grup.

4.d.2. Equipaments i oferta d'activitats esportives adreçades a la infància i l'adolescència

- **Instal·lacions esportives al Districte**

Zona d'Horta: Complex Esportiu Municipal d'Horta; Velòdrom Municipal d'Horta; Camp de Futbol Municipal d'Horta.

Zona de la Vall d'Hebron: Centre Municipal de Tennis de la Vall d'Hebron; Àrea Esportiva Municipal de la Vall d'Hebron; Camp de Futbol Municipal de la Vall d'Hebron; Complex Esportiu Mundet; Pavelló Poliesportiu Mundet; Pista Poliesportiva Municipal de Montbau; Camp de Futbol Municipal de Sant Genís; Camp de Futbol Municipal de La Clota.

Zona del Carmel: Poliesportiu Municipal del Carmel; Complex Esportiu Municipal del Carmel.

Zona del Guinardó: Complex Esportiu Municipal del Guinardó; Poliesportiu Municipal del Guinardó; Pista Poliesportiva Municipal de Can Baró.

- **A l'escola fem esport**

Oferta d'activitats esportives adreçades als centres docents, organitzades pel Departament d'Esports del Districte i pel CRP Horta-Guinardó. La gran majoria són gratuïtes, o a un preu molt assequible. Hi participen unes 30 escoles, tant públiques com concertades, de bressol, primària i secundària. El nombre d'alumnes que hi participen supera els 3.000.

El curs 2004-2005 el projecte consta de les següents propostes: *Aula d'escacs; Fem Atletisme!; Horta-Guinardó en bicicleta; Bitlles catalanes; Ep!!! Belluga't* (habilitats motrius); *Trobada d'Handbol interinstituts (1r ESO); Trobada de Voleibol interinstituts (2n d'ESO i 2n Cicle d'ESO); Tennis a secundària; Portem la bici a l'institut; Esports per a tothom-Explorant els límits dels sentits.*

▪ **Campus Olímpia**

Els Campus Olímpia constitueixen un programa d'activitats d'estiu de caire esportiu, que tenen com objectiu impulsar la pràctica esportiva entre els infants i adolescents de la ciutat de Barcelona. S'adrecen a nois i noies de 3 a 16 anys i es desenvolupen en torns de 5 ó 10 dies, de dilluns a divendres. Els diferents barris dels districtes compten amb els següents Campus:

Guinardó: Campus Olímpia Poliesportiu (activitats poliesportives i aquàtiques, futbol, futbol sala, bàsquet, hoquei, voleibol); Campus Olímpia específics: Futbol, Bàsquet, Fit Kids (activitats poliesportives i aquàtiques, iniciació a l'aeròbic).

Montbau i Vall d'Hebron: Campus Olímpia Poliesportiu (activitats poliesportives i aquàtiques, beisbol, BTT, futbol sala, bàdminton, bàsquet, hoquei, patins en línia, pilota, rugby, voleibol); Campus O. específics: Futbol Sala, Gimnàstica Artística, Bàsquet, Voleibol, Futbol.

Horta: Precampus Olímpia; Campus Olímpia Poliesportiu (activitats poliesportives i aquàtiques, bàsquet, futbol sala, futbol 7, handbol, hoquei, tennis, tennis taula, voleibol); Campus O. específics: Bàsquet, Futbol Sala i Futbol 7.

4.e. Iniciatives d'integració dels infants i famílies procedents de la immigració

▪ **Projecte Nous Veïns, Noves Veïnes**

És un projecte endegat a nivell de tot el Districte, arran de l'augment generalitzat de la població nouvinguda, i del seu pas pels Serveis Socials. Al 2002 s'inicia un Projecte d'acollida, pensant instruments que poguessin ser útils a les persones que acabessin d'arribar. Sobre tot es tractava de xerrades sobre temàtiques com l'accés al sistema sanitari, els itineraris educatius pels seus fills i filles, i qüestions entorn la legalització de la seva situació, que és un dels temes que més els interessa.

Un dels plantejaments centrals dins el projecte *Nous veïns, Noves Veïnes* és el de afavorir un procés d'inclusió positiu de les persones nouvingudes no a través d'activitats específiques, sinó de:

- *reforçar els serveis ja disponibles*, dirigits a la població en general, per tal de garantir l'accés de la població immigrada
- *no només treballar amb la població nouvinguda sinó també amb l'autòctona* sobre tot aquest procés social que s'està vivint
- *implicar la població autòctona en els serveis més específics per a població nouvinguda* (l'acollida, però també altres tipus d'activitats)

Així, es contacta amb altres entitats i associacions del barri (com per exemple Nou Horitzó: C Garrotxa, 25, Guinardó) i es fan activitats de primera acollida, amb la constitució d'un punt d'acollida, tallers, etc. Els diumenges per la tarda es munten espais de convivència de persones immigrants i autòctones.

El projecte té tres branques principals:

- les accions específiques de caràcter individual o familiar (punt d'acollida, assessorament, informació, formació, cursos, etc.)

- accions comunitàries i col·lectives (espais per conviure, grups d'acompanyament, intercanvi, dinamització comunitària)
- coordinació i recerca

L'objectiu màxim del projecte és elaborar un *'Pla de convivència i ciutadania'*.

Dins el mateix projecte també es col·labora en la xarxa 0-18, treballant sobretot el punt d'acollida, però també el que succeeix més enllà de l'escola.

▪ ***Nou Horitzó***

Punt d'acollida i trobades al Guinardó que funciona els diumenges, on s'organitzen espais de convivència de persones immigrants i autòctones. Pertany al Projecte *Nous Veïns, Noves Veïnes*. El perfil majoritari de la població atesa són famílies immigrants i autòctones que resideixen al barri.

▪ ***Equips d'atenció a la multiculturalitat i la inclusió social a les escoles***

Grups de docents i professionals de l'atenció social amb formació específica encarregats d'elaborar els Plans d'Acollida per als infants nous, i de portar a terme l'assessorament per a organitzar les aules d'acollida i el tractament de la llengua amb aquest alumnat.

Hi ha una coordinació dels diferents serveis que estan implicats en *l'atenció a la diversitat a través de comissions* en les quals poden reunir-se la directora, la cap d'estudis, algun altre representant de l'equip coordinador, la mestra d'educació especial, l'EAP i les persones que fan les aules d'acollida. També existeix el mateix funcionament amb *les comissions socials* (amb assistents socials, serveis, externs, Caritas, etc.)

▪ ***Suport a l'educació reglada ADSIS per a alumnes d'origen immigrant***

Aquest instrument de integració educativa i reforç escolar va adreçat majoritàriament als nois i noies d'origen immigrant² que cursen secundària (12-17 anys) i que presenten algunes dificultats per a seguir les classes de manera normalitzada. El recurs pretén dotar els joves dels mecanismes de preparació acadèmica, orientats a les matèries instrumentals, els cicles formatius i, en alguns casos, la preparació de la prova d'accés a la universitat.

Pel que fa a la derivació dels adolescents en aquest recurs, són els centres d'educació secundària i els EAP els que recomanen l'assistència en el servei dels joves que així ho requereixen.

A diferència dels joves que participen en la UEC, els nois i noies presents en el suport a l'educació reglada no presenten cap mancança de tipus conductual i/o psicossocial, hi participen aquells adolescents que presenten alguna mancança d'integració pel fet de ser nous.

4. f. Iniciatives de treball transversal

▪ ***InterXarxes***

Projecte de treball en xarxa al Districte d'Horta-Guinardó. Es tracta de coordinar els serveis i equipaments de les diferents xarxes d'atenció a la Infància i a l'Adolescència que desenvolupen la seva tasca al districte i volen aplegar les seves accions per tal de millorar la qualitat assistencial i promoure una cultura del treball en xarxa. Entitats

² Al març de 2004, la procedència dels 20 joves que participaven al programa era la següent: 11 d'Equador, 2 de Colòmbia, 1 del Perú, 1 de Veneçuela, 1 de Senegal i 1 de Moldàvia.

participants: CDIAP "Agalma" i CDIAP de la fundació Eulàlia Torras de Beà, EAIA, EAP, SSAP i SAP del Districte.

Els objectius (2003) del Projecte InterXarxes són:

- Millora de la qualitat d'intervenció dels serveis
- Augment del coneixement de la realitat de la Infància i la Família al territori
- Aprenentatge dels professionals sobre el treball en xarxa
- Formulació de propostes relatives a la creació i/o millora dels recursos existents
- Consolidar el suport institucional

Es treballa mitjançant equips multidisciplinars (construcció de xarxa de professionals) de cas que, després de l'anàlisi, estableixen el Pla de Treball i planifiquen el Seguiment i Avaluació de cadascun dels casos.

Els objectius de la intervenció en les situacions familiars (s'atén a uns 30 menors de diferents edats i sexe) són:

- Seguiment educatiu i escolar del nen/a
- Control evolutiu, clínic i psicològic del menor
- Seguiment del lleure amb activitats diverses
- Suport a la figura materna en la dinàmica familiar
- Gestió de recursos econòmics
- Control sanitari del nen/a i de la mare
- Promoció d'activitats formatives pre-laborals de la mare

Altres àmbits d'acció, més enllà de l'assistència ja plantejada, són:

- la Formació, a través de Jornades temàtiques, Seminaris d'anàlisi de casos, Seminaris sobre tècniques concretes, etc.
- la Recerca, centrant-se en temàtiques emergents al districte, i de la que es producte, també, el present informe.
- la Dinamització comunitària, com és el cas del Pla de Dinamització Comunitària *Carmel Amunt*.

5. ENQUESTA DE PARTICIPACIÓ ALS ADOLESCENTS D'HORTA-GUINARDÓ

5. ENQUESTA DE PARTICIPACIÓ ALS I LES ADOLESCENTS D'HORTA-GUINARDÓ

5.a. Contextualització i característiques de la mostra

L'Institut d'Infància i Món Urbà va elaborar l'any 2004 l'*Enquesta sobre Participació i Famílies*. El propòsit d'aquesta enquesta és veure en quina mesura els infants i adolescents participen en les decisions que es prenen en l'àmbit familiar, ja sigui en temàtiques que els concerneixen personalment (activitats extraescolars, escola, amistats, temps d'oci, etc.) o en aspectes més lligats a la família o als pares (col·laboració en les tasques domèstiques, participació dels pares en les xerrades escolars, compres a realitzar, etc.)³. Aquesta eina metodològica, que es va implementar l'any passat a nivell de Regió Metropolitana de Barcelona, ha estat aplicada enguany en el marc del districte d'Horta-Guinardó i el Projecte Interxarxes.

Per tal d'implementar aquesta Enquesta al districte prèviament hem efectuat un estudi inicial del grup al que ens dirigim. Ens estem referint als infants i adolescents compresos entre els 11, 13 i 15 anys d'edat que estan empadronats al districte d'Horta-Guinardó. Per obtenir aquesta informació vàrem creure que la forma més fàcil d'accedir-hi era a través dels centres educatius. De manera que tenint en compte aquesta selecció es va considerar adient incorporar escoles i instituts de titularitat pública i privada concertada. Aquesta també va ser una manera de garantir que disposàvem de dades diferenciades per tipologia de centre educatiu.

D'altra banda, i en funció de les edats escollides, s'ha passat l'Enquesta a tres cursos escolars diferents: 5è de Primària (10-11 anys), 1r d'ESO (12-13 anys) i 3r d'ESO (14-15 anys). Els centres i els grups respectius amb els que finalment s'ha dut a terme l'estudi són els següents:

QUADRE DE CENTRES

GRUPS	ESCOLA	TITULARITAT
5è Primària	CEIP CARMEL	Pública
5è Primària	CEIP JOVELLANOS	Pública
5è Primària	CEIP BALOO	Pública
5è, 1r i 3r d'ESO	ESCOLA. ACÍS ARTUR MARTORELL	Privada Concertada
5è, 1r i 3r d'ESO	ESCOLA LA SALLE-HORTA	Privada Concertada
1r i 3r d'ESO	ESCOLA MUNICIPAL D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA FERRAN TALLADA	Pública
1r i 3r d'ESO	IES PRINCEP DE GIRONA	Pública
1r i 3r d'ESO	ESCOLA GUINARDÓ	Privada Concertada
3er ESO	IES VALL D'HEBRON	Pública
3er ESO	ESCOLA PIAGET	Privada Concertada

³ Veure l'*Enquesta de Participació i Famílies* a l'Annex

Adreçant-nos a les dades que l'Institut d'Estadística de Catalunya disposa sobre els grups d'edat seleccionats l'any 2001 ens adonem que les xifres per franja d'edat són molt semblants entre sí. Destaca una major presència del col·lectiu de 15 anys amb un 36%, xifra a la que segueixen a escassa distància el grup de 13 i 11 anys (Veure Taula 1). El total de nois i noies que s'ubiquen en aquest grup d'edat al districte és de 3.776, dada que representa un 2,8% de la població que en aquestes edats viu a la ciutat de Barcelona.

TAULA 16. DISTRIBUCIÓ DE LA POBLACIÓ PER EDAT I GÈNERE. DISTRICTE HORTA - GUINARDÓ. 2001

Edat	Homes	Dones	Total	%
	N	N	N	
11 anys	634	569	1203	31,9
13 anys	595	627	1222	32,4
15 anys	699	652	1351	35,8
Total	1928	1848	3776	100,0

Font: Institut d'Estadística de Catalunya

Aquestes dades, obtingudes a través d'IDESCAT, ens han permès concretar quina és la mida de la mostra amb la que finalment hem treballat. A l'hora de calcular la mostra hem partit d'un mètode d'anàlisi aleatori estratificat, fent una estimació mostral que partia del 10% respecte a la densitat de la població del districte en les cohorts establertes. De manera que l'univers ha quedat reduït a 377 subjectes, 192 nois i 185 noies (Veure Taula 17). Aquests supòsit implica un grau de fiabilitat elevat considerant que partim d'un marge d'error del 4,03%.

Pel que fa al número classes a on passar l'Enquesta hem realitzat una estimació considerant que l'alumnat present a l'aula pugui voltar els 20 nois i noies (Veure Taula 3). Partint d'aquesta estimació els grups escolars als que entrevistar s'estructuren de la següent manera: 6 classes de 5è de Primària, 6 classes de 1r d'ESO i 7 classes de 3r d'ESO.

TAULA 17. CÀLCUL MOSTRAL DE LA POBLACIÓ DE 11, 13 I 15 ANYS. DISTRICTE HORTA – GUINARDÓ

Edat	Homes	Dones	Total	%
	N	N	N	
11 anys	63	57	120	31,8
13 anys	59	63	122	32,4
15 anys	70	65	135	35,8
Total	192	185	377	100,0

Font: Elaboració CIIMU

TAULA 18. NÚMERO DE GRUPS A ANAR PER COHORT D'EDAT DISTRICTE HORTA – GUINARDÓ

Edat	Nº grups	Arrodoniment
11 anys	6,0	6
13 anys	6,1	6
15 anys	6,8	7
Total	18,9	19

Font: Elaboració CIIMU

Atès l'interès sorgit per l'enquesta en molts centres educatius el volum final de la mostra ha estat diferent al que plantejàvem inicialment. En determinades escoles o instituts hem passat l'Enquesta a més d'una de les línies dels cursos establerts. Aquest fet ha ocasionat que les dades de la mostra hagin estat més elevades a les presentades al principi de l'estudi. A la Taula 4 es pot observar els subjectes que havien d'ésser enquestats segons el càlcul mostral inicial i els que han estat finalment (377 subjectes – 615 subjectes). Aquesta variació també és pot contemplar a la Taula 5, però en aquest cas amb el número de grups (19 grups - 27 grups).

**TAULA 19. COMPARACIÓ DE LA MOSTRA INICIAL I FINAL
 DISTRICTE HORTA – GUINARDÓ. 2005**

Edat	Homes	Recollit	Dones	Recollit	Total	Recollit
11 anys	63	85	57	90	120	175
13 anys	59	113	63	85	122	198
15 anys	70	136	65	106	135	242
Total	192	334	185	281	377	615

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

**TAULA 20. NÚMERO INICIAL I FINAL DE GRUPS
 DISTRICTE HORTA - GUINARDÓ. 2005**

Edat	Nº de grups	Recollit
11 anys	6	8
13 anys	6	9
15 anys	7	10
Total	19	27

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

5.b. Dades sociodemogràfiques

En aquest apartat presentarem les dades de l'Enquesta que estan relacionades amb les característiques socials i demogràfiques de la població a la que ens hem dirigit. Aquesta informació ens serà útil per tal de conèixer el perfil dels subjectes que estem analitzant. Així doncs, hem fet una revisió de les xifres que defineixen la mostra considerant les següents variables: gènere, curs escolar, zona geogràfica, tipologia de centre, tipus de nucli familiar, lloc de naixement i situació laboral dels pares.

Pel que fa al curs escolar en les enquestes recollides hem vist que els percentatges per àmbit acadèmic són semblants als plantejats per la mostra inicial en la que establíem la distinció per edat. De manera que ens hem trobat que l'alumnat de 3r d'ESO, és a dir el que ronda els 15 anys, és el més representat amb quasi bé un 40%. El segueix l'alumnat de 1r d'ESO i el de Cinquè de Primària (Veure Taula 21).

Respecte al gènere, la presència d'un major número de nois que de noies és un aspecte que ja observàvem en les dades del districte obtingudes a partir de l'IDESCAT. D'altra banda aquesta tampoc és una variable que pugui esbiaixar els resultats finals. De fet si bé la xifra de nois enquestats és més elevada a la de les noies, tampoc hi ha una gran distància entre ambdues dades (Veure Taula 22).

**TAULA 21. DISTRIBUCIÓ DE LA MOSTRA PER CURS ESCOLAR
DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005**

	N	%
Cinquè de Primària	175	28,5
1r d'ESO	198	32,2
3r d'ESO	242	39,3
Total	615	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

**TAULA 22 . DISTRIBUCIÓ DE LA MOSTRA PER GÈNERE DELS ENQUESTATS/DES
DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005**

	N	%
Noi	334	54,2
Noia	281	45,8
Total	615	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

El canvi en els models familiars és un aspecte que s'està subratllant des de diferents àmbits socials com la universitat, la política o la vida quotidiana (Beck i Beck-Gernsheim, 2001). A través de l'Enquesta hem pogut constatar que aquesta transformació s'està evidenciant tot i que cal anunciar que el model que encara té una major presència és el nuclear simple, amb un 78%. Si donem un cop d'ull als altres tipus de llars, les monoparentals són les que tenen un major pes, doncs suposen el 10% del total. Les llars extenses formades per un matrimoni o parella i altres familiars representen un 6%, seguides a una mica de distància de les llars extenses encapçalades per la mare amb un 3,6% (Veure Taula 23).

TAULA 23 . DISTRIBUCIÓ DE LA MOSTRA PER TIPUS DE NUCLI FAMILIAR. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	N	%
Llar no familiar (sense nucli)	2	0,3
Llar nuclear (nuclear simple)	478	77,7
Llar nuclear (monoparental pare)	5	0,8
Llar nuclear (monoparental mare)	58	9,4
Llar complexa (extensa matrimoni)	36	5,9
Llar complexa (extensa pare)	3	0,5
Llar complexa (extensa mare)	22	3,6
Múltiple	11	1,8
Total	615	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

El lloc de naixement és una variable que ens ofereix informació sobre la procedència dels enquestats/des i els seus progenitors. Al llarg de l'anàlisi de les dades de l'Enquesta en aquest àmbit seguirem una classificació de països estrangers per poder adreçar-nos a aquells que el CIIMU ha elaborat en el marc de l'informe *Infància, Famílies i Canvi Social a Catalunya*⁴. En aquesta classificació s'estableix una divisió dels països per continents i per tres categories de poder adquisitiu (Poder adquisitiu alt, mig i baix).

A través de l'Enquesta hem pogut constatar que la presència de nois i noies, i també homes i dones, d'altres continents i països és força notable. Hem vist sobretot que la procedència amb una major presència al districte és la d'Amèrica Llatina. Si ens centrem en analitzar la procedència dels enquestats/des, la gran majoria (gaire bé el 86%) són nadius de Catalunya o d'Espanya. Tot i així, el percentatge de nois i noies de procedència estrangera arriba al 14%, essent Amèrica, com ja hem comentat anteriorment, el continent amb una presència més àmplia.

La situació és força semblant pel que fa al lloc de naixement dels pares. En aquest cas el percentatge de naixements a Espanya augmenta considerablement respecte al de nois i noies, un 24% en el pare, i un 22% en la mare. Referint-nos a la població estrangera la situació és similar a l'esmentada en el cas dels infants i adolescents. En el pare el percentatge arriba quasi bé al 17%, i en la mare es concreta en un 18%. En ambdós casos el continent amb major contingència és l'americà seguit de l'uropeu i l'asiàtic. Aquestes dades confirmen la realitat estadística⁵ del districte ja que el nombre de veïns i veïnes amb nacionalitat de països d'Amèrica Llatina és el més elevat en relació a les altres nacionalitats. D'altra banda si ens fixem en el poder adquisitiu dels països de l'estranger, les dades semblen indicar que tot i que al districte les persones

⁴ Veure CARRASCO, S; BALLESTIN, B; BORISON, A. 2005. Infància i immigració: tendències, relacions i polítiques, a GÓMEZ-GRANELL, C; GARCIA-MILÀ, M; PANCHÓN, C; RIPOLL-MILLET, A. 2005. *Infància, Famílies i Canvi Social a Catalunya*. Barcelona: Institut d'Infància i Món Urbà.

⁵ Segons dades censals de l'any 2001 al districte d'Horta-Guinardó el continent amb una major presència és Amèrica (sobretot països d'Amèrica Llatina). Es tracta d'un grup que representa quasi bé el 3% del total de la població de la zona. El continent que el segueix és Europa, com també hem vist a través de l'Enquesta.

(<http://www.bcn.es/estadistica/catala/dades/tpob/pad01/nacio/nacio02.htm>)

immigrades provenen majoritàriament de països pobres, també hi ha immigració de països amb majors recursos econòmics (Veure Taules 9, 10 i 11).

TAULA 24. DISTRIBUCIÓ DE LA MOSTRA PER LLOC DE NAIXEMENT DELS ENQUESTATS/DES. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	N	%
Catalunya	515	84,0
Espanya	11	1,8
Europa	10	1,6
Àfrica	4	0,7
Amèrica	68	11,1
Àsia	5	0,8
Total	613	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

TAULA 25 . DISTRIBUCIÓ DE LA MOSTRA PER LLOC DE NAIXEMENT DEL PARE I DE LA MARE DELS ENQUESTATS/DES. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	Pare		Mare	
	N	%	N	%
Catalunya	350	59,5	360	60,1
Espanya	141	24,0	131	21,9
Europa	14	2,4	16	2,7
Àfrica	4	0,7	5	0,8
Amèrica	71	12,1	78	13,0
Àsia	8	1,4	9	1,5
Total	588⁶	100,0	599	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

⁶ En aquesta ocasió, i en altres que veurem al llarg de l'anàlisi de les dades, la mostra no és igual al número total d'enquestes passades. Això s'explica perquè hi hagut casos recollits on la pregunta en qüestió no s'ha respost o simplement s'ha deixat la casella en blanc.

TAULA 26. PODER ADQUISITIU DELS PAÏSOS DE L'ESTRANGER ON HAN NASCUT ELS PARES DELS ENQUESTATS/DES. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	Pare		Mare	
	N	%	N	%
PAA (Poder Adquisitiu Alt)	8	9,1	5	5,0
PAM (Poder Adquisitiu Mig)	5	5,7	13	13,0
PAB (Poder Adquisitiu Baix)	75	85,2	82	82,0
Total	88	100,0	100	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

La situació laboral és una altra de les variables que hem recollit a través de l'enquesta. En una de les preguntes tractàvem de veure si el pare i la mare dels nois i noies enquestats/des estaven o no treballant. Una vegada extretes les dades i comparant les xifres entre el pare i la mare hi hem observat una diferència molt notòria. Així, mentre el percentatge de pares que estan treballant arriba al 95%, en el cas de les mares descendeix fins al 77%. La desigualtat laboral queda manifesta a través d'ambdues dades i sobretot si tenim en compte que el 23% de les mares afirmen no treballar (deduïm que moltes deuen exercir de mestresses de casa) en contraposició al 5% dels pares (Veure Taula 27).

TAULA 27. DISTRIBUCIÓ DE LA MOSTRA PER SITUACIÓ LABORAL DELS PARES DELS ENQUESTATS/DES. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	Pare		Mare	
	N	%	N	%
SI	566	95,4	471	77,1
NO	27	4,6	140	22,9
Total	593	100,0	611	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

5.c. Resultats

En aquest apartat exposarem els resultats de l'explotació de les dades de l'*Enquesta sobre Participació i Famílies* del CIIMU realitzada al districte d'Horta - Guinardó. Hem dividit aquesta explotació en dues parts tenint en compte aspectes diferents.

- En la primera part hem seguit els criteris d'explotació que també vàrem utilitzar en l'informe *Infància, Famílies i Canvi Social a Catalunya* (2005) publicat pel CIIMU i que estan lligats a la realització d'activitats extraescolars i al procés de decisió de fer-les.
- En la segona part hem inclòs altres temàtiques lligades als mecanismes i formes de participació presents en l'àmbit familiar, ja sigui que impliquen als infants i adolescents i/o als pares. També hem introduït aspectes vinculats a les relacions quotidianes entre pares i fills. Entre aquestes temàtiques diverses es troben: la comunicació amb els pares, la coneixença de les amistats, el conflicte existent a casa, la despesa econòmica dels i les adolescents, la col·laboració en les tasques domèstiques, la participació en les xerrades escolars per part dels pares, el grau de llibertat atorgat i les temàtiques d'interès per part dels pares.

5.c.a. Activitats extraescolars

En aquest apartat presentarem dades referents a la realització d'activitats extraescolars durant el curs escolar i a l'estiu. Tot i així cal matisar que a part d'aquesta informació també inclourem xifres referents als processos de decisió que estan relacionats amb aquest tipus d'activitat. De forma que dividirem aquest anàlisi en diferents blocs temàtics que completarem sovint amb l'encreuament de diferents variables explicatives (gènere, lloc de naixement i situació laboral dels pares, curs escolar i tipologia d'activitats extraescolars):

- 1) Realització d'activitats extraescolars
- 2) Tipologia d'activitats extraescolars
- 3) Iniciativa i decisió a l'hora de fer o abandonar l'activitat extraescolar

REALITZACIÓ D'ACTIVITATS EXTRAESCOLARS

Tot i que al llarg de l'anàlisi hem establert la distinció entre període escolar i estiu, no hem volgut obviar que la realització de les activitats extraescolars unint ambdós períodes suposa una dada amb la que podem apropar-nos a la situació general del lleure al districte. Les dades indiquen que més de set de cada deu nois o noies duen a terme algun tipus d'activitat extraescolar ja sigui durant el curs, a l'estiu o en ambdós períodes. Com veurem més endavant aquestes dades aniran canviant quan establím la distinció per curs escolar i estiu, i quan introduïm variables explicatives com el curs acadèmic, el gènere o la tipologia del centre educatiu.

La realització d'activitats extraescolars durant el període escolar és més gran que durant tot l'any. En aquest eix temporal la pràctica del lleure arriba quasi bé al 63%, mentre que el 'No' es situa en un 37%. La tendència generalitzada és doncs, tot i anar a classe i tenir treball per fer a casa, realitzar activitats extraescolars compaginant-ho amb l'educació formal. En canvi a l'estiu la situació es capgira. Tot i disposar, hipotèticament, de més temps lliure, els enquestats i enquestades afirmen dur a terme activitats extraescolars amb una freqüència menor. La proporció en aquest cas és de 42% al 'Sí' i 58% al 'No'. Possiblement una de les explicacions sociològiques a aquest

canvi es troba en la variable de custòdia, que té una dimensió diferent durant el curs escolar que a l'estiu.

Introduint la variable edat en l'anàlisi de les activitats extraescolars la situació es modifica en gran mesura. A menor edat major és la freqüència de pràctica extraescolar i a l'inrevés. El 76% dels nois i noies de Cinquè de Primària efectuen alguna activitat extraescolar, xifra que suposa quasi bé un 16% més de l'alumnat de 1r d'ESO i 22% del de 3r. Capgirant aquest anàlisi succeeix el mateix amb el cas del 'No'. Als 11 anys el 24% dels nois i noies nega fer alguna activitat extraescolar, després als 13 anys aquest percentatge s'eleva fins al 39% i als 15 arriba gairebé al 46% (Veure Taula 28)

TAULA 28. REALITZACIÓ D'ACTIVITATS EXTRAESCOLARS DURANT EL CURS, PER CURS ESCOLAR. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	Cinquè de Primària		1r d'ESO		3r d'ESO	
	N	%	N	%	N	%
SI	133	76,0	120	60,6	131	54,4
NO	42	24,0	78	39,4	110	45,6
Total	175	100,0	198	100,0	241	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

Pel que fa a les activitats extraescolars a l'estiu succeeix el mateix que durant el període escolar. Les enquestes mostren que és més probable que a menor nivell acadèmic el percentatge del 'Si' sigui major. Tot i així les xifres de Cinquè de Primària i de 1r d'ESO són molt semblants si les comparem amb els de 3r d'ESO.

Una de les dades més sorprenents que hem obtingut a través de l'Enquesta és la referent a la pràctica extraescolar creuada per tipologia de centre educatiu. Si bé en els centres públics la realització d'activitats extraescolars no arriba al 50% (46%), en les escoles de base principalment privada aquesta pràctica ascendeix quasi bé al 71%. De manera que entre ambdues formes educatives existeix una diferència d'un 24%. Aquesta xifra ens mostra l'existència d'una pràctica distant entre l'alumnat de l'educació pública i el de la privada concertada (Veure Taula 29).

TAULA 29. REALITZACIÓ D'ACTIVITATS EXTRAESCOLARS DURANT EL CURS, PER TIPOLOGIA DE CENTRE ESCOLAR. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	Centres Públics		Centres Privats Concertats	
	N	%	N	%
SI	94	46,3	290	70,6
NO	109	53,7	121	29,4
Total	203	100,0	411	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

Considerant el lloc de naixement dels pares dels enquestats/des com a factor d'anàlisi en les activitats extraescolars podem observar certes diferències respecte a la població autòctona i l'estrangera. Es tracta però de diferències motivades sobretot pel poder adquisitiu⁷. De manera que els nois i noies amb pares nascuts a Catalunya, Espanya o països de l'estranger amb un poder adquisitiu alt realitzen activitats extraescolar de forma majoritària. En canvi, els enquestats i enquestades amb progenitors nadius de països de l'estranger amb un poder adquisitiu baix presenten una tendència inversa i la negació d'aquesta pràctica és més elevada que l'afirmació (Veure Taula 30).

TAULA 30. REALITZACIÓ D'ACTIVITATS EXTRAESCOLARS DURANT EL CURS, PER LLOC DE NAIXEMENT DE LA MARE. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	Mare					
	Catalunya Espanya		i Estranger			
			PAA i PAM		PAB	
	N	%	N			%
SI	319	65,0	11	61,1	35	43,2
NO	172	35,0	7	38,9	46	56,8
Total	491	100,0	18	100,0	81	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

Pel que fa a les activitats extraescolars que es concreten a l'estiu, l'alumnat amb pares nascuts a Catalunya o Espanya responen, més o menys de forma equitativa, a la pregunta sobre el lleure extraescolar (45% al 'Si', 55% al 'No'). Respecte als pares nascuts a l'estranger, ja sigui en països amb un poder adquisitiu alt, mig o baix, la manca de participació en aquesta mena d'activitats segueix essent la tònica general, fins i tot és més alta.

En referència al gènere encara es continuen arrossegant certes desigualtats en el camp del temps de lleure educatiu. Per exemple, donant un cop d'ull a les dades per gènere, ens adonem que els nois realitzen activitats extraescolars durant el curs en un percentatge força més elevat que les noies (70% dels nois i 54% de les noies). En canvi a l'estiu aquesta tendència no es reproduïx i la situació s'igualava, ja que els percentatges del 'Si' i del 'No' són molt semblants en ambdós gèneres.

La situació laboral dels pares, és a dir, si treballen ambdós, un dels dos o cap d'ells, és un aspecte que interfereix en la realització d'activitats extraescolars durant el curs. Es dona una diferència rellevant en els casos on el pare i la mare treballen i en els que únicament treballa un dels dos. Quan ambdós progenitors estan ocupats és més freqüent que el fill o la filla dugui a terme una activitat extraescolar (67%). En canvi, si és només un dels dos qui treballa -generalment sol ser el pare- la pràctica extraescolar baixa considerablement (53%).

⁷ Donada l'escassa presència de casos on la procedència del pare o de la mare fos de països de poder adquisitiu alt o mig hem decidit agrupar ambdues categories convertint-les en únicament una. D'aquesta manera el nombre de casos ens permeten fer algunes estimacions.

TIPOLOGIA D'ACTIVITATS EXTRAESCOLARS

En aquest apartat presentarem els tipus d'activitats que els nois i noies del districte d'Horta Guinardó estan realitzant, és a dir en quina mena d'àmbits estan participant fora de l'horari lectiu. Hem distingit 8 tipologies d'activitats diferents que s'enquadren en les temàtiques següents: esport, art, idiomes, repàs o reforç escolar, esplai o escoltisme, informàtica, religió i altres activitats.

Dins d'algunes d'aquestes categories s'inclouen també altres subcategories més concretes. Per exemple, en el cas de les activitats esportives s'hi contempen tot un seguit d'esports: futbol, bàsquet, natació, handbol, arts marcial, etc. En les activitats artístiques introduïm diferents activitats relacionades amb la música, el teatre, les arts plàstiques, el ball, etc. Dins de l'apartat d'idiomes distingirem l'anglès dels altres idiomes.

Endinsant-nos en l'anàlisi de les dades veiem com durant el curs, el tipus d'activitats que amb major freqüència desenvolupen els enquestats i enquestades són de caràcter esportiu, amb un 58%, seguides de les artístiques (18%) i les referents als idiomes – majoritàriament anglès - (14%). Assenyalar també que la participació ens esplais i centres d'escoltisme tampoc és una xifra menyspreable ja que suposa un 5% del total de la mostra. D'altra banda, a l'estiu la situació es decanta majoritàriament per les activitats organitzades en exclusiva pel període de vacances, és a dir en activitats com els casals, els campaments, les colònies, l'esplai o l'escoltisme. Un 70% dels joves participen en aquesta mena d'activitats, dit d'una altra manera, 7 de cada 10 joves enquestats/des han manifestat que realitzen alguna activitat d'aquestes característiques. Les tipologies que segueixen a aquesta són l'esportiva i la d'idiomes.

La variable edat és un aspecte que afecta directament a les tipologies d'activitats extraescolars. Es donen dades molt divergents i alhora semblants en els tres cursos enquestats. Una de les diferències que més sobresurten és la lligada a les activitats esportives i a les artístiques. De manera que a Primària tot i que es practiquen els esports amb una freqüència elevada, entrada l'ESO el percentatge ascendeix un 13% (a 1r d'ESO) i un 9% (a 3r d'ESO). Les activitats artístiques en canvi (el teatre, la música, la dansa, les arts plàstiques) tenen una major representació a la franja d'edat dels 11 anys, és a dir a Cinquè de Primària. Aquesta és una dada que va perdent pes amb els cursos i passa a un 16% a 1r d'ESO, i a un 10% a 3r d'ESO. Els idiomes és una altra de les tipologies que es veuen alterades pel factor generacional. A Cinquè de Primària i a Primer d'ESO aquesta és una activitat força seguida, i a 3r d'ESO encara més. D'alguna manera en els darrers cursos de l'ESO el reforç de la llengua estrangera va esdevenint en una opció més necessària possiblement a causa de la major complexitat que aquesta adopta.

Pel que fa a les diferències identificades en el període d'estiu subratllar sobretot les referents als idiomes i a l'escoltisme o l'esplai. A Cinquè de Primària i Primer d'ESO estudiar un altre idioma és una pràctica poc freqüent, mentre que a Tercer d'ESO agrupa gaire bé al 15% dels enquestats i enquestades. En aquest curs, l'esplai i l'escoltisme perden també incidència en detriment de les activitats esportives, les quals són molt més desenvolupades en aquest període escolar que no a Primer d'ESO o a Cinquè de Primària.

El gènere, com a construcció social que és, també té una gran influència en les tipologies d'activitat extraescolar. Les dades obtingudes a través de l'Enquesta durant el curs denoten que hi ha certes activitats que són més propícies pels nois que per les noies, i a l'inrevés. Per exemple si bé els nois participen de les activitats esportives en un 71%, les noies ho fan en un 39%. En canvi les noies són més partidàries de dur a terme activitats lligades al món de l'art (31%) que no pas els nois (9%). Cal tenir en compte, però, que les noies tenen una presència una mica més elevada en la pràctica d'idiomes que els nois.

Pel que fa a l'estiu la tendència és similar a la plantejada durant el curs escolar. Les activitats esportives són les que canvien més en relació als nois i noies. Les noies en aquest període tenen una major presència, en un percentatge força més alt, en les colònies i campaments (Veure Taula 31).

TAULA 31. TIPUS D'ACTIVITAT EXTRAESCOLAR QUE ES REALITZA DURANT EL CURS I A L'ESTIU, PER GÈNERE DELS ENQUESTATS/DES. DISTRICTE D'HORTA-GUINARDÓ. 2005

	Durant el curs				A l'estiu			
	Noi		Noia		Noi		Noia	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Esportives	229	70,9	86	38,9	44	29,3	14	10,8
Artístiques	30	9,3	69	31,2	1	0,7	2	1,5
Idiomes	38	11,8	41	18,6	9	6,0	6	4,6
Repàs o reforç escolar	5	1,5	2	0,9	2	1,3	3	2,3
Esplai, Escoltisme	15	4,6	12	5,4	50	33,3	49	37,7
Informàtica	4	1,2	3	1,4	1	0,7	1	0,8
Altres activitats	2	0,6	6	2,7	42	28,0	55	42,3
Activitats religioses	0	0,0	2	0,9	1	0,7	0	0,0
Total	323	100,0	221	100,0	150	100,0	130	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

Per concloure aquest apartat volem destacar la diversitat de preferències en els centres públics i en els privats concertats. L'alumnat d'escoles amb finançament privat demostren tenir una major predisposició a participar més dels idiomes, ans al contrari que els i les estudiants de centres públics (El 18% en l'àmbit privat, i el 5% en el públic). En allò que l'escola pública supera a la privada i que cal tenir en compte és en la realització d'activitats artístiques, un 10% més dels adolescents escolaritzats en aquests centres participen d'activitats d'aquestes característiques.

A l'estiu les diferències per tipologia de centre també es concentren en el camp dels idiomes i dels esports. En aquest darrer cas a l'escola pública un 14% menys d'enquestats i enquestades que la privada participa d'activitats esportives. Respecte els idiomes la situació es desvincula a la del període escolar, ja que l'escola pública s'avança de forma significativa a la privada concertada. L'explicació que podria donar-se a aquest fenomen és que el reforç escolar de l'anglès o d'altres llengües durant les vacances d'estiu és molt més necessari amb alumnat de la pública que no de la privada concertada.

INICIATIVA I DECISIÓ A L'HORA DE FER O ABANDONAR L'ACTIVITAT EXTRAESCOLAR

Un dels aspectes inclosos a l'Enquesta, i que hem introduït posteriorment com a element d'anàlisi, és el procés de decisió que afecta a les activitats extraescolars. Generalment les temàtiques que tenen una incidència en la vida de l'infant i l'adolescent són comentades en el marc de la família, i en aquest cas les activitats

extraescolars en són una d'elles. Tenint en compte aquest factor, en aquest apartat hem considerat dues realitats d'anàlisi diferents. Per una banda hem volgut observar la forma com es decideix la participació del noi o la noia en l'activitat extraescolar, i per altra com la decisió d'abandonar aquesta activitat podria afectar als pares.

En la primera realitat d'anàlisi partim de tres categories de resposta que segueixen el criteri plantejat a la pregunta de l'Enquesta:

“Aquesta activitat la fas:

- Perquè tu has volgut i els pares hi estaven d'acord
- Perquè els teus pares creuen que és bo i et van convèncer de fer-la
- Perquè els pares t'han obligat a fer-la”

A través de les dades hem pogut comprovar que l'autonomia de l'infant o adolescent a l'hora de realitzar una activitat extraescolar és el punt de partida per tal de que aquesta es dugui a terme. Així el 82% dels enquestats/des, durant el curs, i el 78%, a l'estiu, asseguren que fan l'activitat extraescolar perquè ells i elles ho han volgut i perquè els pares legitimaven aquesta decisió. D'alguna manera aquestes dades ens indiquen una tendència molt accentuada, per bona part de la mostra, cap al diàleg i l'establiment d'acords amb els progenitors. Aquestes xifres contrasten amb les relacionades amb l'obligatorietat paterna, les quals són considerablement baixes partint de l'opinió dels propis infants i adolescents.

Creuant aquestes dades per la variable edat, és a dir pel curs escolar, veiem un aspecte que ens sorprèn. Així si bé a Cinquè de Primària i a 3r d'ESO l'autonomia dels joves té una importància rellevant, a 1r d'ESO aquesta autonomia encara n'adopta més convertint el seu percentatge en el més elevat dels tres. El 87% dels nois i noies escolaritzats a 1r d'ESO afirmen que fan l'activitat perquè han volgut i els pares hi estaven d'acord. Aquest percentatge el secunden el de l'alumnat de Cinquè de Primària (81%) i el de Tercer d'ESO (77%). Una altra de les dades de fàcil interpretació en aquesta taula és la referent a l'obligatorietat. A mesura que va augmentant l'edat dels enquestats i enquestades també ho fa el percentatge de respostes (Veure Taula 32).

TAULA 32. INICIATIVA I DECISIÓ DE FER L'ACTIVITAT EXTRAESCOLAR DURANT EL CURS, PER CURS ESCOLAR. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	Cinquè de Primària		1r d'ESO		3r d'ESO	
	N	%	N	%	N	%
Fas l'activitat perquè has volgut i els pares estan d'acord	171	81,4	149	87,1	133	76,9
Els teus pares creuen que és bo i et van convèncer de fer-la	33	15,7	16	9,4	33	19,1
Perquè els pares t'han obligat	6	2,9	6	3,5	7	4,0
Total	210	100,0	171	100,0	173	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

A l'estiu la situació és molt semblant a la plantejada durant el període escolar. A Primer d'ESO es dona una major autonomia a l'hora de decidir l'activitat extraescolar que en els altres cursos (Cinquè de Primària, i Tercer d'ESO). Tot i així, sí observem una petita diferència respecte a les dades del període anterior. Es tracta dels percentatges que fan referència al grau d'obligatorietat a l'hora de realitzar una activitat extraescolar. Les xifres a l'estiu són més elevades que durant el curs escolar, i en aquesta ocasió i com hem esmentat amb anterioritat augmenta encara més amb l'edat. De forma que si bé l'alumnat de Cinquè de Primària manifesta en un 4% que l'han obligat a realitzar l'activitat extraescolar, a Primer d'ESO aquest percentatge arriba quasi bé al 7%, i a Tercer d'ESO al 8%.

Pel que fa al contingut de les activitats, aquelles que es practiquen amb una major autonomia per part dels infants i adolescents són les que tenen una vinculació amb el lleure o els gustos que, de forma més freqüent, s'associen a aquests grups d'edat. De manera que durant el curs escolar les activitats artístiques, els esports, la informàtica i l'esplai es duen a terme principalment perquè l'enquestat/da ho ha decidit i els pares no s'hi oposaven. En les activitats de caràcter més acadèmic, com les classes de repàs o els idiomes, aquestes, tot i que encara s'efectuen per autonomia pròpia (59% i 69% respectivament), els pares hi tenen un incidència molt més gran ja sigui des del convenciment o l'obligatorietat.

La història es repeteix en el cas de les activitats realitzades a l'estiu. Les activitats de caràcter més lúdic, com l'esport, l'esplai o les colònies, les decideixen els infants o adolescents amb un percentatge major. La xifra més rellevant en aquest àmbit és la referent als esports: un 92% dels enquestats i enquestades manifesta que fan l'activitat perquè ells i elles ho han decidit i els pares hi estaven d'acord. D'altra banda, de la mateixa manera que ja apuntàvem en el període escolar, les activitats lligades al rendiment acadèmic, com els idiomes i les classes de repàs, són exercides sota una coerció més visible dels pares. Tot i així és necessari assenyalar que el volum d'aquestes darreres dades no és molt elevat, de manera que no podem efectuar inferències amb prou fiabilitat.

El fet d'abandonar una o més d'una activitat extraescolar és una decisió en la que entren en joc l'opinió dels adolescents i la dels pares. Ambdues parts tenen quelcom a dir i això queda reflectit en les dades que ens mostra en un indicador de l'Enquesta. Les opcions de resposta en aquesta ocasió també són tres:

“Si et cansessis d'aquesta activitat i decidissis deixar de fer-la

- Els pares no posarien cap problema
- Els pares t'intentarien convèncer per continuar
- Els pares t'obligarien a continuar”

A través de les dades podem constatar que el fet de deixar una activitat extraescolar no suposa cap problema per a la majoria de pares, un 48% d'aquests deixarien que el seu fill o filla ho fes sense que això generés cap tipus de conflicte a casa. Tot i que aquest elevat grau d'autonomia és important, l'opinió i el poder impositiu dels pares encara té un paper important en les decisions que afecten a l'infant o adolescent. Així doncs, quasi bé el 41% dels enquestats/des afirmen que els seus progenitors els intentarien convèncer de continuar en l'activitat, mentre que el 11% asseguren que els hi obligarien. Ambdues dades ens mostren que el 52% de l'alumnat enquestat considera que els pares tindrien un paper primordial a l'hora de prendre la decisió final.

El curs acadèmic és una variable que té una forta relació amb els processos de decisió que estem abordant. A major edat major és també el grau d'autonomia amb el que els enquestats i enquestades decideixen deixar l'activitat extraescolar. Si bé a Cinquè de Primària el 42% dels pares no posarien cap problema en deixar de realitzar l'activitat, a Primer i Tercer d'ESO aquest percentatge augmenta quasi bé un 10% en ambdós

casos. És evident que les dades segueixen una lògica temporal pel que fa al curs escolaritzat i al grau d'autonomia assolit, però respecte a l'obligatorietat es donen uns matisos que cal anotar. Així doncs, si prop del 15% dels enquestats/des de Cinquè de Primària afirma que els pares l'obligarien a continuar amb l'activitat, a Primer d'ESO aquesta dada es redueix a la meitat, però a Tercer d'ESO torna a augmentar.

Les diferències per gènere també s'evidencien aquí. En aquest cas, els nois semblen tenir una autonomia més gran a l'hora de decidir l'abandonament de l'activitat extraescolar. Això es tradueix en que la capacitat de convenciment dels pares en vers els seus fills i filles tendeix a influenciar en major mesura a les noies que als nois (46% i 37% respectivament).

En relació al lloc de naixement dels progenitors, trobem que els percentatges són molt semblants quan el pare o la mare ha nascut a Catalunya, Espanya o països de l'estranger amb un poder adquisitiu alt i mig. Mentre que les respostes dels enquestats i enquestades amb pares o mares nascuts en països de l'estranger amb un poder adquisitiu varien considerablement. En aquest darrer cas les xifres són més elevades en la categoria de "els pares no posen cap problema a l'hora d'abandonar l'activitat extraescolar", quasi bé representa un 30% més. En aquesta ocasió separar les dades tenint en compte el factor sòcio –econòmic suposa mostrar unes tendències molt dispars (Veure Taula 33).

TAULA 33. LA DECISIÓ D'ABANDONAR L'ACTIVITAT EXTRAESCOLAR, PER LLOC DE NAIXEMENT DE LA MARE. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	Catalunya Espanya		Estranger			
			PAA i PAM		PAB	
	N	%	N	%	N	%
Els pares no posarien cap problema	192	45,3	8	44,4	29	70,7
Els pares t'intentarien convèncer per continuar	182	42,9	9	50,0	8	19,5
Els pares t'obligarien a continuar	50	11,8	1	5,6	4	9,8
Total	424	100,0	18	100,0	41	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

Si distingim aquestes mateixes respostes per tipus d'activitat extraescolar ens adonem que hi ha activitats, algunes més que d'altres, a les que els pares dediquen més esforços per convèncer o obligar al seu fill o filla a continuar-les exercint. Per exemple, quasi bé un 21% dels enquestats i enquestades asseguren que si volguessin deixar els idiomes, els seus progenitors els obligarien a continuar. Mentrestant un 49% opina que els seus pares farien els possibles per convèncer-los en no deixar aquesta activitat. Com ja hem assenyalat anteriorment, les activitats de caràcter més acadèmic com les classes de Repàs i la Informàtica, responen a un grau d'autonomia inferior a les activitats més lúdiques (les esportives, les artístiques o les relacionades amb l'esplai i l'escoltisme) que es solen fer per voluntat pròpia.

TENDÈNCIES

En aquest apartat realitzem una recull d'aquelles dades que ens han semblat més rellevants i que poden aportar més informació del món extraescolar. Aquestes dades les presentem com a diferents tendències indicatives del que està succeint al districte,

tenint en compte, és clar, que estem treballant amb les respostes dels propis nois i noies.

1. Una de les dades interessants que hem extret d'aquest anàlisi és que durant l'any, és a dir en el curs escolar, a l'estiu o en ambdós períodes; més de set de cada deu nois o noies realitza activitats extraescolars. Aquesta xifra és important de retenir de cara a gestionar els recursos dels joves i infants en aquest àmbit. Tot i així, subratllar que si desglossem aquestes dades per especificitat temporal la situació canvia. Així, exclusivament en el període escolar, sis de cada deu nois o noies participa d'aquesta mena d'activitats mentre que a l'estiu el número descendeix fins a quatre de cada deu.
2. La naturalesa econòmica dels centres (públics o privats) és un aspecte a valorar en l'àmbit del lleure o de temps lliure infantil i juvenil. A través de l'Enquesta hem constatat que l'alumnat de l'escola privada realitza més activitats extraescolars que l'alumnat de la pública (un 24% més).
3. Respecte a la població immigrant anotar que el poder adquisitiu dels països estrangers on han nascut els pares dels enquestats/es és una variable que explica força bé la distribució de la pràctica extraescolar al districte. Això ho demostra la dada que els nens i nenes amb pares de països amb un poder adquisitiu baix realitzen menys activitats extraescolars que els infants amb progenitors de països amb més recursos o nadius de Catalunya o altres regions d'Espanya.
4. Transversalitzant aquestes xifres per gènere ens adonem de dues dinàmiques concretes. Per una banda que els nois participen més de les activitats extraescolars durant el curs escolar que no les noies (un 16% més). Per altra que en aquest període les activitats que els nois efectuen amb major freqüència són molt diferents a les de les noies. Els nois es centren sobretot en l'esport i les noies en l'art (dansa, música, teatre, etc.). A l'estiu la situació canvia i tant nois com noies participen de forma força igualitària a activitats vinculades a l'escoltisme, els esports, les colònies i els campaments.
5. Entre els aspectes més innovadors de l'Enquesta es troba el fet d'incorporar la percepció dels processos de decisió a l'hora de realitzar una activitat extraescolar, és a dir com es decideixen dur a terme aquestes activitats. Els percentatges indiquen que aquelles activitats més vinculades al lleure les decideixen els i les joves més conjuntament amb els pares, mentre que les lligades al món acadèmic, com el repàs, i l'anglès, els pares tenen un paper més protagonista en la decisió.

Tenint en compte que l'anàlisi de les activitats extraescolars també s'ha efectuat a nivell de Regió Metropolitana de Barcelona (Trilla i Ríos, 2005)⁸, el districte d'Horta-Guinardó manté la línia de resultats que ja observàvem en la metròpoli barcelonina. Així doncs, en aquest àmbit sembla que el districte no disposa d'una especificitat en relació a la resta de la Regió Metropolitana de Barcelona.

5.c.b. Participació i relacions familiars

En aquest segon apartat abordarem temàtiques més lligades a la participació i a la comunicació que es dona en l'àmbit familiar. Volem veure sobretot com es construeixen les relacions entre pares i fills i quin nivell de coneixença hi ha entre ambdues parts. Per tal d'endegar aquest anàlisi hem distingit vuit temàtiques

⁸ TRILLA, J i RÍOS, O. 2005. Les activitats extraescolars. Diferències i desigualtats, a GÓMEZ-GRANELL, C; GARCIA-MILÀ, M; PANCHÓN, C; RIPOLL-MILLET, A. 2005. *Infància, Famílies i Canvi Social a Catalunya*. Barcelona: Institut d'Infància i Món Urbà.

concretes que també seran completades en algunes ocasions amb diverses variables explicatives com el gènere, el curs escolar i el lloc de naixement dels pares:

- 1) Comunicació amb la família i els amics/gues
- 2) Coneixença de les amistats per part dels pares
- 3) Aspectes que generen conflicte a casa
- 4) La despesa econòmica dels i les adolescents
- 5) Col·laboració en les tasques domèstiques
- 6) La participació dels pares en les xerrades escolars
- 7) El grau de llibertat atorgat als infants i adolescents
- 8) Interès dels pares davant certs temes

COMUNICACIÓ AMB LA FAMÍLIA I ELS AMICS/GUES

En aquest punt farem una ullada al grau de comunicació que els infants i adolescents estableixen amb els diferents membres de la família i també amb els seus amics i amigues. Dins d'aquest marc tant ampli hem considerat una sèrie de temàtiques lligades a la vida dels enquestats i enquestades. Es tracta d'aspectes que intenten mesurar en quina mesura es parla dins de l'àmbit familiar i també fora d'ell. Aquests aspectes són:

- De la manera de ser
- Dels estats d'ànim
- De l'escola o l'institut
- De les coses que es fan durant el temps lliure
- De música i cantants preferits
- De la televisió
- D'esports
- De si hi ha algun noi o noia que t'agrada o si tu agrades a algú
- De l'aparença
- De les coses que t'agraden més o menys del teu cos
- Dels amics i amigues que tens i de com són
- De les coses que fas quan surts amb els teus amics i amigues

Alhora, en aquest apartat recollim també la informació que ens proporcionen diferents preguntes de l'Enquesta que fan referència al nivell d'implicació de pares i fills en el procés comunicatiu. Això suposa veure de quina forma els pares fan còmplices als seus fills i filles en els temes que els afecten a ells i elles directament i a la família. En aquest sentit no obviarem veure tampoc com els i les joves fan partícips als seus pares dels seus problemes personals.

En relació a les diferents temàtiques de les que es parla amb la família i amistats trobem certs aspectes que els propis nois i noies afirmen parlar molt amb el pare. Es tracta d'aspectes que estan relacionats sobretot amb l'esport, el temps lliure i l'escola. També hi ha altres temàtiques amb un grau de comunicació força elevat, realitats com

la televisió, la manera de ser dels enquestats/des i les amistats que sovintegen. Hi ha altres aspectes en canvi que els nois i noies no aborden quasi bé mai amb el seu pare, com és el cas dels estats d'ànim, de la seva aparença i de l'opinió subjectiva que tenen sobre el seu cos. Subratllar que aquell aspecte que presenta un percentatge més alt en referència a l'absència de comunicació és aquell on els i les joves expliquen si els hi agrada algú o si ells o elles agraden a algú.

Les coses que es parlen amb la mare semblen ser semblants a les que es parlen amb el pare. Tot i així a través de les dades contemplem un descens important en els esports i un augment gens menyspreable en la categoria dels estats d'ànim. En detriment d'aquesta realitat els enquestats i enquestades parlen menys d'esports i, a l'igual que passava amb el pare, es comuniquen poc també sobre temes referents a la seva vida més íntima (l'aparença, si hi ha algun noi o noia que els hi agrada, la satisfacció sobre el seu cos, etc.).

Amb els germans i germanes sol existir un vincle diferent al que es manifesta amb els pares. Això de fet és pot corroborar amb les temàtiques que es solen parlar més amb ells i elles. Les xifres de l'Enquesta mostren com els temes més parlats es vinculen al món del lleure: la música, la televisió i els esports. Si bé hi ha aspectes que es solen parlar amb el pare i la mare, com és el cas de les activitats que es fan a l'escola, no és així amb els germans i germanes que en queden al marge. Els aspectes més íntims com les relacions afectives i l'aparença personal es continuen aparquant de l'espai familiar.

Les coses que es comparteixen amb els amics i amigues tendeixen a ser sobretot temes que afecten d'una forma molt directa als i les adolescents (com són les amistats, les coses que es fan quan es surt, les coses que es duen a terme en el temps lliure). Tot i que és cert que l'atracció per una altra persona no és el tema més parlat amb les amistats, és un tema molt més compartit en aquest àmbit, el del grup d'iguals, que no en el de la família.

Agrupant totes les categories de resposta d'aquesta primera pregunta obtenim informació interessant sobre el grau de comunicació general que s'estableix entre els enquestats/des i el seu entorn més proper: pares, germans/es i amics/gues. S'observen diferències que cal tenir en compte, per exemple el percentatge de parlar amb el pare és més baix que el de la mare. Al voltant del 45% de les respostes dels enquestats/des s'ubiquen en el "molt" o "bastant", mentre que amb la mare aquest percentatge augmenta i arriba al 55%. La figura dels germans i germanes és amb la que s'estableix una comunicació menor, ja que un 58% dels nois i noies assegura parlar-hi "poc" o "gens". La comunicació sembla ser més fluïda doncs amb el grup d'iguals. La proximitat en edat, les hores compartides a l'escola i en espais de lleure poden ser algunes de les explicacions que determinin que el 60% dels enquestats/des afirmen parlar "molt" o "bastant" amb els seus amics i amigues (Veure Taula 19).

TAULA 34. PARLES EN GENERAL AMB EL PARE, LA MARE, ELS GERMANS/ES I ELS AMICS/GUES. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	Pare		Mare		Germans/es		Amics i amigues	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Molt	1426	20,7	1962	27,4	1158	20,2	2323	33,1
Bastant	1675	24,3	1974	27,6	1234	21,5	1862	26,5
Poc	2062	29,9	1914	26,8	1476	25,7	1549	22,1
Gens	1730	25,1	1304	18,2	1866	32,5	1289	18,4
Total	6893	100,0	7154	100,0	5734	100,0	7023	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

Analitzant aquestes mateixes dades però creuades per lloc de naixement de la mare no veiem grans diferències en la comunicació entre pares i fills/es. D'allò que ens adonem és que es donen certs canvis en el comunicació amb els germans/es i amics/es. Els enquestats i enquestades amb mares nascudes a països de l'estranger amb un poder adquisitiu baix asseguren parlar més amb els germans i germanes que no els enquestats/des amb mares catalanes o nascudes en països amb un poder adquisitiu elevat. Aquesta situació és dóna a l'inrevés en la interacció amb les amistats (Veure Taules 35 i 36).

TAULA 20. PARLES EN GENERAL AMB EL PARE I LA MARE, PER LLOC DE NAIXEMENT DE LA MARE. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	Parlar amb el pare						Parlar amb la mare					
	Catalunya i Espanya		PAA i PAM		PAB		Catalunya i Espanya		PAA i PAM		PAB	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Molt	1163	19,9	46	21,4	217	25,8	1513	26,2	63	29,4	309	34,1
Bastant	1468	25,2	58	27,0	149	17,7	1631	28,3	67	31,3	195	21,5
Poc	1765	30,2	73	34,0	224	26,6	1558	27,0	51	23,8	238	26,3
Gens	1440	24,7	38	17,7	252	29,9	1063	18,4	33	15,4	164	18,1
Total	5836	100,0	215	100,0	842	100,0	5765	100,0	214	100,0	906	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

TAULA 21. PARLES EN GENERAL AMB ELS GERMANS/ES I ELS AMICS/GUES, PER LLOC DE NAIXEMENT DE LA MARE DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	Parlar amb els germans i germanes						Parlar amb els amics i amigues					
	Catalunya i Espanya		PAA i PAM		PAB		Catalunya i Espanya		PAA i PAM		PAB	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Molt	899	19,5	26	18,1	199	26,0	1958	34,5	83	38,6	230	26,5
Bastant	982	21,3	35	24,3	183	24,0	1548	27,3	44	20,5	208	23,9
Poc	1201	26,0	30	20,8	185	24,2	1213	21,4	51	23,7	210	24,2
Gens	1537	33,3	53	36,8	197	25,8	949	16,7	37	17,2	221	25,4
Total	4619	100,0	144	100,0	764	100,0	5668	100,0	215	100,0	869	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

Tenint en compte la variable gènere trobem certes diferències en la distribució de les dades. On observem més aquests canvis és en el pare i la mare. Així, si bé els nois i les noies solen parlar amb el pare amb uns percentatges força semblants, pel que fa a la mare ens adonem que les noies mostren una major tendència a comunicar-s'hi que no els nois. De manera que quasi bé el 48% dels nois afirmen parlar "molt" o "bastant" amb la mare, mentre que en el cas de les noies aquest percentatge arriba al 59%.

En referència a la comunicació amb els germans i germanes la situació és similar a l'esmentada anteriorment amb el pare. Els enquestats i enquestades manifesten majoritàriament que parlen "poc" o "gens" amb els seus familiars més propers en edat. En canvi, respecte a la interacció amb les amistats, els percentatges varien amb certa consideració. Les noies en aquest cas també parlen molt més amb els seus companys i companyes que no els nois, de fet un 10% més. D'alguna manera a partir d'aquestes dades podem considerar que el gènere femení és més propens a comunicar coses que li afecten personalment.

Concretant l'anàlisi per curs acadèmic observem com a mesura que augmenta aquest darrer, el nivell de comunicació dels pares amb l'enquestat o enquestada disminueix. Això vol dir que la creixença propicia que els nois i noies deixin de compartir coses de la seva vida amb els seus familiars més directes. Així, si a Cinquè de Primària el percentatge de nens i nenes que parlen "molt" o "bastant" amb el pare i la mare és d'un 56% (pare) i un 64% (mare), a Tercer d'ESO aquest tant per cent disminueix fins a situar-se en el 38% (pare) i 47% (mare). Tot i així aquestes darreres dades ja ens evidencien una realitat prou rellevant: els enquestats i enquestades solen parlar més amb la mare que no amb el pare. De fet, tot i que la directriu d'edat es continua mantenint en el cas de la mare, les dades són més elevades que les del pare en els tres cursos treballats (Veure Taula 35).

TAULA 35. PARLES EN GENERAL AMB EL PARE I LA MARE, PER CURS ESCOLAR DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	Pare						Mare					
	Cinquè de Primària		1r d'ESO		3r d'ESO		Cinquè de Primària		1r d'ESO		3r d'ESO	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Molt	647	32,6	389	18,0	390	14,2	768	38,2	516	22,7	577	20,3
Bastant	475	23,9	555	25,7	645	23,5	498	24,7	686	30,2	769	27,0
Poc	443	22,3	717	33,2	902	32,8	424	21,1	644	28,4	910	31,9
Gens	419	21,1	501	23,2	810	29,5	323	16,0	425	18,7	593	20,8

Total	1984	100,0	2162	100,0	2747	100,0	2013	100,0	2271	100,0	2849	100,0
--------------	-------------	--------------	-------------	--------------	-------------	--------------	-------------	--------------	-------------	--------------	-------------	--------------

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

Com ja s'ha comentat amb anterioritat els germans i germanes no solen ser una font de comunicació molt propera pels enquestats i enquestades, de fet tal i com es pot comprovar a la Taula 23 la proximitat és major amb els amics i amigues. En aquest últim cas es pot veure un efecte invers: com més alt és el curs escolar més alt és també el grau de comunicació que s'estableix. De forma que els joves de 15 i 13 anys tendeixen a parlar més amb els seus amics i amigues que no els nens i nenes de Cinquè de Primària. Aquesta darrera dada lliga amb el fet que els infants d'onze anys tenen una disposició més gran a parlar amb els pares (Veure Taula 36).

TAULA 36. PARLES EN GENERAL AMB ELS GERMANS/ES I AMICS/GUES, PER CURS ESCOLAR. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	Germans i germanes						Amics i amigues					
	Cinquè de Primària		1r d'ESO		3r d'ESO		Cinquè de Primària		1r d'ESO		3r d'ESO	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Molt	430	26,9	300	17,2	428	17,9	548	28,0	693	30,9	1082	38,4
Bastant	324	20,2	370	21,2	540	22,6	425	21,7	608	27,1	829	29,4
Poc	325	20,3	489	28,1	662	27,7	414	21,1	541	24,1	594	21,1
Gens	522	32,6	584	33,5	760	31,8	572	29,2	401	17,9	316	11,2
Total	1601	100,0	1743	100,0	2390	100,0	1959	100,0	2243	100,0	2821	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

Una de les formes útils per fer còmplice als nois i noies sobre aquelles temàtiques que tenen una incidència en la vida familiar és preguntant-los-hi quina opinió els hi mereix. En una de les qüestions de l'Enquesta volíem esbrinar aquest aspecte i per això establíem quatre categories que intentaven mesurar com els joves donen la seva opinió als pares:

Els pares et demanen la teva opinió sobre...

- Què fareu durant les vacances
- Allò que es menja a casa
- Què fareu junts el cap de setmana
- Les coses que s'han de comprar per la casa

En general sembla que aquella temàtica més compartida entre fills i pares és la relacionada amb les activitats que realitzen les famílies durant el cap de setmana. Agrupant les dades de les categories de resposta 'quasi sempre' i 'sovint' ens adonem que sumen un percentatge del 53%. L'aspecte en aquest cas que els pares pregunten menys als fills és el referent a allò que es menja a casa, en aquest cas el percentatge de respostes de les categories 'a vegades' o 'quasi mai' suma gairebé un 46%.

Unint aquestes diferents opcions de resposta obtenim informació genèrica sobre si els pares demanen l'opinió als seus fills i filles respecte temes que afecten a la família. A través de les dades esbrinem que les categories de resposta més positives – ‘quasi sempre’ i ‘sovint’ - sumen un percentatge més alt (54%) que les que no ho són tant – a vegades i quasi sempre - (46%). Tot i així, cal matisar que la categoria de resposta “a vegades” també ens indica que els pares pregunten als seus fills, amb menor freqüència, però ho fan.

Segons les dades de l'Enquesta en aquest mateix àmbit, i tenint en compte la variable curs escolar, sembla que els pares tenen la tendència de preguntar més a nois i noies de Cinquè de Primària que no a adolescents de Primer o Tercer d'ESO. De forma majoritària els hi solen consultar més a ells i elles aspectes lligats a la família. Tot i aquestes petites diferències si que és cert que les xifres són força semblants en els tres nivells educatius esmentats.

El lloc de naixement dels pares no és una variable que introdueixi grans canvis en la pregunta plantejada en aquest apartat. La única diferència que hi observem es manifesta en els enquestats i enquestades amb pares o mares nascuts en països amb un poder adquisitiu baix. Aquí els nois i noies afirmen, amb un grau més elevat, que el pare o la mare els hi demanen l'opinió “quasi sempre” (Veure Taules 37 i 38).

TAULA 37. ELS PARES DEMANEN EN GENERAL LA TEVA OPINIÓ SOBRE TEMES QUE AFECTEN A LA FAMÍLIA, PER LLOC DE NAIXEMENT DEL PARE. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	Catalunya Espanya		Estranger			
	N	%	PAA i PAM		PAB	
			N	%	N	%
Quasi sempre	494	25,4	11	21,2	92	31,2
Sovint	557	28,6	13	25,0	67	22,7
A vegades	586	30,1	16	30,8	89	30,2
Quasi Mai	310	15,9	12	23,1	47	15,9
Total	1947	100,0	52	100,0	295	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

TAULA 38. ELS PARES DEMANEN EN GENERAL LA TEVA OPINIÓ SOBRE TEMES QUE AFECTEN A LA FAMÍLIA, PER LLOC DE NAIXEMENT DE LA MARE. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	Catalunya Espanya		Estranger			
	N	%	PAA i PAM		PAB	
			N	%	N	%
Quasi sempre	506	26,0	21	29,2	101	31,7
Sovint	549	28,2	20	27,8	67	21,0
A vegades	580	29,8	23	31,9	98	30,7
Quasi Mai	313	16,0	8	11,1	53	16,6
Total	1948	100,0	72	100,0	319	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

Una altra forma de mesurar els nivells de comunicació que hi ha entre pares i fills és a partir de veure si els primers comparteixen coses de la seva pròpia vida amb els segons. En una altra de les preguntes de l'Enquesta intentàvem analitzar aquest aspecte. A través d'aquest ítem volíem qüestionar als nois i noies sobre la implicació dels seus pares a l'hora d'explicar les coses que els hi afecten a ells i elles pròpiament. Es tracta d'aspectes que tenen un pes en la seva vida personal encara que també recollim altres temàtiques més genèriques i no tan vinculades a la quotidianitat del pare o de la mare sinó que a la vida adulta en general. Aquestes temàtiques són:

- La feina del pare o la mare
- Que fan els pares quan no treballen
- De les amistats que tenen els pares
- Dels diners que té la família
- De la salut dels pares
- Dels tiets i les tietes
- De quan els pares eren joves
- Dels problemes que tenen els pares
- De política
- De religió
- De temes sexuals
- De temes relacionats amb el tabac, l'alcohol i drogues

Hi ha realitats que són més i menys compartides pels pares. La tònica general, segons els enquestats i enquestades, és que els pares comentin entre 'poc' i 'gens' les coses que els afecten personalment. En aquest sentit aquella temàtica que sobresurt per damunt de cap altra és la dels diners. Un 73% dels nois i noies assegura que el seu pare parla poc i més aviat gens dels diners dels que disposa la família, mentre que aquest percentatge es situa en el 71% en el cas de la mare. Per altra banda, els aspectes més compartits amb els fills i filles fan referència sobretot a la seva feina o a les relacions que estableixen amb altres membres de la família, com els tiets i tietes.

Tot i així en ambdós casos els percentatges en les categories “molt” i “bastant” tampoc són molt elevats.

A partir d'aquestes dades ens hem pogut adonar que hi ha tres temes que els pares sobretot no comparteixen amb els seus fills i filles. Aquests tres temes són la política, la religió i la sexualitat. En el cas de la religió aquest s'aborda escassament amb el pare i amb la mare, a diferència d'altres com la sexualitat. En aquest darrer cas, si bé es parla bastant poc amb el pare, amb la mare la situació és una mica diferent i els percentatges són un xic més alts.

Ajuntant totes les temàtiques presentades anteriorment i creuant les dades obtingudes per lloc de naixement del pare i de la mare hi observem algunes petites diferències. En el cas del pare les xifres semblen indicar que en els països de l'estranger amb un poder adquisitiu més baix els pares solen fer una mica més còmplices als seus fills i filles que no als països amb més recursos o a Catalunya i Espanya. Tot i així cal anotar que la dinàmica general continua sent parlar ‘poc’ o ‘gens’. Pel que fa a la mare la situació es repeteix, però en aquesta ocasió és més evident que les mares nascudes a l'estranger en països amb un poder adquisitiu baix parlen més d'aquest tipus de temes que no a zones amb més poder adquisitiu o a Catalunya i Espanya.

El gènere dels enquestats i enquestades és una variable que influeix en la decisió dels pares a l'hora de compartir les seves coses. Les mares comparteixen més amb les noies que no els nois, però en el cas del pare no és així i la tendència a l'hora de compartir és semblant en ambdós gèneres. De fet el que podem inferir a partir dels percentatges és que les mares impliquen en la seva vida molt més als seus fills i filles que no els pares (Veure Taula 39).

TAULA 39. EL TEUS PARES ET PARLEN DE LES SEVES COSES, PER GÈNERE. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	Pare				Mare			
	Noi		Noia		Noi		Noia	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Molt	404	12,0	364	12,4	513	13,4	507	15,5
Bastant	665	19,7	544	18,6	787	20,5	764	23,4
Poc	1062	31,5	882	30,1	1222	31,9	977	29,9
Gens	1241	36,8	1138	38,9	1312	34,2	1019	31,2
Total	3372	100,0	2928	100,0	3834	100,0	3267	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

En aquest apartat volem analitzar també en quin grau els nois i noies expliquen les seves problemàtiques als pares. Es tracta d'observar en aquest cas com es concreta la interacció i la comunicació de fills/es a pares. Les dades de l'Enquesta senyalen que en un 70% dels casos els joves expliquen les preocupacions que tenen als seus pares, mentre que la incomunicació es situa en un 30%. Tot i així si creuem aquestes mateixes dades per curs escolar podem comprovar que s'hi donen certs matisos. Aquella edat on els nois i noies comenten més allò que els hi succeeix és la de 12 a 13 anys, quan cursen Primer d'ESO. En aquest curs quasi bé un 77% dels enquestats i enquestades asseguren que confessen aquestes preocupacions als pares i a les

mares. En canvi, a Cinquè de Primària i a Tercer d'ESO aquests percentatges descendeixen i en cap dels casos arriba al 70% (Veure Taula 40).

TAULA 40. EXPLIQUES ELS PROBLEMES I PREOCUPACIONS ALS PARES, PER CURS ESCOLAR. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	Cinquè de Primària		1r d'ESO		3r d'ESO	
	N	%	N	%	N	%
SI	118	68,6	149	76,8	155	66,2
NO	54	31,4	45	23,2	79	33,8
Total	172	100,0	194	100,0	234	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

Tenint en compte el lloc de naixement de la mare hi ha certa diferència en relació a les dades de les mares nascudes a Catalunya, Espanya i països de l'estranger amb un poder adquisitiu alt, i les procedents de països amb un poder adquisitiu baix. En aquest últim cas els enquestats i enquestades expliquen força menys els seus problemes que no en el primer (Veure Taula 41).

TAULA 41. EXPLIQUES ELS PROBLEMES I PREOCUPACIONS ALS PARES, PER LLOC DE NAIXEMENT DE LA MARE. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	Catalunya Espanya		Estranger			
			PAA i PAM		PAB	
	N	%	N	%	N	%
SI	349	73,6	9	69,2	38	55,9
NO	135	26,4	4	30,8	30	44,1
Total	484	100,0	13	100,0	68	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

Després de veure si els nois i noies expliquen els problemes hem volgut investigar al voltant dels motius pels quals aquests nois i noies decideixen no compartir-los. Aquella causa que amb una major freqüència ha estat contestada ha sigut 'perquè et fa vergonya' seguida de 'perquè creus que no t'entendrien' i 'perquè creus que no els interessin'. En el cas de la vergonya es tracta d'una característica personal, però en els altres dos motius comentats són aspectes més lligats a la relació existent entre pares i fills, la qual es fonamentalment negativa.

El curs escolar en aquesta ocasió també és un element que influeix directament en la comunicació de fills a pares. La raó per no explicar els problemes dels nens i nenes de Cinquè de Primària és principalment la vergonya (40%). Als nois de Primer d'ESO i Tercer d'ESO en canvi, tot i que també els hi fa vergonya, asseguren de forma més

majoritària que no parlen de les seves preocupacions perquè creuen que els seus pares no els entendrien (Veure Taula 42).

TAULA 42. NO EXPLIQUES ELS PROBLEMES I PREOCUPACIONS ALS PARES, PER CURS ESCOLAR. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	Cinquè de Primària		1r d'ESO		3r d'ESO	
	N	%	N	%	N	%
Perquè et fa vergonya	29	40,3	17	27,9	32	28,6
Perquè et fa por	10	13,9	6	9,8	8	7,1
Perquè creus que no t'entendrien	12	16,7	18	29,5	32	28,6
Perquè creus que no els interessin	11	15,3	10	16,4	17	15,2
Perquè creus que no et podrien ajudar a resoldre'ls	6	8,3	8	13,1	15	13,4
Perquè quasi mai tenen temps per escoltar-te	4	5,6	2	3,3	8	7,1
Total	72	100,0	61	100,0	112	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

CONEIXENÇA DE LES AMISTATS PER PART DELS PARES

Un altre dels aspectes que sovint preocupa o interessa als pares respecte a la vida dels seus fills i filles és aquell que fa referència a les amistats que estableixen a l'escola o a altres espais de lleure. En aquest apartat s'ha intentat recollir aquesta preocupació a partir de les dades que ens subministren dues de les preguntes plantejades a l'Enquesta:

“Els teus pares coneixen:

- Gairebé tots els teus amics
- Bastants dels teus amics
- Només a uns quants dels teus amics
- Quasi cap”

“En relació als teus amics i amigues, els teus pares:

- Et comenten l'opinió que tenen d'ells
- No et diuen res sobre amb qui has d'anar
- Et prohibeixen que vagis amb algun d'ells
- T'aconsellen que no vagis amb algun d'ells”

Respecte a la primera pregunta, la majoria dels enquestats i enquestades han manifestat que els seus pares coneixen a totes les seves amistats o a la majoria d'elles. Ambdós percentatges suposen el 66% del total de la mostra. De forma que podem apuntar que existeix un cert grau d'apropament per part dels pares en la vida dels seus fills i filles. Aquesta realitat es corrobora si observem la xifra de joves que

asseguren que els seus pares no coneixen cap amiat, únicament un 5% dels enquestats i enquestades.

Si analitzem aquestes mateixes dades però considerant la variable de lloc de naixement del pare i de la mare ens adonarem que existeixen diferències significatives. Per exemple, els pares que han nascut a Catalunya o Espanya tendeixen a conèixer més les amistats dels seus fills, ans al contrari dels pares procedents d'altres regions del món. De forma que en el primer cas, al voltant del 70% dels enquestats han manifestat que els seus pares coneixen gaire bé tots o bastants dels seus amics i amigues. D'altra banda els enquestats i enquestades amb pares estrangers comenten majoritàriament que els seus progenitors coneixen a uns quants del seus amics i amigues .

El curs escolar unit a la coneixença d'amistats per part dels pares també és una realitat que ens proporciona informació de la que podem treure algunes inferències. La coneixença de les amistats per part dels pares és una actitud que es manifesta d'una forma molt similar a Cinquè de Primària i a Primer d'ESO. Tot i així la situació canvia quan ens adrecem a les dades de Tercer d'ESO. En aquest cas les categories de conèixer a bastants amics i només a uns quants augmenta en detriment de conèixer-ne a gairebé tots.

Els pares a vegades solen emetre judicis de valor sobre les amistats dels seus fills i filles. A través de l'Enquesta hem pogut observar que no sempre és així i que hi ha pares que es situen en un segon pla. La meitat de pares dels enquestats i enquestades, un 54%, comenta l'opinió que els hi mereix les companyies dels seus fills i filles. Mentre que un 24% té una actitud contrària i no diu res sobre aquestes amistats. Assenyalar també que tot i que la prohibició és una pràctica educativa que perd força, a través de l'enquesta hem pogut observar que vora un 3% dels pares la du a terme, sense oblidar aquells que desaconsellen als seus fills i filles veure's amb alguna de les seves amistats.

Per últim destacar que els pares mostren tenir una major confiança, en el tema de les amistats, en les noies que en els nois. Això ho podem veure a través de les xifres referents a la prohibició o consell patern que és bastant inferior a les presentades pels nois (Veure Taula 43).

TAULA 43. EN RELACIÓ ALS AMICS I AMIGUES, ELS PARES (PER GÈNERE DELS ENQUESTATS/DES). DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	Noi		Noia	
	N	%	N	%
Et comenten l'opinió que tenen d'ells	155	47,1	174	62,6
No et diuen res sobre amb qui has d'anar	85	25,8	59	21,2
Et prohibeixen que vagis amb algun d'ells	15	4,6	2	0,7
T'aconsellen que no vagis amb algun d'ells	74	22,5	43	15,5
Total	329	100,0	278	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

ASPECTES QUE GENEREN CONFLICTE A CASA

Sovint l'àmbit de la llar és un espai on apareix el conflicte en forma de discussions, baralles o atacs verbals. La diferència generacional per una part, i els interessos de pares i fills que solen ser distants per una altra, motiven que amb freqüència aquestes situacions acabin esdevenint en conflicte. En aquest apartat hem intentat abastar aquesta informació a partir de dues preguntes de l'Enquesta que volen veure aquelles temàtiques que creen més conflicte a la llar i els mecanismes que s'utilitzen per resoldre'l:

a) " Aquests temes solen crear conflicte (problemes, discussions, mal rotllo, mal estar...) a casa?

- El temps que navegues per Internet
- Els diners que gastes amb el mòbil
- El temps que jugues amb els videojocs
- Si portes un pièrcing o vols posar-te'n un
- Si portes un tatuatge o vols posar-te'n un
- Les notes que treus a l'escola
- Els programes que mires a la tele
- El temps que estàs veient la tele
- L'hora d'anar a dormir
- El que fas en el teu temps lliure
- El temps que estàs parlant per telèfon
- Si tens ordenada l'habitació
- La roba que t'has de posar
- L'hora a la que has d'arribar quan surts amb els teus amics
- Si fas els deures i el temps que dediques a estudiar
- Si menges molt o poc
- Els amics i amigues amb els que vas
- Com portes els cabells
- En què et gastes els diners que et donen
- On aneu de vacances"

b) "Quina és la forma més freqüent de resoldre els conflictes a casa teva. Per exemple si vols sortir a la nit, si decideixes posar-te un pièrcing..."

- Acaben decidint els pares sense dir-te el perquè
- Acaben decidint els pares, però et diuen el perquè
- Preneu la decisió junts. En parlem i us posem d'acord
- Acabes decidint tu però expliques el perquè
- Acabes decidint tu sense explicar el perquè"

En referència al primer tema a través de les xifres de l'Enquesta hem pogut observar que hi ha certes temàtiques que propicien major o menor conflicte, mentre que d'altres

no n'ocasionen o n'ocasionen poc. Tot i així ens agradaria subratllar que allò que els percentatges semblen assenyalar és que el conflicte és d'un nivell força baix en la majoria de casos. Segons els propis enquestats i enquestades les temàtiques plantejades no solen generar un grau de conflicte desmesurat. Això no significa, però, que no hi hagi aspectes de la vida quotidiana que no siguin font de baralles o discussions.

En els resultats observem sis temes amb cert grau de conflictivitat: les qualificacions acadèmiques, el treball escolar (els deures), el temps de consum televisiu, l'adreça de l'habitació i l'hora d'arribada després d'una sortida amb els amics i amigues. Com es pot veure es tracta de temes relacionats amb la vida escolar i familiar dels infants i adolescents. De tots ells, aquell que ocasiona més conflicte és el referent a les notes, prop del 58% de l'alumnat assegura que en genera molt o bastant. Els temes que segueixen a aquest són: l'adreça de l'habitació (55,6%), el treball escolar (48,2%) i l'hora d'anar a dormir (45,1%). Altres investigacions (Pérez Alonso-Geta & Cánovas, 2002; Hidalgo et al, 1993) ja han assenyalat que la preocupació pel rendiment escolar és un dels temes que suposen un major esforç pels progenitors, de fet aquesta Enquesta ho corrobora. En aquest àmbit entren en joc altres aspectes que també estan relacionats amb la preocupació per l'esforç escolar, però d'una forma més indirecta. Es tracta del consum televisiu i de l'hora d'anar a dormir. Ambdues són realitats que estan connectades i que condicionen la vida de les famílies afectant alhora els resultats acadèmics dels infants i adolescents.

Pel que fa a les temàtiques que generen menys conflicte hem volgut destacar-ne les següents: portar o posar-se un pièrcing o tatuatge, el temps que es parla per telèfon, els diners gastats amb el mòbil, la roba, la forma de portar els cabells i les vacances d'estiu. Sembla, doncs, que temàtiques més vinculades amb l'aparença física no estan ocasionant malestar a les llars, és a dir que aspectes com posar-se un pièrcing, comprar una determinada roba o pentinar-se d'una manera concreta són realitats que tenen un alt grau d'acceptació en els pares. D'altra banda, assenyalar que dos aspectes comuns com l'ús del telèfon i el consum de mòbil tampoc estan ocasionant discussions o baralles entre pares i fills/es.

Com ja havíem subratllat la tendència que ens transmeten els resultats de l'Enquesta és l'absència de conflicte a casa. De fet, agrupant totes les temàtiques que hem vist abans ens adonem que aquesta afirmació es verifica, doncs prop del 68% de les respostes es situen en les categories de 'gens' o 'poc'. Respecte al percentatge de respostes vinculades a les categories de 'molt' i 'bastant' aquest suma el 32% (Veure Taula 44).

TAULA 44. GRAU DE CONFLICTE QUE ES GENERA A CASA. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	N	%
Molt	1730	14,6
Bastant	2111	17,8
Poc	3231	27,2
Gens	4816	40,5
Total	11888	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

No observem grans diferències quan creuem el conflicte a la llar pel lloc de naixement de la mare. Tot i així, sí que es donen algunes variacions respecte a les dades presentades amb el pare i també en les referents a les mares nascudes en països estrangers amb un poder adquisitiu alt o baix. En la primera situació ens adonem que el conflicte és més elevat en les mares nascudes en països amb un poder adquisitiu alt que no en els pares amb aquestes mateixes característiques. Per un altre cantó les dades que ens informen sobre les mares que han nascut en països de l'estranger amb un poder adquisitiu alt-mig i amb grau de conflicte molt elevat són una mica més altes que les xifres referents a aquest mateix grau de conflicte en països amb menys poder adquisitiu.

Referint-nos als mecanismes de resolució dels conflictes, ens adonem que la forma democràtica, és a dir la que s'estableix a través del diàleg entre ambdues parts, és la més contestada. Un 54% dels enquestats i enquestades asseguren que les decisions que es prenen a la llar s'executen conjuntament, es parlen i s'arriba a un acord. La forma de resoldre els conflictes que la precedeix és aquella on els pares acaben decidint però argumentant el perquè d'aquesta decisió (25%). Els percentatges semblen indicar que el diàleg s'està palesant en la majoria de llars, tot i que encara la decisió paterna o materna mitjançant imposicions manté la seva presència (10%). Les dades també ens indiquen que poques vegades les decisions les prenen únicament els joves o els infants (Veure Taula 45).

TAULA 45. FORMA MÉS FREQUENT DE RESOLDRE EL CONFLICTE. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	N	%
Acaben decidint els pares sense dir-te el perquè	63	10,3
Acaben decidint els pares però et diuen el perquè	153	24,9
Preneu la decisió junts. En parleu i us poseu d'acord	331	53,9
Acabes decidint tu però expliques el perquè	36	5,9
Acabes decidint tu sense explicar el perquè	11	1,8
No Sap / No contesta	20	3,2
Total	614	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

Les formes de resoldre el conflicte creuades per curs acadèmic demostren que la variable edat modifica en algunes ocasions la distribució de les dades. Per exemple, si bé a Cinquè de Primària la decisió dels pares amb argumentació arriba al 21%, a Primer d'ESO aquesta xifra es situa una mica més amunt i el percentatge es concreta en un 30%. Analitzant els altres tants per cent no observem grans diferències, encara que si ens sorprèn la variació dels percentatges en una de les categories. Es tracta d'aquella categoria on els infants i adolescents decideixen i alhora expliquen el perquè.

Sobresurt el fet que a Cinquè de Primària aquest percentatge sigui més elevat que a Primer i sobretot Tercer d'ESO.

Vinculant el gènere amb el conflicte tampoc s'hi manifesten grans diferències en la majoria de categories. Tot i així ens agradaria subratlla una que sembla força indicativa. En aquesta ocasió també fem referència a la categoria de decisió de l'adolescent i explicació del perquè. En els nois aquest percentatge arriba al 8% i en canvi en les noies descendeix fins al 3,7%. Aquesta situació contrasta d'altra banda amb la decisió paterna sense la conseqüent justificació. En aquest cas també és més elevada la xifra dels nois (12,5%) que de les noies (8,4%).

LA DESPESA ECONÒMICA DELS I LES ADOLESCENTS

Una dels aspectes que generen una major controvèrsia en la relació entre pares i fills és la despesa econòmica que els segons generen i els diners que els primers els hi subministren. En aquest apartat inclourem les dades de dues de les preguntes de l'Enquesta on es fa referència a aquest tema. Les preguntes són les següents:

a) Quants diners et gastes a la setmana? (de forma aproximada)

- Menys de 5 euros
- De 5 a 10 euros
- De 10 a 20 euros
- Més de 20 euros

b) La quantitat de diners que els teus pares o altres familiars es gasten en tu en coses com CD's, roba, videojocs, xuxeries, creus que és?

- Molt gran
- Suficient
- Una mica insuficient
- Ridícula

La quantitat de diners que es gasten els enquestats i enquestades durant la setmana sol ser al voltant de 5 euros o menys, de fet prop del 58% dels nois i noies es posicionen en aquest sentit. Segueixen a aquesta categoria la referent als 5 a 10 euros (27,6%) i de 10 a 20 euros (9,4%). Tot i així podem constatar que aquestes xifres varien en funció sobretot de l'edat. De fet, en l'Enquesta hem pogut veure que els nens i nenes de Cinquè de Primària, que tenen de 10 o 11 anys, gasten menys de 5 euros en un 73% dels casos. En canvi a Primer d'ESO aquesta és una dada que disminueix en petita mesura, i a Tercer d'ESO de forma ja més significativa. Els i les adolescents que cursen Tercer d'ESO, que tenen entre 14 a 15 anys, afirmen únicament amb un 37% que tenen una despesa inferior a 5 euros. En aquestes edats la resposta més freqüent és la que fa referència als 5 o 10 euros, xifra que és notòria si la comparem amb els percentatges de Cinquè de Primària (16,6%) i Primer d'ESO (21%).

Dos dels aspectes que també cal tenir en compte en referència a aquest tema són: la diferència entre els enquestats/des de Cinquè de Primària que asseguren rebre de 10 a 20 euros respecte els de Tercer d'ESO, i les dades dels joves o infants que gasten més de 20 euros. Pel que fa al primer aspecte assenyalar que la distància entre Cinquè de Primària i Tercer d'ESO es fa de nou evident en la categoria de 10 a 20 euros, ja que hi ha més d'un 10% de diferència. En relació als i les enquestades que manifesten gastar-se més de 20 euros a la setmana, sobta veure que els percentatges

de Cinquè de Primària són superiors als de Primer d'ESO i que no estan gaire lluny dels de Tercer d'ESO.

Respecte a la percepció subjectiva dels enquestats i enquestades sobre la quantitat de diners que reben de la seva família, la gran majoria dels nois i noies són prudents i asseguren que els diners que els seus pares o familiars els hi subministren són suficients. Gairebé un 61% opina d'aquesta manera. D'altra banda hi ha joves que es senten afortunats i afortunades, doncs un 22% creu que aquests diners que reben és una quantitat massa gran.

Analitzant les dades per lloc de naixement matern observem que els enquestats i enquestades amb mares que provenen de països amb un poder adquisitiu baix opinen que els diners que reben és insuficient, mentre que els i les joves amb mares catalanes o nascudes a països amb un poder adquisitiu més alt opinen que reben el suficient. Aquesta percepció es veu alterada sobretot pel factor econòmic del país de procedència (Veure Taula 46).

TAULA 46. LA QUANTITAT DE DINERS QUE ELS PARES O ALTRES FAMILIARS DONEN ÉS..., PER LLOC DE NAIXEMENT DE LA MARE. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	Catalunya Espanya		Estranger			
			PAA i PAM		PAB	
	N	%	N	%	N	%
Molt gran	115	23,7	2	11,1	14	17,7
Suficient	296	60,9	15	83,3	44	55,7
Una mica insuficient	49	10,1	0	0,0	18	22,8
Ridícula	26	5,3	1	5,6	3	3,8
Total	486	100,0	18	100,0	79	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

Creuant aquesta percepció subjectiva sobre els diners amb la variable de curs escolar sobresurt una dada. A Cinquè de Primària l'alumnat considera, amb una major insistència, que la quantitat de diners que reben és insuficient. A Tercer d'ESO en canvi el percentatge baixa considerablement, en detriment, és clar, de la percepció positiva sobre aquesta quantitat ("Suficient" o "Molt gran").

Aquestes dades valorades a partir del gènere no mostren tampoc unes diferències molt grans, tot i així és cert que hi ha algunes tendències que és necessari descriure. Una d'aquestes tendències fa referència al fet que les noies consideren, en major mesura que els nois, que la quantitat de diners rebuda és suficient (56,4% per 65,7%). Aquesta xifra es pot relacionar perfectament amb l'altra tendència a tenir en compte. En aquesta ocasió estem parlant de la categoria ridícula, on els nois es mostren més contundents que no les noies (8% per 3%).

COL·LABORACIÓ EN LES TASQUES DOMÈSTIQUES

Una de les realitats que ens proporciona més informació sobre el grau d'implicació dels adolescents i infants en la vida de la llar és la seva participació en les tasques domèstiques. Per això, i per tal de mesurar aquesta corresponsabilitat, a l'Enquesta

vàrem introduir una pregunta on intentàvem esbrinar el nivell de col·laboració en aquest àmbit. Les tasques que vàrem incorporar eren les següents:

- Parar i desparar la taula
- Rentar els plats o posar el rentaplats
- Posar la rentadora
- Neteja de la casa
- Comprar o anar al mercat
- Fer el menjar
- Ajudar a rentar el cotxe
- Acompanyar als germans petits a l'escola
- Tenir cura dels germans petits
- Comprar el pa
- Comprar el diari
- Baixar les escombraries
- Fer el llit
- Endreçar l'habitació

Les percentatges obtinguts ens donen informació sobre aquelles tipologies de tasques domèstiques més o menys exercides pels joves. Hem pogut veure que les activitats més realitzades solen ser aquelles que tradicionalment se'ls hi ha assignat als infants i adolescents i que actuen com a mecanisme d'iniciació a la responsabilitat i a la solidaritat, valors que es solen treballar durant la creixença. Aquestes tasques, que segons els enquestats/des es realitzen amb molta freqüència no requereixen un grau d'autonomia molt elevat ja que són: endreçar l'habitació, parar i desparar la taula, fer el llit, comprar el pa i baixar les escombraries. D'altra banda, activitats més lligades al món adult, els nois i noies les efectuen amb menor freqüència: posar la rentadora, fer el menjar, rentar el cotxe, comprar el diari i rentar els plats.

Si analitzem el grau de col·laboració dels nois i les noies en la feina de la llar i no desglossem les dades per tasques concretes, ens adonem d'un fet rellevant. El percentatge d'alumnat que col·labora 'Quasi sempre' o 'Sovint' és inferior al que assegura que participa 'A vegades' o 'Quasi mai'. Així si bé el 44,1% de respostes s'ubiquen en les caselles de 'Quasi Sempre' o 'Sovint', el 55,9% restant es situa en les categories de 'A vegades' o 'Quasi mai'.

Les dades que ens informen sobre les tasques domèstiques i el lloc de naixement del pare i de la mare mostren una tendència a considerar. Hem pogut comprovar que en els pares i mares nascuts a Catalunya o altres regions d'Espanya la col·laboració dels seus fills i filles en tasques domèstiques és inferior a la dels països estrangers amb un poder adquisitiu baix. D'alguna manera tot i no ser dades molt distants si que ens permeten veure que possiblement els nois i noies amb progenitors de països amb menys recursos col·laboren una mica més a casa (Veure Taula 47).

TAULA 47. COL-LABORACIÓ EN LES TASQUES DOMÈSTIQUES (SENSE DESGLOSSAR PER ACTIVITAT), PER LLOC DE NAIXEMENT DE LA MARE. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	Catalunya Espanya		Estranger			
	N	%	PAA i PAM		PAB	
			N	%	N	%
Quasi Sempre	1590	25,2	63	27,8	272	27,2
Sovint	1146	18,2	51	22,5	199	19,9
A vegades	1581	25,1	62	27,3	230	23,0
Quasi Mai	1981	31,5	51	22,5	298	29,8
Total	6298	100,0	227	100,0	999	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

Les diferències per gènere en relació a les tasques domèstiques no denoten que la dinàmica de col·laboració dels nois i de les noies sigui diferent. Les dades semblen informar que en l'actualitat el gènere no té cap influència en aquest aspecte (Veure Taula 48).

TAULA 48. COL-LABORACIÓ EN LES TASQUES DOMÈSTIQUES (SENSE DESGLOSSAR PER ACTIVITAT), PER GÈNERE. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	Noi		Noia	
	N	%	N	%
Quasi Sempre	1113	26,1	887	25,0
Sovint	760	17,8	683	19,3
A vegades	1008	23,7	940	26,5
Quasi Mai	1379	32,4	1036	29,2
Total	4260	100,0	3546	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

LA PARTICIPACIÓ EN LES XERRADES ESCOLARS PER PART DELS PARES

La participació dels pares en les xerrades i activitats que es fan a l'escola no és un aspecte que reculli el grau d'implicació o comunicació exercit per l'adolescent, més aviat ens proporciona informació sobre l'interès dels pares i les mares en vers l'educació que reben els seus fills i filles.

Analitzant les xifres de l'Enquesta al voltant d'aquest tema ens adonem d'una diferència de gran rellevància: són les mares les que tenen una major presència en aquesta mena d'activitats, en aquest cas amb molta diferència respecte als pares. Així, si els percentatges de les mares en les categories de "Quasi Sempre" o "Sovint" suma

78,4%, els dels pares és situa en el 41,3%. De forma que a partir d'aquí podem interpretar que continuen sent les mares les que tenen una major preocupació per aquests temes o bé tenen més temps per dedicar-hi.

Si ens centrem amb aquestes darreres dades però creuant-les per lloc de naixement del pare i de la mare veiem com la situació es repeteix. Els pares continuen participant menys d'aquesta mena d'activitats. La situació s'agreuja encara més si establim la distinció per recursos econòmics dels països de procedència (Veure Taula 49).

TAULA 49. PARTICIPACIÓ DE LA MARE I DEL PARE EN LES XERRADES DE L'ESCOLA, PER LLOC DE NAIXEMENT DE LA MARE I EL PARE. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	Mare						Pare					
	Catalunya Espanya		Estranger				Catalunya Espanya		Estranger			
			PAA i PAM		PAB				PAA i PAM		PAB	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Quasi Sempre	344	70,6	8	44,4	33	44,6	121	25,7	4	30,8	11	18,6
Sovint	58	11,9	3	16,7	13	17,6	84	17,8	1	7,7	7	11,9
A vegades	38	7,8	5	27,8	13	17,6	77	16,4	2	15,4	13	22,0
Quasi Mai	47	9,7	2	11,1	15	20,3	189	40,1	6	46,2	28	47,5
Total	487	100,0	18	100,0	74	100,0	471	100,0	13	100,0	59	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

La tendència es continua mantenint quan fem el encreuament per curs acadèmic. La participació del pare només augmenta considerablement quan el fill o la filla està realitzant Cinquè de Primària i sobretot Primer d'ESO. Tot i així continua sent la mare qui s'interessa més per aquestes activitats amb independència del curs que estigui realitzant el seu fill o filla.

EL GRAU DE LLIBERTAT ATORGAT ALS INFANTS I ADOLESCENTS

Els infants i adolescents a mesura que van creixent tenen una major necessitat de fer coses i experimentar. Aquesta activitat sovint fa replantejar als pares el grau de llibertat que atorguen al seus fills i filles. En aquest punt recollirem la visió subjectiva dels enquestats i enquestades sobre aquest tema.

Així doncs, hem pogut comprovar que els nois i noies estan satisfets amb el grau de llibertat que els seus pares els hi donen, de fet al voltant del 74% de la mostra es posiciona en aquest sentit. Gairebé el 23% dels joves afirma el contrari i diu que li hi manca llibertat i que els seus pares en podrien donar més. Com és evident el percentatge d'alumnat que considera que els pares els haurien de controlar més és molt escàs i no arriba al 4%.

Tot i que la variable curs escolar no modifica la tendència presentada en la taula inicial d'aquest apartat si que hi notem alguns canvis. Per exemple a Cinquè de Primària els enquestats/des consideren en un 17% que els pares els hi haurien de donar més llibertat, xifra que augmenta considerablement a Tercer d'ESO on arriba al 26,5%. Allò

que es pot deduir a través d'aquesta constatació és que el grau de satisfacció respecte a la llibertat és més gran en els nois i noies de Primària que en els d'ESO.

Per últim i en relació al gènere les noies es mostren més satisfetes pel grau de llibertat que els seus pares els hi subministren. Els nois són els que es queixen una mica més sobre la llibertat atorgada o els qui pensen que els pares els haurien de controlar més del que ho fan (Veure Taula 50).

TAULA 50. SOBRE EL GRAU DE LLIBERTAT QUE DONEN ELS TEUS PARES, QUINA ÉS LA TEVA SITUACIÓ PER GÈNERE DELS ENQUESTATS/DES. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

	Noi		Noia	
	N	%	N	%
Els pares haurien de donar-te més llibertat de la que et donen	76	23,5	60	21,8
Estàs satisfet amb la llibertat que et donen els pares	232	71,6	210	76,4
Els pares t'haurien de controlar més del que et controlen	16	4,9	5	1,8
Total	324	100,0	275	100,0

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

INTERÈS DELS PARES DAVANT CERTS TEMES

Hi ha certs temes de la vida dels nois i noies que preocupen més o menys als pares. Aquest és un aspecte que hem començat a veure quan abordàvem el conflicte a la llar. En aquest apartat i a través de la darrera pregunta de l'Enquesta intentàvem establir un ordre sobre l'interès patern en aquestes temàtiques. Aquestes temàtiques són:

- Les notes escolars
- Els amics i amigues amb qui surts
- Les activitats fora de l'horari escolar
- La manera com et gastes els diners
- La roba que et poses
- Els estat d'ànim
- Els deures de l'escola o l'institut

Els temes que interessen més als pares estan lligats a la vida acadèmica dels seus fills i filles (notes, feina escolar, activitats extraescolars). Tot i així també hi ha aspectes lligats a la personalitat que desperten la seva curiositat (estat d'ànim). Les temàtiques que menys interessen estan més relacionades amb el temps lliure i l'aparença dels joves: roba, diners i amistats (Veure Taula 51).

TAULA 51. ORDENA DE L'1 AL 7 ELS TEMES QUE INTERESSEN MÉS ALS TEUS PARES. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ⁹. 2005

	n	N	%
1. Les notes que trec a l'escola	319	573	55,7
2. Els teus estats d'ànim	162	558	29,0
3. Els deures de l'escola o l'institut	155	554	28,0
4. Les activitats que fas fora de l'horari escolar	141	553	25,5
5. Els amics i amigues amb qui surts	126	556	22,7
6. La manera com et gastes els diners	137	552	24,8
7. La roba que et poses	276	566	48,8

Font: Dades de l'enquesta sobre Participació i Famílies del CIIMU

TENDÈNCIES

En aquesta part drem a terme, de la mateixa manera que hem fet en l'apartat anterior dedicat a les activitats extraescolars, un recull d'algunes de les tendències que ens han semblat més significatives i interessants i que estan derivades dels resultats de l'Enquesta en l'àmbit de la participació i les relacions en l'àmbit familiar.

1. La mare és el referent familiar en els processos de comunicació que s'estableixen en la llar i aquesta és una realitat que es concreta amb l'existència d'una major complicitat recíproca entre ella i els i les joves. Així doncs, el que hem pogut veure és que els adolescents i infants parlen més amb la mare que amb el pare, i el mateix succeeix a l'inrevés, quan són els progenitors els que hi parlen.
2. Les amistats són un aspecte cabdal en la vida dels infants i adolescents. A través de l'Enquesta hem vist que sovint aquest és un tema de preocupació pels adults. Segons les dades de l'estudi i en referència a això, els pares semblen tenir una major confiança en les noies que en els nois pel que fa a les amistats amb les que es relacionen. De fet això es constata amb els percentatges de prohibició a l'hora de sortir o anar amb els amics i amigues, els quals són més elevats en el gènere masculí que en el femení.
3. Un dels aspectes que hem volgut investigar a través de l'Enquesta és el conflicte familiar entre pares i fills. Entre les diferents temàtiques que abordàvem ens hem adonat que hi ha algunes que generen més mal estar que d'altres. Aquelles que generen més són sobretot les lligades amb la vida acadèmica dels infants i adolescents, mentre que els vinculades a la imatge personal no en propicien tant.

⁹ La "n" representa la freqüència més elevada de subjectes que han contestat cadascuna de les categories. La "N" és la mida de la mostra en cada categoria i el "%" representa el percentatge d'aquella categoria respecte la seva mostra.

4. Els diners que les persones adultes subministren als infants i adolescents és un aspecte que sobretot preocupa als primers i que no es té en compte l'opinió dels segons. En l'Enquesta intentàvem veure aquest segon punt, és a dir quina percepció subjectiva tenen els joves sobre els diners que reben. Un factor de desigualtat que hem identificat en aquest sentit és el referent als recursos econòmics dels països d'origen dels pares. Els enquestats i enquestades amb pares de zones amb un poder adquisitiu baix consideren que el diner que reben de la família és suficient, però amb un grau també força elevat una mica insuficient.
5. La col·laboració en les tasques domèstiques és un referent d'implicació del menor que és explicatiu dels processos de convivència que es donen en llar. A través de l'Enquesta hem pogut constatar que també hi ha diferències per lloc de procedència dels progenitors. Els pares i mares nascuts a Catalunya o altres regions d'Espanya solen tenir uns fills i filles que col·laboren menys en les tasques domèstiques que els progenitors de països estrangers amb un poder adquisitiu baix. D'alguna manera tot i no ser dades molt allunyades si que ens permeten veure que possiblement els nois i noies amb pares de països amb menys recursos participen una mica més d'aquestes tasques.

5.d. Quadre resum: Enquesta de participació

Activitats extraescolars

- Durant el període escolar la pràctica del lleure arriba quasi bé al 63%, mentre que el 'No' es situa en un 37%. A l'estiu la situació canvia i els enquestats i enquestades afirmen dur a terme activitats extraescolars amb una freqüència menor. La proporció en aquest cas és de 42% al 'Sí' i 58% al 'No'.
- A Primària es practiquen els esports amb una freqüència elevada però es tracta d'una dada que ascendeix encara més a l'ESO. Les activitats artístiques (el teatre, la música, la dansa, les arts plàstiques) són més realitzades a la franja d'edat dels 11 anys, és a dir a Cinquè de Primària. Aquesta dada perd força amb els cursos i passa a un 16% a 1r d'ESO, i a un 10% a 3r d'ESO. Els idiomes és una altra de les tipologies que es veuen alterades pel factor generacional. A Cinquè de Primària i a Primer d'ESO aquesta és una activitat força seguida, i a 3r d'ESO encara més.
- Els nois prenen més part en activitats esportives (71%) que les noies (39%). Les noies són més partidàries de dur a terme activitats lligades al món de l'art (31%) en contraposició als nois (9%).
- Aquelles activitats que es practiquen amb una major autonomia per part dels infants i adolescents són les vinculades al lleure. De manera que durant el període escolar les activitats artístiques, els esports, la informàtica i l'esplai es duen a terme principalment perquè l'enquestat/da ho ha decidit i els pares no s'hi oposaven. Les activitats acadèmiques (classes de repàs o idiomes) s'efectuen per autonomia pròpia però els pares hi tenen un incidència molt més gran ja sigui des del convenciment o l'obligatorietat.

Participació i relacions familiars

- A l'hora de comunicar-se amb els membres de la família cal tenir en compte que el percentatge de parlar amb el pare és més baix que el de la mare. Amb els germans i germanes tampoc es dona una major interrelació ja que un 58% dels nois i noies assegura parlar-hi "poc" o "gens". La comunicació sembla ser més fluïda amb el grup d'iguals. El 60% dels enquestats/des afirmen parlar "molt" o "bastant" amb els seus amics i amigues.
- En referència a la preocupació per les amistats dels joves, els pares en un 54%, comenten als seus fills l'opinió que els hi mereixen les seves companyies. El 24% té una actitud contrària i no diu res sobre aquestes amistats. D'altra banda, les dades semblen indicar que els pares tenen una major confiança, en el tema de les amistats, en les noies que en els nois.
- Analitzant els mecanismes de resolució dels conflictes veiem que la forma democràtica, és a dir la que s'estableix a través del diàleg entre ambdues parts, és la més elevada. Un 54% dels enquestats i enquestades asseguren que les decisions que es prenen a casa s'executen conjuntament, és a dir que parlen ambdues parts i s'arriba a un acord.
- Respecte a la percepció subjectiva dels joves sobre la quantitat de diners que reben de la seva família els enquestats/des asseguren que els diners que els seus pares o familiars els hi subministren són suficients. Gairebé un 61% opina d'aquesta manera. D'altra banda hi ha joves que consideren, en un 22%, que aquests diners que reben és una quantitat massa gran.

- Pel que fa al grau de col·laboració dels nois i les noies en la feina de la llar el percentatge d'alumnat que col·labora 'Quasi sempre' o 'Sovint' és inferior al que assegura que participa 'A vegades' o 'Quasi mai'. Així el 44,1% de respostes s'ubiquen en les caselles de 'Quasi Sempre' o 'Sovint' i el 55,9% restant es situa en les categories de 'A vegades' o 'Quasi mai'.
- La participació dels pares en les xerrades escolars mostra una desigualtat molt important: són les mares les que tenen una major presència en aquesta mena d'activitats, en aquest cas amb molta diferència respecte als pares. Els percentatges de les mares en les categories de "Quasi Sempre" o "Sovint" suma 78,4% i els dels pares és situa en el 41,3%.
- Els nois i noies estan satisfets amb el grau de llibertat que els seus pares els hi donen, al voltant del 74% de la mostra es posiciona en aquest sentit. El 23% dels joves afirma el contrari i diu que li hi manca llibertat i que els seus pares en podrien donar més.

6. CANVIS EN LES ESTRUCTURES, CONDICIONS DE VIDA I RELACIONS FAMILIARS

6. CANVIS EN LES ESTRUCTURES, CONDICIONS DE VIDA I RELACIONS FAMILIARS

6.a. Contextualització i metodologia

En el bloc d'aquest informe que suposa una descripció i anàlisi de les diferents realitats existents dins del Districte i de l'adequació dels recursos existents a les necessitats de les diferents tipologies de població hi dediquem els capítols 6, 7 i 8. Hem dividit la informació en tres centres d'interès:

- Un més global que fa referència a tendències i dinàmiques de canvi social pel que fa a les estructures i relacions dins les famílies, així com aquells canvis constatables dins el Districte que incideixen sobre les condicions de vida de les famílies, i per tant dels infants, focalitzat bàsicament en el capítol sis.
- Un altre focalitzat en els adolescents i joves, els seus estils de vida i d'identitat, la seva percepció del barri, les relacions que estableixen entre ells, amb la família i les institucions. Aquesta informació bàsicament està recollida en el capítol set.
- S'ha dedicat també un capítol, el vuitè, a apuntar els desequilibris existents a nivell de territori donat que aquest districte presenta una complexa orografia que dificulta l'accessibilitat i comunicació a molts espais i unes característiques socioeconòmiques de la població de grans contrastos.

En tots aquests apartats s'ha fet incidència en les condicions de vida de les famílies i joves d'origen immigrat, especialment aquells que provenen de països de renda baixa, i que integren la majoria de la població que arriba novament al districte.

Per a poder assolir major concreció tant a nivell institucional, de població i territori s'ha triangulat la informació qualitativa obtinguda des de diferents fonts. Les fonts d'informació bàsiques han estat diverses i s'ha intentat donar protagonisme al màxim de veus possibles:

- A nivell institucional s'ha realitzat entrevistes a responsables i tècnics de diferents àrees del Districte, i s'ha comptat amb les memòries de les accions desenvolupades en els darrers anys.
- S'ha entrevistat a responsables d'entitats ciutadanes significatives dins del districte.
- S'ha recollit informació d'accés web d'entitats i accions desenvolupades a nivell de serveis i recursos destinats a infància i joventut i, també, a famílies.

La informació de caire més programàtica recollida aquí s'ha contrastat amb la d'altres col·lectius per a saber quina és la seva opinió dels recursos i serveis, quin ús en fan, quines necessitats apunten com a prioritàries i si coincideixen amb les exposades. Aquesta part s'ha dut a terme a través dels grups de discussió de joves i el grup de discussió de pares i mares.

El grup de discussió de joves

L'objectiu del grup de discussió de joves, igual que el de pares i mares, no era la recollida d'informació sinó contrastar els temes i opinions clau que els i les professionals havien definit i conèixer si eren o no compartides pels joves i quines interpretacions en feien segons sexe, origen i barri en que residien.

El grup va estar constituït per adolescents entre 14 i 15 anys de 3er d'ESO de tres instituts d'ensenyament secundari del districte d'Horta-Guinardó amb característiques diferents:

- L'IES Francisco de Goya, situat al Guinardó, acull estudiants majoritàriament catalano-parlants, de classe social mitjana-alta i té poca presència d'alumnat d'origen immigrant. Eren 4 membres; dos nois i una noia autòctons i catalano-parlants i un noi d'origen peruà que es defensava parlant el català. Els dos progenitors dels tres alumnes catalans tenien professions qualificades, com economistes, professors i psicòlegs, mentre que el pare del noi peruà treballava en una fàbrica i la mare feia de mestressa de casa.
- L'IES Vall d'Hebron, d'on varen assistir dues noies, una d'origen argentí que no parlava català però l'entenia i una autòctona i catalano-parlant, es caracteritza per ser un centre que acull alumnes de llocs i nivells socio-econòmics diferents i és l'únic que ofereix el Batxillerat Artístic. Els pares i mares d'aquestes noies tenien ocupacions de classe baixa, alguns per compte pròpia i altres aliena.
- L'IES Príncep de Girona també al Guinardó, acull gran part dels nouvinguts del districte i la majoria d'alumnat és castellano-parlant. Els participants al grup procedents d'aquest centre eren tres, un noi i una noia autòctons i castellano-parlants i una noia d'origen equatorià, resident a Barcelona des de feia més de dos anys, que no sabia parlar el català tot i què l'entenia. Els progenitors tenien ocupacions de classe baixa, com a l'IES Vall d'Hebron.

Cal esmentar que la limitació d'aquest grup es trobà, sobretot en la presència dels adolescents d'origen immigrant del grup, que gairebé no van participar en els debats a excepció de la noia argentina i el noi peruà. Tanmateix en moltes temàtiques, com en la percepció del fet migratori i les perspectives i aspiracions de futur, es detectava clarament la divergència existent entre els joves autòctons procedents de l'IES Goya i els de l'IES Príncep de Girona, tot i que en moltes altres qüestions (les relacions entre iguals, les relacions amb les figures d'autoritat, les demandes, queixes, et.) els va sobtar descobrir que, sobretot, tenien molts punts en comú.

El grup de discussió de pares i mares

El grup de discussió de pares i mares no va tenir la representativitat que hauríem desitjat donat que les famílies immigrades contactades a participar-hi van tenir problemes per assistir, a excepció d'una.

Així doncs el grup va estar constituït per un home autòcton del Guinardó, una dona autòctona que podia representar les zones del Carmel i Guinardó per que coneixia bé les dues, una mare d'origen xilè que fa tres anys que resideix a Horta, i dues mares de la Vall d'Hebron. Un dels criteris de selecció havia estat que tinguessin cert grau d'implicació en l'educació dels fills i l'escola per assegurar cert coneixement de la situació del barri així com unificar el nivell dels discursos. Aquesta elecció feu que, evidentment, totes les persones tinguessin un perfil semblant i hi hagués molta unitat en certs plantejaments i demandes que se situaven en una línia de suport a l'escola pública. Per això cal dir que les opinions reflectides i exposades pels pares i mares, tal i com es va recordant quan s'ha considerat necessari, no són representatives de les famílies en general, sinó d'un determinat tipus de família molt proper a l'escola pública. Tot i això es perceben diferències interessants en les percepcions de les situacions dels barris així com en les solucions que s'haurien de prioritzar.

6.b. Habitatge, situació laboral i desigualtats socials

Com s'ha mostrat a l'apartat d'anàlisi sociodemogràfic al districte d'Horta-Guinardó s'estan produint canvis en les característiques socioeconòmiques de la seva població. D'una banda, i seguint la tendència de la resta de Barcelona s'observa un increment dels índexs de pobresa, que es mostra preocupant en la situació que viu la gent gran (per aquest motiu s'ha endegat un projecte al Carmel), les famílies monoparentals i la població immigrada, que no tenen cobertes necessitats molt bàsiques, com s'expressa des de l'atenció primària de serveis socials:

“Tenim més pobresa ara, però nosaltres i tota Barcelona. Te'n vas de gent que passa gana a gent... A veure, estem tornant a les cartilles. Estem en una situació que realment hi ha manca d'aliments i que clar,...” (Atenció Primària de Serveis Socials)

De fet en les demanades realitzades pels usuaris dels centres de serveis socials del Districte les freqüències mostren que les demandes de promoció social, personal i alimentació són de les més elevades en nombres absoluts i es focalitzen al Carmel i al Guinardó (memòria tècnica de serveis socials, any 2003). Recolza aquesta situació l'increment del nombre d'expedients de Renda Mínima d'Inserció en actiu de l'any 2002 al 2003.

Les diferents entrevistes realitzades posen en relleu que en el cas de la població immigrada cal tenir present que aquesta situació, en general, es tracta d'un moment de transició (primera arribada i adaptació) i que el treball de les institucions necessita focalitzar-se en aquest sentit: universalitzar serveis que necessiten la majoria de població i crear-ne, puntualment, altres de suport per aquest primer moment, sempre amb la finalitat d'inserir-se en els recursos majoritaris.

La primera necessitat bàsica no coberta és l'habitatge, on, com en altres districtes de la ciutat *“tenim 15 persones vivint en un mateix habitatge i moltes d'aquestes persones lloguen habitacions... l'habitatge jo crec que és un dels temes més importants”* (Atenció Primària de Serveis Socials). Aquesta situació és preocupant en tant que s'ha detectat la convivència de diferents nuclis familiars en un mateix espai, normalment força reduïts, i això pot generar conflictes de difícil detecció que poden afectar el benestar dels infants i adolescents d'aquestes famílies, ubicades al Guinardó i al Carmel.

En segon lloc, les condicions de precarietat laboral comporten, més enllà de la precarietat econòmica, dificultats greus de conciliació de la vida familiar i laboral. Dins el Districte el Guinardó acumula majors problemes econòmics (diferents graus de manca, deutes, etc.) mentre que el Carmel concentra major nombre de problemes a nivell laboral (desinformació, manca de recursos, manca de qualificació, problemes adaptatius, etc.) segons la memòria tècnica de serveis socials de l'any 2003. En els casos que la unitat familiar es troba en procés de reagrupament aquestes condicions agreugen les dificultats del procés. Les famílies autòctones del grup de discussió mostraren certa reticència sobre aquesta realitat. En general s'està d'acord en què cal un major control dels ajuts i que cal no deixar de banda la població autòctona que també té necessitats:

“Sí que es veritat que quan estan acabats d'arribar tenen molts problemes econòmics, però arriba a un punt que en tenen més que molts del país. M'explico. En el moment en que no tens papers ja s'obren una sèrie de mitjans que fa que puguis accedir a una assistenta social, que puguis anar a Càritas, quan els que son del país ja els barra tot això tenir una pertinença com pot ser tenir un pis. I clar has d'anar a viure sota un pont per què algú se'n recordi de tu. Sí que tenen problemes, però després desapareixen, perquè tenen beques a tot arreu, assistentes, o sigui que estan molt millor que molta gent del país”. (mare autòctona Guinardó)

Serà una mare immigrada del grup de discussió qui matisarà que els ajuts que es poden rebre no enriqueixen, només ajuden a sobreviure i que qui s'acostumi a recórrer només a això no té progrés social ni per ell ni pels seus fills:

“Yo siento que es peligroso generalizar eso ... Con o sin papeles. Y este tipo de ayuda son tipo tiritas, vale? La asistenta a lo mejor le va a dar para resolver el alquiler de ese mes porque sino les van a echar el piso, que no es fácil vivir sabiendo que te van a echar del piso con dos crios adentro. Más, estamos hablando de gente sin papeles porque lleva menos de un tiempo, porque los que llevan más de 5 años, la mayoría tienen papeles aquí. [...] Bueno, pues me voy a Cáritas y que me den de comer; es cierto, pero que le van a dar en Cáritas? Le van a dar arroz, le van a dar aceite y le van a dar azúcar. Y esa mujer va a ir allá, y muchas recogen lo que pueden, pero no van a dejar de trabajar. Siguen trabajando de lunes a domingo doce horas al día en un periodo ... no todas.”
(mare immigrada Horta)

Els i les professionals coincideixen en què les demandes de les famílies immigrades són d'atenció social molt primària (serveis socials), que necessiten una assistència social d'acompanyament, ajuts, serveis, recursos per atendre els fills mentre ells treballen, de manca de feina, sense medis materials per tirar endavant. Les famílies immigrades ateses als centres de serveis socials del Districte provenen, en un 80% d'Amèrica Llatina, un 8 % de l'Europa de l'Est, i un 5 % de magribins. Les famílies del grup de discussió proposen reduir el proteccionisme a les famílies immigrades, considerant que el que els cal és un ajut inicial al moment d'arribar per poder encarrilar la situació:

“Veus que van una època malament i després ja veus el progrés. Això et fa pensar que potser ho hauríem de començar a tractar d'una altra manera; potser no és tan necessària tanta protecció. Potser sí que en un principi se'ls pot fer un encarrilament però després ja no,... Que potser ens hauríem de posar mans a l'obra tots plegats, tan des de la part social, com la part educativa com des de la part comunitària.” (mare autòctona Guinardó)

S'argumenta aquesta limitació de la protecció com a mesura que serveixi realment com a trampolí per a inserir-se a la nostra societat i no ajudi a crear estratègies d'abús sobre els recursos i serveis.

- Increment dels índexs de pobresa que comença a ésser preocupant en els següents col·lectius:
 - gent gran
 - famílies monoparentals
 - població immigrada, durant la primera arribada i adaptació amb demandes molt primàries (acompanyament, recursos per atendre els fills, roba, etc.)
- Les necessitats no cobertes estan relacionades amb l'habitatge (manca d'habitatge i preus excessivament cars) i la precarietat de les condicions laborals que dificulten la conciliació amb la vida familiar.
- Els i les professionals tenen clar que els ajuts i recursos per a la població necessitada haurien de considerar-se un trampolí per *normalitzar* les condicions de vida i evitar estratègies d'abús que algunes –poques- persones duen a la pràctica. Les famílies autòctones insisteixen en aquest darrer punt.

6.c. Salut mental i relacions familiars

El Districte d'Horta-Guinardó és un dels districtes de Barcelona on es constata un major increment de la malaltia mental en algun membre de la família, *“que està repercutint de manera molt negativa en el que és la dinàmica familiar, afectant el desenvolupament de l'infant.”* (Coordinadora EAIA del Districte)

Els i les professionals entrevistades constaten l'increment del diagnòstic en pares i mares del trastorn límit de la personalitat, que comporta desadaptació, no-vinculació, dificultats per mantenir una situació d'equilibri dins la llar.

També hi ha persones amb diagnòstic de psicosis, esquizofrènia, que en la mida que són tractats romanen en una situació d'equilibri, de control.

Tots els i les professionals posen èmfasi en què la població que pateix aquesta situació està distribuïda en totes les classes socials representades al districte. La població de classes baixes, però, disposen de menys recursos per a controlar-se i tractar-se. De la zona del Carmel, acudeix població de classe mitjana/baixa als serveis socials. Del barri d'Horta es reben pocs casos d'Infància. Del barri del Guinardó arriben famílies benestants que els pares han perdut el seu paper amb els fills adolescents, separacions en les que s'instrumentalitzen els fills i maltractaments de dones (que arriben al punt d'informació de la dona o serveis socials). En general es detecten més casos de violència domèstica dels que es podien preveure.

- Increment de la diagnòstic de malaltia mental en els progenitors de tota classe social que pot repercutir negativament en la dinàmica familiar afectant el desenvolupament dels infants.
- Es detecten major nombre de casos de violència domèstica dels que es preveien.

6.d. Educació familiar i conciliació de la vida familiar i laboral

Els i les professionals mostren la seva preocupació davant l'increment del nombre d'infants sense pautes, cada cop a edats menors. D'aquí es deriven problemes relacionals creixents entre els pares i mares i els adolescents autòctons de tots els nivells socioeconòmics, sobretot en qüestions de pèrdua d'autoritat dels primers, visibles en famílies de tot nivell socioeconòmic. Els progenitors tenen dificultats per *“resoldre conflictes i problemes “mínims” que en generacions anteriors es resolien a partir del sentit comú i de solucions casolanes”*. Aquesta dinàmica fa que hi hagi poca contenció dels infants a nivell familiar i que es recorri a professionals (pediatres, etc.) esperant una solució ràpida. Hi ha famílies que només demanen ajuda però n'hi ha que esperen que els professionals resolguin els seus problemes.

El grup de joves també esmenta que els adults en general (pares, mares i professorat) han perdut els seus papers amb els joves i infants. Els joves comenten que els infants i joves d'avui dia han perdut el respecte pels més grans i que els més petits també es barallen i provoquen als de més edat. Consideren que la causa està en la manca d'habilitat educativa dels progenitors i dels professors. Ens diuen que quan ells eren

més petits respectaven als més grans i que això ha canviat. Consideren que actualment estan més “mal criats”.

“Ahora la gente va como más de superior... los menores se creen mayores que nosotros... cuanto más menores son más superiores se creen, ha cambiado.”
(noi autòcton Guinardó)

Tot i així els joves del grup de discussió no fan referència a res que pugui interpretar-se com una manca d'autoritat quan es fa referència a les seves relacions amb els pares i mares. Consideren que els pares i les mares no confien en ells i que si els atorguessin més llibertat per actuar a la seva manera, els hi demostrarien que són responsables i que saben comportar-se correctament:

“Nos gustaría tener más libertad, que te dejen hacer más cosas, que te tengan controlao pero que te dejen hacer más cosas [...] a veces te dicen que seas más responsable pero no te dejan demostrárselo.” (noi autòcton Guinardó)

Els diferents professionals coincideixen en que, davant de casos de joves i adolescents amb problemes relacionals, cal determinar en cada cas el pes de les famílies en aquestes qüestions però coincideixen en que es produeix en famílies que els pares han pogut estar poc pels infants i han delegat les funcions educatives a terceres persones i a les institucions durant la infància:

“... els infants que han estat poc atesos per les famílies, o infants que han viscut separacions dels pares mal resoltes, i clar, llavors aquests joves que presenten problemes a la pre-adolescència, que veuen poc els pares, que passen molt temps amb altres persones (avis, cangurs, etc.) i que els pares no poden anar construint un referent; quan arriba l'adolescència es trenca tot i els infants mostren desestabilitat emocional, problemes identitaris, crisi, etc. que poden conduir a altres problemàtiques”. (Recursos materno-infantils i pediàtrics del CAP d'Horta)

Les famílies del grup de discussió estan d'acord en què les estructures familiars de l'actualitat són molt diverses i necessiten trobar noves estratègies per a resoldre les situacions i necessitats quotidianes, però són reticents a explicar-ho per la incorporació de les dones al món laboral; donen més rellevància als canvis socials i la manca de recursos:

“Fa molts anys que les dones treballen i amb horaris més xungos que els d'ara. L'únic que potser mancaria és l'estructura familiar, el coixí que podrien ser avis i altres familiars, que podien recolzar a casa. I clar, si això no hi és, com ho recolzes?” (mare autòctona Vall d'Hebron)

I junt amb això, i davant l'argumentació dels professionals de la manca de temps s'apel·la que en tot cas no és la quantitat de temps, sinó la qualitat, entesa com a implicació emocional, els objectius comuns, el que incideix sobre la relació amb els fills i filles.

Alguns professionals preveuen que, davant la constatació de la importància de la presència i autoritat familiar, aquesta situació, que actualment es restringeix a les famílies autòctones, s'ampliarà en un futur breu a les famílies immigrades, sobretot en els casos d'absències perllongades dels progenitors i reagrupaments fraccionats. Les situacions de delegació de temps i funcions a altres persones, tot i que els efectes que puguin tenir sobre els fills i filles ara sigui menys detectable, explotaran a l'adolescència, visibilitzats en forma d'adaptació escolar, adolescents amb problemes, en risc:

“(en la població immigrada) Són situacions que ara no fan patir tant i que en els infants ara no es poden veure d'una manera tan clara les conseqüències, però sí que cal estar preparat perquè si aquestes situacions es cronifiquen poden tenir

resultats d'aquí a uns anys, sobretot quan aquests nens entrin a l'adolescència i la joventut; és planificable perquè veiem que això ja està succeint entre la població autòctona". (Recursos materno-infantils i pediàtrics del CAP d'Horta)

Cal puntualitzar que les famílies immigrades tenen unes necessitats afegides que no són les habituals en la resta de la població, com l'adaptació dels infants nouvinguts que pot generar problemes d'integració i de salut mental i on els progenitors necessiten ajut extern.

També constitueix un eix de preocupació per alguns professionals, la detecció de responsabilitzacions als menors immigrants que no són usals en els nostres paràmetres socials. Per part dels professionals (sobretot mestres) existeix una preocupació per què els infants estiguin sols a casa, ja que alguns col·lectius procedents de Llatinoamèrica responsabilitzen a germans (de 10-11 anys i generalment nenes) dels seus germans menors (de 3-4 anys). Als professionals els amoïna les hores que passen aquests menors sense un adult a casa i les responsabilitats delegades.

Tot i això és necessari valorar el cas de cada infant en particular per establir aquelles situacions que suposen un risc real pels menors. Hi ha situacions de necessitat en què els progenitors mateixos no els agrada les responsabilitats que aboquen sobre els seus fills, però tenen necessitat de fer-ho i no han trobat altres alternatives (encara no tenen una xarxa de relacions, no disposen d'ajuda, ...). Hi ha altres casos en que es tracta de l'aplicació d'un altre concepte d'autonomia. De fet la mare immigrada del grup de discussió realitzava dues crítiques principals a la manera d'educar de la nostra societat: la manca de respecte per la gent gran dels infants i joves d'aquí, i l'excessiu proteccionisme fins a edats molt avançades.

En tot cas els professionals del Districte afirmen que aquestes pautes es modifiquen amb els temps donat que els fills i filles de famílies immigrades demanen als seus progenitors que passin més temps amb ells i inicien un procés d'evasió de responsabilitats, com els infants i joves autòctons.

- Manca d'habilitat educativa per part de molts pares i mares, autòctons i de tots els nivells socioeconòmics, que deleguen la seva tasca educativa a terceres persones i als serveis educatius ofertats:
 - o Infants sense pautes a edats cada cop menors
 - o Dificultats de relació creixents entre els progenitors i els seus fills adolescents com a conseqüència de la pèrdua d'autoritat dels primers
- Les famílies immigrades presenten altres necessitats, derivades del seu procés migratori, tot i que es preveu que en el futur tindran problemes semblants a les autòctones.
- Moltes famílies immigrades són crítiques amb els criteris educatius de la nostra societat pel que fa a l'excessiu proteccionisme als infants i la manca de respecte que mostren pels més grans. Per part dels professionals cal tenir coneixement de les pràctiques i models de cada família per a valorar l'elevat grau d'autonomia que moltes famílies immigrades atorguen als seus fills i filles en determinades qüestions.

6.e. Models educatius familiars i escolars

En el Districte d'Horta Guinardó es constata un alt nombre de problemes d'escolarització segons l'atenció realitzada des dels Serveis Socials. Son especialment importants, segons els seus criteris, la manca d'escolarització obligatòria, la mancança d'altres recursos formatius, el fracàs escolar i retard, la inadaptació d'infants de minories ètniques, més altres problemes no concretats (memòria serveis socials 2003). És rellevant l'elevat nombre de problemes de fracàs escolar i retardament detectats, sobretot, al Carmel on també s'accentuen la manca d'escolarització obligatòria, la dificultat d'integració de disminuïts i la inadaptació cultural.

En les entrevistes realitzades als i les professionals i al grup de discussió de pares i mares es posa de relleu que quan es parla de models educatius, l'escolar és el model hegemònic mentre que el model familiar generalment és valorat segons el nivell d'adequació a aquest. De fet, mentre que es pot concretar el model educatiu escolar és difícil concretar els models educatius familiars, si no és a través de deficiències. La majoria de les opinions recollides (tant per part dels professionals com dels pares i mares del grup de discussió, que estaven vinculats a les AMPA) qüestionen l'actuació de les famílies en funció dels criteris escolars i de la implicació amb les escoles.

D'una banda es mostra certa preocupació davant el model de família que es transmet als centres educatius que sovint no es correspon amb la realitat que els infants viuen (famílies monoparentals, famílies en procés de reagrupament després d'un procés migratori, famílies reconstituïdes, ...).

D'altra banda el professorat diferencia entre les famílies que col·laboren amb l'escola d'aquelles que mostren resistències davant els problemes dels seus fills, amb les que és difícil contactar-hi i entendre-s'hi, bé per què no accepten l'existència d'aquests problemes, bé perquè se senten atacades a l'exposar els problemes, ... Tot i així cal exposar que els perfils dels pares i mares poden respondre a imperatius i dins el grup podem trobar diferents graus de proximitat amb el model escolar. Quan es parla de les relacions amb els fills es visibilitzen diferents maneres d'entendre com es produeixen, com es construeixen, i de les constriccions que poden trobar-se per a dur a terme el model de mare/pare que es voldria ser... En el grup de discussió les mares feien referència a diferents models i diferents necessitats:

- i. Mare/pare que majoritàriament inverteix el temps en ser productor i suport econòmic, que sobretot feia referència a les famílies immigrades, tot i que podria ser generalitzable a altres sectors:

"... había una época que trabajaba desde las siete de la mañana hasta las 8 de la noche, tenía dos horas a la hora de comer, el niño estaba en el comedor, y no había un tiempo en el día, cuando yo llegaba el niño estaba durmiendo nuevamente, y hasta el fin de semana..." (mare immigrada Horta)

- ii. El model de relació seguint la tendència mare/pare-mestre:

"Yo creo que siempre hay un espacio para dedicar a los hijos sobretodo a la hora de hacer los deberes. Es un punto donde se hace un intercambio muy bonito. Las dos horas al día, o lo que necesitas, estás con ellos, compartes lo que han hecho durante el día en la escuela, sus cosas, independientemente de que los lleves o no al parque, pero ese momento tiene que estar." (mare autòctona Guinardó)

iii. El model de pares i mares com a socialitzadors globals:

-exclusius: Ningú del grup mostra identificació amb aquesta categoria, tot i que la defensa de certes conductes pot indicar-ne una tendència. En canvi sí que es planteja l'existència/coneixença d'aquest model i com a preocupant:

“Jo m'amoïnaria més en aquells (infants) que estan hiperpetrificats amb pares i mares i no tenen un espai on realment ells es puguin desenvolupar, no l'espai de casa...” (mare autòctona Vall Hebron)

-no-exclusius, sinó com a facilitadors de diversos entorns d'aprenentatge i socialització, que no suposa el seu monopoli:

“Jo crec que s'ha intentat monopolitzar moltíssim l'educació, o sigui, que els educadors som els pares, que passa pel parc, passa per la compra, passa per moltes altres coses que no és només el parlar amb els fills, sinó com abans que s'obria la porta i el nano sortia al carrer i sense pares a més a més, i qui l'educava? L'educava el veí, l'educava l'avi i jo que sé, la gent del carrer...” (mare autòctona Vall Hebron)

Dintre de les famílies també s'exposen diversitat d'opinions tot i que les que hem recollit són perfils vinculats i implicats a l'escola a través de les AMPA. De fet les famílies del grup no mostren discrepàncies entre els objectius de les escoles i de les famílies; més aviat sembla que hi ha complicitat (cal tenir present que el perfil dels pares i mares del grup estan en aquesta línia ja que alguns d'ells estan implicats en les AMPA). Posen de relleu que ha canviat la implicació de les famílies i l'esperit reivindicador, que manca, sobretot, en els pares i mares més joves:

“Després, l'esperit que hi havia abans no és el mateix del que hi ha ara. Perquè les coses han canviat moltíssim, abans demanaves, lluitàvem per això. Ara hi ha un ventall de possibilitats increïble.” (entrevista CAMPA)

Les famílies incideixen en que cal diferenciar el funcionament de les AMPA de primària i secundària, ja que les segones troben més dificultats en el seu funcionament:

- Les famílies deixen d'implicar-se a la secundària amb la intensitat que ho havien fet a la primària.
- La implicació que pot esperar-se del professorat a primària i secundària també és diferent. A primària pot existir major implicació entre professorat i pares i mares en processos de socialització de llibres, o material, gestió del temps de migdia, etc. A secundària la col·laboració es redueix a acontereixements molt puntuals.
- Tot el relacionat amb la gestió d'activitats extraescolars no funciona, com s'exposarà més endavant.

Tot i així no s'analitza quines són les raons de la manca d'implicació i reivindicació de les famílies ni quins factors poden incidir-hi.

Les famílies del grup de discussió defensen totalment l'ensenyament públic amb un discurs que posa de manifest que els problemes del sistema educatiu públic que es visibilitzen amb l'arribada de població immigrada estan relacionats amb els privilegis de l'escola concertada:

“X: ..., però això no és que les escoles no siguin igualitàries. No és així. El que està passant és que si hi ha una vacant a l'escola pública, la cobriran. I l'escola concertada, generalment no té vacants. Però clar si una pública té vacants, van cap allà. S'hauria de canviar de mentalitat, s'hauria de fer una reserva de places per a distribuir la població... per

què això sí que es integració. S'ha d'integrar... (mare autòctona Guinardó)

"Y: ..., aviam, l'escola concertada està dintre de la xarxa pública, per què està rebent fons públics, i si està rebent fons públics ha de tenir els mateixos deures que l'escola pública. Això m'agradaria que en quedés constància i que sortís en algun lloc. Per que si la concertada no té cap paper ni res en tota aquesta problemàtica, per que si rep fons públic hauria de tenir també unes places reservades pels immigrants. O sigui això és cosa del Departament d'Ensenyament que faci complir les normatives... (mare autòctona Vall d'Hebron)

"X: per que clar, nosaltres hem lluitat tota la vida per una escola catalana; clar, el que no pot ser és que a mida que se m'emplena la classe d'immigrants es posi en perill allò pel que havíem lluitat tota la vida." (mare autòctona Guinardó)

- Hi ha un model educatiu escolar socialment hegemònic mentre que els models educatius familiars son menys coneguts i son valorats a partir dels criteris educatius escolars, o institucionals en general.
- Les famílies valoren que els manca l'esperit reivindicador d'anys enrera, i que especialment a secundària la implicació de les famílies a l'escola decau enormement.
- Es reivindica la necessitat del compromís social de l'escola concertada per afrontar les noves circumstàncies socials.

6.f. Famílies immigrades, integració socioeconòmica i relacions familiars

Des d'atenció primària de serveis socials i pediatria es deixa clar que les famílies immigrades tenen molt bones pràctiques pel que fa a les cures dels seus nadons i infants. Però les condicions laborals que viuen, llargues jornades i pocs recursos, provoca que hagin d'adaptar i canviar moltes pautes de criança incorporades:

"Les mares són molt bones cuidadores dels seus fills, però tenen unes jornades laborals tan llargues que sovint es detecta, d'una visita a l'altre, que passa alguna cosa amb l'infant, que se'n ressent. De vegades entre dues i tres mares s'agafa una cangur (una senyora com elles) i llavors està cuidant a tres o quatre infants alhora". (Recursos materno-infantils i pediàtrics del CAP d'Horta)

De fet, aquesta qüestió de la vinculació es relativitza quan parlem en casos que el grup familiar viu situacions de reagrupació. Les famílies autòctones del grup de discussió es mostren reticents davant l'afirmació d'aquest capítol argumentant el següent:

- iv. Que en realitat, les famílies immigrades no és cert que es vinculin millor amb els seus fills; depèn molt de cada família:

"Establecen vínculos más fuertes con sus hijos. Yo, des de mi educación, desde mi cultura, desde mi crianza, pero la cantidad latinoamericanas, que llevan aquí cinco años sin ver a sus hijos, a mi me parece que eso no es

establecer ningún tipo de vínculo. Dentro de los países latinoamericanos, si se hace un estudio de cuantas mujeres hay aquí que tienen sus hijos aquí, y cuantas han dejado sus hijos allá, te aseguro que serían muchas más las que han dejado sus hijos allá. Entonces lo de establecer vínculos más fuertes no me queda muy claro.” (mare immigrada Horta)

- v. Que s'està identificant vinculació amb obediència o major definició de rols, quan podria identificar-se amb confiança, per exemple:

“Això dels vincles més forts jo crec que estarien en el cas de que son famílies molt més estructurades, de que hi ha un que mana i uns altres que obeeixen. I a les nostres famílies està tot com més diluït, no? Potser està més modernitzat en aquests rols que tothom ha perdut una miqueta. I en canvi allò podria donar, realment, la imatge d'una estructura més sòlida on dins la família tothom sap quin paper té. Els rols son molt més clars.” (mare autòctona Vall d'Hebron)

- vi. Que cal repensar si socialment la vinculació amb els fills és un valor o no, ja que els mecanismes socials no ajuden gens a facilitar la vinculació amb els fills:

“això que posa dels vincles, que també des de les escoles s'afavoreix molt ... aquestes famílies que venen y que porten els nens a l'escola de 9 a 5, però després empalmen amb l'extraescolar o se'ls ofereix una ludoteca, això no es afavorir gaire els vincles, perquè sí que afavoreix que els pares es puguin dedicar més temps a treballar.” (mare autòctona Guinardó)

En el grup de discussió es coincideix en què les famílies immigrades deleguen major nombre de responsabilitats i tasques als seus fills. Més que per raons educatives es considera que succeeix per qüestions de necessitat:

“Evidentment si les necessitats primàries falten més, és més fàcil delegar, no hi ha tanta complexitat, i a la que pots acabar tu has de treballar.” (mare autòctona Vall d'Hebron)

La mare immigrada apunta que a Llatinoamèrica està més clara la idea que els infants també han de tenir responsabilitats (com ja s'havia apuntat amb anterioritat):

“Y pasa por aquello de que allí (Latinoamérica) hay que ganarse lo que se tiene. Y es por eso que la mayoría de las mujeres latinoamericanas que tienen hijos intentan dejarles clarito que ir a la escuela es un derecho pero también es una obligación; cosa que acá se va perdiendo. Lo noto en mi hijo. Para él la vida es instantánea, es como el Nescafé “es que quiero, que quiero,...”. y estamos hablando de cosas que tampoco los demás tienen; basta con que uno lo tenga. Según mi cultura y como me han educado, yo tengo que hacerle saber que lo que llega a casa no llega gratis. Que él tiene que hacer su cama, que eso no es trabajo infantil; que no me puede demandar porque lo obligo a trabajar, haciéndose su cama o recogiendo sus juguetes. Eso no es trabajo infantil. Eso es parte de sus obligaciones. Si vamos a hacer la compra él tiene que traer una bolsita, aunque sea liviana, porque eso también se lo va a comer él.” (mare immigrada Horta)

En aquests paràgrafs també trobaríem conclusions sobre l'autoritat dels pares esmentada en un apartat anterior. Davant la claredat d'aquesta mare que parlava d'un infant de primer cicle de primària, el debat de les famílies autòctones en relació a infants més grans és clar. A continuació es mostren algunes opinions sobre què cal delegar:

- a. *“En les famílies en les que els dos treballen es necessita que tothom col·labori a casa. Les famílies en que potser està la mare a casa, n'hi haurà que cadascú*

té la seva tasca i la compleixen i ja està, i n'hi haurà que no, que ho farà la mare".
(mare autòctona Guinardó)

b. Pel que fa al tipus de tasques: *"- Que s'encarreguin de la seva habitació, que ho deixin endreçat, si els deixes el menjar fet perquè estàs treballant que com a mínim rentin plats, que com a mínim el que ells han embrutat es quedi com estava.* (mare autòctona Guinardó)

- Nosaltres també fem tasques comunitàries, com a mínim parar i desparar taula, com tothom, s'ha d'entendre que no és només el que tu fas sinó que també hi ha una part de feina comunitària que s'ha de fer. (mare autòctona Vall d'Hebron)

La forma com es negocia la realització de les tasques segueix un procés. Segons els pares i mares primer s'explica i raona el perquè cal realitzar tasques (per col·laborar, per educar, perquè és el que comporta viure); quan els joves intenten escaquejar-se ve l'obligació com es posa en relleu en aquest diàleg de mares en que la solució definitiva passa de l'argumentació al pacte i d'aquest a l'obligació, canviant, en cada cas, el rol dels progenitors:

"- ... això va començar com una norma i segueix com a organització. En un inici si que es va parlar, explicant, però per aplicar-ho..." (mare autòctona Guinardó)

- Jo més que plantejar-ho com una obligació, com si jo t'he d'obligar per que s'ha de fer i ja està, i així tinc menys feina i puc estar aquí al sofà i ja està, doncs no. Sinó que ho faig que tothom té un rol, i si tu treus un got i beus aigua i el deixes allà, algú l'haurà de rentar, i si l'has embrutat tu lo lògic és que el rentis tu,...
(mare autòctona Vall d'Hebron)

- No, si l'explicació hi és al començament, però després ve l'obligació. Ara toca i s'ha acabat, clar, ja no es pot pactar" (mare autòctona Vall d'Hebron)

- En general les famílies immigrades tenen molt bones pràctiques pel que fa a les cures i l'educació dels seus nadons i infants, tot i que es veuen modificades per les condicions laborals i la manca de recursos que viuen. Es preveu que els conflictes puguin donar-se a l'adolescència, tal i com està succeint entre la població autòctona.
- Les famílies autòctones consideren que la delegació de tasques als infants està condicionada per les necessitats de cada unitat familiar i pels criteris educatius de cadascú.
- Tanmateix consideren que els mecanismes de delegació passa del consens a l'obligació (per aquest ordre). La mare immigrada apunta, en canvi, que hi ha una distància entorn el concepte que aquí es té entorn la delegació de tasques i que ella té: en el seu concepte familiar i cultural la delegació de tasques té a veure amb el rol que tothom té dins la família i la visió de la família com una globalitat.

6.g. Quadre resum: Canvis en les estructures, condicions de vida i relacions familiars

- Seguint la tendència de tota la ciutat es confirma un increment de la pobresa i de problemes d'habitatge, focalitzats, sobretot, al Carmel i al Guinardó. Les demandes a serveis socials són molt bàsiques com acompanyament, ajuts, serveis, recursos per atendre els fills mentre es treballen, manca de feina. És una situació protagonitzada sobretot per famílies immigrades i famílies monoparentals.
- S'evidencia un increment de la conflictivitat dins la llar i dels problemes relacionats amb la salut mental dels progenitors en totes les classes socials i barris que pot repercutir negativament en la dinàmica familiar afectant el desenvolupament dels infants. Es detecten major nombre de casos de violència domèstica dels que es preveien.
- Hi ha una manca d'habilitat educativa per part de molts progenitors, autòctons i de tots els nivells socioeconòmics, que deleguen la seva tasca educativa a terceres persones i als serveis educatius ofertats que implica trobar infants sense pautes a edats cada cop menors i dificultats de relació creixents entre els progenitors i els seus fills adolescents com a conseqüència de la pèrdua d'autoritat dels primers. Les famílies immigrades presenten altres necessitats, derivades del seu procés migratori, tot i que es preveu que en el futur tindran problemes semblants a l'autòctones.
- Hi ha un model educatiu escolar socialment hegemònic mentre que els models educatius familiars son menys coneguts i son valorats a partir dels criteris educatius escolars, o institucionals en general.
- Les famílies autòctones de classe mitja valoren que socialment manca l'esperit reivindicador d'anys enrera, i que especialment a secundària la implicació de les famílies a l'escola decau enormement. D'altra banda reivindiquen la necessitat del compromís social de l'escola concertada per afrontar les noves circumstàncies socials.
- Els i les professionals del Districte afirmen que, en general, les famílies immigrades tenen molt bones pràctiques pel que fa a les cures i l'educació dels seus nadons i infants, tot i que es veuen modificades per les condicions laborals i la mancança de recursos que viuen. Es preveu que els conflictes puguin donar-se a l'adolescència, tal i com està succeint entre la població autòctona.
- Les famílies autòctones consideren que la delegació de tasques als infants està condicionada per les necessitats de cada unitat familiar i pels criteris educatius de cadascú. Tanmateix consideren que els mecanismes de delegació passa del consens a l'obligació (per aquest ordre).

7. CANVIS EN ELS ESTILS DE VIDA I LA IDENTITAT DELS INFANTS I ADOLESCENTS

7. CANVIS EN ELS ESTILS DE VIDA I LA IDENTITAT DELS INFANTS I ADOLESCENTS

7.a. Formes de relació amb les institucions

Tant les famílies com els i les professionals es mostren d'acord en què els joves i adolescents mostren dificultats de relació amb les figures d'autoritat, sigui dins la família, l'escola, altres institucions, o al carrer. Davant d'aquesta realitat, és necessari conèixer què pensen, què desitgen i què fa mobilitzar els joves.

En relació a la família n'hem parlat en apartats anteriors en referència a la creixent manca d'autoritat dels pares així com els sentiments de manca de confiança dels joves. Cal concretar que els comentaris (com ja s'ha exposat), són més durs amb el professorat que amb els pares. Del professorat parlen en concret, parlen dels seus professors. Dels pares i mares, en les seves crítiques no fan referència als pares propis, que els semblen bé (segons es deriva del to i dels comentaris realitzats), sinó als pares i mares en general, en abstracte i sempre dels altres.

En relació a l'escola sorgeixen dos tipus de qüestions: les referents a les relacions amb el professorat i les referents a la institució com a tal. En referència a les primeres els joves del grup de discussió afirmen que el professorat no sap com tractar-los. En general, no se senten còmodes amb els professors i professores que tenen, no se senten escoltats ni compresos per la majoria i creuen que el sistema educatiu hauria de canviar, perquè no s'adapta correctament a les seves necessitats com a adolescents:

“En tutorías dicen tonterías que no nos interesan, ... además, también en clase de música, aprovechan a hacer tutoría y a decirnos: el jueves van a organizar no sé qué cosa ... y después ya no queda tiempo para la clase.” (noi autòcton Guinardó).

Il·lustren aquesta manca d'habilitats dient que els exigeixen unes responsabilitats i unes obligacions difícils de realitzar per persones de la seva edat i, alhora, no els donen prou confiança (no gaire diferent del que deien dels seus pares i mares). Expliquen la manca d'habilitat educativa d'alguns sectors del professorat per la seva edat, *“son muy, muy mayores los profesores que hay, y ya están amargados.”* (noi autòcton Guinardó).

Aquesta situació canvia quan es tracta de professors joves, amb els quals se senten còmodes i compresos, ja que els tracten com amics o companys i tenen una pràctica educativa amena, entenedora i novetosa:

“Donen les classes amb més ganes i tu també vas amb més ganes d'aprendre coses”. (noi autòcton Guinardó)

Amb els professors joves diuen que poden parlar més fàcilment de les seves coses, mentre que els més grans els tracten com si fossin *“personas desconegudas”*.

“Nos gusta que nos presten más atención; a aquellos profesores que pasan de nosotros y nos tratan mal o como personas tontas no les hacemos caso”. (noia autòctona Guinardó)

Els joves afirmen que els professors més grans no tracten de forma igualitària l'alumnat, i que el tracte depèn de la seva valoració com a estudiants. Diuen que el professorat jove és més igualitari i que amb ells aprenen més i millor.

“Los viejos pasan de todo, de los buenos y de los malos, les da igual si aprendes o no. A los malos les expulsan y ya está... y así no van a cambiar porque les hacen un favor echándoles de la clase.” (noi autòcton Guinardó)

Pel què fa als alumnes “*conflictius*”, ens expliquen que només els professors joves tenen ganes d'intentar fer-los canviar i “*agafen els tios per banda i intenten parlar amb ells i no només els expulsen i ja està*” (noi autòcton Guinardó).

En referència a la institució escolar hi ha algunes actituds que podrien significar la relació dels joves amb la institució, tot i que s'ha d'analitzar. De fet els dos primers que s'exposen també són indicadors de conductes de risc però els esmentem en aquest apartat perquè també posen significat a les relacions que estableixen amb les institucions:

A.- L'increment dels índexs d'absentisme: per a treballar el tema s'ha endegat un programa des del Districte. Els professionals constaten que l'absentisme es dona sobretot a secundària, i és gairebé inexistent a primària. A primària hi ha un absentisme intermitent (per malaltia, etc. però que pot ser un antecedent a l'absentisme crònic de cursos més elevats i cal tenir present). Trobem l'absentisme especialment preocupant a la Vall d'Hebron i, en segon lloc, al Carmel. A secundària, fins fa poc, era freqüent en famílies gitanes de la zona, però actualment s'ha estès a diferents tipus de població; està produït per raons molt diverses com problemes emocionals, fòbies escolars, desmotivacions, depressions, ... :

- És important esbrinar les circumstàncies perquè si es tracta de situacions depressives, etc. cal tractar-ho adequadament, com una situació de risc pel jove que necessita tractament.
- També cal determinar en cada cas el pes de les famílies en aquestes qüestions.

B.- Darrerament es detecta un increment del vandalisme a les escoles i IES, per grups en els que sovint hi ha ex-alumnes de l'escola. Els joves entren als centres els caps de setmana i deterioren les instal·lacions (brutícia, pintades a les parets, fan malbé jocs, etc.). Hi ha centres que ja han iniciat projectes per a treballar aquest tema (per exemple, CEIP Font d'en Fargas).

C.- Les AMPA tenen problemes per organitzar activitats a secundària, que s'interpreta, d'una banda, com una necessitat dels joves de deslligar-se dels adults més propers, però també una conseqüència de no saber organitzar activitats adequades per a ells.

Pel que fa a la convivència a la via pública el Districte d'Horta-Guinardó és el que presenta el major nombre de demandes de la ciutat (segons la memòria de serveis Socials de 2003) relacionat amb la conducta dels joves que cal analitzar en profunditat. Més enllà d'algun incident puntual, les problemàtiques que arriben al servei de prevenció, pel que fa als adolescents i joves, tenen les següents característiques:

- Queixes o denúncies dels veïns (persones adultes) per la presència dels joves a la via pública. Hi ha un component, doncs, de conflicte generacional i de convivència.
- Tot i que poden existir, en ocasions molt puntuals i llocs específics, actes de vandalisme (caps de setmana a la sortida d'alguna discoteca i en el camí cap a casa), són situacions minoritàries.
- Les queixes es donen més a l'estiu (la presència dels joves al carrer també s'incrementa a partir de la primavera). Els joves es col·loquen generalment a prop dels edificis (generalment no busquen espais allunyats on puguin estar sols) i això provoca molèsties als veïns. El tipus de queixes que arriben són:
 - El soroll de motos, o de quan juguen a futbol, ... A l'estiu, estar parlant fins a altes hores de la matinada.
 - Brutícia, pintades de façana, etc.
 - Dificultar el trànsit dels vianants, a les voreres, porteries, etc.

La gran majoria d'aquests comportaments i accions no son delictius. Els professionals apunten que hi ha una valoració negativa dels comportaments dels joves que s'acompanya de certa intransigència per part de les persones adultes. De fet es tracta més d'un problema de relacions generacionals que no pas de comportaments incívics dels joves.

En els grups de discussió de pares i joves es posà en evidència la diferència de visió de les conductes del jovent. Les mares i pares relativitzen les conductes dels joves reconeixent que el seu rol canvia en funció del col·lectiu que tenen al davant (diàleg entre mares autòctones del Guinardó i Vall d'Hebron):

"X: Jo crec que no n'hi ha per tant. Si hi ha un grup de joves al parc i estan jugant

Y: Només que se'ls hi escapi una pilota ja és una font de conflicte

X: Clar, si li donen a un avi, l'avi rondinarà. Si que és veritat que segons l'aparença, l'etiqueta, hi ha una mica de recel. Però ja quan t'acostumes a veure'ls i saps que no fan res, que juguen i ja està, doncs llavors no hi ha cap problema.

Y: jo crec que com sempre hi ha una zona de tolerància, que és pels que els patim a casa, que te'ls mires molt més oberts: quan surts d'aquest grup i mires els més grans (avis) o els més petits (nens menuts) es comporten amb més força, més prepotència, més soroll. Llavors sí que se'ls miren amb recel i inclòs els poden increpar."

- Els joves i adolescents mostren dificultats de relació amb les institucions i amb les figures d'autoritat a diferents nivells:
 - o dins la família, com s'ha exposat anteriorment.
 - o als centres escolars de secundària a través de l'absentisme (que cal analitzar en profunditat què el provoca), el vandalisme, i l'anomia mostrada per activitats organitzades des les AMPA.
- L'anàlisi dels problemes de convivència a la via pública que s'adjudiquen als joves generalment estan relacionats amb molèsties per soroll, brutícia, actituds o postures intimidatòries i obstrucció de la via pública.
- Aquests problemes estan relacionats amb els prejudicis i estereotips que la població adulta té sobre els joves, acompanyat de certa intransigència per part dels adults.

7.b. Nous valors i agents socialitzadors

o Les conductes relacionades amb el risc

Existeix certa preocupació, tant per part dels pares i mares com dels professionals, de l'increment de conductes de risc dels adolescents i joves, sobretot relacionades amb les addiccions (drogoaddicció) i conductes violentes. S'alerta de l'increment del consum habitual de cannabis, d'un descens de l'edat en que s'inicia el consum, que baixa fins els 12-13 anys. Els joves reconeixen la facilitat de comprar-ne, la

generalització del consum (afirmen que inclòs se'n consumeixen dins el recinte de l'institut), tot i que matisen que no tots consumeixen habitualment (haixix i marihuana).

Els professionals estan amoïnats per la baixa consciència del perill que pot suposar el consum de drogues toves i de les malalties a les que pot conduir, a la que s'hi suma una feina preventiva poc eficient. Perceben el consum habitual de tot tipus de drogues com a negatiu, tot i que el consum esporàdic de drogues toves no el perceben de la mateixa manera. Ens diuen que les altres drogues com la cocaïna i les pastilles són consumides per molts joves (els professionals també detecten un increment d'aquests consums), la majoria més grans de 15 anys, i el seu accés els és molt fàcil en festes, discoteques i bars: *"tu te vas a una fiesta y no las tienes que pedir (drogues), te las ofrecen.."*. El consum d'heroïna, en canvi, s'ha reduït.

Pel què fa al tabac i a l'alcohol, estan força generalitzats entre els adolescents, que en consumeixen dins de l'institut tot i estar prohibit:

"... y los lavabos están con un olor a humo... y esto... como no los dejan fumar en los pasillos se van todos al lavabo... y allí... no se puede entrar." (noia autòctona Guinardó)

"A nosaltres ja no ens deixen sortir fora a l'hora del pati, però abans la gent sortia i feien el botellón, a l'hora del pati, quan tenim mitja hora..." (noi autòcton Guinardó)

Els joves consideren permissiva l'actitud dels professors davant del consum de tabac i "porros" dins de l'institut. Consideren negatiu l'exemple d'alguns professors que fumen tabac i beuen alcohol dins de la seva sala, fet que arriba a coneixement de l'alumnat i, per tant, es mostra com a conducta social normalitzada.

"És que és tonto prohibir-ho, és tonto. Quan més prohibeixes més ho fan. A més què fa un profe dient-te que no fumis si ell fuma? I a més, no es pot fumar i ells ho fan a la sala de profes..." (noia autòctona Guinardó)

"Igual que amb l'alcohol. Ens diuen que no beguem i entres a l'hora de dinar a la sala de profes i hi ha tot d'ampolles de vi allà posades sobre la taula..." (noi autòcton Guinardó)

El consum de drogues és també un definidor de relacions, estatus, etc. entre els joves. Els joves del grup de discussió exposaren que hi ha certes diferències entre els que són consumidors dels que no, interioritzant que això situa les persones dins d'algun tipus de jerarquia. Si un jove es nega a provar droga amb convicció, transmetent seguretat, és ràpidament respectat pels altres, però si *"ho dius en plan tímid"* pot acabar essent objecte de burles i marginació dels companys: *"si les dices que no quieres te empiezan a echar el humo a la cara."* (noi autòcton Guinardó)

Quan els hi preguntem per l'actitud dels pares davant del consum de drogues, diuen que aquests normalment acaben sabent si els seus fills i filles fumen tabac, però no si consumeixen d'altres drogues i, algunes vegades, fins i tot hi ha algun pare o mare que ofereixen cigarretes a condició que no fumin drogues toves.

Els i les professionals mostren preocupació a l'hora de fer programes de prevenció: des d'on cal realitzar aquesta tasca? de quina manera? Les manifestacions dels joves exposades amb anterioritat mostra que és un tema de difícil intervenció des de l'escola i, en general, des dels adults. Consideren que les campanyes de conscienciació que es realitzen no serveixen per arribar als joves que en consumeixen, ja que, *"la gente que fuma y bebe pasa de todo"*. Consideren que prohibir el consum tampoc és efectiu, ans al contrari, incita als joves a desitjar-ho més, perquè ho perceben com un acte de rebel·lia i de transgressió que els dóna popularitat davant dels altres.

En tot cas queda clar que, actualment, les addiccions dels infants i adolescents no tenen relació exclusiva ni exclouent amb una inestabilitat familiar com, de vegades, es correlacionen.

L'altre conducta de risc que amoïna als adults i que ha generat un ampli debat social és la violència. Es parla de la violència entre els joves però dins del Districte es percep que, en general, les famílies estan tranquil·les i, només de tant en tant, existeixen problemes puntuals d'intimidació fora els centres entre joves de grups diferents. En el barri del Guinardó i el Carmel hi ha hagut, en el passat, presència de bandes juvenils autòctones però ara gairebé no existeixen. Hi ha casos puntuals de joves en bandes, que han arribat a la justícia; els professionals tendeixen a relacionar aquest perfil amb una tipologia de família de pares absents, mares fràgils, famílies desestructurades o que no han pogut posar límits als infants en el moment oportú i que a l'adolescència entren en crisi, amb molt poder de la banda, i amb conflicte agressiu amb la família. Això succeeix sobretot amb famílies autòctones (i ara algunes sud-americanes).

Al parlar d'aquest tema cal tenir en compte i diferenciar les conductes de risc dels joves del seu esperit transgressor. En aquest sentit, per exemple, els adolescents i joves expressen que es troben al carrer perquè és un espai que acaben fent-se seu, on els límits els poden posar ells. Tot i així, el disseny urbanístic de la ciutat impedeix concebre el carrer com a espai socialitzador per tots els grups d'edat. Però una part de la població immigrada entén el carrer més en aquest sentit.

Els diferents professionals expressen la seva preocupació per cert grau de conflictivitat i violència detectada en els centres educatius, sobretot en referència a l'assetjament. Actualment s'està en una fase de diagnosi per a detectar els casos que realment necessiten una intervenció; des de l'escola la coordinadora de mestres i escoles 3-12 està treballant aquest tema amb la participació de l'EAP. La preocupació no existeix tant per aquells casos i situacions que ja s'han detectat sinó per aquells que són de difícil detecció i que es poden enquistar.

El grup de joves diferenciava totalment els casos d'assetjament (una violència menys visible i focalitzada a una sola persona) d'aquells de violència de grup. Els joves de dos dels instituts presents al grup explicaren que en el seu centre havien viscut un cas de bulling, en una ocasió amb un intent de suïcidi i en un altre amb el canvi d'institut. En els dos casos exposaren que eren noies. Quan parlaren de situacions d'assetjament escolar a una persona individual es posaren seriosos i amb una actitud de preocupació i denúncia, però mostraren dificultats per aprofundir en parlar del tema i analitzar-lo. De fet, tot i al nostra insistència, els comentaris foren superficials i de seguida passaren a un altre tema. En canvi quan parlaren de les baralles inter-grupals ho feren amb una actitud divertida i de normalitat (riuen i s'expliquen casos concrets entre ells i elles). En aquest segon cas la violència explícita té a veure amb rivalitats entre grups i amb les jerarquies que s'estableixen. Tot i que també podríem haver inclòs la informació sobre aquestes relacions basades en la violència explícita en aquest apartat ho exposarem llargament en l'apartat centrat en la relació entre iguals.

- Les conductes de risc de joves i adolescents se relacionen amb:
 - o Consum de drogues: universalització del consum de cannabis, i increment del consum de cocaïna a edats més temperanes. La generalització del consum provoca la pèrdua de consciència dels efectes nocius sobre al salut.
 - o Conductes violentes: generalment associades a bandes autòctones que en el districte han deixat de tenir presència.
 - o Assetjament escolar, en fase de detecció i prevenció.
 - o Relacions entre iguals basades en una violència visible

○ El consum com a valor i element identitari

La població adulta, professionals i famílies, coincideixen en què el consum és un element identitari dels joves. La imatge des dels adults és difusa, en el sentit que només es valora que tot el que fan o volen fer els joves està relacionat amb el consum. En canvi els joves, en el grup de discussió (de 15 anys), presentaren molts matisos a aquesta afirmació. D'una banda ells no consideraven que el consum fos un valor per a ells sinó que el consum és un valor social en el que ells s'hi veuen implicats com qualsevol altre col·lectiu: argumenten que els diners que reben dels pares no els pot convertir en consumistes. Alguns realitzen activitats extraescolars relacionades amb la seva formació o amb la pràctica esportiva. Però afirmen que si són consumistes és per que no tenen alternativa, i quan consumeixen es conceptualitza negativament a nivell social, quan és l'estàndard social. Anar a qualsevol lloc o trobar-se en un lloc (bar, etc.) implica consum obligatori i afirmen que quan poden, eviten consumir per que no tenen diners. Les alternatives son quedar al carrer, les places, anar a la platja a l'estiu, ... De fet les eleccions que realitzaven estan condicionades pels diners disponibles, per exemple, tothom coincidia en l'escàs ús dels mòbils com a mecanisme relacional amb els amics mentre sí usaven el messenger (tarifa que paguen els progenitors).

D'una altra banda els joves sí coincidien en que la seva identificació amb algun grup o tendència pot marcar un consum específic de certs productes o serveis. Així, els que ells anomenen frikies consumeixen més productes relacionats amb l'ordinador, els gòtics un tipus determinat de música i roba, etc.

- Mentre la població adulta identifica el consum com un tret identitari dels joves i adolescents, aquests no es consideren més consumistes del que és la societat en general. De fet ells argumenten que tota l'oferta que es planteja per a ells es basa en el consum.
- En tot cas els joves sí reconeixen que marca diferències entre ells allò que consumeix cadascú, en el sentit de la identificació per grups (gòtics, frikies).

○ El grup d'iguals

Seguint la descripció que feien els propis joves, entre ells es diferencien grups per l'estil de vestir i la ideologia: els "pijos", els "gòtics", els "skins", els "independentistes", els "skaters", "raperos" i "frikis". Tots aquests grups estan representats a l'institut i entre ells, en general, no estableixen lligams d'amistat, tot i què poden relacionar-se superficialment:

"(els grups d'amics es formen per) ideologia sobretot; d'estètica depèn, perquè també una persona pot anar canviant d'estètica..." (noi autòcton Guinardó)

Tots ells riuen divertits quan parlen dels "frikis" i dels "gòtics"; els consideren estranys i fora de la normalitat juvenil ja que s'aïllen i no es volen relacionar amb els altres companys; són, en paraules seves, "els marginats". Els primers els descriuen com joves que fan un ús abusiu de l'ordinador ("*gent pillada per l'ordinador*"), dels dibuixos "manga" i de les sèries de televisió (majoritàriament nois) i, els segons, aquells que vesteixen de negre i els agrada parlar de la mort i de ritus satànics:

"En nuestro instituto hay de todo, frikis, satánicos... góticos... por ejemplo, cuando uno estornuda y le dices "jesús", te dice: "¿Qué has dicho? Yo no creo en

los mandamientos de vuestro Dios, sino en los de Satán” ... ¡Están locos!” (noia autòctona Guinardó)

Hi ha grups, com els “frikies” i els “pijos” que son categories que atribueixen la resta dels companys, però que no son una adscripció personal ni autoidentificació.

Contràriament, els altres grups s'autoreconeixen com a tals, amb unes pautes de comportament i relació i, alguns, fins i tot, una ideologia. Ens comenten que els adolescents canvien d'un grup a un altre fàcilment i és visible, sobretot, pel canvi d'estètica.

També reconeixen com a categoria els que anomenen “*conflictius*”, que son aquells que adopten comportaments de relació violents amb els altres. Els joves d'un dels instituts puntualitzaren que molts d'ells són d'origen immigrat. Els adolescents del grup diuen que saben que han d'ignorar-los per a no tenir problemes amb ells: “*hi ha gent que saps que més val no ficar-t'hi gaire*” (noi autòcton Guinardó)

Son els que, com esmentàvem en un apartat anterior, es viuen en el centre com a violència explícita:

“No hace mucho una chica que es armenia se peleó con una chavala ecuatoriana; se iban a pegar, iba un grupo a seguirlas, esperando si había bolo o no había bolo... (riuen tots/es) Se empezaron a pegar hasta que vino la policía... y quedaron otro día para pegarse...” (noia autòctona Guinardó)

Semblen acostumats a aquestes situacions i no en parlen amb indignació, sinó més aviat amb una actitud de resignació i d'acceptació com a realitats quotidianes normalitzades. La seva actitud és de passivitat i de conformitat.

Diuen que aquests que es barallen ho fan indistintament en grup o individualment i que “*siempre són els mateixos*”. Els llocs de trobada són el carrer i a fora de l'institut, però les baralles s'originen durant les hores lectives i dins del centre i, moltes vegades, fins i tot, es realitzen durant l'hora del pati, essent aturades pel professorat, però posposades pels mateixos joves per l'hora de la sortida. Les causes que provoquen les baralles “*són estupideses que no tenen importància*” com rumors que circulen per l'institut o coses dites amb anterioritat:

“No sé, rumores como...” tú me estás mirando, que tú me has dicho esto... te voy a pegar porque has dicho...” Entonces empieza el conflicto y vamos... pero puede que no hayas dicho nada, ¿sabes? Y no lo puedes advertir..., pero como él te dice... te tienes que fastidiar.” (noia autòctona Guinardó)

Creuen que aquests joves que busquen el conflicte amb continuïtat com a forma de relació amb els altres ho fan per a sentir-se més poderosos davant dels companys i agafar popularitat, ja que, en el fons, són persones insegures i mancades d'autoestima que han patit situacions molt desfavorables dins de la seva llar familiar i volen cridar l'atenció. En la seva opinió s'han desenvolupat dins de nuclis familiars generalment desestructurats on els progenitors han estat poc presents.

Aquests joves “*conflictius*” dels que parlen son percebuts com un col·lectiu clarament definit, conegut i reconegut per la resta dels joves. Estan estructurats per una jerarquia interna segons aquests noi i noia del Guinardó:

“Y: en aquests grups hi ha una jerarquia, normalment els de dalt no fan res...”

X: no per edat, per poder...”

Y: sí, per poder.. els que fan més són els de baix, volen estar a dalt..”

Els joves “*conflictius*” necessiten del recolzament dels membres del seu grup per actuar i demostrar el seu poder davant dels altres i en contraposició a la seva víctima.

Les víctimes acostumen a ser altres joves amb característiques de líder ja que, segons els joves, *“amb els marginats no troben mèrit de barallar-se”*.

“la qüestió és humiliar a algú per a què tota la gent de darrera pugui riure... , o sigui... per ensenyar-ho als altres, perquè per ell sol no ho faria.” (noi autòcton Guinardó)

Comenten que no hi ha gaires diferències per sexes, que tant els nois com les noies es barallen i s'acaben pegant, tot i què sempre ho fan per separat, és a dir, les noies entre elles i els nois entre ells.

Els joves d'un dels instituts expliquen que hi ha navalles a l'institut i que un d'ells, de vegades, l'ensenyava amb actitud provocadora. És preocupant que no perceben aquest fet com a alarmant, ja que estan convençuts que no l'utilitzaria mai i que només la porta com a símbol de poder:

“Y : no... hi havia un que porta una navalla, però la va ensenyar i ja està, per fer-se el gallito...”

E: Hi ha navalles a l'institut?

X : n'hi ha, però no et faran res... no les treuen...

Y : aquest en particular la porta per fer-se el gallito, “mira tinc una navalla”, però no la utilitza...

E : Però és conflictiu?

Y : conflictiu... però mai et farà res... la porta per fer-se el xulo...

X: si tu no els hi dius res, no t'hi fiques, no et faran res, ara... si els hi dius algo... t'hi fiques de debò... te la traurà i ja està...

Y : però punxar a algú no...

E : Però la qüestió és que van amb una navalla a l'institut...

Y : però no et tocarà... no és el mateix...

X : només la vaig veure una vegada, l'ensenyava com amenaçant.. però si no li fas cas, res...

Z : només és ell i no fa res...

E : Però amenaça a tothom?

Martí 1: sí, sí... aquest es fica amb tothom, però tothom passa d'ell...

Z : ja el coneixem..

Y : és que quan acabes coneixent una persona...”

(E: Conductora del grup; Y: noi autòcton Guinardó; X: noia autòctona Guinardó;

Z: noi immigrant Guinardó)

- Els joves es relacionen entre ells per afinitats ideològiques i estètiques que poden variar amb el temps. Diferencien els grups d'autoadscripció (gòtics, skaters, raperos, independentistes, ...) d'aquells que no es consideren grup i són categories imposades des de fora (pijos, frikies, conflictius), i que actuen com a adjectivacions, generalment negatives.
- Consideren que els gòtics i els frikis tenen problemes de relació amb els companys i els anomenen "marginals".
- Els conflictius, en canvi, són individus o grups jerarquitzats i liderats en que la violència explícita és un mecanisme de relació i d'assolir poder i reconeixement dins el grup. Generalment els conflictius
- Tots els joves deien que aquests grups conflictius no tenen res a veure amb l'assetjament.

○ L'ús del carrer com a espai socialitzador

Els adolescents del grup de discussió afirmen que és habitual trobar-se al carrer amb els amics donada la manca d'altres alternatives i com a mesura per a defugir el consumisme. Els joves reconeixen que majoritàriament les relacions d'amistat s'inicien a l'institut però també a les activitats extra-escolars que fan: música, vela, futbol, gimnàs, però recalquen que no és fàcil fer nous amics i amigues, sobretot pels que no fan activitats extra-escolars (tots els joves d'un dels instituts no feien activitats extraescolars). Una altra via per conèixer noves persones és a través de la xarxa d'amics i amigues.

Els i les educadors de carrer i professionals del lleure confirmen que els grups de joves del districte que fan del carrer un punt de trobada i permanència són de característiques totalment heterogènies. A continuació es presenten algunes característiques dels grups de joves que es troben al carrer arrel de les entrevistes realitzades a aquests professionals.

- Els grups d'adolescents i joves que es troben al carrer estan composts, en un 80-90% per nois. L'edat oscil·la entre els 14 i els 30 anys. Es poden trobar grupets d'adolescents menors de 14 anys molt puntualment, iniciant aquest tipus de relació (fins als 14 anys existeix molta oferta lúdica; dels 15 als 17 és l'època que queda més despenjada). Hi ha grups de totes les característiques socials. La presència de les noies augmenta quan són grups amb un interès específic. Els mateixos joves reconeixen que a partir de l'adolescència els grups són mixtos i d'edats heterogènies, ja que, fins aleshores, els nois i les noies formaven grups independents:

"X: fins ara... anàvem nois i noies per separat.. (els altres diuen que sí) però ara ja..."

Y: ara comencem a barrejar-nos."

- El consum d'haixix és generalitzat en tots els grups.

- Els educadors i altres professionals afirmen que la *llengua d'ús dins els grups de joves és el castellà*, majoritàriament. Els joves dels grups de discussió, però, explicaven que aquells que parlen català a casa també ho fan amb els amics i amigues i s'acostumen a relacionar-se amb catalano-parlants, tot i què tenen amics amb els que parlen en castellà, mentre que els castellano-parlants a casa mai utilitzen el català, ja que els seus amics són generalment castellano-parlants i, si són catalanoparlants els hi parlen en castellà:

“Y: (només parlem en català) perquè els nostres amics són catalans... però, en canvi, pots tenir altres amics que només els hi parlis castellà i també siguin catalans... però els hagi conegut parlant en castellà. (noi autòcton Guinardó)

“X: Bueno, yo me he educado en un colegio en que siempre he hablado castellano, jamás he utilizado el catalán... y la mayoría de las asignaturas siempre eran en castellano. Y ahora en el instituto también se habla castellano normalmente y con los amigos, no sé... castellano.” (noia autòctona Guinardó)
- Hi ha grups que se situen en espais públics molt visibles, propers a instal·lacions municipals; aquests grups acostumen a ser els més *conflictius*, els que estan integrats per joves amb més problemàtiques o dificultats socials i/o familiars, que cerquen buscar l'atenció, i són els que es queixen menys de la policia. Hi ha un altres tipus de grups que cerquen espais més allunyats, per estar més tranquils, sobretot per que no els vegin fumar familiars o veïns.
- Els grups de joves entre ells no tenen rivalitats ni enfrontaments. El territori és bàsic en la constitució dels grups, però no es detecten conflictes per aquest motiu. No es molesten, no existeixen conflictes entre ells. Generalment tampoc comparteixen gairebé res. Cada grup és una xarxa de relacions. Poden existir persones conegudes entre elles, però el grup és la xarxa d'amistat bàsica.
- Els grups de joves són força homogenis per edat: el màxim que es duen entre ells (generalment) són dos o tres anys (a excepció dels grups de joves sud-americans).
- El moviment okupa, força present al barri, no configura una alternativa pels grups de joves: la característica dels okupes del Guinardó és que no s'han implicat al barri, són força individualistes, i tampoc gaudeixen de bona acollida per part dels veïns. Els joves, com a molt, van a algun dels concerts que poden organitzar.

Els professionals indiquen que pel que fa a les relacions dels joves entre ells:

- *No es detecten incidències ni problemes dels grups de joves entre ells* (només s'ha detectat de manera molt puntual conflictes entre joves a la sortida de discoteques, etc.).
- Molts dels joves que s'agrupen al carrer són joves que tampoc són bons estudiants, a nivell educacional i instructiu les alternatives existents no els satisfan, i hi ha un buit.
- Pel que fa a la presència de bandes¹⁰, no se n'ha detectat al territori. Si hi ha hagut algun problema d'aquestes característiques ha estat al Baix Guinardó, puntualment, per que es fronterer amb Eixample i Sant Martí on sí s'ha detectat l'existència de bandes (llatinoamericanes).
- Sovint s'adjudiquen problemes als joves per conflictes a la via pública; però els joves no estan actuant contra la llei (a excepció del consum d'haixix).

¹⁰ Bandes, s'entén com a bandes organitzades més tancades; grups, com a grups d'amics.

Generalment tan sols ocupen un espai de la via pública. Els grups es situen, molt sovint, al costat d'equipaments municipals:

“No sé si es que els propis equipaments no tenim la capacitat, o no tenim la forma d'atreure a aquests grups, per què clar, és una mica absurd que hi hagi problemes amb uns joves que justament es situen fora dels equipaments, i que no tinguem l'estratègia per fer-los apropar.” (Secretaria Tècnica de Prevenció del Districte)

- Hi ha certa preocupació pel liderat negatiu que poden exercir grups de joves de 17-18 anys sobre grups d'adolescents de 12-13 anys, que els marquen un determinat tipus de relacions, valors, etc. Això succeeix en els barris més units (com Can Baró),:

“... cada cop ens trobem més que van arribant als germans d'aquests, que es van afegint; ens trobem en què els de dotze anys tenen molt contacte amb els de disset o divuit, i clar, es va reproduint...” (Secretaria Tècnica de Prevenció del Districte)

- La intervenció amb els joves al carrer es produeix excessivament des d'una via punitiva (guàrdia urbana). Es reconeix la necessitat d'apropament des de l'educació social de carrer, i per tant, caldrien més agents educatius al carrer, i no s'en disposen.

Pel que fa al jovent immigrant es constata que :

- Al Districte els grups de joves immigrants al carrer encara són força escassos, però comencen a aparèixer.
- Hi ha certa discordància sobre la composició dels grups d'amistat. Hi ha qui afirma que els grups d'amistat dels joves es construeixen més per semblança de situació que viuen (fracàs escolar, manca de recolzament familiar, desestructuració, desarrelament) que no pas si son autòctons o d'origen immigrant. Però després, en l'anàlisi dels grups de joves que es troben al carrer es constata que els joves sí que estereotipen per orígens i d'aquest fet se'n visualitza la forma que adquireixen els grups d'amistat:
 - Els joves magribins participen en els grups dels autòctons, mentre que els joves d'Amèrica de Sud i centreamèrica fan grups entre ells i es barregen amb els autòctons de forma puntual (s'apunta que sovint les diferències culturals entre sud-americans i autòctons són molt més grans del que deixa veure la llengua comuna). En general els joves magribins no es barregen amb els sud-americans.
 - Els grups de joves sud-americans estan compostats per edats més distanciades entre ells i també estan més barrejats nois i noies; són més heterogenis per edat i sexe. D'altra banda alguns d'ells es fan càrrec dels seus germans petits (infants), que també estan en els grups.
- Les demandes lúdiques dels joves sud-americans estarien sobretot en l'existència d'espais esportius.
- Es detecta el creixement d'una certa alarma social davant l'augment de grups de joves de procedència sud-americana, que es relaciona automàticament amb les bandes juvenils de Lating Kings, Ñetas... El que pot arribar a passar és que els propis joves acabin adoptant aquesta identitat que la societat els atribueix, i a través de la qual es senten respectats o almenys considerats. Els grups o bandes que poden ser més o menys tancats. És important realitzar un bon procés d'acollida per què sinó és fàcil que vagin a parar i grups i bandes per què cal buscar un espai en el nou entorn que s'arriba, donen una certa seguretat, o una identitat.

- El tracte que els dona la família a els nois del Marroc o Sudamèrica generalment ja es semblant al de l'adult, havent d'ésser autònoms (com ho serien en origen) en una societat que no els ho permet, ni els ho posa fàcil.
- En general els grups de població nouvinguda, adults i joves fan major ús del carrer com a espai socialitzador, fet que provoca alarma social entre els autòctons. La població autòctona criminalitza aquest ús, més si es tracta de joves immigrants (es percep com una monopolització de l'espai públic per part d'aquests col·lectius).

- Els joves diuen que es troben al carrer donada la manca d'espais destinats a ells i per a defugir el consumisme.
- Els joves tenen com a punt de trobada el carrer en grups d'amistat força estables, compostat per joves d'edats molt semblants i amb cert predomini masculí. No existeix rivalitat entre els diferents grups.
- Comencen a fer presència en el carrer joves immigrants; sembla que pot correlacionar-se la seva presència, i la composició dels grups segons el seu origen.
- Els joves al carrer no tenen comportaments delictius; les queixes rebudes per la seva presència es deu majoritàriament a una confrontació generacional. Els professionals apunten que generalment es fa una intervenció excessivament punitiva.

- **Les noves tecnologies i Internet com espai privilegiat de comunicació i/o aïllament**

L'ús de les noves tecnologies ha diversificat les formes de comunicació en les que especialment els joves son enormement competents i utilitzen maximitzant els recursos dels que disposen. Mentre que entre els adults, professionals i pares i mares, hi ha certes preocupacions sobre els seus usos, els joves del grup de discussió mostraven actituds més relatives.

Tots els integrants del grup de discussió tenen ordinador a casa i tots menys dos (una noia immigrada i un noi autòcton del Guinardó) no tenen connexió a internet a casa seva. També tots i totes tenen mòbil propi menys un, per convicció pròpia, tot i que afirmava que n'acabaria tenint perquè se sent marginat en molts moments. Tothom coincidia en què passen moltes estones connectats a internet i pendants del mòbil. Internet els serveix com a espai de relació amb els seus amics i amigues:

“- Noia autòctona Guinardó: hablamos bastante con los amigos a través del messenger.

- Noi autòcton Guinardó: a veces te pones a hablar con alguien que acabas de ver, llegas a casa y te conectas...

- Noi autòcton Guinardó: amb gent que està a altres llocs doncs parles pel messenger, per exemple, els del poble...

“- Noia autóctona Guinardó: jo tinc un amic de fora que parlavem per telèfon i van arribar unes factures de telèfon que al final vam tenir que passar-nos al messenger.

- Noia immigrada Vall d'Hebron: yo hablo con una del cole para cosas de los deberes, para pasarnos apuntes.”

També utilitzen internet per a baixar-se pel·lícules i música, i només els nois diuen que passen estones jugant sols o amb els amics a video-jocs. Pel que diuen, els nois utilitzen més l'ordinador que les noies i ho fan més per jugar. Les noies diuen que *“quan quedes amb els nois per veure pelis acaben jugant a la play”* (noia autóctona Guinardó) i que *“nos interesan otras cosas, como salir de casa y no quedarnos allí (...) salir al cine, a la discoteca”* (noia autóctona Vall d'Hebron). Els nois recolzen un discurs estereotipat i ens diuen que *“a las chicas no les interesan los temas de los videojuegos, van de fútbol, de violencia”* (noi autòcton Guinardó). Consideren que els videojocs són massa violents i que poden influir negativament als infants.

Els joves son totalment conscients que el mòbil serveix als pares com a instrument de control; l'utilitzen per a comunicar-se amb ells i avisar si arriben tard a casa:

“es un control... a mi no me gusta que si estoy jugando, por ejemplo, en unas máquinas por ahí o en el cine, que me anden llamando a ver dónde estoy y qué hago... yo a veces lo dejo por ahí (el mòbil).” (noi autòcton Guinardó)

En canvi gairebé no el fan servir amb els amics, ja que amb ells usen el *messenger*.

Entre els professionals i els pares i mares aquesta universalització de les noves tecnologies planteja algunes problemàtiques:

- Les característiques de les relacions que estableixen els joves.
- El perill d'addicció per un ús excessiu de noves tecnologies com els mòbils, els xats, els videojocs,... que en molts casos ve determinat pel gènere (els joves dels grup diferenciaven l'ús normal d'aquestes tecnologies, que era el que ells feien, i la gent que en fa el seu món, que anomenaven freekies). De moment no s'han detectat casos preocupants però si una dinàmica que pot conduir a l'aïllament dels fills en el nucli familiar.
- Als professionals els preocupa que aquestes addiccions són molt difícils de detectar a la consulta mèdica i pediàtrica (tot i que s'han incorporat qüestions en els protocols per a facilitar la detecció) si no ho ha fet el nucli familiar abans. Les qüestions que es plantegen giren al voltant de quins son els límits de l'ús de les noves tecnologies, quines conseqüències poden reportar en el futur d'aquests infants, i quins efectes poden tenir sobre les relacions socials i l'equilibri emocional futur. En aquesta línia diferents professionals (de salut, educadors, professionals del lleure,...) indiquen que cal començar a interessar-se pels joves i adolescents invisibles, aquells que no surten de casa i que per aquest motiu no se'ls considera problemàtics.

“Es diu, hem d'evitar que estiguin allà asseguts. Per què han d'evitar que estiguin allà asseguts? El problema és el jove que es queda a casa. Aquest és el problema. Aquest socialment és un fracàs. El jove que es dedica de dilluns a divendres a fer una vida anònima i que el cap de setmana surt a fer una copeta, i no fa res més, això és un fracàs social. La gent que participa, que exposa les seves diferències, que té tres relacions en un any, això es lo normal.” (Responsable Boca Nord)

- Davant l'ús generalitzat i normalitzat de les noves tecnologies es constata una apreciació diferenciada sobre els perills de les noves tecnologies i els seus usos entre els joves i els adults. Mentre els joves entrevistats manifesten que tenen cert control i que diferencien usos extrems que ells tampoc recolzen, els adults en general mostren una preocupació més global, tot i que també es focalitzin en els casos extrems.
- En aquest sentit es manifesta la preocupació pels joves invisibles, i pel que aquest excés de mediatització de les relacions socials per la tecnologia pot conduir en un futur més o menys immediat.
- Es fa necessari acurar els protocols de detecció dels professionals d'usos extrems de les noves tecnologies.

7.c. Problemàtiques relacionades amb salut mental, nous estils de vida i hàbits de consum

Els professionals detecten un increment de les problemàtiques vinculades a *patologies alimentàries* entre els joves com l'anorèxia, la bulímia,... tot i que són elements cíclics (modes). El grup de joves confirma aquesta constatació donat que tots ells afirmen tenir amigues i amics amb problemes de salut mental com l'anorèxia, la bulímia o la depressió:

“Una amiga del instituto que no come casi nada y se sigue viendo gorda y su madre le dijo que fuera a un centro, pero ella no quiere... dice que va a comer pero nada... sigue igual.” (noia autóctona Guinardó)

Els joves expliquen que la majoria dels adolescents amb problemes no en volen parlar amb els seus pares ni amb el professorat perquè se senten avergonyits, ja que els falta confiança i prefereixen explicar-ho abans als amics i amigues donat que aquests juguen un paper molt important en la seva vida. Entre els amics existeix una complicitat que exclou els adults, i, per tant, recórrer als adults posa en perill la seva amistat:

“... porque entonces ya no se fía de ti, porque cuando te lo explica te dice que no digas nada... entonces si te lo pregunta alguien, piensas que aunque sea por su bien, si lo explicas, puedes perder un amigo... y claro... no lo haces.” (noia autóctona Guinardó)

Els joves son conscients que sovint els pares i els professors no s'adonen d'aquestes situacions fins que ja és massa tard. Per tant, hi ha una manca greu de comunicació entre el menor amb problemes i els adults, que són els que finalment podran ajudar-lo a sortir-se'n:

“Los amigos nos damos cuenta antes que los profes o los padres... porque con los amigos te lo cuentas todo y es más fácil...” (noi autócton Guinardó)

Els joves afirmen que reben molta informació per part de l'escola sobre malalties com l'anorèxia, la bulímia, brots psicòtics provocats per les drogues, etc., però que aquesta no evita que els adolescents provin les drogues, ja que ho fan per imitació o per experimentar coses noves.

“És difícil estar en un grup de gent que estan tot el dia fumant i tu no fer-ho, o acabes caient o te'n vas del grup.” (noi autòcton Guinardó)

Tot i això la conscienciació de la família pot millorar les situacions dels adolescents. Els professionals de salut mental reiteren que es tracta, sobretot, de trastorns en el comportament. Davant aquesta realitat, potser seria convenient ampliar el concepte de salut mental.

En el districte també s'han detectat forces casos d'infants amb patologies de tipus ansiós o depressiu. Aquest increment estaria relacionat amb l'entorn social donat que la nostra societat és molt competitiva i facilita l'aparició d'aquestes patologies: hi ha qui ho relaciona, també, amb l'excés d'activitats que fan els infants sense tenir temps per jugar i relaxar-se.

Entre el jovent immigrant del Districte hi ha joves amb dol migratori: els casos més extrems es donen quan hi ha reagrupació familiar després d'estar anys sense veure els pares. Si els joves ja han entrat a la preadolescència és molt difícil reconduir la situació i aconseguir que acceptin l'entorn que se'ls presenta (rebuig als pares; algun cas inclòs de retorn definitiu a l'origen). Normalment els deriven cap a salut mental perquè sovint són joves que agafen grans depressions i la seva estabilitat emocional es posa en joc:

“Hi va haver un cas, que clar, el noi va haver de tornar al seu país, per que clar, vuit anys sense veure els pares, que només havien anat una vegada allà, a l'Equador, i va ser per ensenyar-li el seu nou germanet. I clar quan va venir aquí, ni sentia que aquells fossin els seus pares, ni la seva família, ... i al final va tornar-se'n”. (Salut materno-infantil del CAP Horta)

- Es detecta un increment de les patologies alimentàries, relacionades amb trastorns de la conducta social.
- També hi ha un increment de les patologies de tipus ansiós i depressiu, relacionades amb situacions d'estrès i competitivitat, cada cop més present en la nostra societat.
- Es fa difícil la detecció d'aquests casos. Els joves afirmen que ells són els primers en saber-ho però que la complicitat i amistat existent entre el jovent dificulta que aquesta informació es transmeti als adults (pares o professorat).

7.d. Noves formes de ser infant i adolescent

La inadequació de molts serveis dirigits a joves posa en relleu el desconeixement dels gustos i possibilitats que tenen els joves. La raó d'aquest distanciament entre l'oferta institucional i els interessos dels joves es focalitza en la inexistència de mecanismes apropiats per a saber i conèixer les motivacions i interessos que tenen.

Tots els joves estan d'acord en l'afirmació que els mitjans de comunicació donen una imatge esbiaixada de com són. Consideren que només en parlen quan es tracta de temes relacionats amb la violència i les bandes. No transmeten una imatge positiva de

la joventut. Consideren que els adults, en general, només es preocupen per les coses dels joves quan hi ha problemes i tenen una idea equivocada al considerar que els joves sempre es relacionen amb violència. Consideren, també, que caldria incidir més en les causes que condueixen al jove a ser violent; senten que es responsabilitza al jove sense més sense analitzar els motius i intentar trobar solucions. Creuen que la violència sempre ha estat present en l'àmbit de les relacions entre els joves i què si ara es percep més freqüent és en motiu del tracte que en fan els mitjans de comunicació.

“Home, una part sí (que es relaciona amb violència), però no sempre. No sempre ens relacionem amb violència. Tampoc és culpa nostra; només està plantejat com que sempre som nosaltres. Sempre n’hi ha hagut una mica de violència i potser ara com que... no sé... hi ha més medis de comunicació, i això s’ha vist més i tal...” (noia autòctona Guinardó)

Consideren que els adults no respecten als joves i els tracten amb prejudicis. El fet de ser jove porta implícites unes característiques determinades, moltes vegades valorades negativament, que regeix el tracte que reben per part dels adults. Segons els joves entrevistats aquest fet es produeix com a conseqüència de la poca comunicació existent entre joves i adults, responsabilitzant-ne als adults: no parlen amb ells, no els pregunten, i, en conseqüència, no els coneixen ni els comprenen, perquè no saben els motius de les seves formes de ser, d’actuar i de pensar:

“piensan que todos somos iguales... nos ven jóvenes y ya piensan lo peor...” (noi autòcton Guinardó)

“et foten fora de tot arreu... per exemple, a l’autobús... et foten mocs si no t’aixeques, no tens dret a estar sentat perquè ets jove...” (noia autòctona Guinardó)

El desconeixement dels gustos dels joves es posa de relleu en el fracàs d’algunes activitats dirigides cap a ells, des d’activitats, tallers o recursos que es posen a la seva disposició. En referència a les activitats organitzades des de les AMPA:

“Hi ha algun d’aquest recurs (per a joves) que dona molt èmfasi en el reforç escolar i el reforç escolar que els hi interessa als pares, no tant als nens. En els nens, i sobretot en els joves hi ha uns punts d’interès molt clars com són l’esport, el futbol, la capoeira,....depenent de les modes... i després tot el tema de les noves tecnologies, un tema fonamental, que si ordinadors, internet, ... i és clar, a vegades aquests recursos no arriben perquè requereixen una inversió, a vegades tenen la clàssica: el pin pon,....” (Coordinador del Projecte Interxarxes)

Generalment tampoc es té en compte les seves necessitats pròpies com per exemple la flexibilitat d’horaris: molts recursos i serveis finalitzen a hores inadequades (les 20 h., les 22 h. que sovint són les hores a partir de les que els joves de 16-17 anys poden iniciar alguna activitat). En els espais per a joves sovint les normatives son imposades pels adults i son necessaris espais on els joves puguin comportar-se com a joves.

Espais per a joves com el Boca Nord, són necessaris, però alguns pares i mares pensen que cal tenir present l’enorme diversitat de joves existent ja que, pel que s’ha pogut comprovar, acullen a un tipus de joves que ja tenen una predisposició a organitzar-se. També opinen que haurien de multiplicar-se pel territori.

Tots els professionals entrevistats que focalitzen el seu treball amb el jovent coincideixen, amb ells, en què no sabem què volen els joves, manca donar-los-hi la paraula. Sovint es programen activitats destinades a ells sense saber quins són els seus interessos (per exemple, es programen tallers de funky quan el seu interès està en el hip-hop). Tot i així cal reclamar l’existència d’una oferta àmplia i adequada dirigida a ells per que puguin tenir dret a optar.

Alguns professionals proposen que una opció seria l'existència d'espais autoorganitzats. S'ha pogut constatar en un d'ells que els joves arriben a acords de distribució de temps, que acaben acordant i complint la normativa d'estada pactada, i que acaben relacionant-se entre ells i col·laborant (els del grafiti acaben fent els decorats dels de teatre, per exemple...).

- Els joves diuen que s'han d'enfrontar amb una imatge negativa sobre ells difosa pels medis de comunicació i assumida pels adults en general (els joves com a violents, maleducats, etc.).
- Es constata una gran distància entre els desitjos, necessitats i interessos dels joves i l'oferta de serveis i recursos destinada als joves.
- Cal crear els mecanismes apropiats per donar major veu als adolescents i joves per a saber les seves necessitats i gustos i poder ofertar recursos i serveis formatius i lúdics apropiats.

7.e. Percepció global del barri i la immigració estrangera

Els adolescents del grup no valoren gaire positivament el seu barri i diuen que en el futur els agradaria canviar. Segons el seu parer el barri no disposa d'una oferta de lleure adequada a les seves necessitats:

“A mi no me gusta lo que hay para hacer, porque no hay nada. En un parque, ¿qué hay que hacer? Cuando eres pequeño aún, pero ahora ¿que vas a hacer? Sentarte en un banco y quedarte allí hablando”. (noi autòcton Guinardó)

Esponàniament els joves del grup de discussió valoren el seu barri com un entorn insegur. Aquestes afirmacions eren més contundents entre els joves de barris de població de classe mitja-baixa que no pas en l'alumnat de barri de classe mitja-alta. Els primers opinen que cada vegada hi ha més violència i inseguretat ciutadana, mentre que els segons creuen que sempre hi ha hagut la mateixa però que ara se'n parla més pels mitjans de comunicació. En tot cas tots coincideixen que se senten insegurs al barri i exposen la perillositat del carrer a la nit o dels metros, especialment les noies, en aquest diàleg entre joves del Guinardó de diferents instituts:

“Noi 1: falta vigilancia, vigilar los robos..

Noia 1: sí, falta vigilancia, vas por la noche y te puede venir un grupo y hacerte cualquier cosa.

Noi 1: sí, te pueden dar el palo sin que se enteren. En el metro nadie se entera.

Noia 1: yo paso miedo... sientes que te siguen, te pones en una portería para disimular y entonces se van. Personas que no conozco de nada.

Noi 2: a la meva germana li va passar una vegada.

Noia 2: a mi una vegada quan sortia de l'institut que em varen seguir.

Noi 2: home, has de vigilar segons quines hores. I al metro més!

Noia 1: però ahora es a cualquier hora, hay mucha violencia.

Totes les noies diuen que se senten insegures i tenen por pel carrer. Els nois no senten el mateix. “

L'alumnat de classe mitja-baixa i de mitja-alta mostra una clara divergència dels discursos i actituds en referència a la població immigrada.

La conversa acaba derivant a parlar sobre la població immigrada estrangera del barri. Creuen que són percebuts injustament per la majoria de la gent com els causants d'aquest increment de la violència, la inseguretat ciutadana, les bandes i els robatoris.

Els segons, que viuen una gairebé inexistència de població immigrada de països extracomunitaris al seu barri i institut, formulen un discurs políticament correcte i molt elaborat, segurament prèviament expressat pels mateixos progenitors.

“haurien de regular la situació... perquè com que no els hi donen papers no tenen feina i com que no tenen feina tampoc diners per enviar al seu país i aquí comencen els problemes” (noi autòcton Guinardó)

“això és el què hauria de ser sinó aquesta gent no s'integra mai, a l'escola de ma mare en una classe 2 o 3 deuen ser d'aquí i clar aquesta gent no es pot adaptar, hi hauria d'haver gent de tot arreu, és que només posant-los en aquesta escola és com tractar-los de diferents i no ho són.” (noia autòctona Guinardó)

Apel·len a la desconeixença que té la població autòctona sobre com són, la seva cultura i formes de viure i de pensar que acaba derivant en por, desconfiança i forts prejudicis. Argumenten que els actors d'actes vandàlics i robatoris al barri hagin estat persones nouvingudes incrementa encara més els prejudicis i la desconfiança dels autòctons:

“tu no ets racista fins que et trobes en una situació en què una persona d'una altra ètnia et diu dóna'm tot el què tinguis. Jo no sóc racista però fa uns anys una banda de llatinoamericans van posar una corda a la carretera i van matar a un que passava per allà, i visc al costat de l'institut on varen matar al Ronny Tàpies. No sóc racista i tinc amics de molts llocs, però és normal que la gent desconfii”. (noi autòcton Guinardó)

Per una altra banda, els joves de classe mitja-baixa compartien en els seus instituts una alta presència d'alumnat d'origen immigrant, i responien a les afirmacions dels altres amb arguments que denunciaven l'afavoriment dels nouvinguts en detriment dels autòctons per part de l'administració pública, reproduint un discurs més alarmista fruit de la percepció d'una major competència pels recursos socials amb la població immigrada extracomunitària.

“Yo no encuentro bien que vengan aquí y les den todas las ayudas, cuando nosotros también necesitamos ayudas”. (noia autòctona Guinardó)

“Jo no crec que investiguin gaire si la persona a qui li donen l'ajuda la necessita o no. Jo conec un cas d'una mare que té una nena petita i té molts problemes econòmics i està treballant al màxim perquè és mare soltera... i no li donen ajudes... perquè els hi donen als gitanos romanesos les ajudes, quan aquests se n'aprofiten, jo no tinc res en contra dels gitanos romanesos però podrien investigar més si realment les necessiten aquestes ajudes, perquè potser la dona està tot el dia treballant i aquell romanès està tot el dia al bar i venent la farola, aleshores potser seria millor donar-li a la pobra dona soltera, no?” (noia autòctona Guinardó)

Es fa evident la importància del discurs mediàtic en la creació d'opinió sobre la immigració entre els adolescents, siguin d'un o altre origen socio-econòmic, de manera que s'alimenten els prejudicis i es donen informacions esbiaixades i estereotipades sobre el fet migratori.

Tots els joves coincideixen en que no triarien el barri d'Horta-Guinardó per viure, tots i totes afirmen que no ho farien retornant al discurs de la inseguretat i la por. Alguns mostren la seva preferència per ciutats més petites o entorns rurals, mentre que altres mostren el seu desig d'anar a viure a barris amb una població d'estatus socioeconòmic més elevat.

- Els joves tenen una valoració negativa del Districte d'Horta-Guinardó a nivell de recursos i serveis disponibles en l'actualitat, però també a nivell de percepció del barri com a insegur.
- Tots ells asseguren que no tenen com a perspectiva quedar-se a viure al barri quan siguin grans, sinó que tots ells afirmen que prefereixen altres entorns (alguns rurals o ciutats menors, o bé altres barris de la ciutat).

7.f. Quadre resum: Canvis en els estils de vida i la identitat dels infants i adolescents

- Els joves i adolescents mostren dificultats de relació amb les institucions i amb les figures d'autoritat sigui dins la família o als centres escolars de secundària a través de l'absentisme, el vandalisme, i l'anomia mostrada per activitats organitzades des les AMPA.
- L'anàlisi dels problemes de convivència a la via pública que s'adjudiquen als joves i que mostren uns elevats índexs en relació a la ciutat de Barcelona generalment estan relacionats amb molèsties per soroll, brutícia, actituds o postures intimidatòries i obstrucció de la via pública. Aquests problemes estan relacionats amb els prejudicis i estereotips que la població adulta té sobre els joves, acompanyat de certa intransigència per part dels adults.
- Emergència de nous valors i agents socialitzadors:
 - Les conductes relacionades amb el risc: universalització del consum de cannabis, i increment del consum de cocaïna a edats més tempranes (La generalització del consum provoca la pèrdua de consciència dels efectes nocius sobre al salut); conductes violentes generalment associades a bandes autòctones que en el districte han deixat de tenir presència, assetjament escolar, en fase de detecció i prevenció i relacions entre iguals basades en una violència visible, explícita i codificada.
 - El consum s'identifica com a valor i element identitari dels joves i adolescents, mentre que aquests no es consideren més consumistes del que és la societat en general. De fet ells argumenten que tota l'oferta que es planteja per a ells es basa en el consum. En tot cas els joves sí reconeixen que allò que consumeix cadascú marca diferències en el sentit de la identificació per grups (gòtics, frikies).
 - El grup d'iguals. Els joves es relacionen entre ells per afinitats ideològiques i estètiques que poden variar amb el temps. Diferencien els grups d'autoadscripció (gòtics, skaters, raperos, independentistes, ...) d'aquells que no es consideren grup i son categories imposades des de fora (pijos, frikies, conflictius), i que actuen com a adjectivacions, generalment negatives. Els conflictius son individus o grups jerarquitats i liderats en que la violència explícita és un mecanisme de relació i d'assolir poder i reconeixement dins el grup. Tots els joves deien que aquests grups conflictius no tenen res a veure amb l'assetjament.
 - L'ús del carrer com a espai socialitzador. Els joves diuen que es troben al carrer donada la manca d'espais destinats a ells i per a defugir el consumisme. Ho fan en grups d'amistat força estables, compostat per joves d'edats molt semblants i amb cert predomini masculí. No existeix rivalitat entre els diferents grups. Comencen a fer presència en el carrer joves immigrants; sembla que pot correlacionar-se la seva presència, i la composició dels grups segons el seu origen.

- Les noves tecnologies i internet com espai privilegiat de comunicació i/o aïllament. Es constata una apreciació diferenciada sobre els perills de les noves tecnologies i els seus usos entre els joves i els adults. Mentre els joves entrevistats manifesten que tenen cert control i que diferencien usos extrems que ells tampoc recolzen, els adults en general mostren una preocupació més global, tot i que també es focalitzin en els casos extrems. En aquest sentit es manifesta la preocupació pels joves invisibles, i pel que aquest excés de mediatització de les relacions socials per la tecnologia pot conduir en un futur més o menys immediat.
- Increment de les problemàtiques relacionades amb la salut mental i els nous estils de vida i hàbits de consum. Es detecta un increment de les patologies alimentàries, relacionades amb trastorns de la conducta social. També hi ha un increment de les patologies de tipus ansiós i depressiu, relacionades amb situacions d'estrès i competitivitat, cada cop més present en la nostra societat. Es fa difícil la detecció d'aquests casos. Els joves afirmen que ells són els primers en saber-ho però que la complicitat i amistat existent entre el jovent dificulta que aquesta informació es transmeti als adults (pares o professorat).
- Desconeixement, per part dels adults i de l'Administració, de les noves formes de ser infant i adolescent. Els joves diuen que s'han d'enfrontar amb una imatge negativa sobre ells difosa pels medis de comunicació i assumida pels adults en general (els joves com a violents, maleducats, etc.), constatant-se una gran distància entre els desitjos, necessitats i interessos dels joves i l'oferta de serveis i recursos destinada als joves.
- Percepció global del barri i la immigració estrangera. Els joves tenen una valoració negativa del Districte d'Horta-Guinardó a nivell de recursos i serveis disponibles en l'actualitat, però també a nivell de percepció del barri com a insegur. Cap d'ells mostra intenció de quedar-se a viure al Districte en el futur.

8. RECURSOS I DESEQUILIBRIS TERRITORIALS AL DISTRICTE

8. RECURSOS I DESEQUILIBRIS TERRITORIALS AL DISTRICTE

8.a Recursos per fer front a les noves necessitats

- **Espais de socialització intermitja i programes de conciliació de vida laboral i familiar**

El Districte d'Horta-Guinardó arrossega, des de fa molts anys, grans mancances en recursos que permetin la conciliació entre la vida laboral i la familiar. La situació és extremadament difícil en l'etapa 0-3 anys on es constaten greus deficiències en el nombre de places d'escola bressol, que a més es troben molt mal distribuïdes en el territori concentrant-se en uns barris concrets.

L'arribada de població immigrada ha provocat un increment de població de 0-3 anys que ha posat encara més de manifest aquestes mancances preexistents, com reconeixen tots els sectors:

“- No es que ara calgui més recursos que abans, sinó que des de fa molts anys hi ha al districte una manca de recursos flagrants i ara encara es veu més agreujat per que hi ha més gent que necessita major nombre de recursos, però és que totes aquestes mancances ja hi eren i ja s'havien fet demandes. (mare autòctona Guinardó)

- Hi ha una entrada en precari. El procés entra clarament en precari. (Mare autòctona Vall Hebron)”

Tècnics, professionals i AMPA coincideixen en que la solució és la universalització del nombre de places en aquesta edat. De fet és una reivindicació de les AMPA l'assegurar itineraris de continuïtat escolar des d'escola bressol dins a l'institut, equiparant les places ofertades.

Tot i això els mateixos col·lectius no descarten la viabilitat i els efectes positius de l'existència també d'una diversificació de serveis que donessin opcions als progenitors en les seves eleccions sobre la criança i l'educació dels seus fills i filles. Donada la precarietat de la situació, actualment es fa necessària aquesta diversificació, reclamant el màxim de recursos alternatius possibles a l'escola bressol, amb un funcionament més flexible (espais del tipus “Ja tenim un Fill”, “Espai Familiar”, o altres...). Com hem esmentat al capítol de recursos, el programa Entremares neix de les necessitats de la població immigrada i famílies monoparentals. Actualment està situat al centre del barri d'Horta i des d'altres barris es demana multiplicar ubicacions en altres espais donada la difícil orografia del territori (per exemple se'n troben a faltar a la zona del Guinardó).

L'increment de la presència de població infantil immigrada a les activitats que es realitzen des del Casal infantil també fa pensar als i les professionals que hi ha necessitats que cal cobrir en aquesta franja. Aquestes activitats son l'alternativa a les activitats extraescolars que es realitzen al centre educatiu (organitzades per les AMPA), o en centres privats, de costos molt més elevats. Per tant s'està produint una visibilització prou important de l'ús dels recursos segons l'estratificació social tendint a la polarització:

“Una altra mancança important que volem ressaltar és l'adequació de recursos dedicats a socialització intermitja com són recursos de temps lliure, de lleure, esplais, casals... que no estan prou adequats a necessitats que tenim ara, moltes necessitats derivades de la situació laboral de moltes famílies estrangeres; tenen condicions laborals que no els hi permeten dedicar-se a tenir cura dels nens durant el dia. Amb això tenim nens que no ..., veig una escena que es repeteix cada dia: nens petits amb mare autòctona que els acompanya, i un grup de menors que van sols, negres, magribins, ... “(Coordinador del Projecte Interxarxes)

També es posa de manifest la necessitat de major accessibilitat i nombre de recursos de reeducació:

“Una segona mancança que trobem són els recursos públics de reeducació, gratuïts, sobretot logopèdia, de la que hi ha una necessitat mai coberta. Hi ha la de Manso, l'ambulatori, ...” (Coordinador del Projecte Interxarxes)

Aquests recursos són necessaris com a mesura d'inclusió social sobretot pensant en infants i joves de famílies immigrades, com a mecanisme que faciliti l'establiment de llaços i vincles amb població diversa:

“Si nosaltres fóssim capaços, no només que aquests nens poguessin anar a escola sinó que fora de l'escola poguessin compartir un recurs d'espai lliure, i tal... o una altra activitat amb altres nanos d'aquí, doncs, probablement aquests nanos no tindrien cap necessitat de reagrupar-se després, quan tinguessin 14 o 15 anys com a un grup monotemàtic, diguem-ne, per frenar. Si no, els estaríem condemnant. O sigui, si resulta que ja arriba l'estiu i no tenen cap recurs de lleure aquests nanos, no, tampoc poden accedir al recurs de lleure perquè estan tan normalitzats que ells no poden accedir, al final els estem abocant a que ells mateixos estiguin formant una micro societat...i això te a veure amb una conducta autodefensiva” [...] “Ara, si no fem aquesta prevenció ara ens trobarem que d'aquí a 10 anys ens trobarem amb molts més problemes, hi haurà hagut una cultura de bandes que encara els reafirmarà més...per això el que a mi em preocupa és que només intervinguem.....si molt bé, s'ha de fer, però...” (Coordinador del Projecte Interxarxes)

En els centres oberts, al prioritzar el treball amb famílies i infants necessitats es corre el perill d'acabar ghetitzant la feina i l'entorn de relació dels infants i famílies. Constitueix un repte aconseguir atraure població sense problemes estructurals per a poder facilitar la inclusió de les famílies i infants amb major nombre de problemes.

- Necessitat d'universalitzar i distribuir equitativament en el Districte les places d'escola bressol, fins el moment molt deficitàries, assegurant itineraris escolars des de l'escola bressol fins als IES.
- Diversificar recursos en l'etapa 0-3 per possibilitar i afavorir l'elecció dels progenitors en la cria dels seus fills i ajudar en la conciliació de vida laboral i familiar.
- Incrementar els recursos de reeducació així com els de socialització intermitja intentant afavorir la inclusió social i afavorint l'establiment de llaços i vincles entre població de diferents característiques socio-econòmiques.

○ **Manca de recursos lúdics i esportius per infants i sobre tot per adolescents**

Pel que fa a recursos lúdics per a infants de 4 a 12 anys, tots el barris en tenen però són insuficients tan pel que fa a capacitat com a cobertura:

“... però hi ha recursos que són insuficients. Cada any, hi ha una llista d'espera en que els nanos no poden accedir als recursos perquè el mateix dia que s'obre

la inscripció es tanca. [...] O sigui que són insuficients en quan a quantitat. D'altra banda també són insuficients en quan a cobertura, trobem que quan arriba l'estiu hi ha gent que, o marxa de vacances, o els avis tenen una casa a fora... aquestes famílies ja s'organitzen. Però molta gent no té vacances, que estaria tot l'estiu a casa, i l'estiu es molt llarg i a l'estiu sí hi ha una absència molt important de recursos; ens trobem el mes de juliol, agost i setembre que no funciona cap dels recursos”.

On es detecta majors mancances, però, és en la franja 12-17 anys. En primer lloc, tot allò relacionat amb la gestió d'activitats extraescolars de les AMPA a secundària no funciona (mentre que a primària sí):

“A la secundària tenim molts problemes perquè funcionin les extraescolars. Els nois que abans estaven a l'escola fins a vuitè, els pares d'aquests que estaven compromesos, estaven també dos anys més a l'escola i continuaven organitzant. Ara, aquests nanos estan a la secundària, amb una sèrie de coses, no es perden perquè estan sotmesos a l'itinerari escolar, és a dir, el nou tutor ho sap tot perquè des de la primària se'ls hi passa la informació. Doncs en el moment d'aquest pas, primer els pares els hi comencen dient que ja són grans quan abans no ho eren, els nens s'agafen un any sabàtic. La secundària, doncs, té molts problemes.”
(Coordinadora AMPA)

En realitat tampoc es pot dir que a partir dels 12 anys no hi hagi oferta lúdica sinó que no s'aprofita, no s'utilitza (com s'ha apuntat amb anterioritat, per que no respon als interessos dels joves, i en segon lloc, per que molts professionals desconeixen l'oferta existent per a adolescents i joves, i per tant no poden canalitzar els seus interessos). Tanmateix aquesta és l'etapa de transició entre l'edat infantil a l'edat adulta, fet que dificulta el posicionament dels joves respecte al grup. A partir dels 16 anys són més independents i tenen més capacitat per autoorganitzar-se, però en l'etapa de l'adolescència hi ha una manca d'activitats pensades per a aquestes edats i que els siguin atractives. Caldrien recursos i espais amplis i flexibles que acollissin activitats lúdiques i integressin tot tipus de necessitats (també la dels infants amb deficiència de socialització, etc.).

Tot i així calen més equipaments per a joves. Hi ha professionals que diuen que en algun dels barris no hi ha entitats privades que estiguin treballant amb el joves, mentre que els pares diuen que l'oferta lúdica sembla que estigui gestionada sobretot a nivell privat i manca una oferta diversa, àmplia i atractiva a nivell públic. Aquesta limitació provoca que hi hagi una gran quantitat de població que es quedi sense oferta, per que aquesta es redueix a activitats de cap de setmana, i les que existeixen durant la setmana són sobretot de tall formatiu. Al Guinardó no n'hi ha cap i tampoc té centres per joves. La configuració geogràfica del districte no facilita anar a altres espais, com a la Vall d' Hebron (també faltarien equipaments de joves a Vall d' Hebron).

Els joves consideren que al barri no hi res per fer, i el carrer acaba convertint-se en el seu espai de socialització principal i on es coneixen i es relacionen. No hi ha espais oberts o tancats on puguin reunir-se gratuïtament i fer les activitats que els agraden lliurement.

Es posa de manifest que la Boca Nord, que és un recurs important i reeixit, té poca assistència de joves del Guinardó per que hi ha una barrera geogràfica: situat al baix Carmel, està justament a l'altre cantó del turó. Boca Nord rep l'assistència i participació de joves d'altres zones de Barcelona molt més llunyana, però en canvi no la d'aquesta zona del Districte. Entre el grup de pares i mares, només una mare sabia què era el Boca Nord i on era. Per tant la qüestió de la difusió inadequada i arribar a la gent és real. Aquesta mare argumentava que el funcionament del Boca Nord no havia estat l'esperat:

“El Boca Nord potser no ha sabut arribar a tot arreu, i això que està portat pels propis joves. S’ha dirigit més a un grup determinat i per exemple, hi ha un grup de joves que no troben el seu espai dins de la Boca Nord. I això es veu que és generalitzat. I clar si a ells els hi passa, potser els hi passa a més, per que clar, el Boca Nord no té l’afluència que caldria que tingués. La Boca Nord no és allò que esperàvem tots. Es que clar, potser el que caldria és que la Boca Nord es trobés amb el jovent i els hi preguntés què és el que volen. Potser hi hauria molta més gent que també trobaria el seu espai allà. El joves no hi van per què no s’hi troben, no s’hi troben...” (mare autòctona Guinardó).

L’opinió d’aquesta mare no estigué recolzada per les demandes des d’altres sectors que, contràriament, reclamen una instal·lació similar a altres llocs del Districte (per exemple un Boca Sud al Guinardó). I els professionals que treballen amb joves si bé reconeixen els inconvenients que suposa el seu emplaçament, les dificultats del Boca Nord no rauen en el seu funcionament sinó la contradicció de situar un servei múltiple (referent de ciutat) en un emplaçament d’accés difícil, on s’han d’oferir opcions globals però alhora també respostes immediates als joves del barri. En l’apartat de serveis s’esmenten llargament la diversitat d’opcions i, per tant, de joves que hi tenen acollida.

Els joves del grup de discussió (15 anys) consideren que al barri hi ha molta poca oferta de lleure i, sobretot, els manquen espais per a reunir-se i fer activitats pròpies. Les activitats que coneixen només són les que es fan a l’institut i al poliesportiu; no els arriba informació d’altres llocs. A més, totes les opcions de lleure que estan disponibles requereixen d’una despesa econòmica que, com a adolescents, els és costosa i no troben alternatives al consum:

“El parc, donar un tomb, anar al cinema... com que tampoc hi ha res més a fer... i sortir a fora no tenim temps ni diners... ens quedem bastant per aquí.” (noia autòctona Guinardó)

“Hombre, hay días que vamos a hacer otras cosas... y así pasamos menos tiempo tirados por ahí pasando el tiempo, pero hay pocos sitios donde ir...” (noia autòctona Guinardó)

A l’hora de definir polítiques de lleure per a joves, doncs, és necessari partir del respecte a les seves pròpies pràctiques de lleure, tot i que aquestes no impliquin el desenvolupament d’una activitat precisa des del punt de vista de les prioritats dels adults (moltes vegades, el fet de no fer una activitat precisa s’interpreta com a manca de motivació). Caldrien espais d’un format molt més lliure; espais en què els joves es poguessin organitzar a la seva manera, amb poques condicions, i pensats per a tots aquests grups que es reuneixen al carrer. En aquests moments aquests joves no poden escollir alternatives; amb un espai més lliure com a mínim tindrien la possibilitat d’escollir.

Una de les demandes dels joves és l’existència d’instal·lacions esportives sense finalitat competitiva i d’ús lliure. No existeixen espais oberts que aconsegueixin amb aquesta finalitat tot i el complet equipament existent a la zona de la Vall d’Hebron.

- Alguns cops s’han instal·lat cistelles de bàsquet (o altres) però en moltes ocasions ha estat en llocs inadequats que impedeix el joc amb tranquil·litat, que provoca molèsties i queixes dels veïns (per exemple cistelles de bàsquet excessivament a prop d’on s’aparquen cotxes, etc.).
- Les instal·lacions que existeixen als centres educatius podrien ser utilitzables, però caldria l’existència d’una persona responsable, i els educadors podrien seguir treballar les condicions d’ús i d’estada en els espais.

- La major mancança lúdico-esportiva es dona en la franja d'edat 12-17 anys, tant pel format i objectius dels serveis i recursos existents com a nivell d'ubicació.
- Aquesta afirmació contrasta amb l'existència, al Districte, de la major superfície destinada al jovent, el Boca Nord. L'ús de les seves instal·lacions i múltiples recursos està mediatitzada per la seva situació i la difícil comunicació dels diferents barris del Districte.
- Hi ha també, una difusió deficient dels recursos existents tant entre professionals i famílies que també fa difícil conduir els joves.
- Tot i així es fa necessari reconceptualitzar per part de les administracions els espais destinats a joves, flexibilitzant-los en un format més lliure i donant major participació als joves.

○ Recursos per l'atenció als problemes de salut mental

Hi ha un buit molt gran en el tema de la salut mental: hi ha molts pocs centres de dia i poques unitats mèdico-educatives. S'iniciaren algunes estratègies, sobretot a secundària com les unitats d'escolarització compartida (UEC), per aquests adolescents amb problemàtiques comportamentals i socials més greus. Els educadors exposen que aquesta és una via que ajuda a que als l'Instituts pugui haver-hi un clima de convivència més tranquil, però per una altra banda es qüestiona el seu paper i els seus objectius argumentant que el paper de les UEC s'hauria de revisar. Aquests educadors denuncien una manca de coordinació amb altres serveis externs a l'àmbit educatiu (per exemple, per tractar el tema de les drogues entre els adolescents, que no acudeixen als serveis).

Tanmateix aquesta situació s'agreuja en tant que es detecta un increment de la demanda de serveis de salut mental en tot tipus de població. En la població immigrada es deu, en primer lloc, a que hi ha una dificultat d'adaptació per factors culturals, de llenguatge i pel fet que, en alguns col·lectius sovint passen molts anys fins que es dona el reagrupament familiar. Els menors troben dificultats d'adaptació en diferents àmbits, visibles a l'àmbit escolar.

Els professionals exposen que, majoritàriament, la diagnosi que realitzen als pacients és de trastorns en les conductes socials. Davant d'aquesta situació, la pregunta és en quina mesura és necessària que es derivin aquests casos al servei de salut mental infanto juvenil.

- Es constata un increment de la demanda dels serveis de salut mental infanto-juvenils, però per una altra banda és constata la insuficiència de serveis específics com els centres de dia i les unitats mèdico-educatives.
- En referència a la població immigrada hi ha una demanda creixent d'aquests serveis per part de joves immigrants de famílies reagrupades .

o Educadors de carrer

De les entrevistes realitzades en diferents àmbits se'n deriva la necessitat existent de major dotació d'educadors en diferents formats.

Per una banda caldrien més centres oberts a la zona amb un vessant més globalitzador, oferint activitats i possibilitats més atractives pels adolescents de totes condicions socials i que poguessin dur a terme una tasca inclusiva. També és necessari trencar la imatge assistencial que tenen els centres oberts per a poder crear espais de convivència conjunta amb diversos tipus de població.

Per una altra banda manquen educadors de carrer: es valora positivament la figura dels educadors de carrer per què, entre d'altres funcions, coneixen de primera ma els interessos i necessitats dels joves. Tenint en compte les mancances detectades pel desconeixement del modus de vida dels joves és necessària la presència dels educadors del carrer en tot el Districte (fins ara només han estat present al Guinardó):

“Com que hi ha hagut un cert abandó del treball de carrer, tot i que no sigui gaire correcte dir-ho, l'educador abans era una figura molt present en el carrer i tenia contacte molt directe amb el grup i això ha anat canviant per diverses raons, i avui ens trobem que es té un gran desconeixement del grup. Això fa que pretendre que els nanos vagin al centre, a vegades es molt difícil. A vegades pensem que no estan ben utilitzats els recursos...” (Coordinador del Projecte Interxarxes)

D'altra banda, amb la tasca desenvolupada pels educadors de carrer del Guinardó s'ha pogut realitzar un apropament a les problemàtiques dels barris, coneixent i donant a conèixer diferents perspectives. Un exemple n'és la situació a Can Baró. Des que hi ha els educadors de carrer els professionals estan d'acord en què s'ha millorat molt la situació de conflictivitat amb els joves a Can Baró:

“Sí que a Can Baró encara tenim algun tipus de problema, per això aquesta intervenció, aquesta pre-intervenció comunitària, però bueno, jo no diria que és tan problema dels joves sinó també de les entitats i ...de com els veïns han col·locat aquests joves. Aquí també hi ha passat que les pròpies entitats no han fet un discurs ni adoptat una postura que hagi ajudat a que les coses estiguessin més normalitzades”. (Coordinadora Serveis Socials Districte)

Tot plegat implica haver de canviar la concepció que tenim del carrer: aquest espai es concep força sovint com un espai de pas, sense tenir en compte el seu potencial educatiu.

Les condicions de treball que viuen molts dels educadors té conseqüències en la continuïtat del treball que realitzen així com dels projectes que porten a terme i, en definitiva, de les relacions que estableixen en el territori que tracten i el coneixement que van acumulant. La plantilla dels treballadors de serveis socials està composta per un elevat percentatge d'interinatge, fet que dificulta la feina per l'atenció primària individualitzada i també a nivell d'atenció comunitari o de coordinacions institucionals. Caldrien més assistents socials i educadors en condicions més estables:

“Però realment estem molt limitats en els Servei Socials, i no podem intervenir més per la manca de personal. I a més, és també un personal amb molts tòpics, bastants interinatges, forces cares noves, que això, per la seva atenció primària individualitzada ja té la seva dificultat, però per atenció més a nivell comunitari o de coordinacions institucionals té un fort pes. És a dir, una persona que està tres mesos i després una altra cara nova...” (Coordinadora dels Serveis Socials del Districte)

- Manquen educadors de carrer donat que és una via de coneixement i contacte amb els joves i una porta oberta al treball comunitari global.
- Calen més centres oberts i dotar-los de recursos per a realitzar una acció més globalitzadora i inclusiva trencant la imatge assistencial.
- L'estabilitat de la plantilla dels professionals garantiria la continuïtat de la feina que es realitza.

8.b. Desajustos i problemàtiques emergents

○ **Canvi en el model d'oferta de lleure juvenil**

Al llarg del document s'ha anat perfilant amb prou concreció les necessitats i demandes pel que fa al lleure juvenil.

Els joves proposen la creació d'un espai públic al barri per al gaudi lliure i gratuït, on puguin reunir-se, organitzar activitats lúdiques, tallers, trobar-se amb els amics i amigues sense necessitat d'entrar dins la lògica del consum. Caldria multiplicar espais de co-gestió de joves, adequat a les seves necessitats i preferències, amb certa flexibilitat horària.

Els joves també demanen que el barri necessita més transport públic que els faciliti la comunicació entre les diferents zones.

- Necessitat de multiplicar els espais de co-gestió per a joves, adequat a les seves necessitats i preferències, i amb certa flexibilitat horària.

○ **Nous usos dels espais i les escoles**

Tothom coincideix en què els edificis escolars haurien de rentabilitzar-se a múltiples nivells, sobretot en referència a l'ús que se'n fa, de manera que poguessin estar oberts més enllà de l'horari lectiu per la població del barri (i organitzar-se activitats esportives,

ús de la biblioteca, etc.). De fet actualment ja s'ha detectat que en el Districte hi ha població que utilitza les seves instal·lacions esportives indegudament, en horaris no lectius, fet que provoca, en ocasions, problemes als centres.

Per poder fer un ús de les instal·lacions existents als centres escolars caldria definir les línies de gestió fora de l'horari lectiu:

“Una possibilitat que es planteja des de l'escola, és obrir les instal·lacions dels barris. Però cal el compromís de l'administració de posar algú que obri, vigili i tanqui les instal·lacions del barri perquè totes les escoles no poden assumir totes les necessitats que hi puguin haver. Tot necessita diners: hi ha una biblioteca a un dels dos instituts de la Vall d'Hebron i un teatre al Joaquim Brossa que ... Tot és falta de diners i hi ha prioritats.” (Coordinadora AMPA)

La demanda de l'ús dels patis i pistes de les escoles enceta una discussió en el grup de mares i pares sobre la conveniència o no de la seva apertura al barri relacionant-lo amb el model socialitzador que es desitja pels infants i joves. En tot cas, s'acaba estant d'acord en que es podrien obrir aquests espais al barri, però amb la implicació de l'Ajuntament, que és qui hauria de fer-se càrrec de posar una persona encarregada de vigilar l'espai:

“X: ... però que joestic segura que si ells (els joves) es mouen i ho demanen a l'escola o a l'institut se'n podrien sortir, però en canvi les demandes no venen. (mare autòctona Vall d'Hebron)

Y: Però això és més complicat, per més que ho demanin és molt complicat. No ho tenen gens fàcil per que moltes escoles ho han intentat moltes vegades, però llavors que els demanen? L'escola al primer moment que se'ls demana això no posa cap pega, diu que sí, però hi ha d'haver un parell de pares responsables. Ells demanen un espai públic al que puguin accedir a qualsevol hora, però des del moment en que un pare ha de ser el responsable de l'espai aleshores, què estàs, a disposició dels nanos?. [...] (mare autòctona Guinardó)

X: Però si es pogués fer a les escoles,... és un entorn molt més familiar i que facilita lo de la plaça del poble, que la gent es coneix; a la ciutat, a la plaça del barri no es coneix la gent. I a l'escola hi hauria un intercanvi a nivell vertical, que ara només hi ha amb els de la mateixa edat quan el portes a fer una activitat, mentre que si tu poses la facilitat en l'escola, realmente es podria obrir, però hi ha d'haver un responsable, per que a tot arreu hi ha d'haver un responsable. Sempre que hi hagi menors hi ha d'haver un responsable.

Y: però llavors hi ha un perill i es que només es relacionen amb els de l'escola i el que es tractaria és que es relacionés tot el barri, [...] Ha de ser l'Ajuntament el responsable y que estigui obert a tot el barri, no només a les famílies de l'escola. Per que l'Ajuntament el que vol és que sigui l'AMPA qui se'n faci càrrec.”

- La població està realitzant una demanda d'espais per gaudir del carrer i del barri que l'estructura urbana actual no permet o bé genera conflictes.
- Els edificis escolars podrien obrir-se al barri i així rentabilitzar les instal·lacions existents i facilitar la creació de xarxa social i les relacions transversals, però caldria la implicació de l'administració municipal.

○ **Equilibri entre l'atenció a les noves necessitats i la necessària normalització dels recursos**

La presència de famílies immigrades accentua el problema històric de les diferències entre les escoles públiques i la impossibilitat de dur a terme un bon model d'inclusivitat. Tot i que el percentatge de població immigrada al districte és baixa hi ha centres que superen el 50 % d'infants de família immigrada. La queixa se centra en què molts cops la concentració es produeix tot i existir al costat un altre centre (públic o privat) que no pateix aquesta situació. S'atribueix aquesta situació a que:

- Les escoles públiques no són homogènies, són molt desiguals (en aquesta afirmació les famílies no hi estigueren d'acord, focalitzant que la diferència la marquen les escoles concertades; les famílies, arrel de presentar aquesta afirmació feren una defensa feherent de l'escola pública).
- Les escoles tenen diferent fama dins el barri i, per tant, la seva demanda és desigual. Aquelles que estan molt sol·licitades fan una selecció de l'alumnat (directa o indirecta) que no poden fer les altres, que inclòs tenen matrícula viva: *"Hi ha algunes que, per tradició, estan molt sol·licitades; nosaltres des d'aquí ho veiem, però els altres que no saben com funciona, van més lentament i quan arriben, ja està tot ... Si obligatòriament hi hagués un cupo, doncs hi hauria més integració."* (Coordinadora AMPA)
- L'excusa de no fer distribució de població immigrada *per cupo* argumentant que és millor que l'alumnat s'escolaritzi al seu barri no és acceptable ja que, cal tenir present que, amb el sistema actual molts alumnes també s'estan escolaritzant lluny de casa. Caldria tenir una perspectiva per barri, i ningú defensa que l'alumnat hagi d'anar a un districte lluny del seu, sinó repartir les ratios dins del mateix barri: *"Hi ha algunes escoles que crec que superen el 50% dels alumnes (els immigrants). Del Guinardó, la que s'emporta la palma és Tres Fonts. I tot això és culpa de l'administració. Les escoles haurien de tenir, obligatòriament, unes places per integració perquè sinó hi ha que no en tenen."* (entrevista CAMPA)
- Dins la coordinadora d'AMPA es posa en evidència la diferència d'objectius, motivacions i mentalitat de les AMPAs de centres amb major nombre de població immigrada d'aquells que no en tenen: *"Les AMPAs que tenen una densitat major de població immigrant tenen unes vivències i unes necessitats i les AMPAs que no en tenen, tenen vivències molt diferents. Llavors se sorprenden i diuen que no cal fer-ho fins que li presentes números."* (Coordinadora AMPA)
- El problema no és tant la integració de l'alumnat que, sobretot els menuts, no tenen cap problema, sinó de recursos humans i de recursos econòmics de les famílies: *"Les AMPAs fan el mateix però poden haver problemes de tipus econòmic, que no puguin arribar a segons què, i després passa que, per exemple, a l'escola tenen la tradició que per la setmana blanca, per exemple, els nanos se'n van a esquiar. Doncs cada cop hi ha un percentatge més alt de nanos que s'hi queden. Clar que pels que es queden hi ha una altra activitat però,.... hi ha diferenciació."* (Coordinadora AMPA)
- Aquesta desigualtat social provoca que es vegin a venir la necessitat de canvis dins les pautes de les escoles, que pot ser que no siguin benvingudes per les famílies autòctones que tenen certes expectatives (colònies, sortides, ...): *"... la setmana blanca, les colònies, són activitats incorporades. Però arribarà un moment que quan siguin més els nens que es quedin dels que han de marxar, potser s'ho replantejaran. Però això pels IES perquè per les escoles primàries les colònies són obligatòries; hi ha d'anar tothom. Amb aquelles, els problemes*

econòmics que puguin tenir les famílies novingudes, es deuen poder solucionar d'alguna manera. Però em penso que hi ha escoles en que les colònies no són obligatòries. És un problema perquè, s'han de fer les colònies o no s'han de fer? Considerem que sí, però el que passa és que si estiguessin repartits, seria molt menys problema de subvencionar-les.” (Coordinadora AMPA)

- En els centres amb major nombre de població immigrada hi ha menys persones implicades a l'AMPA perquè tenen altres problemes immediats a solucionar i no disposen de temps. A secundària és on es detecta major mancances de recursos, sobretot en la qüestió de l'atenció a la diversitat. Caldria més professorat. També caldria una reorganització dels centres de secundària, sense diferenciar tant els itineraris cap a la teoria (batxillerat) i els pràctics (FP), amb continguts més globals, que inclogués la pràctica i la teoria barrejada. Aquí tampoc hi ha resposta per adolescents amb dificultats que sovint acaben a les EE perquè no existeix una resposta des de l'escola ordinària.

Si els objectius de les institucions educatives es focalitzen en la inclusivitat, en el sistema sanitari les qüestions que es plantegen al Districte son d'immediatesa:

- Aconseguir l'assiduitat de cert tipus de població: per exemple, la població d'origen xinès (tenen una o dues nenes). La llengua és un gran problema sobretot si limita la visibilitat de les mares:
 - *“Hi havia un pare xinès, i en aquest cas portava el nadó a revisió el pare. La mare no venia perquè deia que no sabia parlar. La mare no va començar a venir fins que el nadó tenia 9 o 10 mesos. En aquest cas era important que vingués la mare, perquè a l'hora dels vincles, és qui estableix el vincle relacional més fort amb el nadó”.* (Serveis Materno-infantils del CAP d'Horta)
- Les mares magribines que acudeixen tot i que no saben ben bé la llengua, sí tenen prou nivell com per entendre-s'hi. A les mares magribines els costa comprendre el funcionament de les visites, tot i que es va percebent canvis en aquelles famílies que fa més temps que resideixen aquí:
 - *“El problema amb aquestes mares és que es programa la visita següent però no hi porten els infants. Però també comprovem que hi ha alguna mare magribina, que amb els primers fills no venia i en canvi amb el tercer fill sí que ve a totes les visites que li programem”.* (Serveis Materno-infantils del CAP d'Horta)

Es posa com a un possible motiu la diferent concepció de la formalitat, la puntualitat, els ritmes, i que la medecina preventiva és un concepte aliè:

- *“Ells són una mica informals, però també els horaris, pels llatinoamericans, però no pas pels magribins, que les mares son a casa. A més ells no tenen incorporada la medecina preventiva, però que amb el temps sembla que va entenen-se, i que poc a poc van canviant les seves pràctiques. Tenim bona premsa entre ells, i el boca a boca funciona”.* (Serveis Materno-infantils del CAP d'Horta)
- Es desitjaria que les mares immigrades acudissin als tallers maternoinfantils perquè poden ser un bon referent per altres mares, donat que tenen més integrades certes pràctiques de criança i cures als nadons.

Tanmateix hi ha professionals als que els és difícil trobar els límits de la seva acció donat que poden haver funcions que se solapen. L'Atenció Primària es pot trobar sense recursos per atendre a les famílies. Hi ha casos que es poden cronificar a primària per manca de recursos, o bé perquè és difícil que arribin al recurs que necessiten:

“A vegades les dificultats són moltes. Els recursos existeixen però realment no hi ha aquesta trobada entre les necessitats i allò que s'està oferint. Per exemple, hi ha coses com el CSI. Nosaltres tenim famílies que a vegades allò difícil és per aquestes famílies és que arribin a Salut Mental [...] aquest abordatge de que si no vens aquí jo vinc a buscar-te a tu”. (Coordinadora de l'EAIA del Districte)

En aquest moment els EAIA's necessiten, no tant una dotació de professionals treballant als EAIA's, sinó una redefinició i reestructuració a nivell de territori (ubicacions) i de funcionament:

- redefinició del model de com estan intervenint per a tractar més amb les famílies més que no pas fer seguiments. Es proposa que la diagnosi hauria de ser una tasca de la Primària, tot i que de vegades l'EAIA agafa casos per que la primària no té recursos per atendre'ls. En relació a l'atenció primària, com a conseqüència de la limitació de serveis disponibles, algunes vegades és difícil que s'entengui que una família pot necessitar un ajut durant tres anys (en comptes dels tres mesos que s'atorga). En el nou model no caldrien nous professionals sinó treballar des d'un posicionament diferent més des de la vessant psicoterapèutica o psicopedagògica o de tractament social en aquella família (acompanyaments, etc.).
- Els recursos de l'EAIA estan excessivament dispersos en el territori; caldria un centre a Horta (ara una família amb problemes ha d'anar a Badalona). Un centre ha de ser un lloc d'ajut pel menor mentre nosaltres treballem de forma conjunta entre família, el centre i l'infant. Es treballem la incorporació de l'infant o jove a la seva família i per aquest motiu caldria estar propers i actuar conjuntament.
- Altres serveis (per exemple paidopsiquiatria) estan situats a l'Hospital de la Vall d'Hebron, i la coordinació és difícil.

Des del CSMIJ es proposa la creació d'una estructura paral·lela que filtri les demandes -des dels serveis de la primària- al mateix temps que desenvolupés tasques de prevenció psicosocial. L'equip del centre el formen dos psiquiatres, dos psicòlegs i dos assistents socials, una figura que, sent la que desenvolupa la seva tasca sobre el terreny, hauria de ser majoritària.

A un altre nivell, per part de l'administració caldria una organització millor dels serveis, equiparació dels professionals que hi treballen, sobretot a nivell d'estabilitat per a assegurar la col·laboració de les diferents instàncies però també la continuïtat i fluïdesa del treball que es desenvolupa (i poder fer planificacions i determinar objectius a llarg termini). En aquest sentit, l'externalització (que significa precarietat, temporalitat, etc.) d'alguns serveis pot trobar-se amb aquests inconvenients. També cal estudiar clarament les competències de les àrees de treball per no duplicar punts d'acció.

- Els centres educatius, en general, focalitzen la seva atenció per a la inclusivitat, reclamant, sobretot les famílies, l'exigència del compromís social de l'escola concertada (per exemple en les ratios de població immigrada).
- La concentració de la població amb menys recursos en pocs centres condueix a un increment de les desigualtats socials que cal evitar i que redueix les estratègies per a superar-les. Es proposa una distribució de la població d'aquestes característiques per barri relacional (entre escola pública i privada).
- El sistema sanitari públic troba dificultats amb la seva tasca amb la població immigrada a dos nivells: la llengua i transmetre el concepte de la medicina preventiva.
- Hi ha sectors professionals que tenen competències que es trepitgen en certs àmbits i per tant, sovint, és difícil trobar els límits d'acció entre professionals com, per exemple, entre l'EAIA i la primària.

8.c. Coneixement i difusió dels recursos entre professionals, joves i població

Com ja s'ha anat posant de relleu, la infrautilització d'alguns recursos son conseqüència de la manca d'un bon sistema de difusió, sobretot en referència als joves i adolescents. Es va fer palès en els grups de discussió davant la ignorància, tan per part dels pares i mares com dels joves de l'existència d'un espai com el Boca Nord.

La ineficiència de la difusió també està relacionada amb l'organització interna dels serveis. Si existeixen excessius interlocutors és més difícil comprendre l'entramat dels serveis i donar-los a conèixer amb concreció. Tot i que s'està d'acord en no multiplicar recursos per cada tipus de particularitat i s'està fent un esforç per reduir el nombre d'interlocutors, aquest és un moment de retallada dels costos dels serveis i reducció dels mateixos, quan, contràriament, caldria un reforç dels recursos existents:

"... hi ha un model que l'Ajuntament hi té una contradicció sobre aquest punt, que és que per una banda els recursos han de ser normalitzats, això està bé...ho creiem tots, és que no s'han de fer recursos específics per cada tipus de població, per immigrants, per raça,... amb això estem d'acord. Però, ara bé, tampoc es pot no reconèixer que hi ha també fets diferencials i necessitats específiques perquè sinó el que passa és que els segreguem. No podem demanar als educadors que, a vegades, que abans tenien una contractació, una jornada més o menys extensa que els permetia coordinar-se amb (...) ara s'ha produït un model en el que es tracta de reduir el màxim els costos amb la qual cosa aquests professionals tenen molt poques hores, les justes d'atenció directa amb els nanos, amb la qual cosa els hi queda molt poc temps per fer coordinacions i llavors també amb una ratio i una dedicació que fa que cada

vegada que hi ha un nen amb necessitats no pot estar, ... “ (Coordinador del Projecte Interxarxes)

Per una altra banda, la demanda, des de molts fronts, que cal treballar més en xarxa entre els professionals i de forma comunitària, endega un debat sobre les formes que ha de prendre aquest treball, les competències de cadascú i els objectius reals a consensuar.

- L'excés de nombre d'interlocutors dificulta la comprensió del funcionament dels serveis.
- Cal millorar els sistemes de difusió dels recursos per que la informació arribi tant als i les professionals d'altres àrees com a la població en general.
- Tot i que no cal multiplicar serveis tampoc pot reduir-se els recursos destinats als ja existents donat que repercuteix directament en la seva eficàcia.

8.d. Distribució dels recursos i desequilibris territorials del Districte

- **Dificultats relacionades amb la complicada orografia del Districte**

La distribució de serveis i recursos, com ja s'ha anat exposant al llarg del document, està dificultada per la forma i l'orografia del Districte d'Horta-Guinardó i la història dels seus assentaments.

La forma allargada del Districte, tallada per turons, constitueixen barreres geogràfiques que dificulten la comunicació entre els diferents barris a tots nivells, i que provoca, per tant, que les àrees relacionals i veïnals de la població no tinguin res a veure amb les demarcacions de districte ni de barri.

Un exemple n'és Can Baró, al Guinardó, on les barreres geogràfiques dificulten la comunicació entre els dos barris i suposa, a la pràctica, haver de comptar amb serveis en cada lloc per poder atendre eficientment la població. O també que la població d'Horta estableixi més relacions amb la població de Nou Barris adjacent que no pas amb la població de Carmel Sud.

- La forma allargada travessada per turons genera problemes de comunicació dins del districte i comporta la necessitat de multiplicar el nombre de serveis i recursos perquè la població no tingui problemes d'accessibilitat.

- **Concentració de recursos en alguns territoris i absència en altres**

Més enllà d'aquesta dificultat, el procés històric de l'assentament de la població en el districte també influeix sobre l'acumulació de recursos en determinats llocs mentre que

altres viuen mancances molt elevades. En aquest sentit, el nucli d'Horta, com a poblament històric (que recentment ha celebrat el centenari d'annexió a la ciutat de Barcelona) concentra un elevat nombre de serveis i recursos, fruit, també de l'acumulació històrica. Vall d'Hebron viu, potser, una sobrerepresentació de recursos esportius com a conseqüència de les Olimpíades mentre que té mancances de recursos formatius. El Carmel, en canvi, és conegut per les reivindicacions i demandes davant les mancances que viu encara avui, junt amb la Taixonera.

És visible, per exemple, en la distribució dels programes de prevenció i atenció grupal dels CSS una sobrerepresentació de programes a Vall d'Hebron, i Horta. Els d'Horta són considerats en major part com a serveis de Districte (com el Programa Entre Mares), però cal repensar la reubicació en altres espais donat que Guinardó i Carmel, amb forces necessitats, només compten amb un parell de projectes.

Això provoca que abans de dissenyar la disposició dels recursos i serveis al barri calgui tenir en compte tots aquests factors. És un exemple clar, com ja s'ha esmentat amb el nombre i situació de les escoles bressol, per exemple, o el programa Entremares, que alguns barris del Districte voldrien poder tenir a prop una *sucursal* d'alguns d'ells.

- Concentració de recursos a certs nuclis del districte com a conseqüència dels processos històrics i de l'orografia.

- **Desigualtats en les xarxes relacionals, veïnals i de participació en els diferents barris**

Com a resultat de les diferències exposades en els dos punts anteriors, Horta – Guinardó també es caracteritza per acollir pautes relacionals i veïnals molt diferenciades, que si bé en sí mateixes no són positives ni negatives, sí que són utilitzades pels i les professionals com a explicació de certes circumstàncies que s'hi donen.

Mentre que al Guinardó la nitidesa de la xarxa veïnal s'exposa com a dificultat per a associar-se i fer un front comú en les demandes a realitzar a l'administració, la densitat de la xarxa existent a Can Baró o al Carmel s'exposa com a entrebanc per a treballar canvis en les percepcions, prejudicis i estereotips cap a altres col·lectius (sigui el jovent, o la població immigrada).

Es constata que aquestes característiques provoquen diferents graus d'intensitat en les xarxes de relació veïnals i també de les formes de resoldre les situacions de conflicte.

- El Districte mostra pautes molt diferenciades per barris pel que fa a les xarxes veïnals, fet que provoca que les característiques de relació, la forma d'enfrontar problemàtiques comunes o tensions de convivència siguin molt diferents.

- **Desigualtats en les condicions socials i en la presència de població estrangera**

Horta-Guinardó és un Districte d'enormes desigualtats en les condicions de vida de la seva població en distàncies molt curtes. El perfil socioeconòmic de la població tipus d'un sector està condicionat per factors històrics que han conduït a una polarització de població i que persisteix en la seva reproducció amb l'arribada de la població immigrada d'origen extracomunitari. Cal afegir que, al Districte, la població immigrada està representada per població d'origens socioeconòmics molt diferenciats, com ja s'ha mostrat en l'apartat de sociodemografia, tot i que la que visiblemanta la manca de recursos existents és la població immigrada amb menys recursos econòmics.

Aquesta població també té condicions de vida molt diferents així com projectes i expectatives fins i tot oposats. Tothom coincideix (professionals, famílies i joves) que alguns col·lectius determinats (romanesos) que col·laboren poc amb l'administració i proven d'enganyar-la, posen sobre la taula un problema ètic entorn la distribució de recursos entre població immigrada i els barems d'accés a dits recursos:

“els únics que a vegades hem detectat són gent que, diguem-ne que té un esperit diguem-ne, de poca col·laboració més bé de poder enganyar l'administració són alguns col·lectius determinats [...] ens venen a demanar ajut i subvencions i després ens apareixen amb un BMW,... “ (Coordinador del Projecte Interxarxes)

Conseqüentment les condicions de vida dels infants del Districte, així com les oportunitats que tenen estan enormement polaritzades.

- Dins el Districte barris adjacents presenten condicions de vida de la seva població polaritzades a nivell socioeconòmic, estant representats tots els estrats socials.
- L'arribada de població immigrada de diferents orígens deixa palès al barri les condicions de reproducció social de la població que es fan visibles tan sols amb les pautes d'assentament segons l'origen socioeconòmic del país que es prové.

8.e Replantejament de recursos i polítiques adreçades a la infància i a les famílies

Al llarg de les entrevistes s'ha posat de manifest la necessitat de planificar els recursos destinats a la infància i les famílies des d'una òptica integral, inclusiva i comunitària.

Això passa per tenir present les diferents possibilitats que han anat sorgint en les pàgines anteriors: menor competència de serveis i més col·laboració, treball en xarxa i activació del treball comunitari.

8.f. Quadre resum: Recursos i desequilibris territorials

Manca de recursos per fer front a les noves necessitats

- Hi ha una necessitat d'universalitzar i distribuir equitativament en el Districte les places d'escola bressol, fins el moment molt deficitàries, assegurant itineraris escolars des de l'escola bressol fins als IES. Cal incrementar els recursos de reeducació així com els de socialització intermitja intentant afavorir la inclusió social i afavorint l'establiment de llaços i vincles entre població de diferents característiques socio-econòmiques.
- Es detecta una mancança lúdico-esportiva sobretot a la franja d'edat 12-17 anys, tant pel format i objectius dels serveis i recursos existents com a nivell d'ubicació. Tot i l'existència al Districte del Boca Nord l'ús de les seves instal·lacions i múltiples recursos està mediatitzat per la seva situació i per la difícil comunicació entre els diferents barris del Districte. Es fa necessari reconceptualitzar, per part de les administracions, els espais destinats a joves, flexibilitzant-los en un format més lliure i donant-los major participació.
- Es constata un increment de la demanda dels serveis de salut mental infanto-juvenils, però per una altra banda és constata la insuficiència de serveis específics com els centres de dia i les unitats mèdico-educatives. A més hi ha una demanda creixent d'aquests serveis per part de joves immigrants de famílies reagrupades .
- Educadors de carrer. L'experiència del Guinardó confirma la necessitat de generalitzar la presència d'educadors de carrer als altres barris, especialment en aquells que es detecten major nombre de problemes socials, el Carmel i la Vall d'Hebron.

Oferta desajustada a les noves necessitats i problemàtiques emergents

- Canvi en el model d'oferta de lleure juvenil, multiplicant els espais de co-gestió per a joves, adequant-los a les seves necessitats i preferències, i amb certa flexibilitat horària.
- Nous usos dels espais i les escoles rentabilitzant les instal·lacions existents i facilitant la creació de xarxa social i de les relacions transversals, amb la necessitat d'implicar-hi l'administració municipal.
- Equilibri entre l'atenció a les noves necessitats i la necessària normalització dels recursos que es puntualitza en:
- La concentració de la població amb menys recursos en pocs centres educatius condueix a un increment de les desigualtats socials que cal evitar i que redueix les estratègies per a superar-les. Es proposa una distribució de la població d'aquestes característiques per barri relacional (entre escola pública i privada).
- El sistema sanitari públic troba dificultats amb la seva tasca amb la població immigrada a dos nivells: la llengua i transmetre el concepte de la medicina preventiva.

- Hi ha sectors professionals que tenen competències que es trepitgen en certs àmbits i per tant, sovint, és difícil trobar els límits d'acció entre professionals.
- Cal millorar els sistemes de difusió dels recursos per que la informació arribi tant als i les professionals d'altres àrees com a la població en general. Tot i que no cal multiplicar serveis tampoc pot reduir-se els recursos destinats als ja existents donat que repercuteix directament en la seva eficàcia.

Desigual distribució dels recursos en funció dels desequilibris territorials del Districte

- La forma allargada atravesada per turons genera problemes de comunicació dins del districte i comporta la necessitat de multiplicar el nombre de serveis i recursos perquè la població no tingui problemes d'accessibilitat.
- Concentració de recursos en alguns territoris i absència en altres com a conseqüència dels processos històrics. A l'excepció del nucli d'Horta la resta de barris presenten mancances en determinats serveis com hem anat assenyalant (en escoles bressol tots, de lleure especialment el Guinardó, etc.)
- El Districte mostra pautes molt diferenciades per barris pel que fa a les xarxes veïnals, fet que provoca que les característiques de relació, la forma d'enfrontar problemàtiques comunes o tensions de convivència siguin molt diferents. Mentre al Guinardó la manca de xarxa veïnal s'exposa com a dificultat per a reivindicar des de la ciutadania, a la Taixonera s'exposa com a sobredimensionador de certs problemes cívics.
- Barris adjacents dins el Districte presenten condicions de vida de la seva població polaritzades a nivell socioeconòmic, estant representats tots els estrats socials. L'arribada de població immigrada de diferents orígens deixa palès al barri les condicions de reproducció social de la població que es fan visibles tan sols amb les pautes d'assentament segons l'origen socioeconòmic del país que es prové.

Necessitat de repensar l'oferta de recursos i les polítiques adreçades a la infància i a les famílies des d'una òptica més integral i comunitària

9. PUNTS FORTS

9. PUNTS FORTS

El Districte d'Horta-Guinardó està vivint un procés de revisió dels recursos i serveis existents en un intent de maximitzar el seu ús i iniciar un procés integral i inclusiu d'atenció a la infància i les famílies en general. Es posa de manifest en el fet de la tradició existent de coordinació, iniciada primer dins dels diferents serveis o institucions i que ara també s'està implementant a nivell interdisciplinari i interinstitucional com en el cas d'*Interxarxes*. En general es comparteix que existeixen recursos per atendre les problemàtiques de la població infantil i de les seves famílies, sobretot d'aquelles més necessitades i amb menys recursos. Ja s'ha iniciat la trajectòria de transformar els recursos que fins el moment pretenien solventar problemàtiques puntuals en serveis i recursos amb perspectives integrals i inclusives a mitjà-llarg termini.

A continuació s'exposen alguns dels recursos reeixits que indiquen els el moment del procés en el que es troba el treball amb la infància, l'adolescència i les seves famílies fins el moment.

- L'oferta lúdica pública per a infants de 4 a 12 anys s'ha implementat a tots els barris a través de centres infantils amb una trajectòria reeixida a excepció d'aquells en què l'oferta privada o associativa ja ho cobria per herència històrica (com a Horta).
- A partir dels 12 anys també hi ha recursos lúdics, però necessiten una acomodació als interessos dels preadolescents i adolescents del barri, que amb l'expansió del lleure en les noves tecnologies i esports i jocs d'equip suposa una forta inversió econòmica.
- En relació al tractament amb el joves que han protagonitzat algun problema amb la comunitat s'ha introduït certa flexibilització en els protocols que han passat de ser sancionadors a educadors permetent-los realitzar, voluntàriament, un treball en benefici de la comunitat com a contrapartida. Això els ajuda a:
 - o Conèixer els professional que hi ha, conèixer el districte, el funcionament i organismes on es poden adreçar,...
 - o Se'ls dona responsabilitats i les han de defensar; tenen un compromís i l'han de complir.
 - o Han de trobar estratègies per que el que s'han proposat funcioni.
- Els i les professionals valoren molt positivament el projecte comunitari implementat al Carmel, *Carmel Amunt* (projecte comunitari cofinançat per la Generalitat i l'Ajuntament, on els Serveis Socials i les entitats del barri treballen conjuntament). Arrel d'aquesta valoració s'ha proposat realitzar intervenció comunitària als barris del Guinardó i Can Baró. Actualment s'està en una situació de pre-intervenció.
- Donada la bona acceptació que han tingut i els seus propòsits de treballar amb el conjunt de la població, esdevenen referents projectes integrals per a la població immigrada com és el projecte *Nous veïns, Noves veïnes* que maximitza l'ús dels recursos preexistents combinant :
 - o reforçar els serveis ja disponibles, dirigits a la població en general.
 - o treballar conjuntament amb la població nouvinguda i l'autòctona en referència al procés de remodelació social que estem vivint a partir dels processos migratoris.
 - o crear alguns serveis més específics per a població nouvinguda (l'acollida, però també altres tipus d'activitats) però que comporta,

també, la implicació de la població autòctona, i sempre com a serveis puntuals que serveixen de trampolí per a poder assolir una situació de major *equilibri i normalització social*.

- Horta Guinardó és un districte que parteix d'una tradició cooperativa i relacional amb dinàmiques de relació reeixides entre les institucions educatives i altres organismes del districte, així com també cal remarcar la convergència de les relacions dins la comunitat educativa, entre professorat i pares i mares, ja que es parteix d'una extensa tradició d'escoles cooperatives.
- Aquesta dinàmica ha propiciat, entre d'altres factors, la incorporació dels EAP i les seves funcions, la col·laboració entre els CEIP i les EEE a través de les aules d'escolarització compartida (que ara voldrien implementar-se a nivell d'IES), el treball de coordinació entre l'escola primària i secundària i els itineraris educatius, així com la tasca realitzada per les *comissions socials* en els centres que faciliten als centres la coordinació amb els serveis de fora.
- Cal remarcar que s'ha iniciat en alguns centres un Pla Experimental per a que els serveis educatius funcionin de forma integral (CRP, LIC, Interculturalitat i Cohesió Social) per respondre coordinadament a les demandes dels centres.
- El treball dels educadors de carrer (només existents al Guinardó vinculats al projecte *A Peu pel Carrer*) ha suposat un major coneixement de la realitat dels joves:
 - o Es un treball lent però que permet tenir una visió real i acurada del que està succeint al carrer (per que sinó es desconeix).
 - o S'apropen als joves i poden tenir un coneixement més directe amb ells, detecten problemes i poden derivar-los a altres serveis (serveis socials, etc.).
 - o Detecten necessitats dels joves i els dirigeixen o ajuden a fer les coses d'una forma més formalitzada, canalitzant-los cap a la via formal d'actuar, però també que ho puguin realitzar d'una manera tranquil·la i no clandestina.
- A nivell d'infància en risc s'ha incorporat els educadors de famílies com a figures de referència amb una orientació més pedagògica i que col·labora amb els treballadors socials per a intentar reconduir el procés familiar i evitar que l'infant hagi de sortir de la família.
- S'ha detectat un increment de la demanda d'habitatge al Districte i des de Serveis Personals es pretén iniciar un projecte de suport a l'habitatge. Aquest augment de la demanda pot venir marcat per la generalització de la classe mitja al districte. Les dues zones on l'habitatge és més barat és el Carmel i la Taixonera.
- En general al Districte (tot i que hi ha barris en els que és més present que en d'altres) hi ha una bona implicació de la ciutadania amb el barri que es visibilitza en la forma del voluntariat existent a diferents nivells, les xarxes d'associacionisme i veïnatge (menys intenses, per exemple, al Guinardó).
- Es valora positivament el funcionament i la dinàmica de coordinació institucional del districte amb un elevat nombre de Consells, (Salut, Benestar Social, Gent Gran, Dona, Comerç, Escolar, Esport, Persones amb Disminució) fet que facilita molt l'intercanvi en el treball.
- Es viu amb certa satisfacció el grau de coordinació a diferents nivells, existent al Districte, tant la coordinació d'entitats públiques i privades, com de diferents sectors professionals.

- Es valora molt positivament els diferents treballs cooperatius entre diferents institucions i serveis així com el treball en xarxa, sigui tant a nivell d'una mateixa institució o transversalment, com en el cas d'Interxarxes. Es considera una forma de rentabilitzar el treball de tothom i de tenir un coneixement més global de la realitat dels districtes.

10. CONCLUSIONS I RECOMANACIONS

10. CONCLUSIONS I RECOMANACIONS

Per acabar exposarem algunes de les conclusions i recomanacions que se n'extreuen.

En primer lloc realitzarem una puntualització de caire metodològic. Per poder implementar programes i decidir la necessitat de nous recursos cal conèixer la població a la que s'està oferint servei. D'una banda, i donat que la col·laboració i el treball en xarxa és la via endegada i a seguir pels professionals del Districte cal unificar els criteris territorials amb els que s'atén a la població des dels diferents serveis. Així la zonificació que utilitza serveis socials hauria de ser homologable a la que utilitza ensenyament. Com ja hem vist anteriorment, que hi hagi dos IES que rebin població majoritàriament del districte però estiguin ubicats en altres districtes dificulta enormement conèixer estadísticament aquesta població i poder-la comparar amb la d'altres serveis que treballen al territori.

En la mateixa línia és urgent que els serveis d'estadística tinguin en compte les distribucions territorials dels professionals i serveis que hi treballen per que les dades obtingudes siguin rellevants per a ells i comparables a les que produeixen en la seva tasca. Al Districte ha quedat clar en la distinció que els professionals fan entre el Carmel i Horta mentre que els serveis estadístiques unifiquen en una zona.

10.a. En relació al suport a les famílies

El districte d'Horta-Guinardó es troba en la línia de les tendències socials pel que fa a les necessitats de recursos que permetin conciliar la vida familiar i laboral:

- Davant la insuficiència actual de recursos per al 0-3, generalitzar programes d'ajut per a famílies amb poc recursos per a facilitar el pas a la "normalització" de la seva situació (aconseguir un treball, habitatge,...), com és, per exemple, el Projecte Entremares.
- Preveure programes d'ajut en les relacions d'autoritat intrafamiliars entre progenitors i adolescents davant la previsió que sigui una situació que es generalitzi, també, entre les famílies immigrades.

10.b. En relació als recursos i serveis per a infants i joves

En general hi ha acord en referència a que el districte compta amb recursos suficients per a la població que cal atendre. Sovint les matisacions, com es posa de relleu en els següents punts, es troben en la distribució territorials d'aquests i en reestructurar certs serveis per adaptar-los a les noves realitats:

- Incrementar els recursos de reeducació així com els de socialització intermitja intentant afavorir la inclusió social i afavorint l'establiment de llaços i vincles entre població de diferents característiques socio-econòmiques.
- Fer programes de detecció d'absentisme i una valoració profunda sobre quines son les motivacions que el provoquen en cada cas donat que es detecta, cada cop més, com a indicador de trastorns dels infants (depressions, etc.).
- Constituir més centres de dia i més unitats mèdico-educatives. Revisar el paper de les Unitats d'Escolarització Compartida (UEC) i quins objectius compartits han de tenir pels joves que acullen.

- Realitzar la intervenció preventiva sobre les drogoaddiccions en espais propers als adolescents i joves, evitant l'entorn escolar. En aquest sentit, la feina dels educadors de carrer o des d'espais destinats a joves pot resultar més adequada.
- Afinar els protocols de pediatria per a detectar les addiccions tecnològiques donada la seva invisibilització, així com crear programes de conscienciació per a que les famílies disposessin d'eines per a detectar aquestes situacions entre els seus fills i filles.
- Trobar la manera de conèixer les necessitats, desitjos i gustos dels adolescents i joves per a poder ajustar l'oferta formativa i lúdica que se'ls destina.
- Agilitzar i flexibilitzar els processos administratius per que les respostes a les demandes realitzades pels joves no es demorin excessivament.
- Establir protocols més eficients per a diagnosticar el més aviat possible els infants que pateixen problemes de salut mental i tractar-los a edats més tempranes.
- Desvincular definitivament el tractament de les polítiques de joventut com a polítiques per a resoldre problemàtiques.
- Dotar el Districte de major nombre d'educadors de carrer donat que és una via de coneixement i contacte amb els joves i una porta oberta al treball comunitari global.

10.c. En relació al territori

La distribució territorial dels recursos és un dels temes claus d'aquest districte tan poc uniforme ni homogeni. En relació a les qüestions orogràfiques l'accessibilitat i la comunicació esdevenen dos dels imperatius a solventar, que s'ha iniciat amb la multiplicació de serveis:

- Unificar els criteris de territorització de tots els serveis i recursos per a que els diferents professionals que hi treballen puguin unificar l'actuació.
- Dotar de major nombre d'escoles bressol el territori d'Horta-Guinardó i distribuir-les equitativament pel barri per a que tots els sectors hi tinguin accés, assegurant itineraris escolars des de l'escola bressol fins als IES.
- Universalitzar i distribuir equitativament en el Districte les places d'escola bressol, fins el moment molt deficitàries.
- Diversificar i distribuir recursos en l'etapa 0-3 per a possibilitar i afavorir l'elecció dels progenitors les condicions de criança dels seus fills i ajudar en la conciliació de vida laboral i familiar.
- Revertir el potencial professional en matèria d'educació que hi ha al districte, així com les xarxes de comunicació i col·laboració existents, per assolir una escola més inclusiva.
- Treballar per a que s'iniciï i reforci la col·laboració entre tots els centres que reben finançament públic, siguin públics o concertats. S'inclou en aquesta col·laboració programar una distribució de la població immigrada entre els centres educatius, públics i privats, del barri relacional per rentabilitzar estratègies i no accentuar les desigualtats socials.
- Rentabilitzar els edificis escolars a múltiples nivells, aprofitant les seves instal·lacions com a serveis al barri. Per aquesta tasca cal, però, la implicació de l'administració municipal.

- Dissenyar un bon sistema de difusió dels recursos existents, tant entre els diferents professionals com per la població en general.
- Crear més espais com el Boca Nord en el que un dels objectius és configurar grups participatius i ampliar el concepte de participació ciutadana dels joves, repensant el seu procés de socialització.
- Implementar més centres oberts i dotar-los de recursos per a realitzar una acció més globalitzadora i inclusiva trencant la imatge assistencial.
- Canviar el concepte treball comunitari. Es fa necessari iniciar una reflexió i redefinició entorn el que ha de ser el treball comunitari.
- En molts sectors, garantir l'estabilitat de la plantilla dels professionals que reforça la continuïtat de la feina que es realitza.
- A nivell general, multiplicar els recursos en el territori per arribar a tota la població. Evitar les concentracions i tenir present l'orografia a l'hora de planificar serveis i recursos per millorar l'accessibilitat.

10.d. En relació a la imatge i concepció sobre la infància i joventut

El que es recull en aquest punt certament són qüestions que també es produeixen a la resta de la societat i que per tant són generalitzables. Per aquesta raó moltes d'elles van acompanyades de propostes que impliquen processos socials generals però que no impedeix de cap manera que puguin ser tractats, també, a nivell més local amb projectes específics:

- Conèixer i difondre les necessitats i desitjos dels adolescents i joves per trencar els prejudicis i estereotips existents. Cal treballar, també, les actituds que els adults tenen amb els joves.
- Diferenciar les conductes de risc dels joves de les actituds que poden derivar-se de l'esperit transgressor que caracteritza aquesta etapa del cicle vital.
- Existeix una excessiva tutela i control dels adults cap els joves, que comporta indirectament, una manca de valoració, per part de la població adulta, de les relacions que ells estableixen així com les activitats que generen.
- Reconceptualitzar la idea del compromís en el lleure: els joves poden implicar-se amb una idea de compromís diferent al que entén l'administració, o en general, el món dels adults. D'altra banda, el compromís amb la feina o els estudis o altres aspectes de la vida social no tenen perquè transportar-se al lleure. El lleure és per a gaudir i els nivells d'implicació poden ser molt diferents. Exigir assistència continuada i horaris estables i rígids poden frenar la participació juvenil que, quan s'autoorganitzen, funcionen de forma molt més flexible. En aquest sentit també caldria reflexionar entorn el cobrament de certes opcions lúdiques.
- El món dels joves és un món de més immediatesa que el dels adults. La rigidesa institucional, així com la dificultat i llargada temporal per a dur a terme qualsevol acció allunya aquest camí als joves.
- Tenir present que l'enfocament del treball sobre la infància en risc varia en funció del servei del que depengui, és a dir, si pertany a Justícia o a Benestar Social (l'EAIA, la DGAIA ara són de Benestar Social, però havien estat de Justícia), i en els darrers anys s'ha produït un canvi d'ubicació.
- Els problemes de convivència al carrer amb els joves són menors dels que es visibilitzen en les queixes. Generalment hi ha una sobredimensió de les actituds

incíviques dels joves al carrer que generalment respon a concepcions diferents dels usos dels espais i a una distància generacional. Per aquest motiu no només és necessària el treball amb els joves (més des d'una intervenció social que no pas punitiu) sinó una tasca de sensibilització del veïnatge i d'apropament entre joves i veïns. Per aquest motiu es fa imprescindible la tasca dels educadors socials, especialment els educadors de carrer.

BIBLIOGRAFIA I DOCUMENTACIÓ

BIBLIOGRAFIA

AADD. 2002. *Informe 2002. La infància i les famílies als inicis del segle XXI*. Barcelona: Institut d'Infància i Món Urbà.

AADD. 2005. *Informe 2004. Infància, famílies i canvi social a Catalunya*. Barcelona: Institut d'Infància i Món Urbà.

BECK, U i BECK-GERNSHEIM, E. 2001. *El normal caos del amor*, Barcelona: El Roure-Paidós (p.o 1995).

CARRASCO, S; BALLESTIN, B i BORISON, A. 2005. Infància i immigració: tendències, relacions i polítiques, a GÓMEZ-GRANELL, C; GARCIA-MILÀ, M; PANCHÓN, C i RIPOLL-MILLET, A. 2005. *Infància, Famílies i Canvi Social a Catalunya*, Barcelona: Institut d'Infància i Món Urbà.

HIDALGO, M; MORENO, M i PALACIOS, J. 1993. Familia y vida cotidiana, a PALACIOS, J i RODRIGO, M.J (Coord). 1993. *Familia y desarrollo humano*, Madrid: Alianza Editorial

PÉREZ ALONSO-GETA, P i CÁNOVAS, P. 2002. *Valores y pautas de interacción familiar en la adolescencia*, Madrid: Fundación Santa María.

TRILLA, J i RÍOS, O. 2005. Les activitats extraescolars. Diferències i desigualtats, a GÓMEZ-GRANELL, C; GARCIA-MILÀ, M; PANCHÓN, C i RIPOLL-MILLET, A. 2005. *Infància, Famílies i Canvi Social a Catalunya*, Barcelona: Institut d'Infància i Món Urbà.

DOCUMENTACIÓ

EAIA Horta-Guinardó. *Memòria 2003*. Sector de Serveis Personals. Direcció de Serveis de Gestió. Ajuntament de Barcelona.

Equipaments Esportius, Estiu 2005. Districte d'Horta-Guinardó. Divisió de serveis personals. Ajuntament de Barcelona.

Indicadors de salut del Districte d'Horta-Guinardó. Desembre 2002. Institut Municipal de Salut Pública. Ajuntament de Barcelona.

Informe d'avaluació dels programes preventius de salut. Curs 2003-2004. Agència de Salut Pública. Consorci Sanitari de Barcelona.

Informe d'avaluació dels programes preventius i de promoció de salut a les escoles. Curs 2003-2004. Agència de Salut Pública. Consorci Sanitari de Barcelona.

Informe de Salut del Districte d'Horta-Guinardó. Desembre 2002. Agència de Salut Pública. Consorci Sanitari de Barcelona.

Mapa escolar d'Immigració. Buidat de l'Enquesta 2002. Districte d'Hortas-Guinardó. Ajuntament de Barcelona.

Memòria anual 2002 Projecte Interxarxes. Districte d'Horta-Guinardó. Ajuntament de Barcelona.

Memòria Tècnica. Ciutat. Any 2003. Sector Serveis Personals. Direcció de Planificació. Ajuntament de Barcelona.

PAD Definitiu 2004-2007. Districte d'Horta-Guinardó. Ajuntament de Barcelona.

Pla estratègic de l'esport de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Direcció d'Esports. Desembre de 2003.

Programa de Joventut de Districte d'Horta-Guinardó, 2005. Sector de Serveis Personals. Direcció de Joventut. Ajuntament de Barcelona.

Projecte Interxarxes, Octubre 2000. Districte d'Horta-Guinardó. Ajuntament de Barcelona.

Projecte Interxarxes, Octubre 2003. Districte d'Horta-Guinardó. Ajuntament de Barcelona.

Resultats de l'Enquesta de Salut de Barcelona 2000, Horta-Guinardó. Institut Municipal de Salut Pública de Barcelona.

Seminari d'Actualització de Serveis del Centre Juvenil Martí Codolar. Projecte Interxarxes.

Pàgines web

http://www.aspb.es/quefem/docs/ParlemClar_escolar2.pdf

<http://www.bcn.es/estadistica/catala/index.htm>

<http://www.bcn.es/serveispersonals/serveis/docpropostes04/prevencio.doc>

http://w3.bcn.es/V18/Home/V18HomeLinkPI/0,2871,2063583_2064648_1,00.html

<http://www.bocanord.org/>

<http://www.cjd7.org/>

<http://www.fundacioadsis.org/>

<http://www.idescat.net>

<http://www.interxarxes.net/>

<http://www.xarxa-omnia.org/adsis/Carmelamunt/carmelamunt.htm>

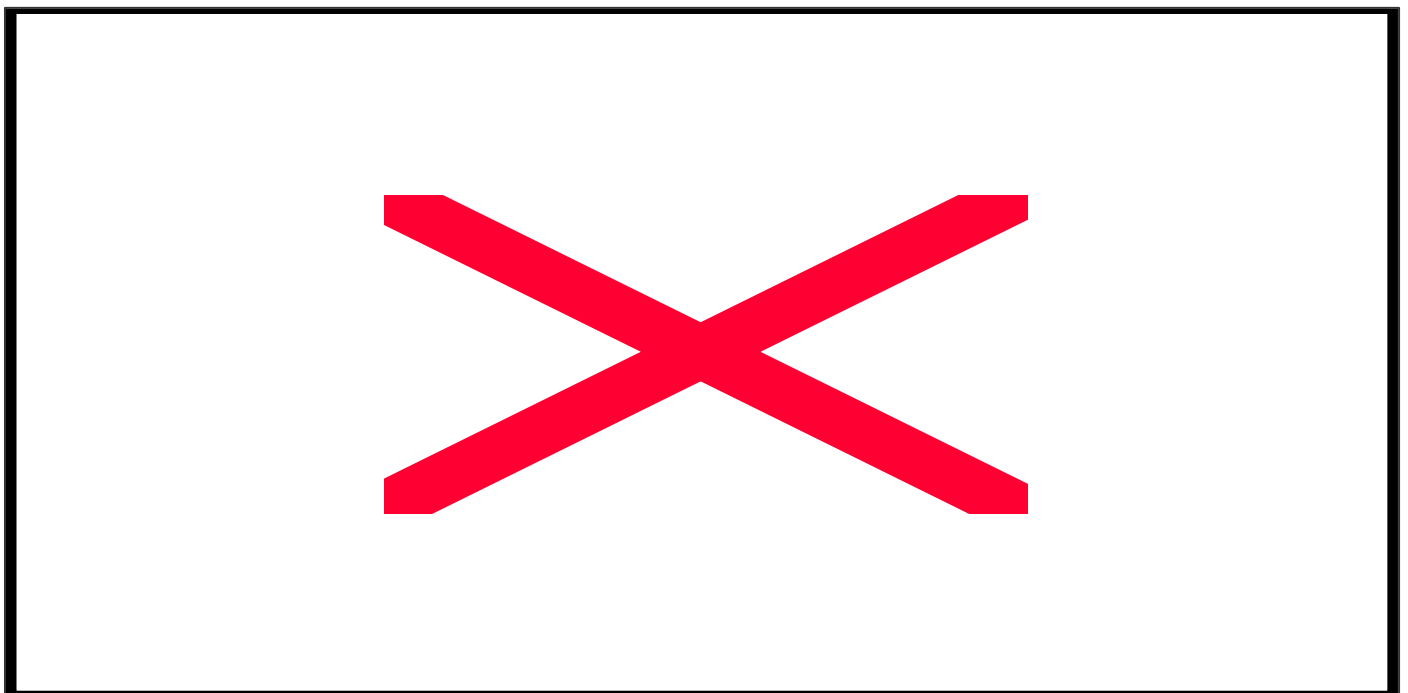
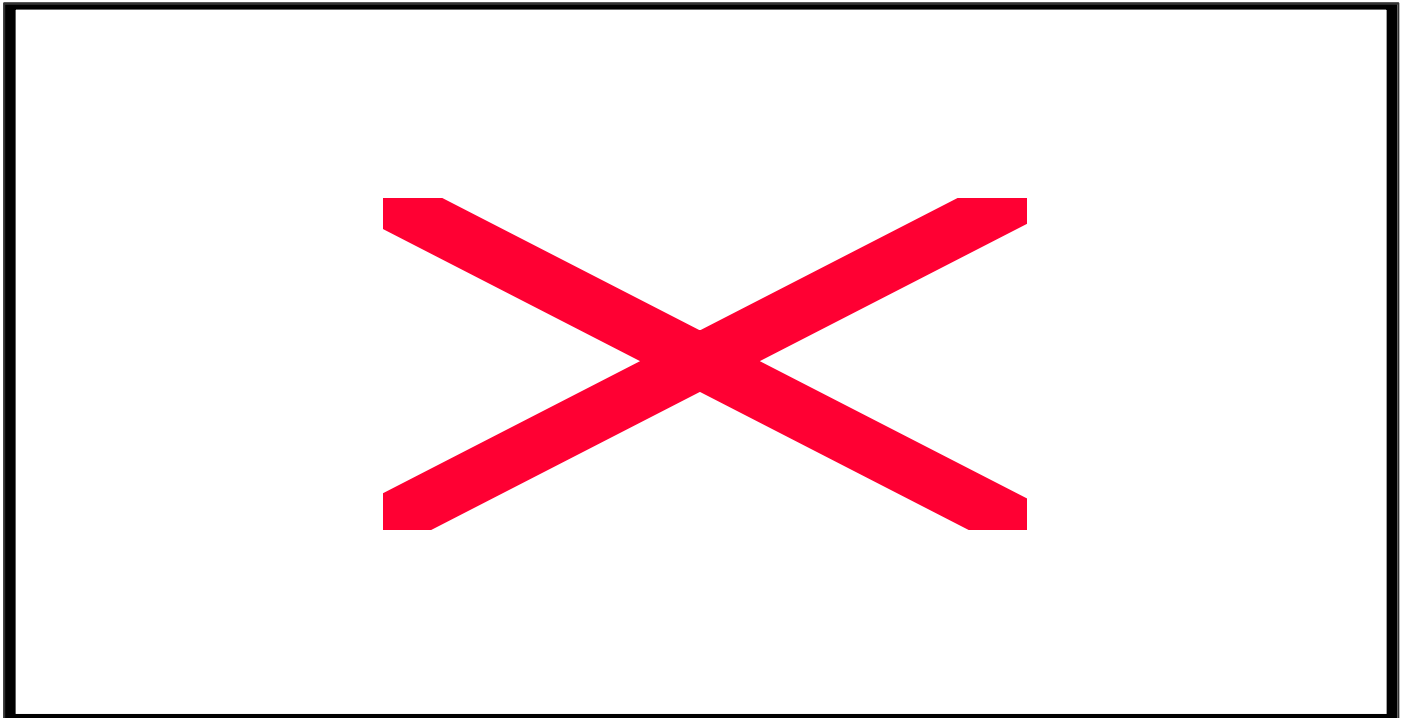
<http://www.xtec.es/serveis/crp/a8901115/>

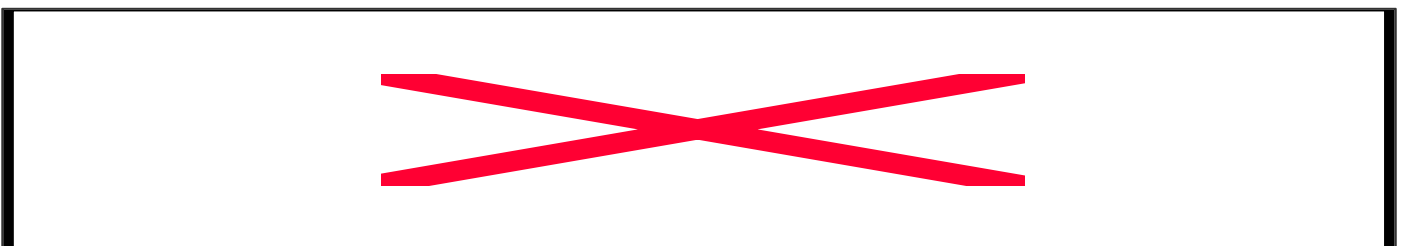
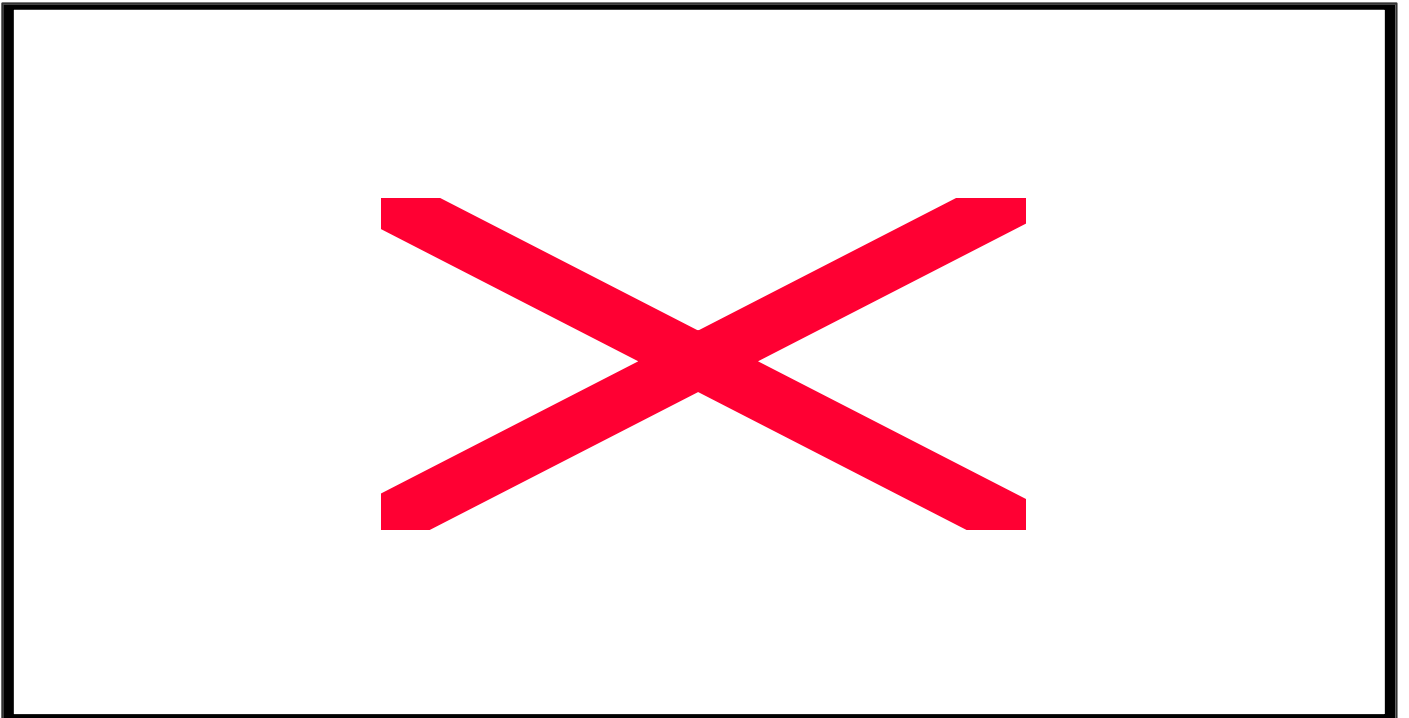
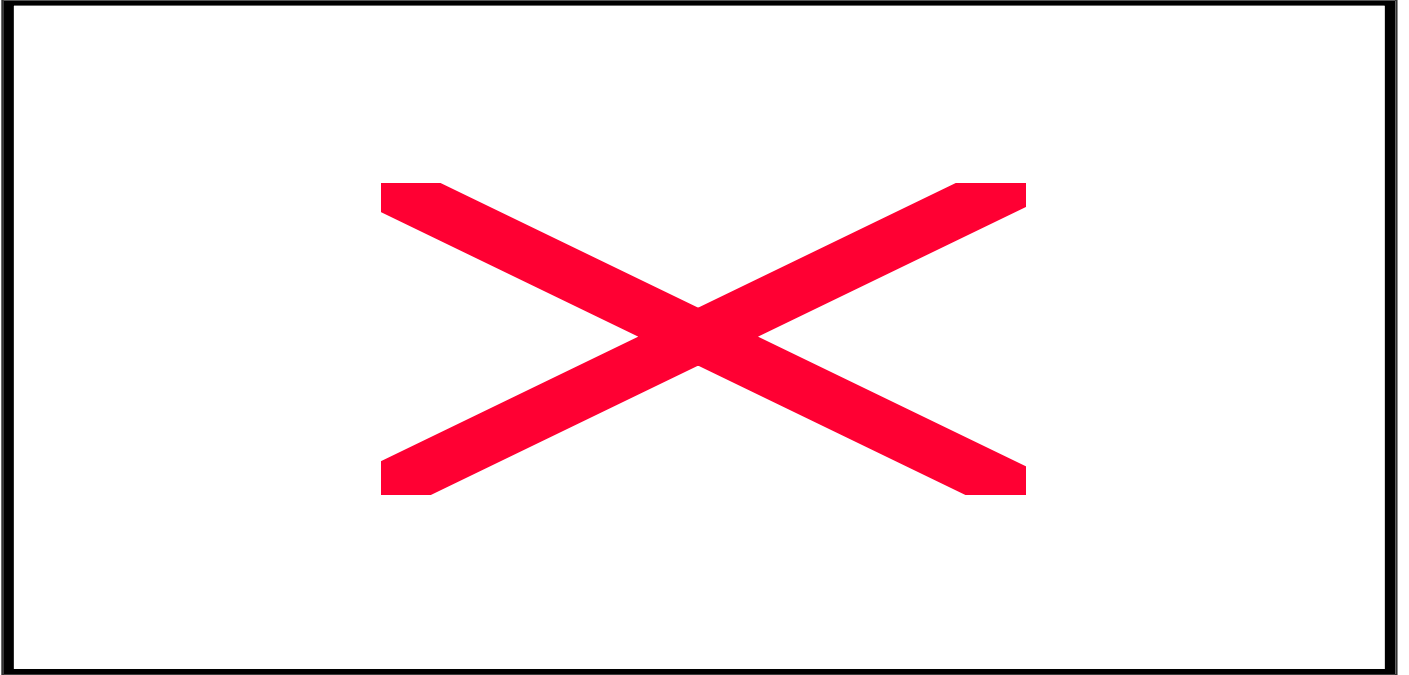
FONTS ESTADÍSTIQUES

- Institut d'Estadística de Catalunya, idescat.
- Departament d'Ensenyament de Catalunya. 2002-2003.
- Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona:
 - "Moviments Demogràfica 2003"
 - Padró del gener del 2004
- Padró de desembre del 2000, padró d'octubre de 2003.
- Institut d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona:
 - 'Escolarització a Horta-Guinardó, curs 2003-2004'.
 - Estudi de l'evolució de la intenció de matriculació del districte d'Horta-Guinardó
 - Informe del procés de matriculació al Districte d'Horta-Guinardó el curs 2004-2005

ANNEX

CLASSIFICACIÓ CIIMU D'ÀREES I PAÏSOS D'ORIGEN

ÍNDIX DE FIGURES

Referents al capítol 3, Anàlisi sociodemogràfic

FIGURA 1. POBLACIÓ 0-17 PER GRUPS D'EDAT. HORTA-GUINARDÓ. 1991, 1996 I 2001.

FIGURA 2. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ ENTRE 3 I 16 ANYS. DISTRICTE MUNICIPAL D'HORTA I GUINARDÓ. 2002 I 2003.

FIGURA 3. TAXA DE NATALITAT. DISTRICTES D'HORTA-GUINARDÓ, NOU BARRIS I SARRIÀ-SANT-GERVASI. 1991, 1996, 1998, 1999, 2000, 2001 I 2002.

FIGURA 4. NAIXEMENTS PER EDAT DE LA MARE. BARCELONA, HORTA-GUINARDÓ, NOU BARRIS I SARRIÀ-SANT GERVASI. 2002

FIGURA 5. POBLACIÓ MENOR ESTRANGERA I AUTÒCTONA PER GRUPS D'EDAT. HORTA-GUINARDÓ. 2004

FIGURA 6. POBLACIÓ ESTRANGERA PER PODER ADQUISITIU ALT, MIG I BAIX. HORTA-GUINARDÓ. 2004

FIGURA 7. POBLACIÓ MENOR ESTRANGERA PER PODER ADQUISITIU DE L'ÀREA D'ORIGEN. DISTRICTES HORTA-GUINARDÓ, NOU BARRIS I SARRIÀ-SANT GERVASI. 2004

FIGURA 8. TITULACIÓ UNIVERSITÀRIA I PRIMÀRIA INCOMPLETA DE LA POBLACIÓ ESTRANGERA I AUTÒCTONA D'HORTA-GUINARDÓ 2004

FIGURA 9. POBLACIÓ ESTRANGERA PER PODER ADQUISITIU DE L'ÀREA D'ORIGEN AMB TÍTOL UNIVERSITARI 2004. HORTA-GUINARDÓ

FIGURA 10. TITULATS UNIVERSITARIS ESTRANGERS PER PODER ADQUISITIU DEL PAÍS D'ORIGEN. HORTA-GUINARDÓ. 2004

FIGURA 11. ALUMNAT D'ENTRE 3 I 16 ANYS PER NIVELL EDUCATIU I TITULARITAT DEL CENTRE. DISTRICTE MUNICIPAL D'HORTA I GUINARDÓ. CURS 2003-2004.

FIGURA 12. EVOLUCIÓ DE LA MATRÍCULA DE PARVULARI I PRIMÀRIA EN ELS CENTRES PÚBLICS. HORTA-GUINARDÓ. CURSOS 2000-2001 A 2003-2004.

FIGURA 13. EVOLUCIÓ DE LA MATRÍCULA DE 1ER D'ESO EN ELS CENTRES PÚBLICS. HORTA-GUINARDÓ. CURSOS 2000-2001 AL 2003-2004.

FIGURA 14. ALUMNAT ESTRANGER D'EDUCACIÓ INFANTIL, PRIMÀRIA I ESO SOBRE EL TOTAL D'ALUMNAT. CENTRES DE TITULARITAT PÚBLICA I CENTRES DE TITULARITAT PRIVADA. BARCELONA, SARRIÀ-SANT GERVASI, NOU BARRIS I HORTA-GUINARDÓ. CURS ESCOLAR 2002-2003

FIGURA 15. EVOLUCIÓ DE LA INTENCIÓ DE MATRICULACIÓ A P-3 I A 1ER D'ESO ALS CENTRES PÚBLICS D'HORTA-GUINARDÓ DES DEL CURS 1998-99 AL CURS 2003-04

FIGURA 16. EVOLUCIÓ DE LA DEMANDA DE PLACES NO ATESES AL PRIMER CICLE D'EDUCACIÓ INFANTIL. CURSOS 2000-2001 AL 2004-2005. BARCELONA I HORTA-GUINARDÓ

FIGURA 17. ALUMNAT ESTRANGER A EDUCACIÓ INFANTIL, PRIMÀRIA I SECUNDÀRIA SEGONS TITULARITAT DE CENTRE. CURS 2000-2001 I 2002-2003. HORTA-GUINARDÓ.

FIGURA 18. ALUMNAT ESTRANGER SEGONS ÀREA D'ORIGEN. CURS 2000-2001 I CURS 2002-2003. HORTA-GUINARDÓ

ÍNDEX DE TAULES

Referents al capítol 3, Anàlisi sociodemogràfic

TAULA 1. POBLACIÓ PER EDAT I SEXE. HORTA-GUINARDÓ. 1991, 1996 I 2001

TAULA 2. POBLACIÓ DE 0-17 ANYS PER EDAT I SEXE. DISTRICTES DE BARCELONA. 1991, 1996 I 2001

TAULA 3. INDICADORS DE NATALITAT I NAIXEMENTS. DISTRICTES D'HORTA-GUINARDÓ, NOU BARRIS I SARRIÀ-SANT-GERVASI. 1991, 1996, 1998, 1999, 2000, 2001 I 2002.

TAULA 4. TAXA DE NATALITAT. HORTA, GUINARDÓ I VALL D'HEBRON. 2003

TAULA 5. POBLACIÓ DE NACIONALITAT ESTRANGERA. RÀNQUING DE NACIONALITATS. BARCELONA, HORTA-GUINARDÓ, SARRIÀ-SANT GERVASI I NOU BARRIS. 2004.

TAULA 6. POBLACIÓ ESTRANGERA. BARCELONA, HORTA-GUINARDÓ, SARRIÀ-SANT GERVASI I NOU BARRIS. 2001, 2002, 2003 I 2004.

TAULA 7. POBLACIÓ DE NACIONALITAT ESTRANGERA. RÀNQUING DE NACIONALITATS. GUINARDÓ, HORTA I VALL D'HEBRÓN. 2004.

TAULA 8. POBLACIÓ MENOR DE NACIONALITAT ESTRANGERA. RÀNQUING DE LES 15 PRIMERES NACIONALITATS. HORTA-GUINARDÓ. 2004

TAULA 9. POBLACIÓ 0-17 PER SEXE I PER NACIONALITAT. HORTA-GUINARDÓ, NOU BARRIS I SARRIÀ-SANT-GERVASI. 1 DE GENER DEL 2004.

TAULA 10. ALUMNAT ESTRANGER D'EDUCACIÓ INFANTIL, PRIMÀRIA I ESO EN CENTRES DE TITULARITAT PÚBLICA PER ÀREA D'ORIGEN. BARCELONA I DISTRICTES MUNICIPALS SARRIÀ-SANT GERVASI, HORTA-GUINARDÓ I NOU BARRIS. CURS ESCOLAR 2002-2003

TAULA 11. ALUMNAT ESTRANGER D'EDUCACIÓ INFANTIL, PRIMÀRIA I ESO EN CENTRES DE TITULARITAT PRIVADA PER ÀREA D'ORIGEN. BARCELONA I DISTRICTES MUNICIPALS SARRIÀ-SANT GERVASI, HORTA-GUINARDÓ I NOU BARRIS. CURS ESCOLAR 2002-2003

TAULA 12. ALUMNAT ESTRANGER EN CENTRES DE TITULARITAT PÚBLICA PER ÀREA D'ORIGEN I PER NIVELL EDUCATIU. DISTRICTE MUNICIPAL D'HORTA-GUINARDÓ. CURS ESCOLAR 2002-2003

TAULA 13. ALUMNAT ESTRANGER EN CENTRES DE TITULARITAT PRIVADA PER ÀREA D'ORIGEN I PER NIVELL EDUCATIU. DISTRICTE MUNICIPAL D'HORTA-GUINARDÓ. CURS ESCOLAR 2002-2003.

TAULA 14. ALUMNAT ESTRANGER D'EDUCACIÓ INFANTIL, PRIMÀRIA I ESO PER ÀREA D'ORIGEN I TITULARITAT JURÍDICA DEL CENTRE. BARCELONA, SARRIÀ-SANT GERVASI, HORTA-GUINARDÓ I NOU BARRIS. CURS ESCOLAR 2002-2003.

TAULA 15. ALUMNAT D'INCORPORACIÓ TARDANA PRIMÀRIA I ESO EN CENTRES PÚBLICS. BARCELONA I DISTRICTES. CURS 2002-2003

Referents al capítol 5, Enquesta de participació

TAULA 16. DISTRIBUCIÓ DE LA POBLACIÓ PER EDAT I GÈNERE. DISTRICTE HORTA - GUINARDÓ. 2001

TAULA 17. CÀLCUL MOSTRAL DE LA POBLACIÓ DE 11, 13 I 15 ANYS. DISTRICTE HORTA – GUINARDÓ

TAULA 18. NÚMERO DE GRUPS A ANAR PER COHORT D'EDAT. DISTRICTE HORTA – GUINARDÓ

TAULA 19. COMPARACIÓ DE LA MOSTRA INICIAL I FINAL. DISTRICTE HORTA – GUINARDÓ. 2005

TAULA 20. NÚMERO INICIAL I FINAL DE GRUPS. DISTRICTE HORTA - GUINARDÓ. 2005

TAULA 21. DISTRIBUCIÓ DE LA MOSTRA PER CURS ESCOLAR. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 22 . DISTRIBUCIÓ DE LA MOSTRA PER GÈNERE DELS ENQUESTATS/DES. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 23 . DISTRIBUCIÓ DE LA MOSTRA PER TIPUS DE NUCLI FAMILIAR. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 24. DISTRIBUCIÓ DE LA MOSTRA PER LLOC DE NAIXEMENT DELS ENQUESTATS/DES. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 25 . DISTRIBUCIÓ DE LA MOSTRA PER LLOC DE NAIXEMENT DEL PARE I DE LA MARE DELS ENQUESTATS/DES. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 26.PODER ADQUISITIU DELS PAÏSOS DE L'ESTRANGER ON HAN NASCUT ELS PARES DELS ENQUESTATS/DES. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 27. DISTRIBUCIÓ DE LA MOSTRA PER SITUACIÓ LABORAL DELS PARES DELS ENQUESTATS/DES. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 28. REALITZACIÓ D'ACTIVITATS EXTRAESCOLARS DURANT EL CURS, PER CURS ESCOLAR. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 29. REALITZACIÓ D'ACTIVITATS EXTRAESCOLARS DURANT EL CURS, PER TIPOLOGIA DE CENTRE ESCOLAR. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 30. REALITZACIÓ D'ACTIVITATS EXTRAESCOLARS DURANT EL CURS, PER LLOC DE NAIXEMENT DE LA MARE. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 31. TIPUS D'ACTIVITAT EXTRAESCOLAR QUE ES REALITZA DURANT EL CURS I A L'ESTIU, PER GÈNERE DELS ENQUESTATS/DES. DISTRICTE D'HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 32. INICIATIVA I DECISIÓ DE FER L'ACTIVITAT EXTRAESCOLAR DURANT EL CURS, PER CURS ESCOLAR. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 33. LA DECISIÓ D'ABANDONAR L'ACTIVITAT EXTRAESCOLAR, PER LLOC DE NAIXEMENT DE LA MARE. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 34. PARLES EN GENERAL AMB EL PARE, LA MARE, ELS GERMANS/ES I ELS AMICS/GUES. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 35. PARLES EN GENERAL AMB EL PARE I LA MARE, PER CURS ESCOLAR. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 36. PARLES EN GENERAL AMB ELS GERMANS/ES I AMICS/GUES, PER CURS ESCOLAR. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 37. ELS PARES DEMANEN EN GENERAL LA TEVA OPINIÓ SOBRE TEMES QUE AFECTEN A LA FAMÍLIA, PER LLOC DE NAIXEMENT DEL PARE. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 38. ELS PARES DEMANEN EN GENERAL LA TEVA OPINIÓ SOBRE TEMES QUE AFECTEN A LA FAMÍLIA, PER LLOC DE NAIXEMENT DE LA MARE. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 39. EL TEUS PARES ET PARLEN DE LES SEVES COSES, PER GÈNERE. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 40. EXPLIQUES ELS PROBLEMES I PREOCUPACIONS ALS PARES, PER CURS ESCOLAR. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 41. EXPLIQUES ELS PROBLEMES I PREOCUPACIONS ALS PARES, PER LLOC DE NAIXEMENT DE LA MARE. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 42. NO EXPLIQUES ELS PROBLEMES I PREOCUPACIONS ALS PARES, PER CURS ESCOLAR. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 43. EN RELACIÓ ALS AMICS I AMIGUES, ELS PARES (PER GÈNERE DELS ENQUESTATS/DES). DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 44. GRAU DE CONFLICTE QUE ES GENERA A CASA. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 45. FORMA MÉS FREQUENT DE RESOLDRE EL CONFLICTE. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 46. LA QUANTITAT DE DINERS QUE ELS PARES O ALTRES FAMILIARS DONEN ÉS...., PER LLOC DE NAIXEMENT DE LA MARE. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 47. COL-LABORACIÓ EN LES TASQUES DOMÈSTIQUES (SENSE DESGLOSSAR PER ACTIVITAT), PER LLOC DE NAIXEMENT DE LA MARE. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 48. COL-LABORACIÓ EN LES TASQUES DOMÈSTIQUES (SENSE DESGLOSSAR PER ACTIVITAT), PER GÈNERE. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 49. PARTICIPACIÓ DE LA MARE I DEL PARE EN LES XERRADES DE L'ESCOLA, PER LLOC DE NAIXEMENT DE LA MARE I EL PARE. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 50. SOBRE EL GRAU DE LLIBERTAT QUE DONEN ELS TEUS PARES, QUINA ÉS LA TEVA SITUACIÓ PER GÈNERE DELS ENQUESTATS/DES. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005

TAULA 51. ORDENA DE L'1 AL 7 ELS TEMES QUE INTERESSEN MÉS ALS TEUS PARES. DISTRICTE HORTA-GUINARDÓ. 2005